

Sprawozdanie Zarządu z działalności Grupy LOTOS S.A. oraz jej grupy kapitałowej za rok 2018

1. O GRUPIE LOTOS S.A. I JEJ GRUPIE KAPITAŁOWEJ	6
1.1. Kluczowe aktywa, działalność oraz osiągnięte rezultaty	6
1.2. Podstawowe informacje o organizacji i zarządzaniu	8
1.2.1. Struktura Grupy LOTOS S.A. i jej grupy kapitałowej.....	8
2. STRATEGIA GRUPY KAPITAŁOWEJ LOTOS	15
2.1. „Stabilizacja i bezpieczny rozwój” Strategia Grupy LOTOS S.A. na lata 2017 – 2022	15
2.2. Otoczenie makroekonomiczne w relacji do przyjętych założeń strategicznych.....	15
2.3. Realizacja strategii w 2018 roku – główne mierniki	17
2.4. Realizacja celów strategicznych	19
3. OTOCZENIE MAKROEKONOMICZNE GRUPY LOTOS S.A. I JEJ GRUPY KAPITAŁOWEJ W 2018 ROKU	24
3.1. Czynniki cenotwórcze na rynku ropy naftowej i gazu ziemnego	24
3.1.1. Zaludnienie świata	24
3.1.2. Zmiany globalnych i regionalnych wartości podaży i popytu ropy naftowej w 2018 roku	25
3.1.3. Czynniki cenotwórcze wpływające na notowania ropy naftowej.....	26
3.2. Ceny ropy naftowej i gazu ziemnego w 2018 roku.....	27
3.3. Charakterystyka zewnętrznych i wewnętrznych czynników istotnych dla rozwoju Grupy Kapitałowej LOTOS	29
3.4. Regulacje IMO 2020 i ich wpływ na rynek ropy naftowej oraz paliw w Europie	37
4. DZIAŁALNOŚĆ OPERACYJNA GRUPY LOTOS S.A. I JEJ GRUPY KAPITAŁOWEJ.....	39
4.1. Segment wydobywczy	39
4.1.1. Charakterystyka aktywów wydobywczych, produkty i rynki zbytu	39
4.1.2. Kluczowe projekty rozwojowe segmentu	44
4.1.3. Planowane postoje remontowe w 2019 roku	47
4.1.4. Logistyka segmentu	48
4.1.5. Otoczenie konkurencyjne dla działalności wydobywczej	48
4.2. Segment produkcji i handlu – rafinacja ropy naftowej.....	52
4.2.1. Otoczenie konkurencyjne dla działalności rafinerijnej Grupy LOTOS.....	52
4.2.2. Podstawowe produkty, towary i usługi	54
4.2.3. Podsumowanie szans i zagrożeń	56
4.3. Segment produkcji i handlu – sprzedaż hurtowa i detaliczna	57
4.3.1. Otoczenie konkurencyjne dla działalności handlowej	57
4.3.2. Kanaly dystrybucji, produkty, rynki zbytu	58
4.3.3. Logistyka segmentu (kolejowa i morska).....	63
4.3.4. Sieć stacji paliw LOTOS i jej pozycja konkurencyjna	66
4.4. Elektromobilność i paliwa alternatywne	70
4.5. Program EFRA.....	72
4.5.1. Finansowanie projektu	72
4.5.2. Prace nad projektem	72
4.5.3. Produkty otrzymane z projektu EFRA.....	73
4.5.4. Realizacja projektu EFRA	73
5. SYTUACJA FINANSOWA GRUPY LOTOS S.A. I JEJ GRUPY KAPITAŁOWEJ	75
5.1. Omówienie podstawowych wielkości ekonomiczno-finansowych oraz ocena istotnych czynników i nietypowych zdarzeń	75
5.1.1. Otoczenie makroekonomiczne	75
5.1.2. Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów.....	76
5.1.3. Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej	81
5.1.4. Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych.....	83
5.1.5. Opis istotnych pozycji pozabilansowych w ujęciu podmiotowym, przedmiotowym i wartościowym	83
5.1.6. Ocena czynników i zdarzeń o nietypowym charakterze mających wpływ na wyniki z działalności	84
5.1.7. Ocena sytuacji ekonomiczno – finansowej przy pomocy analizy wskaźnikowej.....	84
5.1.8. Wykorzystanie wpływów z emisji w ramach realizacji celów emisyjnych.....	88

5.1.9.	Objaśnienie różnic pomiędzy wynikami finansowymi a wcześniej publikowanymi prognozami wyników na 2018 rok	88
5.1.10.	Analiza jednostkowych wyników i sytuacji finansowej Grupy LOTOS S.A.	88
5.2.	Główne inwestycje krajowe i zagraniczne oraz inwestycje kapitałowe	92
5.2.1.	Inwestycje rzeczowe Grupa Kapitałowa LOTOS	92
5.2.2.	Inwestycje kapitałowe Grupa LOTOS S.A.	93
5.3.	Finansowanie	94
5.3.1.	Informacje o udzielonych i otrzymanych przez emitenta i jego spółki w danym roku obrotowym poręczeniach i gwarancjach, w tym udzielonych podmiotom powiązanym	94
5.3.2.	Informacje na temat kredytów i pożyczek	96
5.3.3.	Pożyczki wewnątrzgrupowe	109
5.3.4.	Ocena dotycząca zarządzania zasobami finansowymi	112
5.3.5.	Przewidywana sytuacja finansowa Grupy LOTOS S.A. i jej grupy kapitałowej	112
5.4.	Oświadczenia Zarządu	112
5.4.1.	W sprawie zgodności rocznego sprawozdania finansowego i sprawozdania zarządu z działalności Grupy LOTOS S.A. oraz jej grupy kapitałowej	112
5.4.2.	Informacja Zarządu o dokonaniu wyboru firmy audytorskiej sporządzona w oparciu o oświadczenie Rady Nadzorczej	112
6.	ZASADY SPORZĄDZENIA ROCZNEGO SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO	113
7.	RYZYKA W DZIAŁALNOŚCI GRUPY KAPITAŁOWEJ LOTOS	116
7.1.	Model zarządzania ryzykiem	116
7.1.1.	Aktywne zarządzanie ryzykiem jako cel strategiczny	117
7.1.2.	Proces zarządzania ryzykiem	117
7.1.3.	Nadzór nad ryzykiem - uczestnicy systemu	119
7.2.	Kategorie ryzyk w działalności Grupy Kapitałowej LOTOS	119
8.	ORGANIZACJA I ZARZĄDZANIE W GRUPIE LOTOS S.A. I JEJ GRUPIE KAPITAŁOWEJ	129
8.1.	Powiązania własnościowe i zasady zarządzania	129
8.1.1.	Informacje o posiadanych przez Grupę LOTOS S.A. oddziałach (zakładach)	129
8.1.2.	Opis organizacji grupy kapitałowej spółki ze wskazaniem jednostek podlegających konsolidacji oraz opis zmian w organizacji grupy kapitałowej spółki wraz z podaniem ich przyczyn	129
8.1.3.	Zmiany własnościowe w Grupie LOTOS S.A. i jej grupie kapitałowej	134
8.1.4.	Opis zmian w organizacji grupy kapitałowej spółki wraz z podaniem ich przyczyn	137
8.2.	Zatrudnienie w Grupie Kapitałowej LOTOS	138
8.2.1.	Struktura zatrudnienia w Grupie Kapitałowej LOTOS	138
8.2.2.	System kontroli programów akcji pracowniczych	139
8.2.3.	Umowy zawarte pomiędzy emitentem a osobami zarządzającymi oraz wartość wynagrodzeń, nagród lub korzyści wypłaconych, należnych lub potencjalnie należnych osobom zarządzającym i nadzorującym Grupę LOTOS S.A.	140
8.2.4.	Informacje o wszelkich zobowiązaniach wynikających z emerytur i świadczeń o podobnym charakterze dla byłych osób zarządzających, nadzorujących albo byłych członków organów administrujących oraz o zobowiązaniach zaciągniętych w związku z tymi emeryturami	141
8.2.5.	Wszelkie umowy zawarte między spółką a osobami zarządzającymi, przewidujące rekompensatę w przypadku ich rezygnacji lub zwolnienia z zajmowanego stanowiska bez ważnej przyczyny lub gdy ich odwołanie lub zwolnienie następuje z powodu połączenia spółki przez przejęcie	141
8.3.	Ochrona środowiska	142
8.4.	Informacje o zawartych umowach znaczących dla działalności Spółki i jej grupy kapitałowej, w tym znanych grupie umowach zawartych pomiędzy akcjonariuszami (wspólnikami), umowach ubezpieczenia, współpracy lub kooperacji	145
8.4.1.	Istotne transakcje z podmiotami powiązanymi na warunkach innych niż rynkowe	146
8.4.2.	Umowa z podmiotem uprawnionym do badania sprawozdań finansowych	146
8.4.3.	Postępowania toczące się przed sądem, organem właściwym dla postępowania arbitrażowego lub organem administracji publicznej	147
9.	INFORMACJE DOTYCZĄCE AKCJI GRUPY LOTOS S.A.	151

9.1.	Grupa LOTOS S.A. na Giełdzie Papierów Wartościowych	151
9.2.	Dywidenda	155
9.3.	Nabycie udziałów (akcji) własnych.....	157
9.4.	Określenie łącznej liczby i wartości nominalnej wszystkich akcji (udziałów) GL S.A. oraz akcji i udziałów odpowiednio w podmiotach powiązanych emitenta, będących w posiadaniu osób zarządzających i nadzorujących GL S.A. (dla każdej osoby oddzielnie)	157
9.5.	Umowy, w wyniku których mogą w przyszłości nastąpić zmiany w proporcjach posiadanych akcji przez dotychczasowych akcjonariuszy i obligatariuszy.....	157
10.	ŁAD KORPORACYJNY.....	159
10.1.	Oświadczenie o stosowaniu ładu korporacyjnego	159
10.2.	Akcjonariat	160
10.2.3.	Ograniczenia dotyczące przenoszenia prawa własności papierów wartościowych	164
10.2.4.	Sposób działania Walnego Zgromadzenia Grupy LOTOS i jego zasadnicze uprawnienia oraz opis praw akcjonariuszy i sposobu ich wykonywania.....	164
10.3.	Opis działania organów zarządzających, nadzorujących lub administrujących Grupy LOTOS S.A. oraz ich komitetów, wraz ze wskazaniem składu osobowego tych organów i zmian, które w nich zaszły w ciągu 2018 roku.....	165
10.3.1.	Rada Nadzorcza Grupy LOTOS S.A.	165
10.3.2.	Zarząd Grupy LOTOS	174
10.3.3.	Zasady powoływania i odwoływania osób zarządzających	177
11.	INFORMACJE NIEFINANSOWE – UJAWNIEŃ JEDNOSTKOWE I SKONSOLIDOWANE	181
11.1.	Opis modelu biznesowego Grupy LOTOS S.A. i grupy kapitałowej.....	181
11.2.	Zagadnienia społeczne – wpływ na łańcuch wartości	181
11.2.1.	Opis i wskaźniki efektywności realizowanej polityki społecznej Spółki i Grupy - społeczna odpowiedzialność biznesu	181
11.2.2.	Procedury należytej staranności w obszarze realizowanej polityki społecznej	184
11.3.	Środowisko naturalne – wpływ na łańcuch wartości.....	186
11.3.1.	Opis i wskaźniki efektywności realizowanej polityki ochrony środowiska w Spółce i Grupie.....	186
11.4.	Poszanowanie praw człowieka - wpływ na łańcuch wartości.....	187
11.4.1.	Opis i wskaźniki efektywności realizowanej polityki poszanowania praw człowieka w Grupie LOTOS i jej grupie kapitałowej.....	187
11.4.2.	Procedury należytej staranności w obszarze poszanowania praw człowieka.....	188
11.5.	Polityka przeciwdziałania korupcji - wpływ na łańcuch wartości	188
11.5.1.	Opis i wskaźniki efektywności realizowanej polityki przeciwdziałania korupcji w Spółce i Grupie.....	188
11.5.2.	Procedury należytej staranności w obszarze działań antykorupcyjnych.....	188
11.6.	Zagadnienia pracownicze i polityka różnorodności - wpływ na łańcuch wartości.....	189
11.6.1.	Opis i wskaźniki efektywności realizowanej polityki zarządzania zasobami ludzkimi w Spółce i Grupie oraz procedury należytej staranności w tym obszarze.....	190
11.7.	Opis i rezultaty zarządzania istotnymi ryzykami związanymi z działalnością Spółki/Grupy, relacjami z otoczeniem i kontrahentami w opisanych wyżej 5 obszarach	193

Sprawozdanie Zarządu
z działalności Grupy LOTOS S.A.
oraz jej grupy kapitałowej
za rok 2018

O Grupie LOTOS S.A. i jej grupie kapitałowej

1. O GRUPIE LOTOS S.A. I JEJ GRUPIE KAPITAŁOWEJ

1.1. Kluczowe aktywa, działalność oraz osiągnięte rezultaty

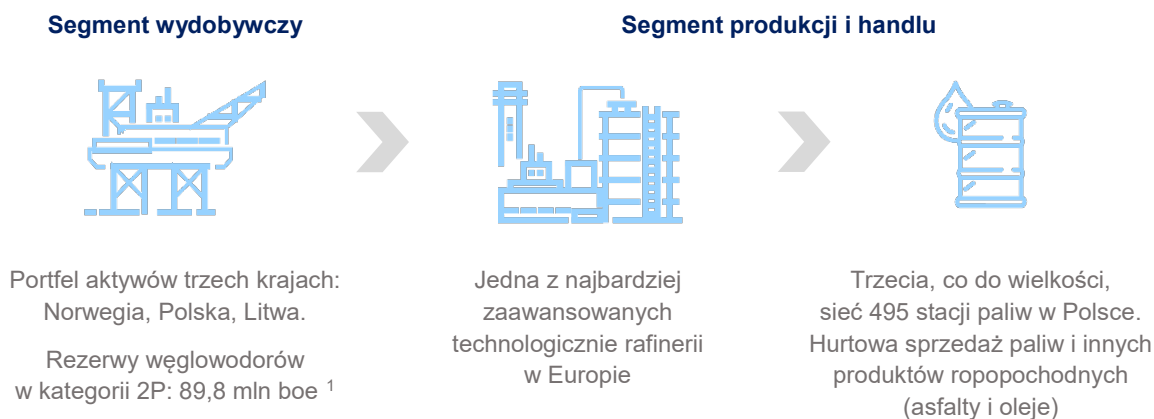
Kluczowe aktywa i działalność

Grupa Kapitałowa LOTOS jest drugim, co do wielkości producentem paliw w Polsce. Gdańska rafineria jest jednym z najmłodszych i najnowocześniejszych, a jednocześnie jednym z najbardziej przyjaznych ekologicznie, kompleksów rafineryjnych w Europie.

Grupa Kapitałowa LOTOS to jedyny koncern, który zajmuje się wydobyciem węglowodorów w Polskiej Wyłącznej Strefie Ekonomicznej Morza Bałtyckiego. Dodatkowo eksploatuje złoża ropy naftowej i gazu ziemnego na Norweskim Szelfie Kontynentalnym oraz na terytorium Litwy.

Działalność Grupy Kapitałowej LOTOS podzielona jest na 2 segmenty sprawozdawcze: wydobywczy (upstream) oraz produkcji i handlu (downstream).

W skład grupy kapitałowej, oprócz Grupy LOTOS S.A., wchodzi obecnie 18 spółek ze znakiem LOTOS. Trzy z nich mają swoją siedzibę poza terytorium Polski: na Litwie, w Norwegii oraz w Wielkiej Brytanii.

Działalność Grupy Kapitałowej LOTOS koncentruje się na wydobyciu i przerobie ropy naftowej oraz hurtowej i detalicznej sprzedaży produktów naftowych. Należą do nich:

- paliwa (benzyna bezołowiowa, olej napędowy i lekki olej opałowy)
- ciężki olej opałowy
- asfalty
- paliwo lotnicze
- benzyna surowa
- gaz płynny propan-butan (LPG)
- oleje bazowe

Grupa LOTOS S.A. notowana jest na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie od 30 czerwca 2005 roku.

Wizja

Grupa Kapitałowa LOTOS to:

- optymalnie zintegrowany pionowo producent paliw i produktów chemicznych najwyższej jakości,
- dostawca wysoko wyspecjalizowanych usług logistycznych i serwisowych,
- narodowy lider wdrożeń innowacji w ramach swojej kluczowej działalności.

¹ Boe – baryłki ekwiwalentu ropy naftowej wg stanu na dzień 31.12.2018

Działalność operacyjna

W 2018 roku Grupa LOTOS zanotowała przewidywany spadek wydobycia węglowodorów. Całkowity poziom wydobycia wyniósł 7,5 mln boe, z czego 43% stanowiła ropa naftowa, a 57% gaz ziemny. 74,2% całkowitego wolumenu wydobycia zostało zrealizowane w Norwegii, 21,9% w Polsce, a 3,9% na Litwie.

Przerób ropy naftowej gdańskiej rafinerii wyniósł prawie 10,8 mln ton w 2018 roku osiągając najwyższy poziom w historii rafinerii. Grupa LOTOS sprzedawała swoje produkty w Polsce oraz za granicą, w kanale hurtowym oraz poprzez własną sieć stacji paliw. Ich liczba zwiększyła się do 495 jednostek na koniec 2018 roku.

Najważniejsze parametry operacyjne i finansowe

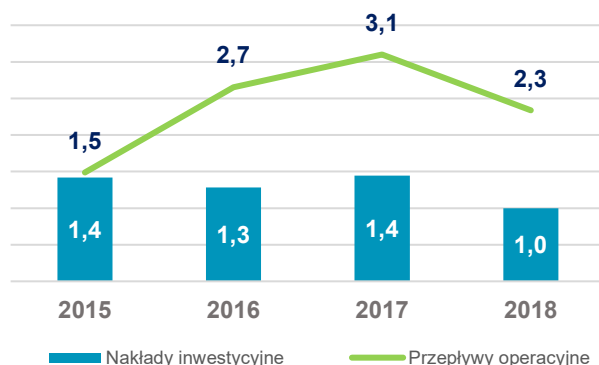
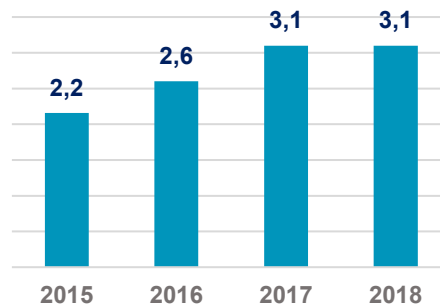
W 2018 Grupa LOTOS S.A. oraz jej spółki zależne wygenerowały rekordowy wynik oczyszczonej EBITDA wg. LIFO, optymalnie wykorzystując posiadane aktywa i maksymalizując korzyści płynące z otoczenia rynkowego. **Przychody ze sprzedaży** na poziomie skonsolidowanym wyniosły **30 122 mln PLN**. Oczyszczona **EBITDA wg. LIFO⁵ osiągnęła wartość 3,1 mld PLN**. Grupa Kapitałowa LOTOS zakończyła 2018 rok skonsolidowanym zyskiem netto na poziomie **1,6 mld PLN**.

² Wydobycie na dzień = wydobycie w okresie / liczba dni kalendarzowych – zmiana metodologii w stosunku do poprzedniego raportu okresowego

³ Benzyna, LPG, olej napędowy, lekki olej opałowy oraz paliwo lotnicze

⁴ Postój remontowy na przełomie 1 kw. i 2 kw. 2017 roku

⁵ Szacunek Zarządu. Zysk operacyjny powiększony o amortyzację oraz tzw. efekt LIFO (różnica w wycenie rozchodu zapasów wg metody LIFO – *Last In First Out* „Ostatnie weszło, pierwsze wyszło” oraz wg metody kosztu średnioważonego) z wyłączeniem: wpływu zdarzeń jednorazowych oraz teoretycznego odpisu na poziomie wyceny zapasów wg LIFO

Przepływy pieniężne z działalności operacyjnej oraz nakłady inwestycyjne
w mld PLN

oczyszczona EBITDA wg LIFO⁶
w mld PLN

Wysokiej jakości aktywa zapewniają strumień gotówki z działalności operacyjnej gwarantujący sfinansowanie inwestycji rozwojowych.

Wzrostowy trend wyników operacyjnych uwiarygadnia realizację celów nowej strategii biznesowej na lata 2017 – 2022

1.2. Podstawowe informacje o organizacji i zarządzaniu

1.2.1. Struktura Grupy LOTOS S.A. i jej grupy kapitałowej

W działalności operacyjnej Grupy Kapitałowej LOTOS wyróżnia się dwa główne segmenty sprawozdawcze:

- o segment wydobywczy – obejmujący działalność w zakresie pozyskiwania oraz eksploatacji złóż ropy naftowej i gazu ziemnego oraz związaną z nią działalność pomocniczą, transportową i serwisową w ramach tej działalności,
- o segment produkcji i handlu – obejmuje działalność spółek w zakresie wytwarzania, przetwarzania produktów rafinacji ropy naftowej, jak również ich sprzedaży hurtowej i detalicznej oraz działalność pomocniczą, transportową i serwisową.

Grupa LOTOS S.A., jako podmiot dominujący, pełni wobec spółek Grupy Kapitałowej LOTOS rolę integratora kluczowych funkcji zarządczych i wspierających. Realizacji zadań z tym związanych służy wdrożony w przedsiębiorstwie model zarządzania segmentowego.

Segment biznesowy jest to wydzielony obszar działalności biznesowej zarządzany w grupie kapitałowej przez wyznaczonego członka Zarządu Grupy LOTOS S.A., jako podmiotu dominującego lub nadzorczego w realizacji funkcji operacyjnych. Kryteriami definiującymi segment jest specjalizacja/odrębność realizowanych funkcji lub procesów, możliwość ustalenia kosztów lub przychodów i kosztów dla segmentu biznesowego oraz autonomiczność rozumiana jako wyraźny zakres swobody decyzyjnej i odpowiedzialności, który może być przypisany do osoby zarządzającej segmentem.

Przyjęty model zarządzania segmentowego wpływa na wzmocnienie efektywności w realizacji celów biznesowych, podniesienie sprawności zarządzania oraz zapewnienie synergii kosztowej i przychodowej w skali całej organizacji GKL. Zarządzanie segmentowe obejmuje m.in. realizację spójnej strategii, planowanie i kontroling, zintegrowane zarządzanie operacyjne oraz zapewnienie spójnych standardów korporacyjnych.

Działalność operacyjna Grupy Kapitałowej LOTOS na dzień 31 grudnia 2018 roku zagregowana była w pięciu równorzędnych segmentach biznesowych, z przypisanymi do nich spółkami GL S.A.:

- o segment zarządczy – zarządzany przez Prezesa Zarządu (szefa segmentu zarządczego) do którego przypisana została spółka LOTOS Ochrona,

⁶ Szacunek Zarządu. Zysk operacyjny powiększony o amortyzację oraz tzw. efekt LIFO (różnica w wycenie rozchodu zapasów wg metody LIFO – *Last In First Out* „Ostatnie weszło, pierwsze wyszło” oraz wg metody kosztu średnioważonego) z wyłączeniem: wpływu zdarzeń jednorazowych oraz teoretycznego odpisu na poziomie wyceny zapasów wg LIFO

- o segment korporacyjny – zarządzany przez Wiceprezesa Zarządu ds. Korporacyjnych (szefa segmentu korporacyjnego),
- o segment produkcyjno - handlowy – zarządzany przez Wiceprezesa Zarządu ds. Produkcji i Handlu (szefa segmentu produkcyjno-handlowego), do którego przypisano spółki: LOTOS Paliwa, LOTOS Oil, LOTOS Kolej, LOTOS Terminale wraz z podległą spółką zależną, LOTOS Infrastruktura wraz z podległą spółką zależną, LOTOS Serwis, LOTOS Straż oraz LOTOS - Air BP Polska,
- o segment inwestycyjno-innowacyjny – zarządzany przez Wiceprezesa Zarządu ds. Inwestycji i Innowacji (szefa segmentu inwestycyjno-innowacyjnego), do którego przypisano spółki: LOTOS Asphalt, LOTOS Lab wraz z podległą spółką zależną, LOTOS Petrobaltic wraz ze spółkami jej grupy kapitałowej, LOTOS Upstream wraz ze spółkami jej grupy kapitałowej,
- o segment finansowy – zarządzany przez Wiceprezesa Zarządu ds. Finansowych (szefa segmentu finansowego).

Zmiany organizacyjne w Grupie LOTOS S.A. wpływające na podstawowe zasady zarządzania jej grupą kapitałową w 2018 roku

W konsekwencji wyzwań stawianych Spółce przez otoczenie rynkowe oraz zmian w składzie Zarządu Spółki, w 2018 roku nastąpiły istotne zmiany w jej strukturze organizacyjnej.

Na podstawie Uchwały Zarządu Grupy LOTOS S.A. nr 29/IX/2018 z dnia 1 marca 2018 roku Zarząd Grupy LOTOS S.A. uchwalił z dniem 1 marca 2018 roku zmiany w strukturze organizacyjnej polegające na likwidacji jednostek organizacyjnych: Wiceprezesa Zarządu ds. Strategii i Rozwoju i Wiceprezesa Zarządu ds. Produkcji oraz utworzeniu jednostek organizacyjnych i pionów: Wiceprezesa Zarządu ds. Ekonomiczno-Finansowych oraz Wiceprezesa Zarządu ds. Produkcji i Handlu, którzy wraz Prezesem Zarządu GL S.A. kierowali całokształtem działalności Spółki. W konsekwencji wprowadzono zmiany do pozostałych komórek organizacyjnych.

Na podstawie Uchwały Zarządu Grupy LOTOS S.A. nr 74/IX/2018 z dnia 23 kwietnia 2018 roku Zarząd Grupy LOTOS S.A. uchwalił z dniem 23 kwietnia 2018 r. zmiany w Regulaminie organizacyjnym polegające m.in. na likwidacji jednostki organizacyjnej Radca Grupy Kapitałowej. W oparciu o zlikwidowaną jednostkę organizacyjną utworzono jednostkę organizacyjną Dyrektora ds. Korporacyjnych.

Na podstawie Uchwały Zarządu Grupy LOTOS S.A. nr 43/X/2018 z dnia 30 czerwca 2018 roku Zarząd Grupy LOTOS S.A. uchwalił zmiany w strukturze organizacyjnej w wyniku, których w Grupie Kapitałowej LOTOS z dniem 1 lipca 2018 roku funkcjonowały następujące segmenty biznesowe:

- o segment zarządczy–zarządzany przez Prezesa Zarządu (szefa segmentu zarządczego) do którego przypisana została spółka LOTOS Ochrona,
- o segment produkcyjno–handlowy – zarządzany przez Wiceprezesa Zarządu ds. Produkcji i Handlu (szefa segmentu produkcyjno-handlowego), do którego nastąpiło przypisanie spółek LOTOS Paliwa, LOTOS Oil, LOTOS Kolej, LOTOS Terminale wraz z podległą spółką zależną, LOTOS Infrastruktura wraz z podległą spółką zależną, LOTOS Serwis, LOTOS Straż oraz LOTOS - Air BP Polska,
- o segment inwestycyjno-innowacyjny – zarządzany przez Wiceprezesa Zarządu ds. Inwestycji i Innowacji (szefa segmentu inwestycyjno-innowacyjnego), do którego przypisano spółki: LOTOS Asphalt, LOTOS Lab wraz z podległą spółką zależną, LOTOS Petrobaltic wraz ze spółkami jej grupy kapitałowej, LOTOS Upstream wraz ze spółkami jej grupy kapitałowej,
- o segment finansowy–zarządzany przez Wiceprezesa Zarządu ds. Finansowych (szefa segmentu finansowego).

Na podstawie Uchwały Zarządu Grupy LOTOS S.A. nr 122/X/2018 r. z dnia 25 września 2018 roku Zarząd Grupy LOTOS S.A. uchwalił zmiany w Regulaminie organizacyjnym m.in. polegające na utworzeniu pionu Wiceprezesa Zarządu ds. Korporacyjnych w związku z czym z dniem 25 września 2018 roku w Grupie Kapitałowej LOTOS funkcjonowały następujące segmenty biznesowe:

- o segment zarządczy–zarządzany przez Prezesa Zarządu (szefa segmentu zarządczego) do którego przypisana została spółka LOTOS Ochrona,
- o segment korporacyjny–zarządzany przez Wiceprezesa Zarządu ds. Korporacyjnych (szefa segmentu korporacyjnego),
- o segment produkcyjno–handlowy – zarządzany przez Wiceprezesa Zarządu ds. Produkcji i Handlu (szefa segmentu produkcyjno-handlowego) wraz z przypisanymi spółkami: LOTOS Paliwa, LOTOS Oil, LOTOS Kolej, LOTOS Terminale wraz z podległą spółką zależną, LOTOS Infrastruktura wraz z podległą spółką zależną, LOTOS Serwis, LOTOS Straż oraz LOTOS - Air BP Polska,
- o segment inwestycyjno-innowacyjny–zarządzany przez Wiceprezesa Zarządu ds. Inwestycji i Innowacji (szefa segmentu inwestycyjno-innowacyjnego) z przypisanymi spółkami LOTOS Asphalt, LOTOS Lab wraz z podległą

spółką zależną, LOTOS Petrobaltic wraz ze spółkami jej grupy kapitałowej, LOTOS Upstream wraz ze spółkami jej grupy kapitałowej,

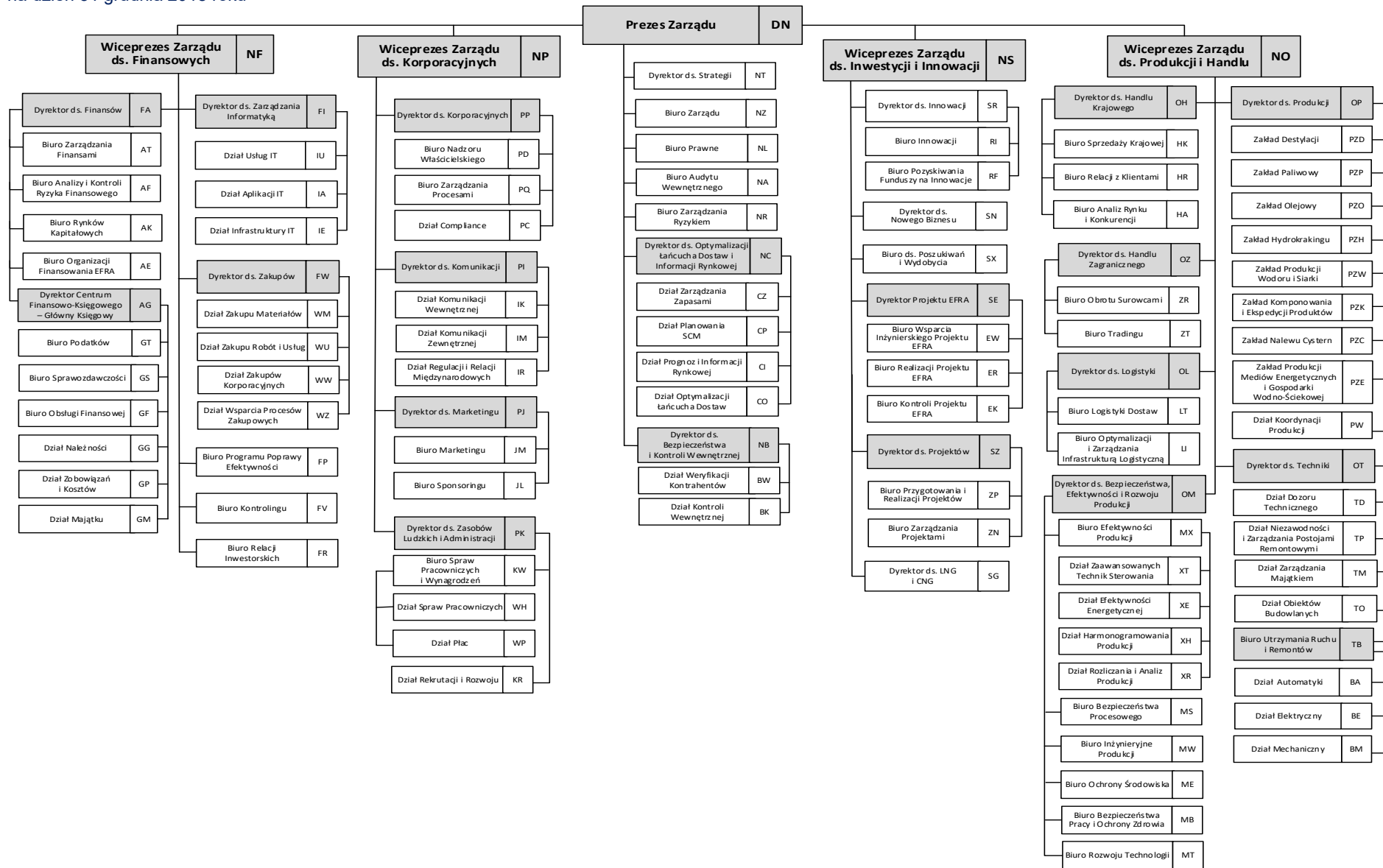
- o segment finansowy – zarządzany przez Wiceprezesa Zarządu ds. Finansowych (szefa segmentu finansowego).

Na podstawie Uchwały Zarządu Grupy LOTOS S.A. nr 142/X/2018 r. z dnia 10 października 2018 roku Zarząd Grupy LOTOS S.A. uchwalił z dniem 10 października 2018 roku zmiany w Regulaminie organizacyjnym polegające m.in. na zmianie podległości organizacyjnej Biura Relacji Inwestorskich dotychczas podległego Dyrektorowi ds. Korporacyjnych, które po zmianie zostało podporządkowane Wiceprezesowi Zarządu ds. Finansowych.

Na podstawie Uchwały Zarządu Grupy LOTOS S.A. nr 188/X/2018 r. z dnia 3 grudnia 2018 roku Zarząd Grupy LOTOS S.A. uchwalił z dniem 3 grudnia 2018 roku zmiany w Regulaminie organizacyjnym wśród których m.in. wprowadzono zmiany polegające na doprecyzowaniu zakresów działania komórek organizacyjnych w pionach Wiceprezesa Zarządu ds. Finansowych oraz Wiceprezesa Zarządu ds. Inwestycji i Innowacji.

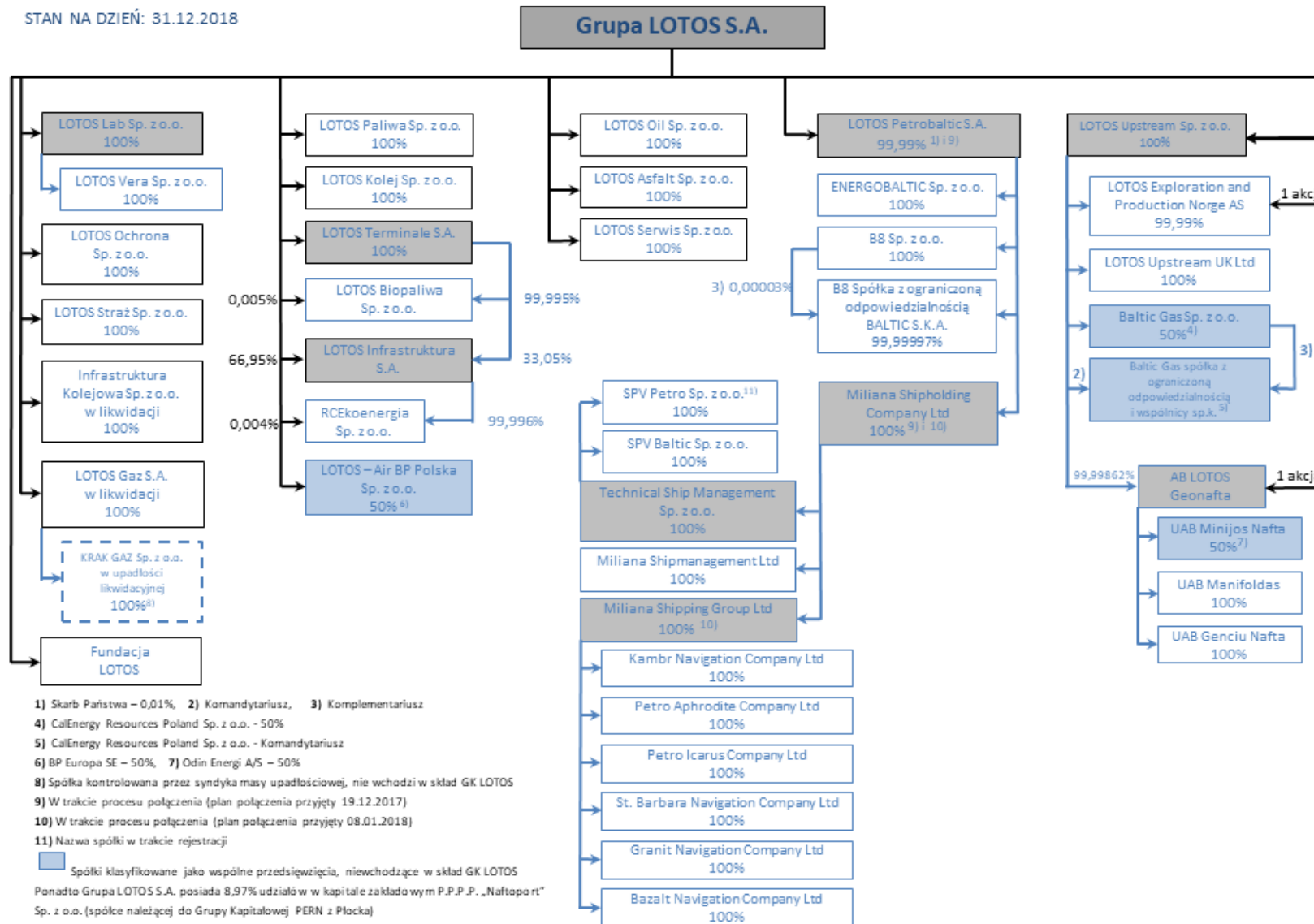
Prezes Zarządu	Wiceprezes Zarządu ds. Inwestycji i Innowacji	Wiceprezes Zarządu ds. Produkcji i Handlu	Wiceprezes ds. Finansowych	Wiceprezes ds. Korporacyjnych
Strategia i Rozwój	Efektywność	Produkcja Rafineryjna	Finanse	Compliance
Infrastruktura Krytyczna i Sprawy Obronne	Realizacja Projektu EFRA	Technika, Utrzymanie Ruch, Remonty	Relacje Inwestorskie	Nadzór Właścicielski
Biuro Zarządu	Innowacje	Efektywność Produkcji	Kontroling	Kadry
Ochrona Informacji	Rozwój Technologii	Bezpieczeństwo i Higiena Pracy	Informatyka	Komunikacja
Zarządzanie Łańcuchem Dostaw	Zarządzanie Projektami	Ochrona Środowiska	Zakupy	Marketing
Biuro Prawne		Obrót Surowcami	Planowanie i Sprawozdawczość	Zarządzanie Procesami
Zarządzanie Ryzykiem Korporacyjnym		Logistyka		Organizacja i Systemy Zarządzania
Bezpieczeństwo Wewnętrzne		Handel Produktami Rafineryjnymi		
Audyty, Kontrola				

Struktura organizacyjna Grupy LOTOS S.A.
na dzień 31 grudnia 2018 roku

Struktura organizacyjna Grupy Kapitałowej LOTOS
na dzień 31 grudnia 2018 roku

STAN NA DZIEŃ: 31.12.2018

- 1) Skarb Państwa – 0,01%, 2) Komandytariusz, 3) Komplementariusz
4) CalEnergy Resources Poland Sp. z o.o. - 50%
5) CalEnergy Resources Poland Sp. z o.o. - Komandytariusz
6) BP Europa SE – 50%, 7) Odin Energi A/S – 50%
8) Spółka kontrolowana przez syndyka masy upadłościowej, nie wchodzi w skład GK LOTOS
9) W trakcie procesu połączenia (plan połączenia przyjęty 19.12.2017)
10) W trakcie procesu połączenia (plan połączenia przyjęty 08.01.2018)
11) Nazwa spółki w trakcie rejestracji
 Spółki klasyfikowane jako wspólne przedsięwzięcia, niewchodzące w skład GK LOTOS
Ponadto Grupa LOTOS S.A. posiada 8,97% udziałów w w kapitale zakładowym P.P.P.P. „Naftoport” Sp. z o.o. (spółce należącej do Grupy Kapitałowej PERN z Płocka)

Sprawozdanie Zarządu
z działalności Grupy LOTOS S.A.
oraz jej grupy kapitałowej
za rok 2018

Strategia Grupy Kapitałowej LOTOS

2. Strategia Grupy Kapitałowej LOTOS

2.1. „Stabilizacja i bezpieczny rozwój” Strategia Grupy LOTOS S.A. na lata 2017 – 2022

Pod koniec 2016 roku Grupa LOTOS S.A. przyjęła strategię na lata 2017-2022, której głównym założeniem jest stabilizacja i bezpieczny rozwój. Jako jedna z wiodących firm w Polsce i znaczący koncern energetyczny naszą wizją rozwoju jest osiągnięcie pozycji:

- o optymalnie zintegrowanego pionowo producenta paliw i produktów chemicznych wysokiej jakości,
- o dostawcy wyspecjalizowanych usług logistycznych i serwisowych, oraz
- o lidera wdrożeń innowacji w obrębie podstawowej działalności,

dla zapewnienia stabilnego wzrostu wartości Grupy dla akcjonariuszy.

W ramach strategii Grupy LOTOS S.A. wyznaczono pięć głównych celów strategicznych, których zrealizowanie umożliwi stabilny rozwój koncernu:

- o Efektywne wykorzystanie koncesji wydobywczych, dalsza technologiczna optymalizacja rafinerii, wprowadzenie nowych produktów i paliw alternatywnych oraz dbałość o standardy jakości,
- o Sukcesywne i powtarzalne obniżanie kosztów działalności oraz optymalizacja marży całym łańcuchem wartości,
- o Gotowość do rozwoju i wdrażania innowacji dzięki dedykowanemu funduszowi, nowoczesnemu modelowi współpracy z ośrodkami naukowymi oraz kreatywnemu zaangażowaniu pracowników,
- o Elastyczność w reagowaniu na pojawiające się ryzyka, które Grupa LOTOS S.A. postrzega również poprzez pryzmat szans biznesowych,
- o Dbłość i rozwój talentów w organizacji, podnoszenie szeroko rozumianego bezpieczeństwa (pracy, infrastruktury i systemów informatycznych) oraz większa odpowiedzialność społeczna.

Strategia Grupy LOTOS S.A. jest realizowana w dwóch horyzontach czasowych. W latach 2017-18 głównym celem była stabilizacja przepływów pieniężnych, redukcja zadłużenia oraz efektywna realizacja rozpoczętych projektów inwestycyjnych. Drugi etap, przypadający na lata 2019-22, jest przeznaczony na realizację nowego programu inwestycyjnego opartego o najlepsze projekty rozwojowe, efektywną budowę portfela aktywów wydobywczych oraz dalszy rozwój sieci stacji paliw i wdrażanie innowacyjnych przedsięwzięć budujących przyszłą wartość Grupy LOTOS S.A.

W lutym 2018 roku został podpisany list intencyjny pomiędzy Ministerstwem Energii a PKN Orlen dotyczący przejęcia kontroli kapitałowej nad Grupą LOTOS S.A. Od kwietnia 2018 roku trwa proces *due diligence*, tj. proces badania kondycji finansowej, podatkowej, handlowej i prawnej Grupy LOTOS przez PKN Orlen. W listopadzie 2018 roku PKN Orlen złożył do Komisji Europejskiej wersję roboczą wniosku w związku z planowanym przejęciem udziałów w Grupie LOTOS. Natomiast formalne postępowanie Komisji Europejskiej rozpocznie się po złożeniu ostatecznego wniosku. PKN Orlen zakomunikował, że spodziewa się uzyskać decyzję KE do połowy 2019 roku. Ramy struktury transakcji, zakładają nabycie w pierwszym etapie do 32,9% akcji od Skarbu Państwa. Kolejnym etapem jest ogłoszenie wezwania na zakup akcji reprezentujących do 66% liczby głosów na WZA Grupy LOTOS⁷.

2.2. Otoczenie makroekonomiczne w relacji do przyjętych założeń strategicznych

W 2018 roku otoczenie makroekonomiczne było bardziej wymagające dla prowadzenia działalności rafineryjnej niż przyjęte w projekcjach z 2016 roku założenia. Średnioroczne notowania ropy naftowej w ubiegłym roku były wyższe od założeń o 25%, natomiast notowania gazu ziemnego były wyższe o 31%. Jednocześnie odnotowane w 2018 roku cracki na podstawowe produkty rafineryjne odchyłały się negatywnie od przyjętych założeń. Dla oleju napędowego było to odchylenie na poziomie ok. 10%, a dla benzyny ponad 20%. Średnioroczny kurs dolara wyniósł 3,61 PLN/USD wobec zakładanego 3,70 PLN/USD.

⁷ Na podstawie raportu bieżącego nr. 26/2018 opublikowanego przez PKN Orlen z 27.02.2018 dotyczącego odpisania listu intencyjnego w sprawie przejęcia kontroli kapitałowej przez PKN ORLEN S.A. nad Grupą LOTOS S.A.

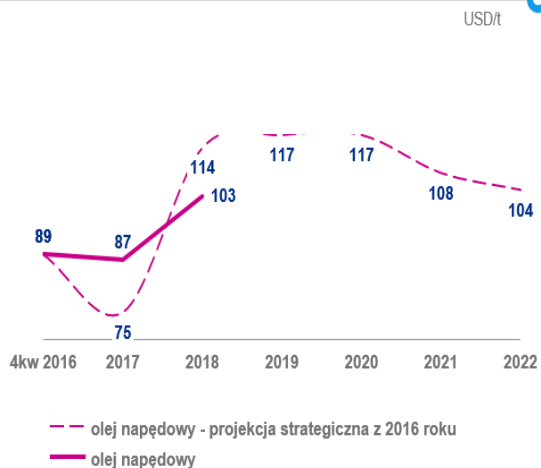
Ropa naftowa

Gaz ziemny

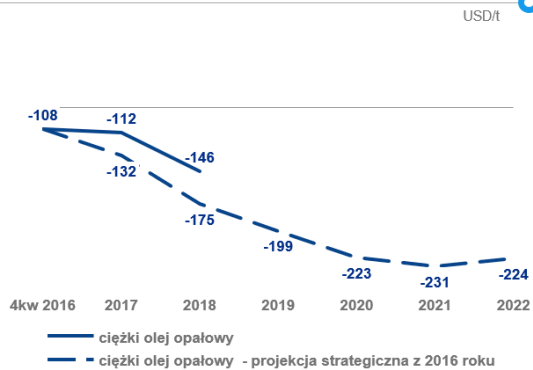
Cracki produktowe – olej napędowy

Cracki produktowe - benzyna

Cracki produktowe – ciężki olej opałowy

Rynek krajowy

Realizację strategii Grupy LOTOS wspiera wyraźny rozwój krajowego rynku paliw. W drugiej połowie 2016 roku, w ramach walki z *szarą strefą obrotu paliwami* został wprowadzony tzw. *pakiet paliwowy*, obejmujący zmiany w systemie podatkowym mające na celu uszczelnienie systemu podatku VAT w obrocie paliwami ciekłymi z zagranicą. W latach 2015-2017 krajowe zużycie paliw (benzyna, oleju napędowego, lekkiego oleju opałowego) wzrosło łącznie o ponad 27% do 21,8 mln ton.

W pierwszych trzech kwartałach 2018 roku konsumpcja krajowa paliw wyniosła 16,7 mln ton i była wyższa o 3% niż w analogicznym okresie 2017 roku. Zapotrzebowane na benzynę zwiększyło się o ponad 5%, na olej napędowy o 3%, natomiast zużycie lekkiego oleju napędowego spadło o 12%⁸.

W aspekcie tak silnego wzrostu handlu paliwami pojawia się przed przedsiębiorstwami krajowymi nowe wyzwanie w postaci zorganizowania sprawnego zaplecza logistycznego, w tym odpowiednich pojemności magazynowych (handlowych i obowiązkowych).

2.3. Realizacja strategii w 2018 roku – główne mierniki

Strategia Grupy LOTOS na lata 2017-22 zawiera zestaw kluczowych mierników strategicznych, służących ocenie stopnia wdrożenia strategii.

- Podwojenie średniorocznego EBITDA LIFO w latach 2019 – 2022
- Spadek współczynnika zadłużenia: dług netto/EBITDA LIFO $\leq 1,5$
- Nakłady inwestycyjne (CAPEX) 9,4 mld w ciągu 6 lat
- Osiągnięcie rezerw 2P ponad 60 mln boe i wydobycie węglowodorów w przedziale 30 – 50 tys. boe/d
- Wzrost liczebności sieci detalicznej do 550 stacji paliw
- LTIF⁹ <3

Wyznaczone cele operacyjne zostały zrealizowane w obszarach wydobycia oraz przerobu rafineryjnego. Posiadane na koniec 2018 roku rezerwy 2P spełniły postawiony cel wynosząc około 90 mboe. Średnioroczne wydobycie w okresie 2017-2018 wyniosło 22 kboe/d realizując oczekiwany poziom. W obszarze produkcji 2018 rok zakończył się rekordowym przerobem na poziomie 10,8 mln ton surowca. Natomiast w sieci stacji LOTOS na koniec roku liczba obiektów wzrosła do 495, przybliżając do wykonania celu segmentu na 2022 czyli 550 stacji.

Zgodnie z założeniami strategicznymi prowadzone są pomiary satysfakcji klienta, w ramach wdrożonego w 2017 roku systemu NPS, który wykazuje trend rosnący.

W obszarze bezpieczeństwa pracy w 2018 roku widać poprawę wskaźnika LTIF względem lat poprzednich, niemniej jego wartość utrzymuje się powyżej założonego celu strategicznego.

⁸ Na podstawie danych POPiHN

⁹ *Lost Time Injury Frequency Rate* - wskaźnik wypadkowości

Perspektywa strategiczna 2017 – 2018, kluczowe mierniki strategiczne:

Bezpieczeństwo	LTIF < 3		
Operacyjno-finansowe	WYDOBYCIE	PRODUKCJA	DETAL
Mierniki operacyjne	rezerwy 2P ok. 60 mboe wydobycie ok. 22 k boe/d	10,5 mln ton	500+ stacji paliw standaryzacja
EBITDA LIFO mld PLN średnioroczna w latach 2017 – 18	0,6 - 0,7	1,6 – 1,9	
CAPEX mld PLN całkowity 2017 - 18	ok. 1,5	ok. 1,8	ok. 0,3
Dług netto/EBITDA	nie więcej niż 1,5x		
OPEX oszczędności	200 mln PLN rocznie (<i>run rate</i>) względem bazy kosztowej 2015		
Satysfakcja klienta	wdrożony NPS (Net Promoter Score), pierwsze pomiary w 2017 roku		
Zdolność dywidendowa	tak		

Realizacja mierników w pierwszej perspektywie startegicznej kształtowała się następująco:

Bezpieczeństwo	LTIF = 4,0		
Operacyjno-finansowe	WYDOBYCIE	PRODUKCJA	DETAL
Mierniki operacyjne	rezerwy 2P ok. 90 mboe wydobycie ok. 22 k boe/d	10,8 mln ton	495 stacji paliw standaryzacja
EBITDA LIFO mld PLN średnioroczna w latach 2017 – 18	0,9	2,2	
CAPEX mld PLN całkowity 2017 - 18	0,9	1,4	0,1
Dług netto/EBITDA	na dzień 31.12.2018 0,6x		
Satysfakcja klienta	wdrożony NPS (Net Promoter Score), pierwsze pomiary w 2017 roku		
Zdolność dywidendowa	tak (1zł/ akcję wypłacone z zysku za lata 2016, 2017)		

2.4. Realizacja celów strategicznych

Strategia Grupy LOTOS S.A. na lata 2017-22 oparta jest o realizację pięciu kluczowych celów. W 2018 roku kontynuowane były intensywne prace nad operacjonalizacją strategii. Osiągnięcie wyznaczonych celów i inicjatyw wspiera funkcjonujący system szczegółowego monitorowania realizacji strategii.

CEL 1: Efektywne wykorzystane aktywa w całym łańcuchu wartości

Nowa bezpieczniejsza koncepcja rozwoju zrównoważonego portfela wydobywczego

W 2018 roku zakończono reorganizację segmentu wydobywczego. Celem wdrożonych zmian organizacyjnych było wyodrębnienie dwóch wyspecjalizowanych podmiotów. Pierwszy podmiot (grupa kapitałowa LOTOS Upstream) związany jest z realizowaniem inwestycji w aktywa wydobywcze oraz drugi (grupa kapitałowa LOTOS Petrobaltic) prowadzi działalność operacyjną.

Łączne wydobycie w 2018 roku wyniosło 20,4 tys. boe/d. Zmniejszenie wydobycia dotyczyło wszystkich rynków na których prowadzona jest działalność (Polska, Norwegia, Litwa). Natomiast posiadane przez segment rezerwy 2P wyniosły niemal 90 mboe.

GK LOTOS Upstream posiada dwa projekty będące w fazie rozwojowej – są to projekty Utgard i YME zlokalizowane na szelfie norweskim. Rozpoczęcie wydobycia na obydwu projektach planowane jest na 2020 rok.

Dodatkowo w swoim portfelu projektów wydobywczych GK LOTOS Upstream posiada projekty będące w fazie przygotowawczej: projekt B4/B6 na Morzu Bałtyckim oraz NOAKA (pierwotnie projekt Frigg Gamma Delta poszerzony o nowe złoża).

GK LOTOS Upstream podejmuje działania identyfikujące nowe opcje oraz okazje inwestycyjne, w tym również akwizycje złóż typu cross-border. Dodatkowo w 2018 roku zarejestrowana została spółka LUPS UK, mająca posłużyć w przyszłości do rozwoju działalności na szelfie brytyjskim.

Grupa Kapitałowa LOTOS Petrobaltic posiada koncesje oraz jest operatorem na bałtyckich złożach B3 oraz B8. Spółka posiada także koncesje poszukiwawczo-wydobywcze na Morzu Bałtyckim (Łeba, Rozewie, Gotlandia). Planowane jest poszerzenie działalności GK LOTOS Petrobaltic o świadczenie usług offshore oraz logistycznych dla klientów zewnętrznych.

Reorganizacja obejmowała także zmiany w obszarze finansowym segmentu. Przeprowadzono działania upraszczające powiązania finansowe w ramach segmentu, poprzez dokapitalizowanie spółki LOTOS Upstream przy jednoczesnej redukcji części pożyczek wewnątrzgrupowych

Najwyższa konkurencyjność dzięki innowacjom technologicznym i nowym produktom

Obecnie główną inwestycją Grupy LOTOS S.A. jest projekt EFRA (Efektywna Rafinacja), który dzięki wybudowaniu jednej z najnowocześniejszych jednostek koksowniczych umożliwi głębszy i bardziej opłacalny ekonomicznie przerób ropy naftowej. Postęp realizacji całego Projektu EFRA na koniec grudnia 2018 wyniósł 98,1% a gotowość do uruchomienia (RFSU¹⁰) głównej instalacji Projektu (DCU¹¹) zaplanowana jest na koniec maja 2019 roku.

Równoległe do realizowanych projektów prowadzone są prace analityczne i przygotowawcze nad dalszymi kierunkami rozwoju rafinerii. W strategii na lata 2017-2022 Grupa LOTOS wskazywała następujące trzy kierunki dalszej rozbudowy rafinerii:

- Blok olejowy do produkcji olejów bazowych II i III Grupy
- Kompleks benzynowy do produkcji benzyn motorowych z benzyny surowej
- Kompleks olefinowy wraz z produkcją ETBE

oraz projekt budowy elektrociepłowni na własne potrzeby. Zadeklarowano także podjęcie w 2018 roku decyzji inwestycyjnej związanej z realizacją projektów rozwojowych. Do dalszych prac analitycznych oraz przygotowawczych został wybrany projekt HBO umożliwiający rozpoczęcie produkcji wysokojakościowych hydrokrakowanych baz olejowych. Realizacja projektu umożliwi Grupie LOTOS produkcję i sprzedaż nowych, wysokomarżowych produktów jak oleje bazowe II i III grupy.

Opcją rozwojową rafinerii Grupy LOTOS pozostaje także budowa kompleksu benzyn motorowych, pozwalającego zagospodarować benzynę surową w celu wytworzenia produktów o wyższej marży, jak benzyn motorowych, ksylenów,

¹⁰ RFSU - Ready For Start-Up Unit

¹¹ DCU – Delayed Coker Unit: Instalacja Opóźnionego Skoksowania – integralny element programu EFRA

benzenu. Ze względu na poprawę bilansu krajowego rynku benzyn (wraźny spadek importu netto) oraz zaobserwowany spadek marż na sprzedaży benzyn silnikowych projekt został wstrzymany. W przypadku pozytywnych zmian rynkowych projekt zostanie poddany ponownym analizom.

Kolejnym rozważanym kierunkiem rozbudowy Grupy LOTOS była inwestycja w budowę kompleksu olefinowego wraz z produkcją ETBE. Uwzględniając jednak zakomunikowane w ostatnich 2 latach plany inwestycyjne, tj.:

- o Projekt Polimery Police (Grupa Azoty) dotyczący budowy instalacji PDH oraz produkcji polipropylenu, a także
- o Program rozwoju petrochemii PKN Orlen do 2023 roku zakładający inwestycje w produkcję aromatów, olefin oraz fenolu

Grupa LOTOS postanowiła ponownie przeanalizować możliwości inwestycyjne w obszarze petrochemicznym w poszukiwaniu atrakcyjnych do zagospodarowania segmentów.

LOTOS Energy Hub w handlu detalicznym i dbałość o standardy jakości

Obszar sprzedaży detalicznej, w segmencie paliw oraz usług i produktów pozapaliwowych, w Grupie Kapitałowej LOTOS jest realizowany przez spółkę LOTOS Paliwa, która zarządza siecią stacji paliwowych.

Na koniec 2018 roku w sieci stacji LOTOS funkcjonowało 495 stacji, w tym 306 obiektów było stacjami własnymi (CODO), a 189 punktów działało jako stacje franczyzowe (DOFO). W ramach sieci funkcjonowało 20 Miejsc Obsługi Podróżnych (MOP).

W ubiegłym roku Spółka dokonała przeglądu i aktualizacji swojej oferty dla partnerów franczyzowych (DOFO). Oprócz uatrakcyjnienia oferty cenowej paliw, poszerzony został również zakres oferowanego wsparcia w segmencie sklepowym.

W 2018 roku kontynuowana była standaryzacja sieci stacji paliw pod kątem ujednoczenia wizerunku sieci stacji paliw: wizualizacji zewnętrznej i wewnętrznej oraz optymalizacji jakości obsługi na stacjach paliw. Równoległe do rozbudowy sieci, prowadzone są działania zwiększające i uatrakcyjnijające ofertę pozapaliwową, m.in. gastronomiczną, art. spożywczych oraz usług dodatkowych. W ubiegłym roku wprowadzono nową linię napojów Dynamic, obejmującą 3 rodzaje napoju energetycznego. Wśród produktów sprzedawanych pod marką własną znajduje się także szeroka oferta olejów silnikowych LOTOS. Otwierane są również nowe punkty gastronomiczne Subway – na koniec 2018 roku w sieci LOTOS były 24 takie obiekty. LOTOS Paliwa wykorzystuje pojawiające się okazje sprzedażowe np. zakaz handlu w niedziele.

W ramach polityki poprawy jakości obsługi Spółka wspiera pracowników stacji w ich rozwoju poprzez szkolenia oraz sukcesywną poprawę warunków pracy i płacy. Suma tych działań wpływa na ogólną poprawę rentowności sieci stacji.

LOTOS uatrakcyjnia także swoją ofertę dla firm – w 2018 roku wspólnie z Alior Bankiem klientom biznesowym została udostępniona karta kredytowa Mastercard Business LOTOS.

Na stacjach LOTOS wdrażane są także rozwiązania przyczyniające się do rozwoju elektromobilności. LOTOS Paliwa, w ramach projektu LOTOS Niebieski Szlak, uruchomiło punkty ładowania na 12 stacjach na trasie Trójmiasto – Warszawa. W ramach Projektu planowane jest uruchomienie kolejnych miejsc ładowania EV (Electric Vehicle).

CEL 2: Skuteczne procesy gwarantujące stabilność

Program Poprawy Efektywności, którego celem jest identyfikacja i raportowanie działań oszczędnościowych w GK GL SA został uruchomiony w 2018 roku. Do tej pory w ramach Programu zostało zidentyfikowanych 250 działań, z czego 165 uzyskało pozytywną weryfikację. Na koniec 2018 roku zakończonych działań przynoszących efekty oszczędnościowe było 85. Działania te są w trakcie weryfikacji uzyskanych oszczędności, a ich największy udział przypada na obszar Transportu i Logistyki, Produkcji i Energii oraz HR/Podróże służbowe.

W 2018 roku poziom przerobu rafineryjnego był najwyższy w historii Grupy LOTOS i wyniósł niemal 10,8 mln ton. Jednocześnie ponad 27% przerabianej ropy zostało zakupionej w ramach działań dywersyfikujących źródło surowca i pochodziło z kierunku innego niż wschodni. Dywersyfikacja surowcowa jest istotnym środkiem zapewniającym ciągłość i stabilność dostaw ropy naftowej do rafinerii Grupy LOTOS. Jest to także narzędzie poprawiające efektywność produkcji (uzasadniony ekonomicznie zakup surowca) oraz budujące wiedzę i doświadczenie w przerobie zróżnicowanych gatunków rop. Wysoki poziom dywersyfikacji surowcowej jest, z punktu zarządzania marżą zintegrowaną, elementem budowy elastyczności produkcyjnej, dzięki której Grupa LOTOS może szybko i aktywnie reagować na zmiany rynkowe i podnosić realizowane marże.

W ramach optymalizacji działalności operacyjnej rafinerii prowadzone są działania zmierzające do umocnienia przez Grupę LOTOS pozycji lidera w Rankingu Solomon Associates (pozycja w pierwszym kwartylu). W ramach tych działań

przygotowywane są m. in. inicjatywy poprawiające efektywność energetyczną rafinerii, a także uruchamiające najnowsze rozwiązania informatyczne służące wdrożeniu koncepcji Przemysłu 4.0 (rozpoczęcie współpracy z firmą Microsoft obejmującej np. rozwój kompetencji w zaawansowanej analizie danych przy wykorzystaniu chmur obliczeniowych, cyfrowe innowacje, digitalizacja działań).

CEL 3: Gotowość do wdrażania innowacji

W 2018 roku Grupa LOTOS S.A. podjęła szereg inicjatyw w obszarach paliw przyszłości. Grupa LOTOS S.A. Uruchomiono projekt „Pure H2” dotyczący budowy instalacji do oczyszczania i dystrybucji wodoru wraz z 2 punktami tankowania tego paliwa (w Gdańsku i Warszawie). Paliwo wodorowe ma być wykorzystywane w pierwszej kolejności przez środki transportu miejskiego.

Grupa LOTOS S.A. aktywnie włącza się też w inne projekty związane z paliwami alternatywnymi nowej generacji, w tym LNG. Kontynuowany jest projekt opracowania dokumentacji do budowy terminala LNG małej skali zlokalizowanego w Gdańsku. Podpisano także list intencyjny w sprawie budowy pilotażowego systemu dystrybucji LNG z przeznaczeniem do transportu drogowego ze spółką Remontowa LNG Systems.

Projekty „Pure H2” oraz „Studium Wykonalności projektu budowy w Gdańsku terminalu LNG małej skali i budowy innowacyjnych bunkierów LNG” są współfinansowane ze środków unijnych w ramach instrumentu „Łącząc Europę” (CEF – Connecting Europe Facility”).

W 2018 roku prowadzone były także zadania związane z technologią biopaliw zaawansowanych oraz wsparciem realizacji Narodowego Celu Wskaźnikowego (NCW) poprzez proces współwodornienia. W ubiegłym roku zostały przeprowadzone testy badające skalę możliwości przeprowadzenia współwodornienia na instalacjach rafineryjnych Grupy LOTOS. W ubiegłym roku Grupa LOTOS S.A. wraz z LOTOS Lab Sp. z o.o. rozpoczęła współpracę badawczo-rozwojową z Politechniką Warszawską. Podpisane porozumienie pozwala zintensyfikować pracę nad projektami innowacyjnymi.

CEL 4: Aktywne zarządzanie szansami i ryzykami

Grupa Kapitałowa LOTOS rozwija i wzmacnia swoje kompetencje w ramach zarządzania ryzykami i szansami. Rozszerzono metodykę zarządzania ryzykiem korporacyjnym, definiując m.in. zagadnienia apetytu na ryzyko oraz wyceny ekspozycji na ryzyko. W Grupie LOTOS funkcjonuje Komitet Ryzyka wspierający organizację w zarządzaniu ryzykiem. Wprowadzony jest także system monitorowania i opisu kluczowych ryzyk - TOP RISK.

Rozwijane są procesy i zasoby w spółkach Grupy Kapitałowej, w celu lepszej identyfikacji i zarządzania ryzykiem. Regularnie przeprowadzane są ze spółkami zależnymi warsztaty podnoszące poziom zarządzania ryzykiem oraz identyfikacji szans rynkowych.

W Grupie Kapitałowej LOTOS budowana jest kultura otwartości komunikowania ryzyk, tak aby umożliwić odpowiednio szybką i skuteczną reakcję, a w efekcie minimalizować prawdopodobieństwo i następstwa zagrożeń oraz wykorzystywać pojawiające się szanse.

CEL 5: Silny zespół, spójny CSR i bezpieczeństwo

Dbłość o talenty jako kluczowy element przewagi konkurencyjnej

Jednym z priorytetów strategicznych dla Grupy LOTOS S.A. jest sukcesywny rozwój zawodowy pracowników, w tym identyfikacja i rozwój talentów w organizacji.

W 2018 roku kontynuowano m.in. projekt budowy systemu zarządzania wiedzą w organizacji w oparciu o nowoczesne kanały (platformę e-learningową). Uruchomienie platformy w I kwartale 2019 roku umożliwi szersze oraz efektywne przekazywanie i dzielenie się wiedzą oraz systemowy rozwój kompetencji pracowników niezbędnych do realizacji bieżących i perspektywicznych celów biznesowych.

W trakcie realizacji są projekty ukierunkowane na rozwój kadry menedżerskiej mające na celu przygotowanie do sprawnego funkcjonowania w organizacji i budowy kultury ciągłego doskonalenia. W 2018 roku opracowano mapę pożądanych kompetencji menedżerskich kluczowych dla realizacji przyjętej strategii biznesowej oraz przeprowadzono diagnozę potencjału kadry menedżerskiej metodą development center, wypracowano Indywidualne Plany Rozwoju dla uczestników badania oraz opracowano programy rozwojowe na poziomie indywidualnym oraz całej organizacji.

W minionym roku podjęto również szereg działań związanych z optymalizacją procesów HR zmierzających do lepszego dopasowania narzędzi i procesów HR do oczekiwań pracowników i menedżerów. Rozwijano systemy informatyczne wspierające procesy HR oraz usprawniano komunikację z pracownikami. W ramach takiego rozwiązania funkcjonuje Strefa HR, gdzie pracownicy Grupy LOTOS oraz części spółek zależnych mogą uzyskać kompleksowe wsparcie dotyczące kwestii pracowniczych.

Potwierdzeniem zaangażowania w sprawy pracownicze oraz profesjonalnego zarządzania zasobami ludzkimi jest przyznany w 2018 roku, czwarty raz z rzędu, przez Polskie Stowarzyszenie Zarządzania Kadrami dla Grupy LOTOS Certyfikat HR Najwyższej Jakości.

Zintegrowana polityka społecznej odpowiedzialności

W 2018 roku kontynuowano zaangażowanie w działania społeczne dla szerokiej grupy interesariuszy. Działania CSR Grupy LOTOS S.A. opierają się na aktywnej współpracy z interesariuszami, na wdrożeniu programów rozwiązujących problemy społeczne oraz środowiskowe interesariuszy. Kluczowe kierunki działań Grupy LOTOS w ramach CSR to programy społeczno-sportowe (obejmujące także dzieci i młodzież oraz seniorów), poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym (m.in. LOTOS - Mistrzowie w pasach) oraz ochrona środowiska i ekologia.

W 2018 roku po raz pierwszy przeprowadzono nową inicjatywę „Dynamiczni Seniorzy z Energią” współorganizowaną razem z Grupą Energa. Projekt adresowany jest do osób 55+ i ma na celu promowanie aktywnego trybu życia oraz integrację lokalnej społeczności. Do innych realizowanych w 2018 roku programów należą „Piłkarska Przyszłość z LOTOSEM”, a także Program „Kierunek Bałtyk”.

Polityka społecznej odpowiedzialności biznesu jest także realizowana poprzez Fundację LOTOS, wspierającą inicjatywy w zakresie ekologii, bezpieczeństwa i edukacji, np. finansując wypoczynek dzieci i młodzieży lub organizując wspólnie z policją akcje edukacyjne dla dzieci nt. bezpieczeństwa na drodze.

Potwierdzeniem dla prowadzonych działań w obszarze CSR było ponowne włączenie w grudniu 2018 roku Grupy LOTOS przez GPW w skład giełdowego indeksu spółek społecznie odpowiedzialnych RESPECT Index. W ubiegłym roku, po raz pierwszy w historii, akcje Grupy LOTOS zostały włączone przez globalną agencję ratingową FTSE Russel do londyńskiego indeksu firm społecznie odpowiedzialnych FTSE4Good.

Dodatkowo w 2018 roku Grupa LOTOS po raz kolejny została nagrodzona przez tygodnik Polityka Srebrnym Listkiem CSR.

Wysoka kultura bezpieczeństwa

Bezpieczeństwo pracowników jest bezwzględnym priorytetem dla całej Grupy Kapitałowej LOTOS. W sposób ciągły prowadzone są działania mające na celu budowę kultury bezpiecznej pracy, podniesienie świadomości bezpiecznego środowiska pracy oraz zwiększenia zaangażowania w bezpieczeństwo pracowników na wszystkich szczeblach.

W 2018 roku przeprowadzone zostały IX Dni Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia, regularnie prowadzone są akcje informacyjne dla pracowników, a w działania budujące kulturę bezpiecznej pracy angażowane jest kierownictwo najwyższego szczebla. Podejmowane są także działania o charakterze motywacyjnym promujące bezpieczne zachowania i inicjatywy ze strony pracowników. Pracownicy mają możliwość zgłaszania sytuacji niebezpiecznych poprzez firmowy intranet, a aktywność w tym obszarze jest nagradzana. Ponadto cele związane z bezpieczeństwem powiązane są z systemem wynagrodzeń poprzez mechanizm kwartalnych nagród motywacyjnych.

Poprzez bezpieczeństwo rozumiemy także ochronę kluczowej dla bezpieczeństwa energetycznego państwa infrastruktury. W Grupie Kapitałowej LOTOS realizowany jest program zwiększenia poziomu cyberbezpieczeństwa poprzez stworzenie odpowiednich struktur organizacyjnych, wdrożenie niezbędnych narzędzi, nowych rozwiązań technologicznych i infrastrukturalnych. Podejmowane są także działania szkoleniowe podnoszące świadomość pracowników w zakresie cyberbezpieczeństwa oraz budujące kulturę bezpiecznej pracy w tym aspekcie. Szeroki zakres podejmowanych działań realnie podnosi poziom bezpieczeństwa infrastruktury energetycznej kraju i spełnia oczekiwania oraz wymogi legislacyjne (tj. *Ustawy o krajowym systemie cyberbezpieczeństwa*).

Sprawozdanie Zarządu
z działalności Grupy LOTOS S.A.
oraz jej grupy kapitałowej
za rok 2018

**Otoczenie makroekonomiczne Grupy LOTOS S.A.
i jej grupy kapitałowej w 2018 roku**

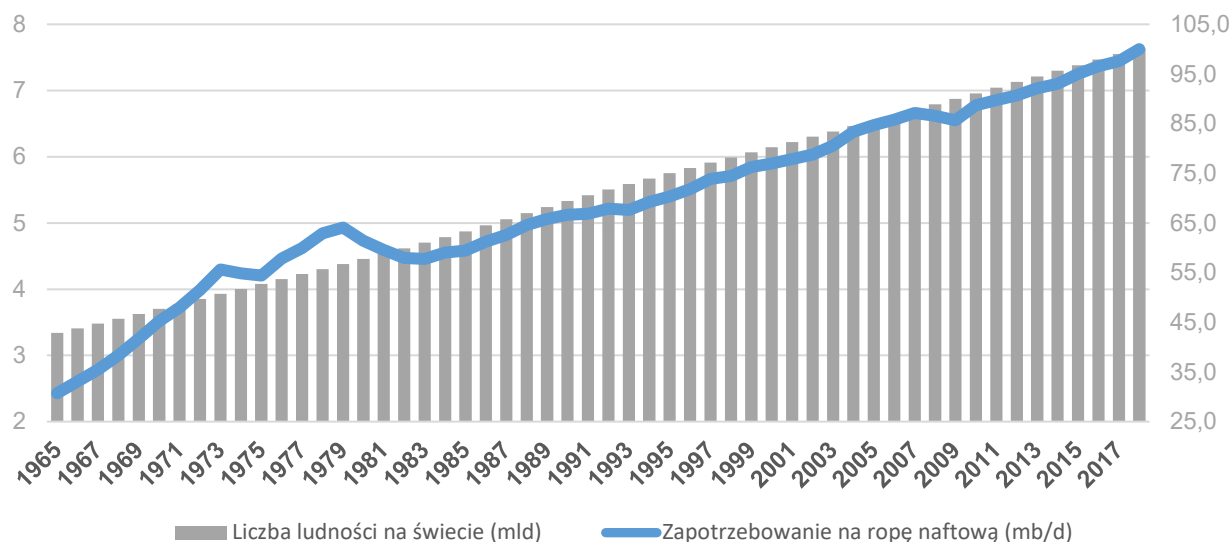
3. Otoczenie makroekonomiczne Grupy LOTOS S.A. i jej grupy kapitałowej w 2018 roku

3.1. Czynniki cenotwórcze na rynku ropy naftowej i gazu ziemnego

3.1.1. Zaludnienie świata

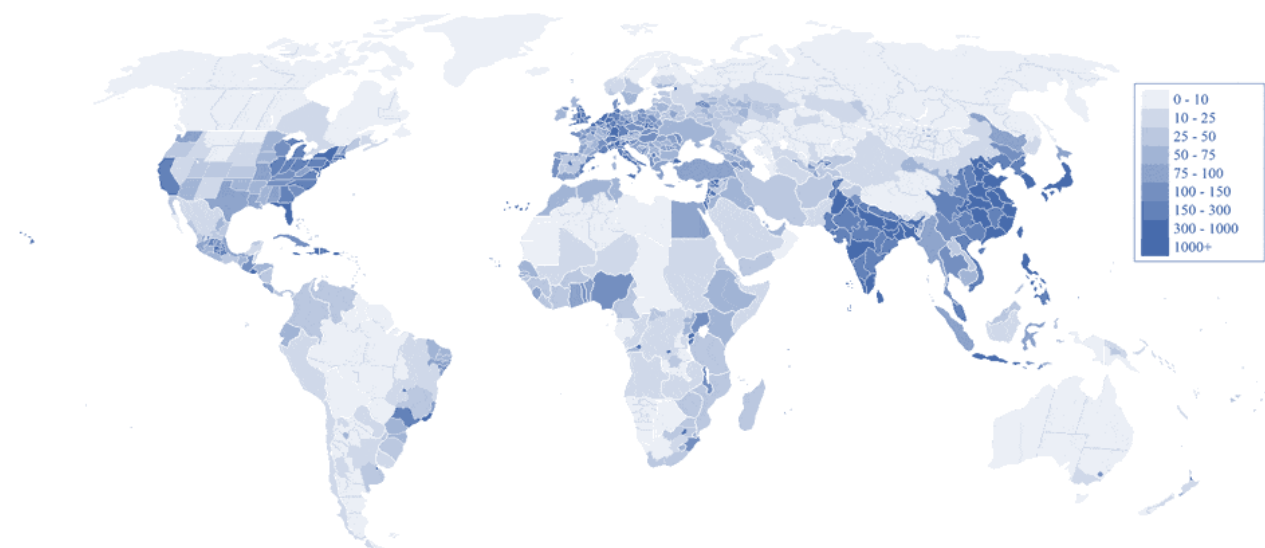
W 2018 roku liczba ludności na świecie wzrosła do 7,63 mld, i zwiększała się przez ostatnie 50 lat średnio o około 1,6% rocznie. Wraz ze wzrostem ludności rosło zapotrzebowanie na ropę naftową. Średniorocznie przez ostatnie 50 lat o 2,3%. Wykres poniżej pokazuje silną korelację tych dwóch wartości.

Liczba ludności na świecie oraz zapotrzebowanie na ropę naftową

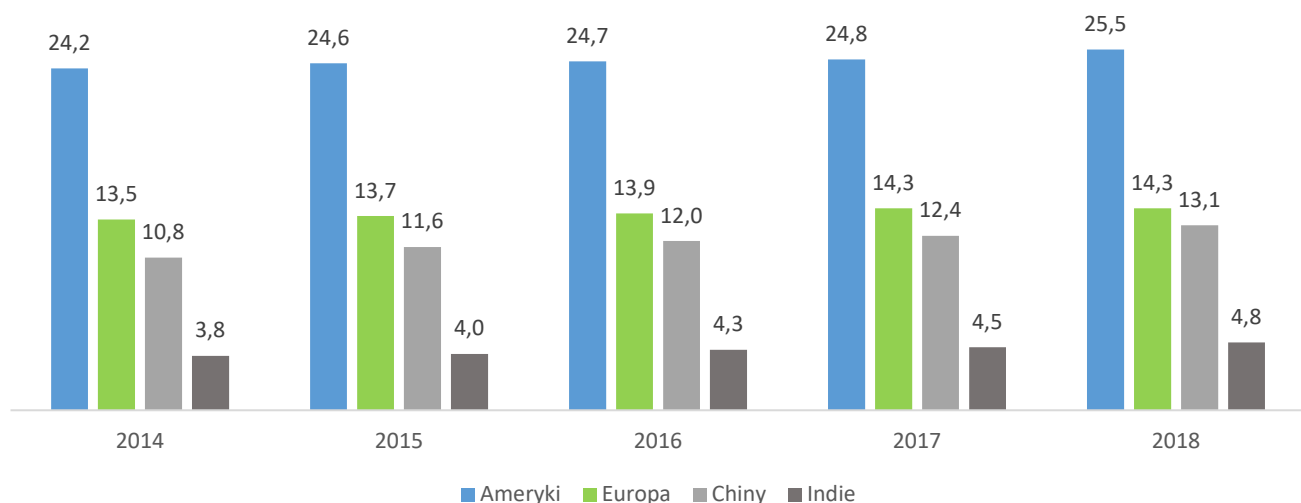
Źródło: Opracowanie własne Grupy LOTOS na podstawie www.worldometers.info/world-population/world-population-by-year/; www.eia.gov/outlooks/

Zaludnienie świata na km²

Źródło: www.worldometers.info/world-population/world-population-by-year/

Konsumpcja ropy naftowej w obu Amerykach, Europie, Chinach i Indiach (mln bbl/d)

Źródło: Opracowanie własne Grupy LOTOS na podstawie danych Międzynarodowej Agencji Energi, www.iea.org

3.1.2. Zmiany globalnych i regionalnych wartości podaży i popytu ropy naftowej w 2018 roku

2018 rok był to czas intensywnego rozwoju gospodarczego na świecie. Zgodnie z wyliczeniami OECD światowy wzrost gospodarczy wyniósł 3,7%, w efekcie m.in. wysokiego poziomu wymiany handlowej, spadku zatrudnienia (w wielu państwach odnotowywano rekordowo niski poziom bezrobocia), a także wysokiego poziomu inwestycji. Dodatnia koniunktura gospodarcza utrzymywała się szczególnie w państwach rozwijających się (Chiny, Indie).

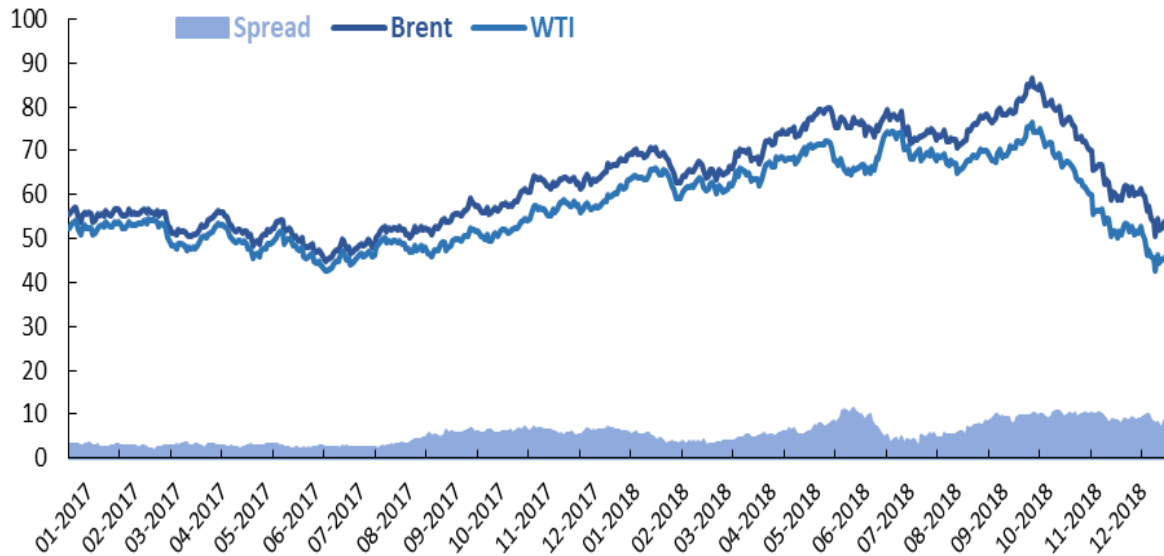
Dynamika PKB w okresie 2017-2018

	2017	2018	% r/r
Gospodarka globalnie	3,8%	3,7%	-0,1%
Kraje rozwijające się	4,7%	4,6%	-0,1%
Strefa EURO	2,4%	1,8%	-0,6%
USA	2,2%	2,9%	0,7%
Chiny	6,9%	6,6%	-0,3%
Indie	6,7%	7,3%	+0,6%

Źródło: Opracowanie własne Grupy LOTOS na podstawie *World Economic Outlook Update*

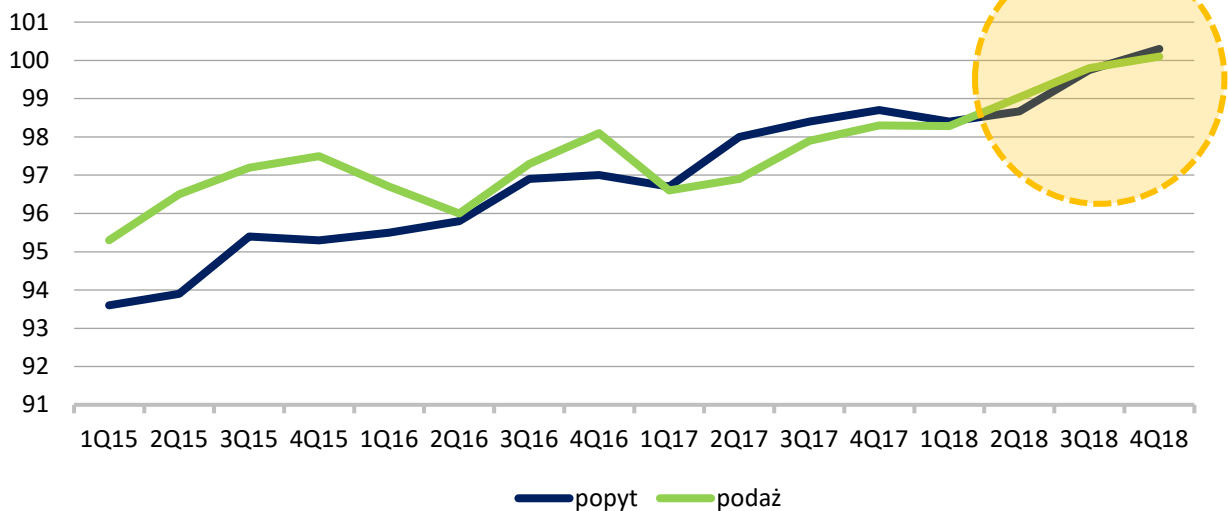
Duży wpływ na sytuację na świecie miały działania podejmowane przez USA, które zarówno nałożyły na Chiny taryfy celne, jak i rozpoczęły negocjacje z Kanadą i Meksykiem w sprawie nowej trójstronnej umowy handlowej (NAFTA). Ostatecznie porozumienie ustanawiające nowe warunki handlowe pomiędzy USA, Kanadą i Meksykiem podpisano 30 listopada w trakcie szczytu państw G20 w Buenos Aires.

W 2018 roku USA stały się największym producentem ropy naftowej na świecie. Nie byłoby to możliwe bez rewolucji łupkowej, która rozpoczęła się kilka lat temu, a jej skutki można zaobserwować obecnie. Efektem wysokiego wydobycia surowca jest też rosnący eksport – w 2018 roku wyniósł średnio 1,96 milionów baryłek dziennie (mb/d) – więcej niż łączne wydobycie 5 państw OPEC o najniższym poziomie produkcji. W 2018 roku ropa WTI była średnio o 6,8 USD/bbl tańsza w stosunku do ropy Brent.

Notowania ropy Brent, WTI oraz spread Brent-WTI (USD/bbl)

Źródło: Opracowanie Grupy LOTOS na podstawie danych Thomson Reuters

Jednym z najważniejszych wydarzeń mającym wpływ na światowy rynek ropy w 2018 roku była decyzja USA z 8 maja o ponownym nałożeniu sankcji na Iran, a także podjęta 7 grudnia przez Państwa OPEC oraz Rosję decyzja o ograniczeniu wydobycia o 1,2 mb/d.

Globalny popyt i podaż ropy naftowej (mln bbl)

Źródło: Opracowanie własne Grupy LOTOS na podstawie danych Międzynarodowej Agencji Energi, www.iea.org

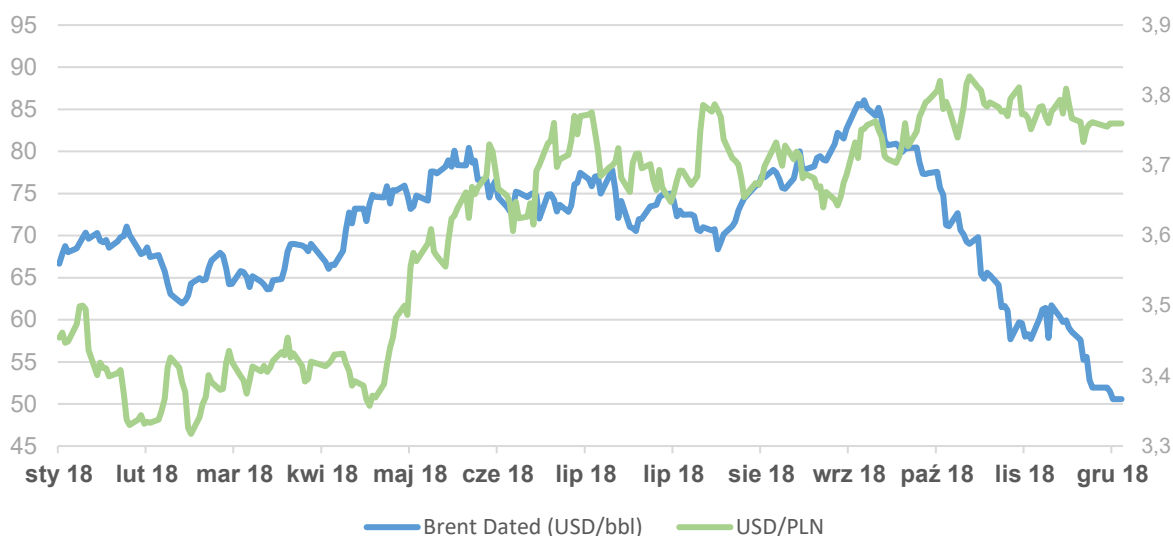
3.1.3. Czynniki cenotwórcze wpływające na notowania ropy naftowej

- sytuacja makroekonomiczna, wzrost gospodarczy poszczególnych regionów i państw,
- niepewna sytuacja geopolityczna, trwające lub zagrażające działania terrorystyczne lub wojny mogące wpływać na podaż, możliwości transportu lub popyt na węglowodory i produkty naftowe,

- o rozwój sytuacji politycznej, gospodarczej i militarnej w regionach wydobywczych, zwłaszcza na Bliskim Wschodzie, w Rosji, Afryce, Ameryce Środkowej i Południowej, a także krajowe i zagraniczne regulacje i działania administracji publicznej, w tym restrykcje importowe i eksportowe, podatki, repatriacje i nacjonalizacje,
- o globalna i regionalna kondycja gospodarcza,
- o działalność handlowa uczestników rynku i innych podmiotów pragnących zapewnić sobie dostęp do ropy naftowej i gazu ziemnego, lub zabezpieczyć się przed ryzykami handlowymi, lub działających w ramach zarządzania portfelem inwestycyjnym,
- o warunki pogodowe i klęski żywiołowe,
- o dostępność i koszt budowy lub korzystania z rurociągów, tankowców i innych instalacji transportowych i przetwórczych,
- o cena, dostępność i dotacje rządowe dla alternatywnych źródeł energii i nowych technologii. kurs amerykańskiego dolara,

Rok 2018 był okresem aprecjacji dolara amerykańskiego w stosunku do głównych walut. Zazwyczaj aprecjacja dolara (w którym denominowane są międzynarodowe transakcje towarowe) jest negatywnie skorelowana z ceną ropy naftowej.

Notowania waluty amerykańskiej vs. cena ropy naftowej Brent Dated w 2018 roku

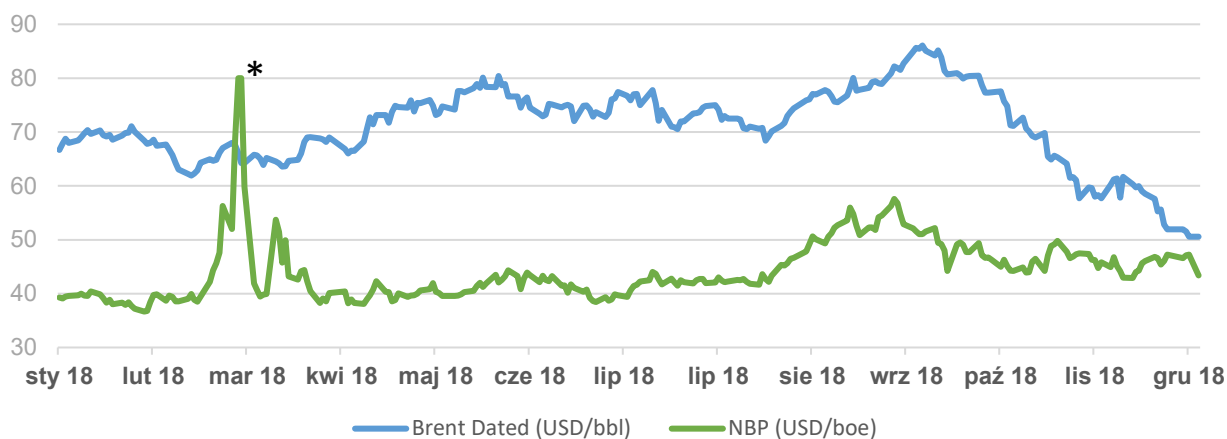
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Thomson Reuters

3.2. Ceny ropy naftowej i gazu ziemnego w 2018 roku

W ostatnim kwartale 2018 roku cena ropy Brent Dated mocno spadała i w ostatnich dniach grudnia wynosiła 51 \$/bbl. Średniorocznie notowania tego surowca wzrosły do 71,2 \$/bbl i były o 17 \$/bbl wyższe niż rok wcześniej.

W 2018 roku ceny gazu ziemnego wynosiły średniorocznie 44,70 i były 39% wyższe niż w 2017 roku. Podobnie jak notowania ropy naftowej, notowania gazu ziemnego rosły w ostatnim półroczu.

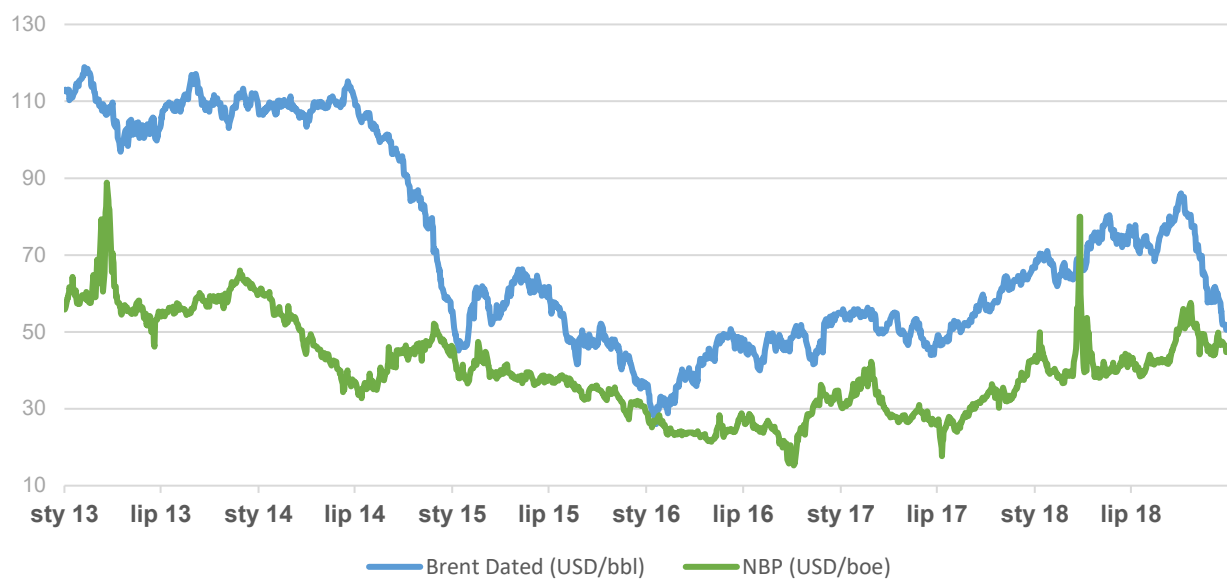
Ceny ropy naftowej i gazu ziemnego w 2018 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Thomson Reuters,

* W dniach 28.02.2018 oraz 01.03.2018 notowania gazu ziemnego wynosiły odpowiednio 90 USD/boe oraz 176 USD/boe.

Ceny ropy naftowej i gazu ziemnego w latach 2013 – 2018

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Thomson Reuters

3.3. Charakterystyka zewnętrznych i wewnętrznych czynników istotnych dla rozwoju Grupy Kapitałowej LOTOS

Zewnętrzne czynniki kształtujące rentowność działalności poszukiwawczo-wydobywczej

o Uwarunkowania makroekonomiczne

Kluczowym czynnikiem kształtującym rentowność działalności poszukiwawczo-wydobywczej są uwarunkowania makroekonomiczne, w szczególności w odniesieniu do poziomu cen ropy naftowej i gazu ziemnego. Rentowność działalności determinowana jest różnicą pomiędzy przychodami ze sprzedaży, które są pochodną wolumenu produkcji oraz cen surowców, a kosztami operacyjnymi, uwzględniając m.in.: koszty wydobycia, transportu, sprzedaży, koszty podatkowe. Po trwającym od 2014 roku kryzysie naftowym, rok 2018 przyniósł poprawę koniunktury na rynku surowców: średnia cena ropy naftowej wyniosła 71 USD/bbl, natomiast średniej cena gazu ziemnego była na poziomie 45 USD/boe, co oznacza wzrost o blisko 38% w stosunku do średnich cen zanotowanych w roku 2017. Równolegle, na przestrzeni ostatnich 5 lat branża wydobywcza dokonała znaczących optymalizacji po stronie kosztowej w zakresie m.in.: kosztów wierceń i usług offshore, bezpośrednich kosztów wydobycia (ang. *lifting costs*), kosztów zagospodarowania nowych złóż (standaryzacja rozwiązań technicznych, postęp technologiczny, udoskonalone procesy kontraktacji i zakupów produktów i usług offshore) – zanotowany średni spadek kosztów operacyjnych o ponad 40% w stosunku do roku 2013. Oczekiwany stabilny poziom cen surowców w perspektywie średnioterminowej, przy zoptymalizowanej bazie kosztów operacyjnych zapewnia efektywność prowadzonej działalności poszukiwawczo-wydobywczej i daje komfort inwestorom przy podejmowaniu decyzji odnośnie nowych projektów rozwojowych.

o Otoczenie regulacyjne

Działalność Grupy Kapitałowej LOTOS w obszarze wydobycia kształtowana jest przez szereg regulacji prawnych, w tym Prawo Geologiczne i Górnicze w Polsce, regulacje Unii Europejskiej oraz międzynarodowe konwencje w zakresie m.in. zagadnień ochrony środowiska naturalnego. W najbliższej przyszłości, na wyniki działalności poszukiwawczo-wydobywczej mogą mieć wpływ następujące czynniki regulacyjne: (i) zmiany regulacji podatkowych dotyczących wydobycia węglowodorów; (ii) zmiany regulacji dotyczących ochrony środowiska naturalnego, w tym wprowadzenie bardziej rygorystycznych regulacji i/lub wzrost wysokości obowiązkowych zabezpieczeń na poczet ryzyka spowodowania szkód w środowisku naturalnym; (iv) zmiany w systemie koncesjonowania oraz warunków i trybu przydzielania nowych pozwoleń na poszukiwanie i wydobywanie węglowodorów. Zmiany regulacyjne i spełnianie nowych wymogów i coraz bardziej rygorystycznych norm wprowadzanych na mocy tych regulacji może się wiązać z koniecznością poniesienia dodatkowych nakładów kapitałowych i/lub kosztów operacyjnych.

Spodziewamy się, że w najbliższej przyszłości na wyniki wpływ będą miały następujące czynniki regulacyjne: (i) planowane zmiany regulacji podatkowych dotyczących wydobycia węglowodorów; (ii) dalsze wprowadzanie bardziej rygorystycznych regulacji dotyczących ochrony środowiska naturalnego; (iii) wzrost wysokości obowiązkowych zabezpieczeń na poczet ryzyka spowodowania szkód w środowisku naturalnym, oraz (iv) zmiany regulacji nakładających obowiązek utrzymywania zapasów ropy naftowej i wybranych produktów naftowych.

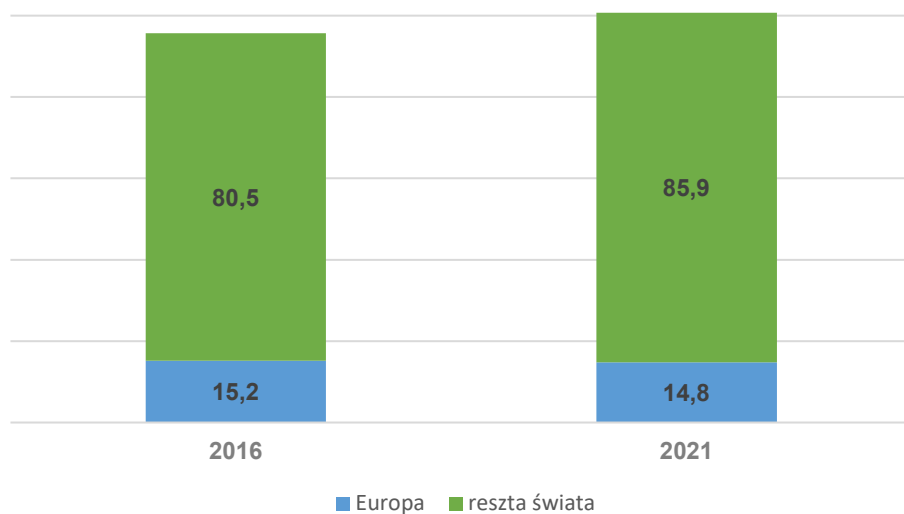
Ekonomiści przewidują, że ceny ropy naftowej w najbliższej przyszłości utrzymają się w przedziale 40 – 70 \$/bbl. Producenci ropy naftowej w ostatnich latach nauczyli się jak zarabiać w takich warunkach. Przede wszystkim mocno obniżyli koszty wydobycia surowca, dzięki nowym technologiom, modelom współpracy, innowacjom. To sprawia, że pomimo mocnego spadku wycen złóż, branża cały czas jest atrakcyjna dla inwestorów.

Zewnętrzne czynniki kształtujące rentowność działalności rafineryjnej

- o **Ceny ropy naftowej i gazu ziemnego**, jako podstawowy surowiec wykorzystywany w działalności rafineryjnej, wahania cen ropy naftowej mają także znaczny bezpośredni wpływ na wysokość kosztów ponoszonych przez rafinerie,
- o **Wysokość i struktura popytu na produkty naftowe oraz podaż produktów naftowych.**

Zgodnie z danymi JBC globalny popyt na produkty rafineryjne utrzyma trend wzrostowy. Kontynuacja rozwoju gospodarek krajów Europy Środkowo-Wschodniej implikuje dalszy wzrost zużycia paliw, dążący do poziomu Europy Zachodniej. Z punktu widzenia producentów paliw, to właśnie rynek Europy Środkowo-Wschodniej, jako wciąż rosnący, jest bardziej perspektywiczny w kolejnych latach.

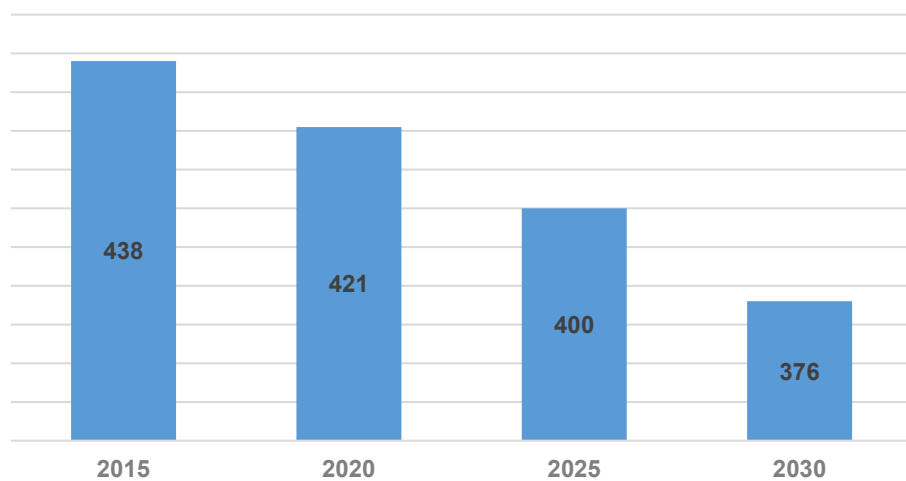
Prognoza globalnego popytu na produkty rafineryjne (mld boe)

Źródło: Strategia Grupy LOTOS na lata 2017 – 2022

Prognozowany popyt na najważniejsze paliwa transportowe
(benzyny, olej napędowy, lekki olej opałowy, paliwo lotnicze w mln ton)

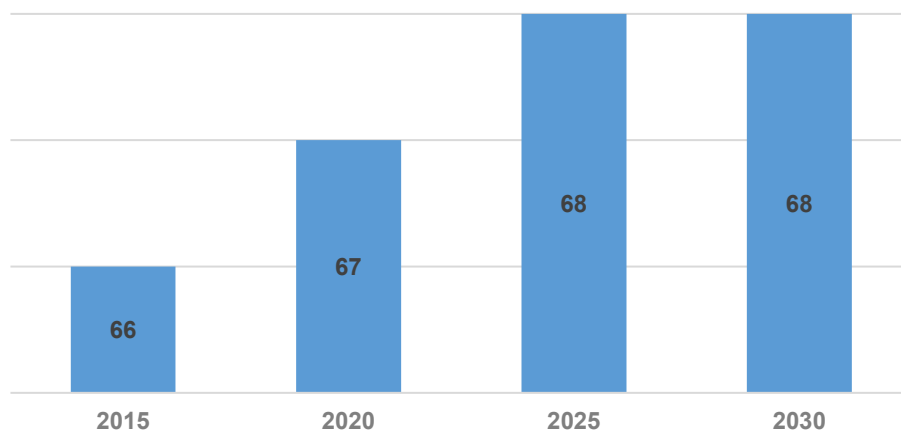
Europa Zachodnia

Źródło: Strategia Grupy LOTOS na lata 2017 – 2022.

Prognozowany popyt na najważniejsze paliwa transportowe
(benzyny, olej napędowy, lekki olej opałowy, paliwo lotnicze w mln ton)

Europa Środkowo - Wschodnia

Źródło: Strategia Grupy LOTOS na lata 2017 – 2022.

W ostatnich latach w Europie odnotowano istotną nadwyżkę benzyn przy jednoczesnym niedoborze oleju napędowego. W związku z tak istotną nadpodażą benzyn, europejskie rafinerie skonfigurowane pod kątem realizacji większych uzysków z benzyn (czy też ogólnie z lekkich frakcji ropy naftowej) zostały zmuszone do eksportu tej części produkcji na rynki pozaeuropejskie.

Europa: prognoza popytu na kluczowe produkty i bilans międzynarodowy (mln boe/d)

Import netto

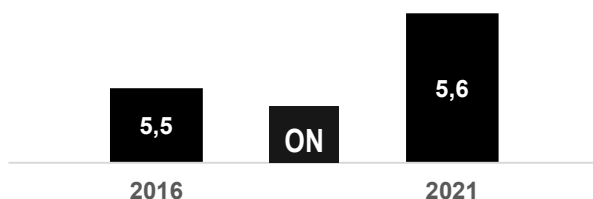
- o spadek popytu o 13%
- o wzrost eksportu benzyn do 1,4 mln boe/d

Import netto

- o wzrost popytu o 10%
- o wzrost importu paliwa lotniczego i nafty do 0,5 mln boe/d

Import netto

- o wzrost popytu o 3%
- o wzrost importu oleju napędowego i lekkiego oleju opałowego do 1,0 mln boe/d

Źródło: Strategia Grupy LOTOS na lata 2017 – 2022

Stymulująco na popyt na produkty naftowe działać będzie oczekiwana poprawa sytuacji gospodarczej zarówno w Polsce, jak i w regionie (wzrost PKB, spadek bezrobocia), co w ocenie Grupy Kapitałowej LOTOS powinno wpłynąć na wzrost zapotrzebowania na produkty naftowe, w szczególności olej napędowy i paliwo lotnicze. Równocześnie działania administracji rządowej tzw. pakiet paliwowy i koncernów paliwowych na rzecz przeciwdziałania nielegalnemu obrotowi produktami naftowymi w Polsce, przyczyniły się do jego ograniczenia i dodatkowo wpłynęły na wzrost rejestrowanego popytu na olej napędowy.

- o **Czynniki makroekonomiczne**, takie jakna przykład spadek tempa wzrostu realnego PKB oraz poziomu inwestycji w Polsce, spadek produkcji przemysłowej i wzrost bezrobocia, mogą mieć niekorzystny wpływ na popyt na produkty naftowe, co z kolei może skutkować presją na obniżenie ich ceny oraz obniżenie poziomu marż rafineryjnych
- o **Globalny przerób w rafineriach, wykorzystanie mocy, zamknięcia rafinerii**, od 2009 roku firmy zajmujące się przerobem ropy naftowej zamknęły szereg rafinerii o łącznych mocach przerobowych w wysokości 3,7 mln bbl/d w regionie basenu Oceanu Atlantyckiego. Jednakże, wielkość ta wydaje się niewystarczająca, gdyż wiele europejskich rafinerii ma niską rentowność, a ich moce przerobowe utrzymują się na niskim poziomie. Istotne ryzyko zamknięcia dotyczy szczególnie małych rafinerii o niskim poziomie kompleksowości przerobu surowca, ponieważ rafinerie te mają wysokie jednostkowe koszty operacyjne.

Zamknięcia rafinerii w Europie w latach 2009 – 2018

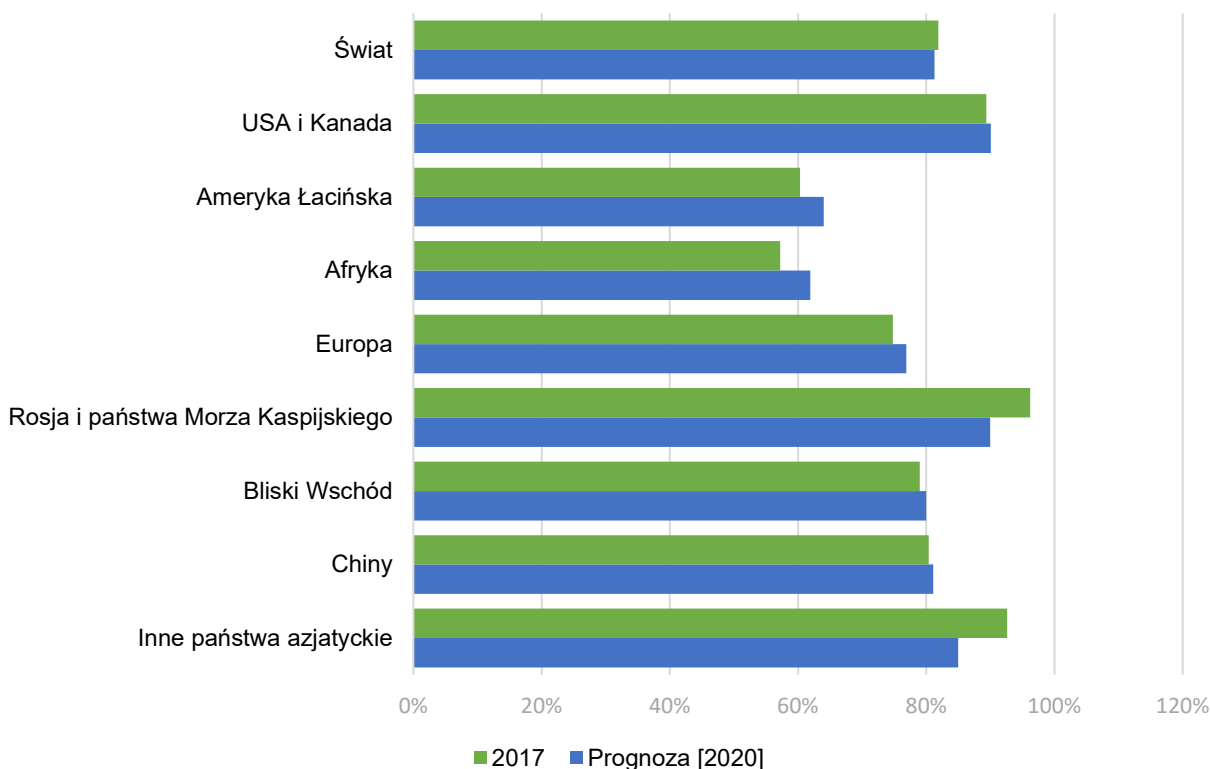
Rok zamknięcia	Lokalizacja	Moce przerobowe (tys. b/d)	Nelson Complexity Index*	Właściciel	Kraj
2015	Collombey	78	b.d.	Tamoil	Szwajcaria
2015	Gela	105	13,1	Eni	Włochy
2014	Milford Haven	135	7,0	Murphy Oil	Wielka Brytania
2014	Mantova	57	8,4	Eni	Włochy
2014	Paramo	15	b.d.	Unipetrol	Czechy
2013	Harburg	107	9,6	Shell	Niemcy
2013	Porto Marghera	80	6,8	Eni	Włochy
2012	Coryton	172	12,0	Petroplus	Wielka Brytania
2012	Kherson	138	3,1	Alliance Oil Co.	Ukraina
2012	Drogobich	64	3,0	Ukraine Oil Co.	Ukraina

2012	Petit Couronne	141	7,3	Petroplus	Francja
2012	Berre l'Etang	105	6,7	LyondellBasel	Francja
2012	Roma	92	7,7	Total ERG	Włochy
2011	Arpechim	77	7,3	Petrom	Rumunia
2011	Cremona	90	7,5	Tamoil Raffnazione SPA	Włochy
2011	Reichstett	78	5,3	Petroplus	Francja
2010	Teesside	117	b.d.	Petroplus	Wielka Brytania
2010	Dunkirk	140	6,1	Total	Francja
2010	Odessa	56	3,9	Lukoil	Ukraina
2010	Wilhelmshaven	260	5,0	Hestya Energy	Niemcy
2009	Antwerp	24	4,5	Petroplus	Belgia

Źródło: Opracowanie własne Spółki na podstawie danych JBC

* *Nelson Complexity Index - Wskaźnik Kompleksowości Nelsona tj. współczynnik złożoności procesu przerobczego, który odzwierciedla intensywność inwestycji w rafinerii, potencjalne koszty stałe oraz potencjał generowania wartości dodanej przez rafinerię.*

Wykorzystanie mocy produkcyjnych rafinerii w 2017 roku i prognoza do 2020 roku

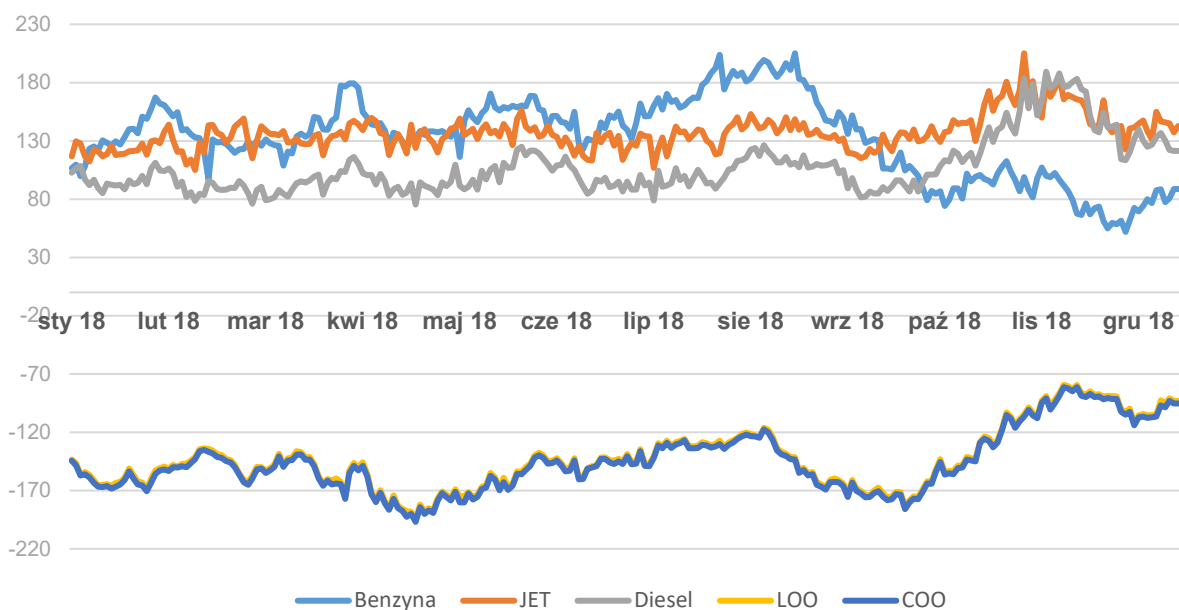

Źródło: World Oil Outlook 2018

- o **cracki produktów naftowych** (tj. różnica pomiędzy notowaniami produktów naftowych a notowaniami ropy Brent). Formuły cenowe w zawieranych umowach sprzedaży produktów naftowych, bazują co do zasady na międzynarodowych notowaniach tych produktów, a cena kupowanej ropy naftowej, z której powstają te produkty, bazuje na notowaniach ropy Brent.

Crack produktu naftowego to różnica pomiędzy ceną produktu a ceną referencyjną ropy naftowej. W 2018 roku marże z notowań na produktach naftowych przedstawiały się następująco:

- o Benzyna – najniższa 51,92 USD/t, najwyższa 205,13 USD/t
roczna dynamika zmiany wyniosła -16,72%, tj. - 17,82 USD/t
- o Paliwo lotnicze (Jet) – najniższa 105,02 USD/t, najwyższa 205,13 USD/t
roczna dynamika zmiany wyniosła -22,19%, tj. -25,93 USD/t
- o Diesel – najniższa 75,37 USD/t, najwyższa 189,29 USD/t
roczna dynamika zmiany wyniosła +17,92%, tj. +18,43 USD/t
- o Ciężki Olej Opałowy (COO) – najniższa -196,88 USD/t, najwyższa -81,28 USD/t
roczna dynamika zmiany wyniosła -34,06 % tj. -49,18 USD/t.

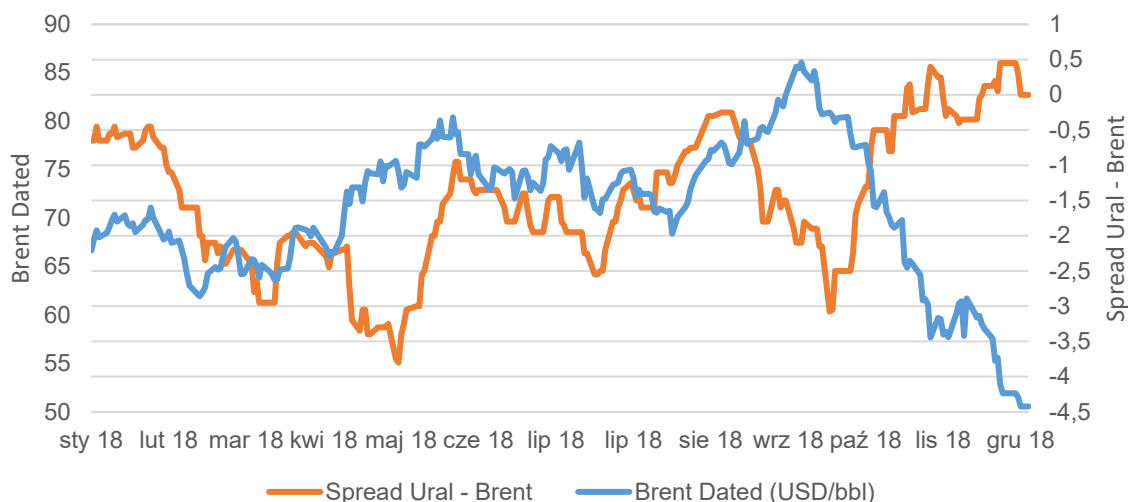
Marże z notowań na produktach w 2018 roku (USD/t)

Źródło: Opracowanie własne Grupy LOTOS na podstawie danych Thomson Reuters.

- o **dyferencjał (spread) Brent-Ural** (tj. różnica pomiędzy notowaniami ropy Brent, a notowaniami ropy Ural) – podstawowym surowcem wykorzystywanym w działalności rafineryjnej w regionie jest ropa Ural, podczas gdy cracki produktów naftowych oparte są na notowaniach ropy Brent.

Grupa LOTOS S.A. jako główny surowiec wykorzystuje ropę rosyjską REBCO (Russian Export Blend Crude Oil). W porównaniu z globalnym benchmarkiem Brent, REBCO jest mieszkanką ropą cięższych o wyższej zawartości siarki i pozwala wyprodukować więcej tzw. średnich destylatów (diesel, paliwo lotnicze).

Możliwość uzyskania puli produktów o historycznie łącznej niższej marży, uzasadnia niższą cenę ropy rosyjskiej w stosunku do ropy Brent. Różnica w cenach obu gatunków rop nazywana jest dyferencjałem Ural/Brent (USD/bbl). Wzrost dyferencjału Ural/Brent wpływa na zwiększenie marży rafineryjnej Grupy LOTOS S.A., która w większości przerabia ropę rosyjską.

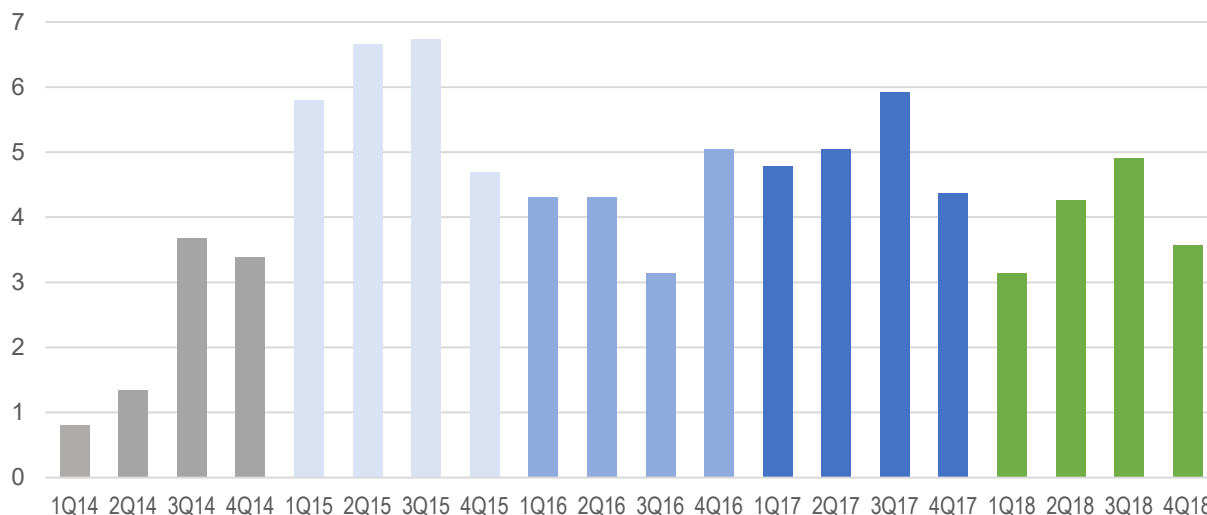
Notowania ropy naftowej Brent Dtd i dyferencjał Brent-Ural (USD/bbl) w 2018 roku

Źródło: Opracowanie własne Grupy LOTOS na podstawie danych Thomson Reuters

W 2018 roku poziom dyferencjału Brent-Ural kształtował się pomiędzy 0,45 USD/baryłkę i -3,80 USD/baryłkę.

- o **kursy wymiany walut** – polski złoty jest walutą sprawozdawczą, ceny ropy i produktów naftowych są denominowane lub powiązane z dolarem,
- o **otoczenie regulacyjne** - min. obowiązek spełnienia bardziej rygorystycznych wymogów dotyczących wartości wskaźnika NCW dla biokomponentów

Od 3 lat marże rafineryjne utrzymują się znacznie powyżej średniej długoterminowej.

Marże ERM (USD/bbl)

Źródło: Opracowanie własne Grupy LOTOS na podstawie danych TOTAL, Total; European Refining Margin Indicator (ERMI) – wskaźnik mający na celu odzwierciedlenie marży uwzględniającej zróżnicowane koszty hipotetycznej złożonej rafinerii zlokalizowanej w pobliżu Rotterdamu in Europie Północnej przetwarzającej zróżnicowane rodzaje ropy surowej zazwyczaj dostarczanej do tego regionu i na rynki po najczęściej występującej cenie w regionie

Wewnętrzne czynniki istotne dla rozwoju Grupy Kapitałowej LOTOS zostały opisane w rozdziale drugim.

3.4. Regulacje IMO 2020 i ich wpływ na rynek ropy naftowej oraz paliw w Europie

Od wielu lat Międzynarodowa Organizacja Morska (IMO) zaostrza normy zawartości siarki w paliwie wykorzystywanym w jednostkach pływających. Jedną z kluczowych zmian, które wejdą w życie od 1 stycznia 2020 r. będzie zmniejszenie na całym świecie zawartości siarki w paliwie wykorzystywanym przez statki z poziomu 3,5% do 0,5% [niższy poziom zawartości siarki w paliwie na poziomie 0,1% musi być stosowany na obszarach emisji kontrolowanej (ECA), który obejmuje m.in. Europę].

W celu wypełnienia zobowiązań stawianych przez IMO armatorzy statków mogą: 1) rozpocząć stosowanie paliw o niższej zawartości siarki (MGO 0,5%/Fuel Oil 0,5%); 2) wyposażyć statki w urządzenia redukujące emisję siarki (tzw. skrubery); 3) zacząć stosować alternatywne paliwa (np. LNG). Na świecie jest ponad 90 tys. statków (tankowce, masowce, statki towarowe, kontenerowce), przy czym tych kwalifikujących się do instalacji skruberów jest ok. 60 tys. (na dzień 21 grudnia 2018 r. skrubery zostały zainstalowane w ok. 2 tys. statków).

Regulacje IMO stanowią wyzwanie dla rafinerii, które będą musiały wytwarzać mniej zasieciowane paliwo, z uwagi na niski prognozowany popyt na paliwa wysokosiarkowe (HSFO). W chwili obecnej w Europie jest co najmniej 37 rafinerii, w których funkcjonują instalacje umożliwiające wytwarzanie paliwa o niskiej zawartości siarki. Jednocześnie trwają prace inwestycyjne w kilku rafineriach obejmujące budowę instalacji typu koksowania i hydrokrakingu. Jednym z możliwych rozwiązań będzie stosowanie przez rafinerie ropy naftowej o niskiej zawartości siarki, co może spowodować, że niektóre gatunki będą zyskiwać na wartości (np. Brent, Forties, Azeri Light), a niektóre tracić (np. Urals, Arab Heavy, Basrah, Maya). W tym kontekście realizowany przez Grupę LOTOS S.A. projekt inwestycyjny EFRA, którego jednym z elementów jest budowa instalacji koksowania jest istotnym rozwiązaniem umożliwiającym sprzedaż wytwarzanych paliw.

Rynek paliwa żeglugowego odgrywa ważną rolę z uwagi na znaczenie transportu morskiego w gospodarce światowej. Niewątpliwie wejście w życie regulacji IMO wpłynie na wzrost kosztów transportu, a koszty zakupu nowych rodzajów paliw (droższych) lub dostosowania statków zostaną zapewne „przełożone” przez armatorów na klientów. Jednocześnie wymagania IMO postawią wiele podmiotów w trudnej sytuacji (np. rafinerie o niskim poziomie konwersji być może będą musiały zmniejszyć produkcję), przy czym pozycja rafinerii w Gdańsku powinna być stabilna z uwagi na realizowany program inwestycyjny (instalacja opóźnionego koksowania wraz z instalacjami towarzyszącymi).

Sprawozdanie Zarządu
z działalności Grupy LOTOS S.A.
oraz jej grupy kapitałowej
za rok 2018

Działalność operacyjna Grupy LOTOS S.A. i jej grupy kapitałowej. Segment wydobywczy

4. Działalność operacyjna Grupy LOTOS S.A. i jej grupy kapitałowej

4.1 Segment wydobywczy

4.1.1. Charakterystyka aktywów wydobywczych, produkty i rynki zbytu

Grupa Kapitałowa LOTOS prowadzi działalność poszukiwawczo-wydobywczą na terenie Polski, Norwegii i Litwy. W 2018 roku wydobycie węglowodorów realizowane było: ze złóż zlokalizowanych na Morzu Bałtyckim - głównie ropa naftowa z niewielką ilością gazu towarzyszącego, ze złóż zlokalizowanych na Norweskim Szelfie Kontynentalnym - gaz i kondensat (tj. lekka ropa naftowa) z istotną przewagą gazu ziemnego, a także ze złóż lądowych na Litwie – ropa naftowa.

W 2018 roku, średnie dzienne wydobycie ropy naftowej i gazu ziemnego przez Grupę LOTOS wyniosło 20,4 tys. boe / dzień (baryłek ekwiwalentu ropy), co oznacza potencjał roczny na poziomie blisko 1 mln toe (ton ekwiwalentu ropy). 74% łącznego wolumenu, tj. 15,2 tys. boe / dzień, pochodziło ze złóż norweskich.

Na koniec 2018 roku, Grupa LOTOS dysponowała łącznymi potwierdzonymi rezerwami ropy naftowej i gazu ziemnego w kategorii 2P (ang. proved and probable) na poziomie 89,8 mln boe, uwzględniając 69,8 mln boe ropy naftowej (78% łącznych rezerw 2P) oraz 20,1 mln boe gazu ziemnego (22% łącznych rezerw 2P).

Rezerwy i wydobycie Grupy Kapitałowej LOTOS

Rezerwy ropy i gazu w kategorii 2P na dzień 31 grudnia 2018 roku

Średnia dzienna produkcja ropy i gazu w 2018

Polska

Morze Bałtyckie

Rezerwy 2P
49,6 mln boe

Produkcja
4,5 tys. boe/d

Norwegia

Norweski Szelf Kontynentalny

Rezerwy 2P
37,3 mln boe

Produkcja
15,2 tys. boe/d

Litwa

Złóża lądowe

Rezerwy 2P
2,9 mln boe

Produkcja
0,8 tys. boe/d

Segment Wydobywczy

Rezerwy 2P
89,8 mln boe

Produkcja
20,4 tys. boe/d

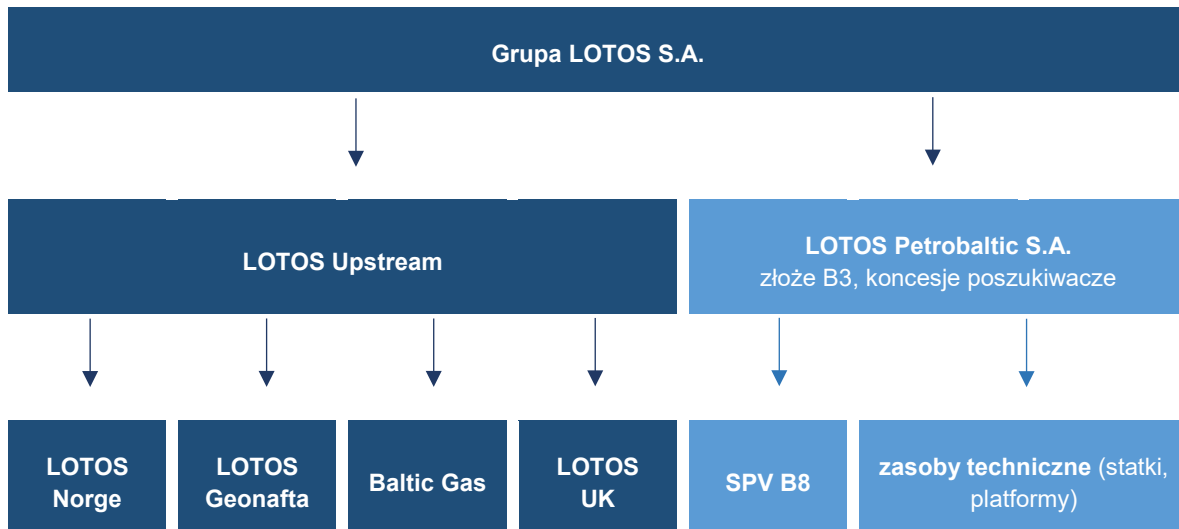

Organizacja działań w ramach Segmentu wydobywczego

Segment wydobywczy Grupy LOTOS zorganizowany jest zgodnie ze strukturą biznesową przedstawioną na poniższym schemacie.

Struktura biznesowa Segmentu Upstream

na dzień 31 grudnia 2018 roku

LOTOS Upstream (tzw. „LUPS”) pełni funkcje spółki holdingowej i realizuje plany rozwojowe segmentu w oparciu o spółki zależne: LOTOS E&P Norge AS (działalność na Szelfie Norweskim), AB LOTOS Geonafta wraz ze swoimi spółkami zależnymi (działalność na obszarach lądowych Litwy), Baltic Gas sp. z o.o. oraz Baltic GAS i wspólnicy sp. z o.o. sp.k. (realizacja projektu zagospodarowania złóż gazu ziemnego B4 B6), LOTOS Upstream UK Ltd (wehikuł potencjalnego rozwoju działalności w Wielkiej Brytanii). Kluczowe funkcje LUPS obejmują m.in.: rozwój biznesu, analizy ekonomiczne nowych i realizowanych projektów, potencjalne akwizycje/dezinwestycje, zarządzaniem portfelem aktywów i nadzór właścicielski, zarządzanie projektem B4/B6, nadzór techniczny, kontroling, udzielanie gwarancji i poręczeń, platforma do organizacji finansowania zewnętrznego.

LOTOS Petrobaltic wraz ze swoimi spółkami zależnymi koncentruje się na działalności operacyjno-serwisowej w obszarze Bałtyckim, uwzględniając m.in.: eksploatację złoża B3, zagospodarowanie złoża B8 w celu uruchomienia pełnej produkcji, realizację projektów poszukiwawczych na Morzu Bałtyckim oraz koncesjach lądowych w Polsce. Równolegle, aktualna struktura biznesowa Segmentu wspiera rozwój przez LOTOS Petrobaltic kompetencji inżyniersko-wykonawczo-projektowych dla sektora offshore, docelowo z możliwością świadczenia usług poza Grupą LOTOS S.A.

Działalność poszukiwawczo-wydobywczą w Polsce

W Polsce, LOTOS prowadzi działalność poszukiwawczo-wydobywczą za pośrednictwem dwóch podmiotów, LOTOS Petrobaltic oraz LOTOS Upstream, a także ich spółek zależnych i wspólnych przedsięwzięć. Głównym obszarem aktywności jest polska strefa Morza Bałtyckiego, a także koncesje lądowe w północno-wschodniej Polsce.

W 2018 roku, średnie dzienne wydobywanie Grupy LOTOS w Polsce wyniosło 4,5 tys. boe/dzień, co stanowi 22% łącznego wolumenu Segmentu. Wydobywanie realizowane było ze złóż B3 i B8 zlokalizowanych na Morzu Bałtyckim. Według stanu na koniec 2018 roku, rezerwy węglowodorów Grupy LOTOS w Polsce wyniosły 49,6 mln boe w kategorii rezerw 2P (w tym: 45,3 mln boe ropy naftowej oraz 4,3 mln boe gazu ziemnego), co stanowi 55% łącznych rezerw Segmentu.

Polska - Morze Bałtyckie:

W obszarze Morza Bałtyckiego, spółka zależna LOTOS Petrobaltic posiada 3 koncesje łączne na poszukiwanie i rozpoznawanie oraz wydobywanie ropy naftowej i gazu ziemnego w obszarach Łeba, Rozewie i Gotlandia oraz 2 koncesje na wydobywanie węglowodorów ze złoża B3 i B8 (poprzez spółkę celową B8 Sp. z o.o. Baltic s.k.a.). Ponadto, spółka zależna LOTOS Upstream posiada 2 koncesje na wydobywanie węglowodorów ze złóż B4 i B6 (poprzez spółkę celową Baltic Gas Sp. z o.o.).

Kluczowe aktywa w ramach posiadanych koncesji morskich w Polsce uwzględniają:

- Złoże produkcyjne B3: realizowane wydobycie ropy naftowej i towarzyszącego gazu ziemnego na średnim poziomie 1,6 tys. boe/dzień w roku 2018, pozostałe rezerwy wydobywalne w kategorii 2P na poziomie 13,7 mln boe wg stanu na dzień 31.12.2018, eksploatacja zgodnie z aktualnym terminem ważności koncesji zakładana do roku 2031.
- Złoże B8 w fazie zagospodarowania oraz wstępnej produkcji: projekt realizowany przez spółkę celową B8 Sp. z o.o. Baltic s.k.a. („SPV B8”), która w 2018 roku realizowała wstępne wydobycie na średnim poziomie 2,8 tys. boe/dzień i jednocześnie prowadziła prace związane z przebudową platformy Petrobaltic, która będzie pełniła funkcję centrum produkcyjnego na złożu. Pozostałe rezerwy wydobywalne w kategorii 2P na poziomie 35,9 mln boe wg stanu na dzień 31.12.2018, eksploatacja zgodnie z aktualnym terminem ważności koncesji zakładana do roku 2036.
- Złóża gazowe B4B6 przygotowywane do zagospodarowania: projekt realizowany przez spółkę zależną Baltic Gas Sp. z o.o. i Wspólnicy Spółka komandytowa we współpracy z partnerem, firmą CalEnergy Resources Poland Sp. z o.o. Udział LOTOS w projekcie wynosi 51%. Zasoby wydobywalne złóż B4/B6 szacowane są na poziomie 4,8 mld m³ (udział 100%). Projekt znajduje się obecnie na etapie przygotowania ostatecznej decyzji inwestycyjnej (*ang. Final Investment Decision, FID*), której podjęcie planowane jest po zminimalizowaniu ryzyk związanych z podłączeniem projektu do sieci przesyłowej gazu na lądzie. Aktualny harmonogram projektu zakłada termin FID w drugiej połowie 2019 roku.

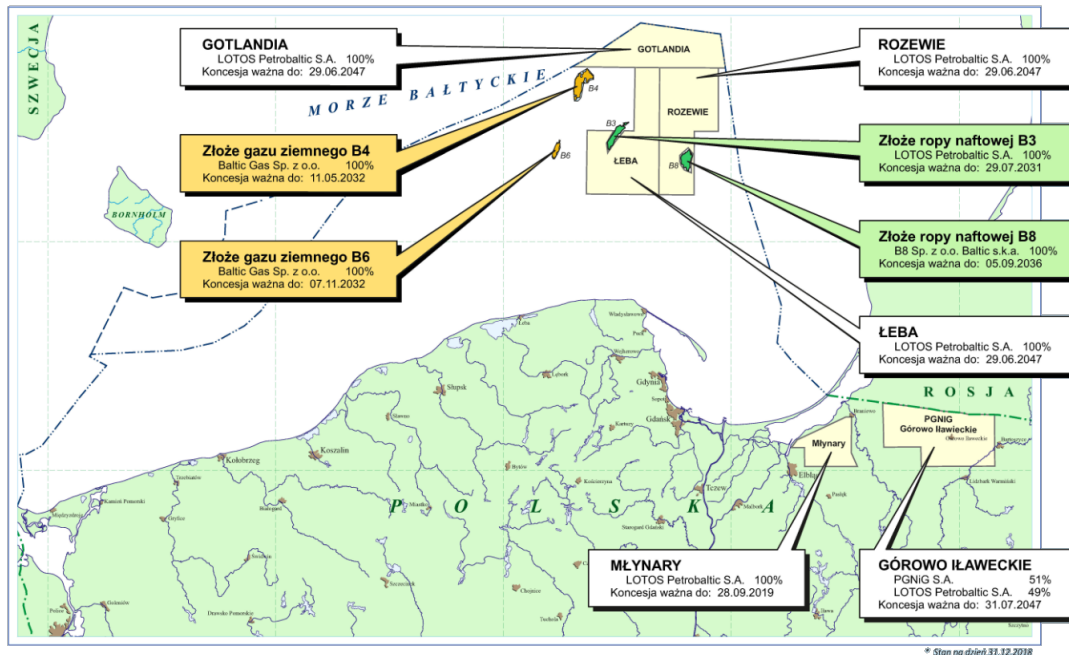
Polska – koncesje lądowe:

Działania na obszarze lądowym w Polsce realizowane są na koncesji własnej Młynary (udział LOTOS Petrobaltic 100%) oraz przy współpracy z PGNiG na koncesji Górowo Iławeckie (udział LOTOS Petrobaltic 49%).

Wszystkie projekty lądowe znajdują się obecnie w fazie poszukiwawczej. Realizowane są prace poszukiwawczo-rozpoznawcze celem odkrycia nowych złóż węglowodorów, w szczególności w 2018 roku: (i) na koncesji Młynary zakończono akwizycję profili sejsmicznych 2D – o łącznej długości ok. 200 kmb, przetwarzanie i interpretację danych sejsmicznych 2D (ii) na koncesji Górowo Iławeckie wykonano zdjęcie sejsmiczne 3D o powierzchni 112 km² oraz przetwarzanie uzyskanych danych sejsmicznych 3D, rozpoczęto interpretację danych.

W 4 kw. 2018 roku, Spółka LOTOS Petrobaltic zakończyła współpracę z PGNiG na koncesji lądowej Kamień Pomorski (Operatorem koncesji był PGNiG przy udziale 51%, udział LPB wynosił 49%). W dniu 21 grudnia 2018 roku, Ministerstwo Środowiska wydało decyzję o udzieleniu koncesji Kamień Pomorski w 100% PGNiG.

Koncesje spółek Grupy Kapitałowej LOTOS na obszarze RP na dzień 31 grudnia 2018 roku

Źródło: opracowanie własne

Działalność poszukiwawczo-wydobywczą w Norwegii

Działalność poszukiwawczo-wydobywczą w Norwegii realizowana jest za pośrednictwem spółki zależnej LOTOS E&P Norge AS („LEPN”), z siedzibą w Stavanger. Na koniec 2018 roku, LEPN był udziałowcem 29 koncesji na poszukiwanie, rozpoznanie i wydobycie złóż węglowodorów na Norweskim Szelfie Kontynentalnym.

W 2018 roku, średnie dzienne wydobycie Grupy LOTOS w Norwegii wyniosło 15,2 tys. boe/dzień, co stanowi 74% łącznego wolumenu Segmentu. Wydobycie realizowane było ze złóż zlokalizowanych w obszarach Sleipner i Heimdal. Według stanu na koniec 2018 roku, rezerwy węglowodorów Grupy LOTOS w Norwegii wyniosły 37,3 mln boe w kategorii rezerw 2P (w tym: 21,5 mln boe ropy naftowej oraz 15,8 mln boe gazu ziemnego), co stanowi 42% łącznych rezerw Segmentu.

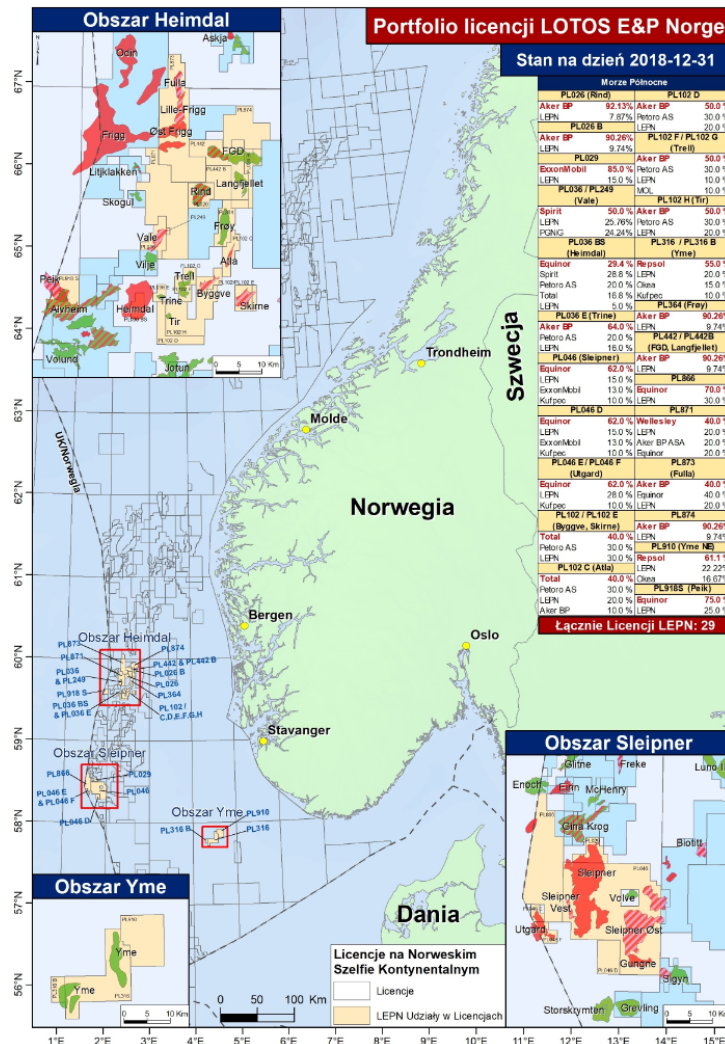
Kluczowe aktywa w ramach posiadanych koncesji w Norwegii uwzględniają:

- Złóża produkcyjne w obszarze Heimdal: Atla (udział LEPN 20%), Skirne (udział 30%), Vale (udział 25,8%), Heimdal (udział 5%): realizowane wydobycie gazu i kondensatu z istotną przewagą gazu ziemnego (86%) na średnim poziomie 2,1 tys. boe/dzień w roku 2018, pozostałe rezerwy wydobywalne w kategorii 2P na poziomie 1,5 mln boe wg stanu na dzień 31.12.2018.
- Złóża produkcyjne w obszarze Sleipner: Sleipner Vest, Sleipner East, ze złóżami satelitarnymi Gungne i Loke (udział LEPN 15%): realizowane wydobycie gazu i kondensatu z istotną przewagą gazu ziemnego (71%) na średnim poziomie 13,0 tys. boe/dzień w roku 2018, pozostałe rezerwy wydobywalne w kategorii 2P na poziomie 14,8 mln boe wg stanu na dzień 31.12.2018.
- Złoże Utgard w zaawansowanej fazie zagospodarowania (udział 17,36%): operatorem złoża jest firma Equinor, a zagospodarowanie realizowane jest w modelu tzw. fast – track (ang. szybkiej ścieżki) przy wykorzystaniu synergii z istniejącą infrastrukturą hubu Sleipner. Rezerwy wydobywalne złoża Utgard w kategorii 2P to 8,1 mln boe dla udziału LOTOS. Rozpoczęcie wydobycia planowane jest na 1 kw. 2020 roku.
- Złoże Yme w fazie zagospodarowania (udział 20%): operatorem złoża jest firma Repsol, a zagospodarowanie odbywa się zgodnie z zatwierdzonym nowym planem zagospodarowania, przy wykorzystaniu dzierżawionej platformy Maersk Inspirer. Rezerwy wydobywalne złoża Yme w kategorii 2P to 12,9 mln boe dla udziału LOTOS. Rozpoczęcie wydobycia planowane jest na 2 kw. 2020 roku.
- Złóża przygotowywane do zagospodarowania w tzw. obszarze Greater Heimdal (złóża Frigg Gamma Delta, Langfjelløt, Rind, Fulla, Froy ze średnim udziałem 10%): projekt na etapie wyboru optymalnej koncepcji zagospodarowania, z potencjałem uruchomienia wydobycia w 2023 roku. Potencjał zasobowy posiadanych złóż obszaru Greater Heimdal to ok. 30 mln boe dla udziału LOTOS.

- o Złoża Trell/Trine przygotowywane do zagospodarowania (średni udział ok. 13,6%): projekt na etapie wyboru koncepcji zagospodarowania, z wariantem bazowym zakładającym połączenie do pobliskiej infrastruktury obszaru Alvheim i potencjałem uruchomienia wydobywania w 2021 roku. Potencjał zasobowy złóż Trell/Trine to ok. 5,5 mln boe dla udziału LOTOS.

Obok udziałów bezpośrednio w złożach, LEPN w ramach posiadanych koncesji jest także udziałowcem w infrastrukturze gazowej w obszarach Heimdal (5%) i Sleipner (15%), które stanowią centra przetwarzania oraz transportu gazu i kondensatu (tzw. huby gazowe) o strategicznym znaczeniu dla eksportu gazu z Norwegii do Europy Centralnej oraz Wielkiej Brytanii.

Koncesje spółki LOTOS Exploration & Production Norge AS na dzień 31 grudnia 2018 roku

Źródło: opracowanie własne

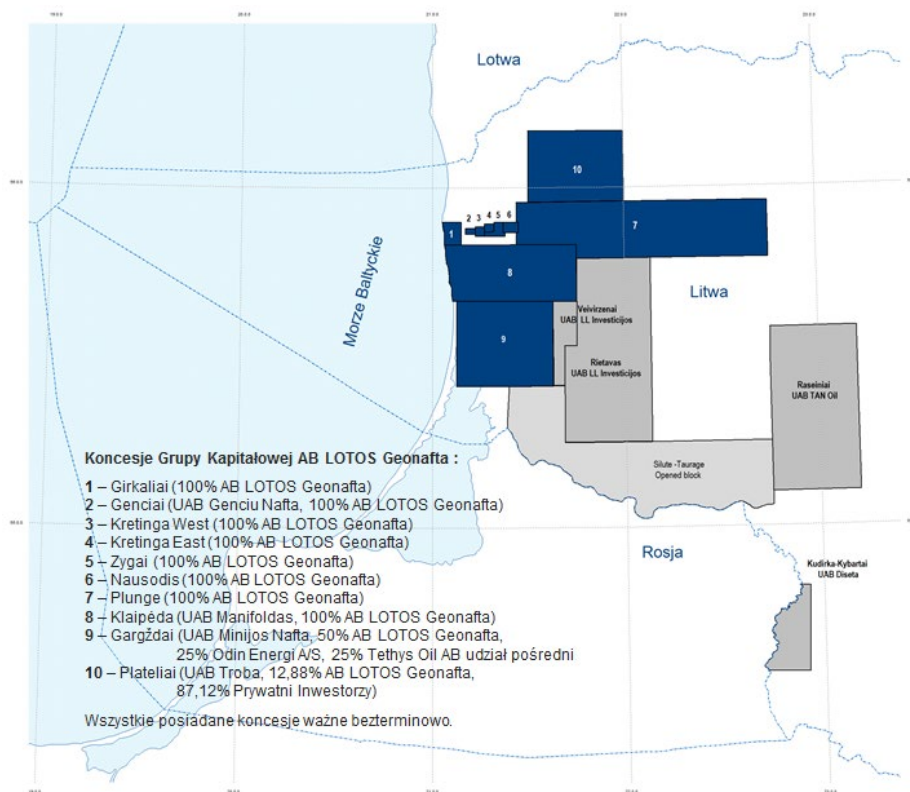
Działalność poszukiwawczo-wydobywcza na Litwie

Działalność poszukiwawczo-wydobywcza na Litwie realizowana jest za pośrednictwem spółki zależnej AB LOTOS Geonafta z siedzibą w Gargždai. Spółka posiada swoją własną grupę kapitałową, w skład której wchodzi następujące podmioty:

- o UAB Genciu Nafta (100% należy do AB LOTOS Geonafta)
- o UAB Manifodas (100% należy do AB LOTOS Geonafta)
- o UAB Minijos Nafta (50% należy do AB LOTOS Geonafta)

W 2018 roku, średnie dzienne wydobycie Grupy LOTOS na Litwie wyniosło 0,79 tys. boe/dzień, co stanowi 4% łącznego wolumenu Segmentu. Wydobycie realizowane było z lądowych złóż ropy naftowej zlokalizowanych w obrębie bloków koncesyjnych: Girkaliai, Genciai, Kretinga, Nausodis, Plunge, Klaipėda, Gargždai. Według stanu na koniec 2018 roku, rezerwy węglowodorów Grupy LOTOS na Litwie wyniosły 2,9 mln boe w kategorii rezerw 2P (100% ropa naftowa), co stanowi 3% łącznych rezerw Segmentu.

Koncesje Grupy Kapitałowej AB LOTOS Geonaftha na dzień 31 grudnia 2018 roku

Źródło: opracowanie własne

4.1.2. Kluczowe projekty rozwojowe segmentu

Projekt B8

Zagospodarowanie złoża ropy naftowej na M. Bałtyckim

Projekt realizowany jest przez spółkę celowa B8 Sp. z o.o. Baltic S.K.A., która realizuje wstępne wydobycie ropy, oraz równoległe kontynuuje zadania związane z przebudową platformy *Petrobaltic* na Morskie Centrum Produkcyjne na tym złożu.

W 2018 roku przeprowadzono prace związane z montażem i integracją (interconnection) czterech modułów technologicznych, tj. systemu separacji ropy naftowej (M3), systemu sprężania i eksportu gazu (M1), systemu zatłaczania wody do złoża (M2) oraz systemu energetycznego (M4). Znacznie zaawansowano prace elektryczne oraz z zakresu automatyki. Na koniec 2018 roku, projekt przebudowy platformy był na etapie awansowania kompletacji mechanicznej (MC – *ang. Mechanical Completion*) umożliwiającej rozpoczęcie etapu testów i uruchomień (COMM – *ang. Commissioning*). Realizowane były prace przygotowujące infrastrukturę techniczną złoża B8 do przyjęcia Centrum Produkcyjnego.

Na koniec grudnia 2018 roku realizacja zadań projektowych była zaawansowana, ale wystąpiła konieczność modyfikacji infrastruktury złożowej wynikająca z błędów projektowych oraz zmian koncepcji przebudowy platformy i zagospodarowania złoża. Wyjście platformy w morze oraz rozruchy OFFSHORE planowane są obecnie nie wcześniej niż w 4 kwartale 2019 roku. Zakładany czas uruchomienia pełnej produkcji ze złoża B8 to 2 kwartał 2021 roku.

Kluczowe parametry projektu B8 (udział LOTOS):

- Udział LOTOS **100%**
- Rezerwy 2P **35,9 mln boe** na dzień 31.12.2018 (81% ropa naftowa, 9% gaz ziemny)
- Pełna produkcja **2 kw. 2021 roku**
- Aktualne wydobywanie **2,8 tys. boe/d** (średnio w 2018 roku)
- Planowane wydobywanie **5,0 tys. boe/d** (średnia 5-letnia od momentu uruchomienia pełnej produkcji).

Projekt Utgard

Zagospodarowanie złoża gazu i kondensatu w Norwegii poprzez podłączenie do infrastruktury Sleipner

Projekt Utgard znajduje się w zaawansowanej fazie realizacji. Operatorem złoża jest firma Equinor (dawniej Statoil), a zagospodarowanie realizowane jest w modelu tzw. fast – track (*ang. szybkiej ścieżki*) przy wykorzystaniu synergii z istniejącą infrastrukturą hubu Sleipner.

W 2018 roku, przeprowadzono instalację części podmorskiej infrastruktury na złożu, wykonano wiercenie dwóch otworów produkcyjnych, a także dokonano niezbędnych modyfikacji na platformie Sleipner w celu dostosowania jej do przetwarzania i separacji gazu i kondensatu ze złoża Utgard. Równolegle, kontynuowano prace związane z modyfikacją platformy Sleipner T, a także zaawansowano prace związane z przygotowaniem podmorskiej części systemów produkcyjnych i rurociągów.

Projekt realizowany jest zgodnie z budżetem i harmonogramem, ze wskazywaną przez Operatora możliwością uzyskania terminu First Oil pod koniec 2019 roku. LOTOS w założeniach bazowych utrzymuje termin First Oil w 1 kw. 2020 roku.

Kluczowe parametry projektu Utgard (udział LOTOS):

- Udział LOTOS **17,36%**
- Rezerwy 2P **8,1 mln boe** na dzień 31.12.2018 (54% kondensat, 46% gaz ziemny)
- First Oil **1 kw. 2020 roku**
- Planowane wydobywanie **4,1 tys. boe/d** (średnia 5-letnia od momentu uruchomienia produkcji).

Projekt Yme

Zagospodarowanie złoża ropy naftowej w Norwegii

Projekt Yme znajduje się w fazie realizacji. Operatorem złoża jest firma Repsol, a projekt realizowany jest zgodnie z nowym Planem Zagospodarowania Złoża (*ang. PDO*), który w dniu 23 marca 2018 roku został zatwierdzony przez Ministerstwo Ropy i Energii w Norwegii.

W 2018 roku, prowadzono prace związane m.in. z przygotowaniem instalacji podwodnych oraz modyfikacją platformy Maersk Inspirer, która będzie pełniła funkcje centrum produkcyjnego na złożu. Ponadto, zakończono budowę konstrukcji wzmocnienia kesona, prowadzono prace podwodne przygotowujące jego posadowienie, a także przygotowywano system załadunku ropy. Okres zimowy 2018/19 zostanie wykorzystany na montaż zagłowiczenia powierzchniowego na kesonie. W kolejnym etapie prac, przeprowadzona zostanie instalacja wzmocnienia kesona, zaplanowana aktualnie na 2 kw. 2019 roku. Do wykonania w/w prac zmobilizowana została jednostka Rowan Stavanger.

Postęp prac projektowych wskazuje na możliwość zakończenia zagospodarowania złoża zgodnie z planem i uruchomienia wydobywania ropy w połowie 2020 roku.

Kluczowe parametry projektu Yme (udział LOTOS):

- Udział LOTOS **20%**
- Rezerwy 2P **12,9 mln boe** na dzień 31.12.2018 (100% ropa naftowa)
- First Oil **2 kw. 2020 roku**
- Planowane wydobywanie **5,0 tys. boe/d** (średnia 5-letnia od momentu uruchomienia produkcji).

Projekt B4/B6

Zagospodarowanie złóż gazu ziemnego na Morzu Bałtyckim

Projekt B4B6 znajduje się na etapie przygotowania ostatecznej decyzji inwestycyjnej. Projekt realizowany jest poprzez spółkę celową Baltic Gas LLP, przy współpracy z CalEnergy Resources Poland, udział LOTOS w projekcie wynosi 51%.

W ramach projektu zakończone zostały następujące kluczowe etapy: (i) dokonany został wybór koncepcji zagospodarowania, (ii) zrealizowane zostały badania sejsmiczne 3D, (iii) wykonane zostało wstępne projektowanie inżynierskie FEED, *ang. Front End Engineering & Design*, (iv) zakończono weryfikację zasobów geologicznych i wydobywanych, z uwzględnieniem przygotowanego planu zagospodarowania złóż.

Aktualny harmonogram projektu zakłada podjęcie ostatecznej decyzji inwestycyjnej w drugiej połowie 2019 roku, po zminimalizowaniu ryzyk związanych z podłączeniem projektu do sieci przesyłowej gazu na lądzie (wymagane zaprojektowanie i budowa na lądzie odcinka gazociągu o długości ok. 30 km pomiędzy Władysławowem a Kosakowem). W tym celu wdrożono 3 etap fazy przygotowawczej obejmujący: projektowanie gazociągu lądowego, postępowania administracyjne, środowiskowe, własnościowe, pozyskanie finansowania, wykonanie wstępnych prac etapu konstrukcyjnego, leżących na ścieżce krytycznej.

Kluczowe parametry projektu B4B6 (udział LOTOS):

- o Udział LOTOS **51%**
- o Zasoby 2C **17,9 mln boe** na dzień 31.12.2018 (74% gaz ziemny, 26% frakcje ciekłe)
- o First Gas **2022**
- o Planowane wydobywanie **4,3 tys. boe/d** (średnia 5-letnia od momentu uruchomienia produkcji).

Projekt NOAKA

Zagospodarowanie złóż w tzw. obszarze Greater Heimdal w Norwegii

Projekt NOAKA znajduje się w fazie koncepcyjnej i dotyczy zagospodarowania odkrytych złóż w obszarze na północ od Heimdal (tzw. obszar Greater Heimdal), uwzględniając złoża: Frigg Gamma Delta, Langfjellet, Rind, Fulla oraz Froy, ze średnim udziałem LOTOS Norge na poziomie 10% i operatorem AkerBP. Ponadto, w ramach projektu możliwe jest dołączenie złóż, w których LOTOS aktualnie nie posiada udziałów, tj. Krafla oraz Askja, gdzie operatorem jest firma Equinor.

W 2018 roku, prowadzone były analizy optymalnego wariantu zagospodarowania złóż. Dla LOTOS, projekt stanowi atrakcyjny potencjał wzrostu wydobywania w długim terminie i udział w nowym ważnym hubie w Norwegii, przy współpracy z doświadczonymi partnerami, AkerBP i Equinor. Możliwy termin uruchomienia wydobywania ze złóż to rok 2023.

Szacunkowe parametry projektu NOAKA* (udział LOTOS):

- o Udział LOTOS **ok. 10 %**
- o Potencjał zasobowy **ok. 30 mln boe**
- o Potencjał First Oil **2023**
- o Potencjał wydobywania **ok. 9 tys. boe/d** (średnia 5-letnia od momentu uruchomienia produkcji)

** Przedstawione parametry są szacunkowe i mogą podlegać weryfikacji / zmianom na etapie wypracowania optymalnej koncepcji zagospodarowania złóż. Ostateczne parametry projektu zostaną przedstawione po zatwierdzeniu Finalnej Decyzji Inwestycyjnej.*

Nowy potencjalny projekt rozwojowy: Trell/Trine

Zagospodarowanie złóż w obszarze Heimdal w Norwegii

Projekt dotyczy zagospodarowania złóż Trell i Trine, zlokalizowanych w ramach posiadanych koncesji w obszarze Heimdal (udział LOTOS Norge odpowiednio 10% i 16%). Złoża te nie były uwzględniane w planach zagospodarowania w przeszłości, jednak po zmianie operatora (obecnie AkerBP), zyskały perspektywę realizacji.

Projekt Trell/Trine znajduje się aktualnie na etapie wyboru koncepcji zagospodarowania, z wariantem bazowym zakładającym podłączenie złóż do pobliskiej infrastruktury FPSO (*ang. Floating Production Storage and Offloading*) obszaru Alvheim. Potencjał zasobowy złóż Trell/Trine to ok. 5,5 mln boe dla udziału LOTOS. Operator wskazuje na możliwość realizacji zagospodarowania złóż w modelu tzw. fast – track (*ang. szybkiej ścieżki*), z potencjałem uruchomienia wydobycia w 2021 roku.

4.1.3. Planowane postoje remontowe w 2019 roku

Obszar Norwegia:

- o zaplanowane są krótkie przerwy w produkcji w celu wykonania niezbędnych prac związanych z kwestiami bezpieczeństwa oraz rozruchem złoża Utgard
- o obszar Sleipner: łącznie 7 dni (1 dzień w 1Q, 5 dni w 3Q, 1 dzień w 4Q)
- o obszar Heimdal: łącznie 7 dni (3Q)
- o dłuższe, cykliczne postoje remontowe w obszarze Sleipner mają miejsce co 3 lata. Kolejny zaplanowany jest w 3Q 2021 r. (20 dni)

Obszar Polski:

- o zaplanowany jest ok. 1-miesięczny postój produkcyjny na złożu B8 (w 2Q 2019 r.) związany z przejęciem produkcji przez platformę Petrobaltic po jej przebudowie i uruchomieniem docelowego centrum produkcyjnego
- o zaplanowane są cykliczne krótkie postoje na złożu B3 związane z odpięciem tankowca i rozładunkiem ropy: na rok 2019 zaplanowano 2 odpięcia w ciągu roku (przerwy w produkcji 3 dni i 2 dni)

4.1.4. Logistyka segmentu

Morze Bałtyckie

Wydobywanie ropy naftowej oraz gazu towarzyszącego ze złoża B3 odbywa się przy pomocy platformy produkcyjnej *Baltic Beta* i platformy bezzałogowej *PG-1*. Wydobyta ropa naftowa transportowana jest tankowcem lub zbiornikowcem i w całości sprzedawana do Grupy LOTOS. Wydobyty gaz ziemny przesyłany jest rurociągiem podwodnym o długości ponad 80 km do Elektrociepłowni Energobaltic we Władysławowie, stanowiącej własność Energobaltic Sp. z o.o. (spółka w 100% zależna od LOTOS Petrobaltic).

Wstępna produkcja ropy naftowej ze złoża B8 odbywa się przy pomocy platformy wiertniczej *LOTOS Petrobaltic*. Wydobyta ropa naftowa transportowana jest tankowcem lub zbiornikowcem i w całości sprzedawana do Grupy LOTOS. Docelowa produkcja prowadzona będzie przy wykorzystaniu platformy *Petrobaltic*, po jej odpowiednim dostosowaniu i przebudowie. Gaz ziemny będzie przesyłany do Elektrociepłowni Energobaltic we Władysławowie.

Usługi logistyki morskiej w obszarze Morza Bałtyckiego realizowane są przez spółki z Grupy Kapitałowej Miliana Shipholding Company Limited. Usługi te obejmują m.in.: odbiór i magazynowanie ropy naftowej w rejonie wydobywania, transport ropy naftowej ze złoża do portu, asystę ratowniczą dla platform.

Norweski Szelf Kontynentalny

Spółka LOTOS Norge jest udziałowcem w koncesjach obejmujących infrastrukturę wydobywczą w obszarach Heimdal oraz Sleipner w tym: centrum przetwarzania oraz transportu gazu i kondensatu Heimdal (Operator Equinor, udział LEPN 5%) oraz centrum przetwarzania oraz transportu gazu i kondensatu Sleipner (Operator Equinor, udział LEPN udział 15%).

Wydobywany gaz ze złóż Heimdal i Sleipner włączany jest do systemu rurociągów Gassled, a następnie dostarczany do punktów odbioru w Wielkiej Brytanii i Europie kontynentalnej (Holandia, Niemcy).

Kondensat ze złóż Heimdal włączany jest do systemu rurociągów Forties Pipeline System (FPS), a następnie dostarczany do punktu odbioru w Kinneil Terminal / Hound Point w Szkocji (Wielka Brytania), gdzie jest przetwarzany na produkty końcowe tj. ropę naftową tzw. Forties Blend oraz frakcje gazowe.

Kondensat ze złóż Sleipner transportowany jest rurociągiem do punktu odbioru w Karsto (Norwegia), gdzie jest przetwarzany na produkty końcowe tj. lekką ropę naftową tzw. Gudrun Blend oraz frakcje ciekłe (NGL).

Litwa

Wydobywanie ropy naftowej ze złóż litewskich odbywa się przy pomocy lądowej infrastruktury wydobywczej. Wydobyta ropa naftowa transportowana jest drogą lądową do terminalu morskiego w Lipawie na Łotwie, a następnie tankowcem do Gdańska, skąd sprzedawana jest w całości do Grupy LOTOS. Towarzyszący wydobywaniu ropy gaz ziemny jest w całości spalany.

4.1.5. Otoczenie konkurencyjne dla działalności wydobywczej

Polska

Kluczowymi graczami na polskim rynku poszukiwawczo-wydobywczym są spółki z udziałem Skarbu Państwa. Liderem jest PGNiG, który prowadzi działania w obszarze 47 koncesji poszukiwawczo-rozpoznawczych (42 samodzielnie i 5 we współpracy z innymi podmiotami) co stanowi 71% koncesji wydanych w Polsce na dzień 31.12.2018) oraz 203 koncesji wydobywczych (95% wszystkich koncesji).

W polskiej strefie Morza Bałtyckiego liderem w obszarze poszukiwań i wydobywania jest LOTOS. Wszystkie 3 koncesje łączne na poszukiwanie, rozpoznawanie oraz wydobywanie węglowodorów, a także wszystkie 4 koncesje na wydobywanie węglowodorów z bałtyckich złóż ropy naftowej i gazu ziemnego w polskiej strefie ekonomicznej wydane zostały na rzecz spółek zależnych Grupy LOTOS i ich wspólnych przedsięwzięć. Na koncesjach wydobywczych obejmujących złoża gazu ziemnego B4B6 prace realizowane są przy współpracy z partnerem CalEnergy Resources Poland sp. z o.o. (w ramach spółki Baltic Gas Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i wspólnicy sp.k.). Udział LOTOS w projekcie B4B6 wynosi 51%.

Podmioty o największej liczbie koncesji na poszukiwanie i rozpoznawanie złóż węglowodorów w Polsce stan na dzień 31 grudnia 2018 roku

Podmiot	Liczba koncesji
PGNiG S.A. ¹²	47
Orlen Upstream Sp z o.o. ¹³	12
ShaleTech Energy Sp. z o.o.	7
LOTOS Petrobaltic S.A. ¹⁴	5

Podmioty o największej liczbie koncesji na wydobywanie węglowodorów ze złóż w Polsce stan na dzień 31 grudnia 2018 roku

Podmiot	Liczba koncesji
PGNiG S.A.	203
Grupa LOTOS (poprzez spółki zależne i współzależne) ¹⁵	4
ZOK Sp. z o.o.	2

Norweski Szelf Kontynentalny

Z uwagi na wysoką perspektywiczność zasobową i wciąż duży potencjał nowych odkryć ropy i gazu, Norweski Szelf Kontynentalny pozostaje atrakcyjnym obszarem aktywności firm z branży poszukiwawczo-wydobywczej. Otoczenie konkurencyjne kształtowane jest m.in. przez uwarunkowania makroekonomiczne, w tym wahania cen surowców i stąd podlega nieustannym zmianom. Początek XXI wieku przyniósł duży wzrost aktywności na Szelfie Norweskim i w konsekwencji wzrost liczby graczy E&P z ok. 25 w roku 2002 do blisko 60 w roku 2013. Ożywienie spowodowane było m.in.: korzystnymi zmianami regulacyjnymi, wprowadzeniem mechanizmu zwrotu kosztu poszukiwań, wzrostem cen ropy naftowej oraz łatwiejszym dostępem do kapitału.

Kryzys naftowy zapoczątkowany w roku 2014 i utrzymujące się niskie ceny surowców spowodowały odwrócenie pozytywnego trendu i spadek liczby aktywnych firm do 43 w roku 2017. Aktualnie na Szelfie Norweskim widoczne są oznaki ożywienia w branży E&P. Firmy dostosowały się do sytuacji makro i są w stanie efektywnie funkcjonować w środowisku niższych cen surowców dzięki wdrożonym inicjatywom optymalizacji w zakresie m.in.: kosztów wierceń i usług offshore, bezpośrednich kosztów wydobywania (ang. lifting costs), kosztów zagospodarowania nowych złóż (standaryzacja rozwiązań technicznych, postęp technologiczny, udoskonalone procesy kontraktacji i zakupów produktów i usług offshore). Efektem wdrożonych działań proefektywnościowych są niższe koszty operacyjne – średni spadek o ponad 40% w stosunku do roku 2013, a także większa rentowność nowych inwestycji rozwojowych.

Poprawa sentymentu rynkowego widoczna jest także u graczy, którzy zachęteni pozytywnymi perspektywami wchodzą na rynek norweski. Nową grupę inwestorów stanowią niezależne firmy E&P, wspierane przez fundusze typu private equity takie jak Neptune, Point Resources, OKEA. Z drugiej strony, duże międzynarodowe koncerny decydują się na dezinwestycje swoich portfeli wydobywczych na Morzu Północnym, szukając większych możliwości rozwoju dostosowanych do ich skali i aspiracji. W wyniku tych działań relatywnie spadło znaczenie firm takich jak ConocoPhillips, Shell i ExxonMobil, choć wciąż znajdują się wśród liderów. Z kolei firmy gazowe takie jak Bayern Gas, Wintershall, Dea, Centrica decydowały się na łączenie aktywów w celu zwiększenia skali działania i poprawy efektywności. Można zauważyć wysoki poziom konkurencji w pogoni za zakupem aktywów produkcyjnych i skłonność do ich wysokiej wyceny w szczególności ze strony graczy wspieranych przez private equity. Agresywnym nabywcą aktywów jest też firma AkerBP która przejęła aktywa m.in od Total, Hess, BP, Marathon. Wynikiem tych procesów jest konsolidacja i przetasowania w rankingu najważniejszych graczy.

¹² Łącznie z koncesjami we współpracy z Orlen Upstream sp. z o.o., LOTOS Petrobaltic S.A. i FX Energy Poland sp. z o.o.

¹³ Łącznie z koncesjami udzielonymi FX Energy oraz koncesjami we współpracy z PGNiG przy udziale Orlen 49%.

¹⁴ Łącznie z koncesjami lądowymi we współpracy z PGNiG przy udziale LOTOS 49%.

¹⁵ W tym: LOTOS Petrobaltic S.A. (1 koncesja), B8 Sp. z o.o. Baltic s.k.a. (1 koncesja), Baltic Gas spółka z o.o. i wspólnicy spółka komandytowa (2 koncesje).

Największym graczem rynkowym niezmiennie jest firma Equinor (Statoil), która skupia ok. 30 % rezerw produkcyjnych w Norwegii oraz ok. 30% bieżącej produkcji, a także państwowa spółka Petoro. Kolejną grupę z udziałem rządu 5% stanowią duże międzynarodowe koncerny jak: Total, ExxonMobil, AkerBP, ConocoPhillips. Do tego grona dołączyły spółki takie jak Var Energy i Wintershall-Dea, które znacząco zwiększyły skalę dzięki procesom fuzji (Var powstał z połączenia Eni oraz Point Resources, które wcześniej przejął aktywa od Exxon). Obok „gigantów” na Szelfie funkcjonują także firmy wydobywcze o średniej i małej kapitalizacji, m.in.: Lundin, Spirit Energy, OMV, INEOS, Repsol, w tym także polskie podmioty LOTOS oraz PGNiG. LOTOS z aktualną produkcją ok. 15 tys. boe/dzień oraz poziomem rezerw 2P rządu 37 mln boe, posiada ok. 0,4% udziału w rynku norweskim.

Litwa

Na Litwie nie ma aktywnego rynku E&P. Spółki z Grupy Kapitałowej LOTOS Geonafta są jedynymi podmiotami prowadzącymi wydobywanie ropy naftowej ze złóż litewskich. LOTOS jest 100% właścicielem aktywów litewskich, za wyjątkiem spółki UAB Minijos Nafta, gdzie posiada 50%, a pozostali inwestorzy to: Tethys Oil AB, Odin Energy A/S i inwestorzy prywatni.

Sprawozdanie Zarządu
z działalności Grupy LOTOS S.A.
oraz jej grupy kapitałowej
za rok 2018

**Działalność operacyjna Grupy LOTOS S.A.
i jej grupy kapitałowej.
Segment produkcji i handlu – rafinacja ropy naftowej**

4.2. Segment produkcji i handlu – rafinacja ropy naftowej

4.2.1. Otoczenie konkurencyjne dla działalności rafinerijnej Grupy LOTOS

Grupa LOTOS posiada jedną z najnowocześniejszych i najmłodszych rafinerii w Europie o mocach przerobowych około 10,5 mln ton ropy naftowej rocznie. Stan technologiczny Rafinerii jest w dużej mierze wynikiem realizacji przez Grupę Kapitałową LOTOS Programu 10+ zakończonego w 2011 roku. Był to jeden z największych przemysłowych projektów inwestycyjnych w Polsce w ostatnim dziesięcioleciu. Poniesione nakłady inwestycyjne wyniosły 1,43 mld EUR. Modernizacja i rozbudowa Rafinerii w ramach Programu 10+ pozwoliła na uzyskiwanie większej ilości wysokomarżowych produktów z każdej przerobionej baryłki ropy naftowej, na wzrost wolumenu paliw z 4 mln ton rocznie do 7,8 mln ton rocznie oraz umożliwiła przerób bardziej wymagających technologicznie gatunków rop naftowych.

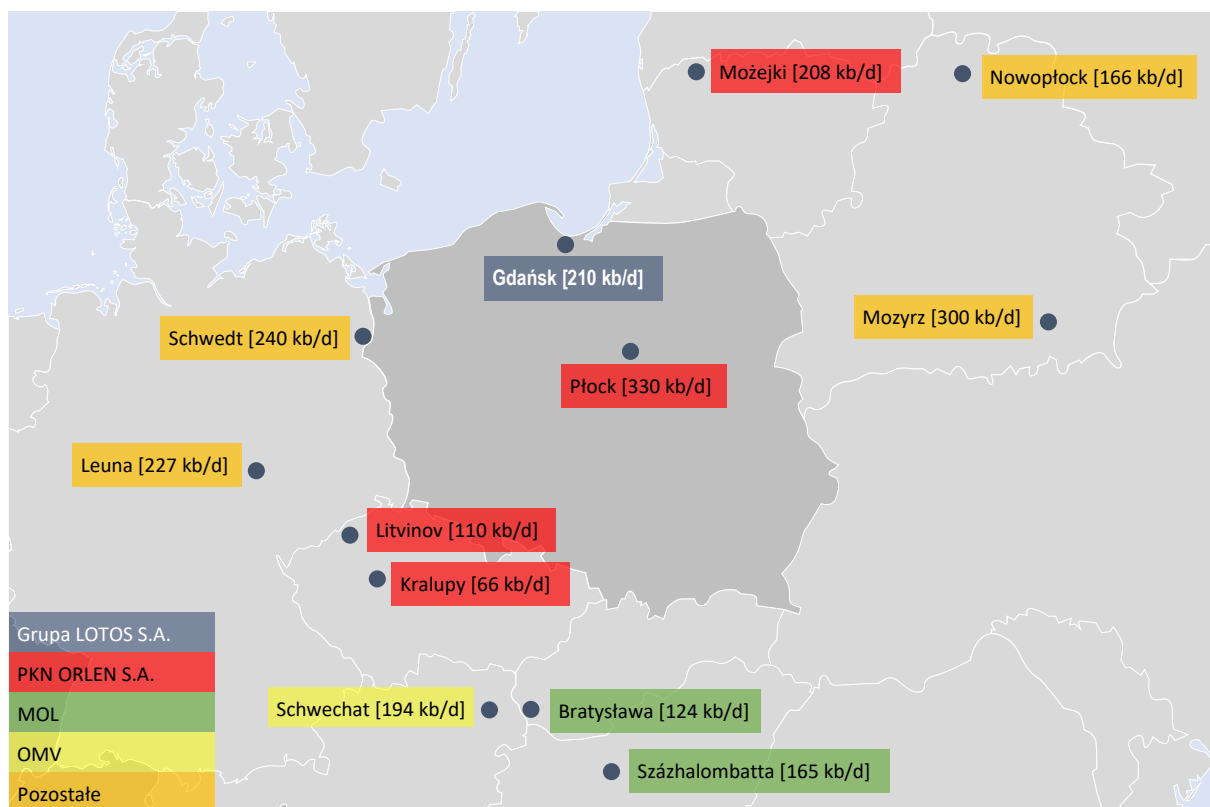
Kontynuacją procesu technologicznego unowocześniania rafinerii oraz naturalnym zakończeniem technologicznego łańcucha przerobu ropy naftowej powstałego w ramach inwestycyjnego Programu 10+ jest projekt EFRA.

Rafinerię w Gdańsku charakteryzuje wysoki współczynnik konwersji (duży udział paliw w strukturze produkcji) oraz selektywność w kierunku średnich destylatów pozwalająca na skuteczne dopasowanie produkcji do struktury popytu krajowego i możliwości eksportowych. Konfiguracja technologiczna Rafinerii, w połączeniu z jej atutami lokalizacyjnymi, pozwalają na elastyczny dobór gatunków ropy naftowej, co umożliwia uzyskiwanie zmiennych ilości poszczególnych grup wyrobów gotowych, a dzięki temu dopasowanie produkcji do struktury popytu na polskim rynku i możliwości eksportowych.

Korzystna strategicznie lokalizacja Rafinerii daje istotną przewagę logistyczną w dostępie do surowców oraz kanałów sprzedaży produktów w stosunku do konkurencji w regionie. Położenie Rafinerii w pobliżu morskiego terminala przeładunkowego zapewnia Grupie LOTOS bezpośredni dostęp do międzynarodowych rynków zbytu, pozwalając przede wszystkim na eksport produktów naftowych w szczególności na rynki krajów skandynawskich, północno-zachodniej Europy oraz krajów nadbałtyckich, optymalizację wykorzystywanych przez Grupę LOTOS kanałów sprzedaży produktów oraz prowadzenie efektywnych zakupów różnych gatunków ropy naftowej.

Ponadto Rafineria posiada unikalne połączenie kanałów zaopatrzenia w surowiec zarówno drogą lądową, z Rosji, za pośrednictwem sieci rurociągów PERN, jak i drogą morską z wielu krajów oraz z własnych złóż. Dostęp do dwóch kanałów zaopatrzenia pozwala na dywersyfikację dostaw surowca, a także płynną reakcję na zmienność cen produktów naftowych i gatunków rop naftowych. W konsekwencji umożliwia to Grupie LOTOS skuteczną dywersyfikację gatunków ropy naftowej oraz zwiększa potencjał negocjacyjny w zakresie warunków cenowych zakupu rosyjskiej ropy naftowej.

Rafineria w Gdańsku na tle konkurencyjnych rafinerii w regionie

Źródło: opracowanie własne; zdolności produkcyjne dziennie w tys. bbl/d

Najważniejsze konkurencyjne rafinerie w regionie:

- Rafineria w Płocku (PKN Orlen), Polska – moc przerobowa ok. 16,5 mln ton
- Rafineria w Schwedt (PCK Raffinerie GmbH), Niemcy – ok. 10,7 mln ton
- Rafineria w Leuna (Grupa TOTAL), Niemcy – ok. 11,4 mln ton
- Rafineria w Schwechat (OMV), Austria – ok. 9,7 mln ton
- Rafineria w Możejkach (PKN Orlen), Litwa – ok. 10,4 mln ton
- Rafineria w Bratysławie (Sloznaft, Grupa MOL), Słowacja – ok. 6,2 mln ton
- Rafinerie należące do UniPetrol - Kralupy, Litvinov, (PKN Orlen), Czechy – ok. 8,8 mln ton.

Wysoka efektywność konfiguracji technologicznej rafinerii Grupy LOTOS potwierdzona jest przez kształtowanie się tzw. **modelowej marży rafinerijnej**.

Marża modelowa obliczana jest dla struktury uzysków wynikającej z uśrednionego scenariusza (z pominięciem sezonowości rocznej) typowej pracy rafinerii Grupy LOTOS. Założono przerób roczny wynikający z 95% wykorzystania mocy wytwórczych instalacji destylacyjnych oraz, że całość wsadu stanowi ropa typu Ural, której wartość ustalana jest jako suma notowania Brent Dated i dyferencjału Brent-Ural.

Więcej informacji odnośnie modelowej marży rafinerijnej dostępna pod linkiem:

→ inwestor.lotos.pl/1439/strefa_inwestora/modelowa_marza_rafinerijna

10 grudnia 2018 roku Grupa LOTOS rozpoczęła publikację dziennej marży modelowej.

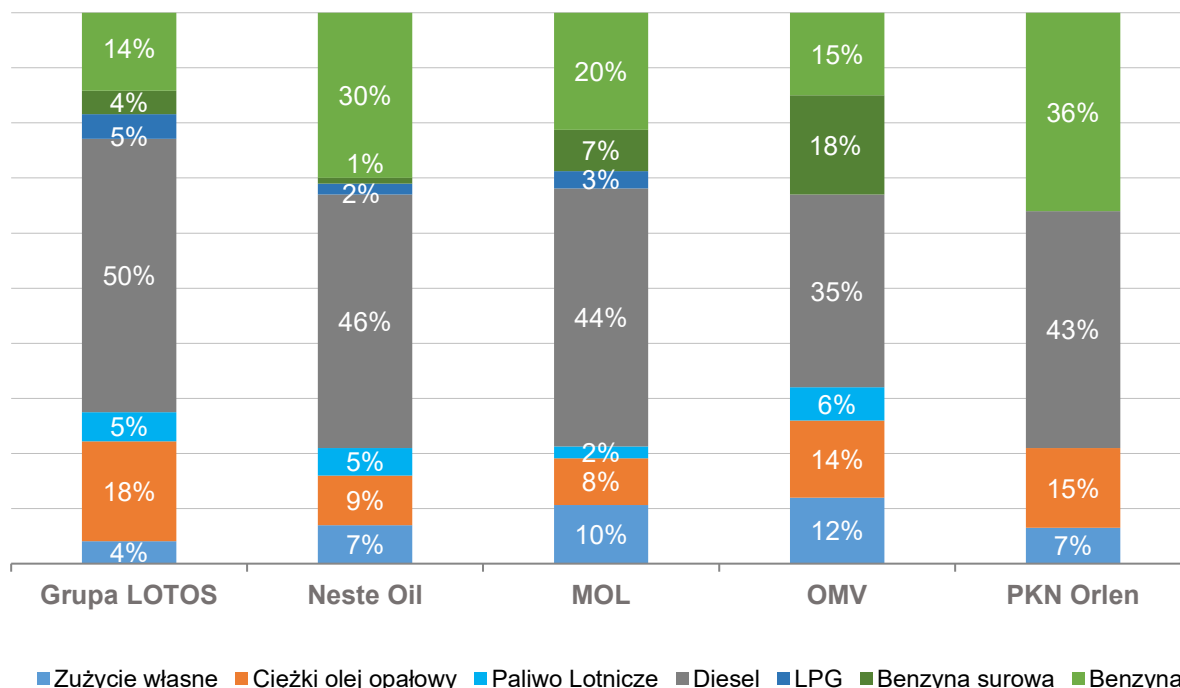
Dostępna jest pod linkiem: → inwestor.lotos.pl/2730/strefa_inwestora/dzienna_modelowa_marza_rafinerijna

Przerób ropy i struktura uzysków

W 2018 roku rafineria Grupy LOTOS przerobiła 10,8 mln ton ropy naftowej, tym samym pobijając własny rekord. Przerób ten osiągnął poziom o 12% większy niż rok wcześniej kiedy to odbył się 6 tygodniowy postój remontowy „Wiosna 2017”. Dominującym gatunkiem przerabianej ropy, podobnie jak w latach ubiegłych, była rosyjska ropa Ural. Jej udział wyniósł około 73,1 % i był nieco niższy niż w latach poprzednich.

Pozostałą część surowca stanowiły ropy naftowe importowane z innych kierunków, w tym około 197 tys. ton ropy dostarczonej przez Grupę Kapitałową LOTOS Petrobaltic. Dobór rop naftowych do przerobu oparty był na procesie optymalizacji produkcji, by wykorzystać nadarzające się okazje na zwiększenie marży przerobowej rafinerii.

Struktura modelowych uzysków rafinerii regionalnych konkurentów Grupy LOTOS w 2018 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportowanych danych spółek

4.2.2. Podstawowe produkty, towary i usługi

Głównymi grupami produktowymi uzyskiwanymi w wyniku przerobu ropy naftowej w rafinerii są:

- o paliwa (benzyna bezołowiowa, olej napędowy i lekki olej opałowy)
- o ciężki olej opałowy
- o asfalty
- o paliwo lotnicze
- o benzyna surowa
- o gaz płynny propan-butan (LPG)
- o oleje bazowe

Paliwa

Benzyzna bezołowiowa jest paliwem przeznaczonym do silników z zapłonem iskrowym. W ramach benzyn bezołowiowych Grupa LOTOS wyróżnia benzynę premium - LOTOS DYNAMIC 98, która zawiera dodatki o działaniu przeciwutleniającym i myjącym, mające na celu poprawę czystości silnika, uzyskanie dłuższej jego żywotności oraz oszczędność w zużyciu paliwa. Paliwo premium dedykowane jest wyłącznie do stacji paliw działających pod marką LOTOS.

Olej napędowy jest paliwem przeznaczonym do silników wysokoprężnych. W ramach olejów napędowych Grupa LOTOS wyróżnia m.in. olej napędowy premium - LOTOS DYNAMIC DIESEL, który dzięki zastosowaniu komponentów obniżających tarcia w silniku pozwala na lepsze wykorzystanie dynamiki i mocy silnika oraz zapewnia rozruch przy temperaturze -32°C . Paliwo premium dedykowane jest wyłącznie do stacji paliw działających pod marką LOTOS. Olej napędowy posiada największy udział wolumenowy w sprzedaży Grupy Kapitałowej LOTOS realizowanej na terytorium Polski.

Lekki olej opałowy jest paliwem przeznaczonym do urządzeń grzewczych. Dzięki niskiej zawartości siarki oraz odpowiednim dodatkom jest odporny na utlenianie, posiada działanie antykorozyjne, pozwala na utrzymywanie czystości dysz oraz redukcję emisji szkodliwych substancji z procesu spalania.

Ciężki olej opałowy jest produktem, który może mieć trzy przeznaczenia, tj. może być stosowany jako paliwo energetyczne, paliwo żeglugowe, jak również jako wsad do dalszego przerobu m.in. na instalacjach koksowania.

W ramach grupy produktowej „**asfalty**”, głównym produktem Grupy Kapitałowej LOTOS są asfalty drogowe przeznaczone do budowy i utrzymania dróg, lotnisk oraz innych powierzchni utwardzonych. Poza drogownictwem istotnym zastosowaniem asfaltów jest również produkcja wyrobów budowlanych o właściwościach hydroizolacyjnych, gdzie najczęściej wykorzystuje się asfalty przemysłowe.

Paliwo lotnicze jest produktem dedykowanym do silników odrzutowych.

Benzyna surowa jest produktem wykorzystywanym jako surowiec w przemyśle petrochemicznym oraz do produkcji benzyn motorowych. Benzyna surowa jest produktem w całości przeznaczonym na eksport.

LPG (gaz płynny propan-butan) jest produktem, który może być stosowany między innymi jako paliwo do silników wyposażonych w instalację gazową, może być wykorzystywany jako paliwo do zasilania urządzeń grzewczych, jako paliwo do butli gazowych oraz jako wsad do procesów petrochemicznych.

W ramach grupy produktowej „**oleje bazowe**”, głównym produktem Grupy LOTOS są tzw. oleje bazowe grupy 1. Oleje te stanowią wsad do produkcji olejów smarowych, w tym silnikowych i przemysłowych.

W ramach **olejów silnikowych** główne linie produktowe Grupy Kapitałowej LOTOS to m.in.:

- o LOTOS Quazar, oleje syntetyczne premium do samochodów osobowych,
- o LOTOS Thermal Control, oleje mineralne, semisyntetyczne i syntetyczne dedykowane do samochodów osobowych,
- o LOTOS Turdus, oleje mineralne, semisyntetyczne i syntetyczne dedykowane do taboru ciężarowego.

W ramach olejów przemysłowych główne linie produktowe Grupy LOTOS to Hydromil, Transmil czy Remiz, stanowiące pełną kategorię olejów hydraulicznych, turbinowych, maszynowych oraz smarów przemysłowych.

Pozostałe znaczące linie produktowe oferowane w gamie produktów

- o **Plastyfikatory klasy TDAE i RAE** oferowane pod nazwami **QUANTILUS T50 i QUANTILUS T60** stosowane przez producentów opon i gumy w Europie i Azji. Produkty te spełniają wymagania unijnego rozporządzenia dotyczącego rejestracji chemikaliów, tzw. REACH i zostały zaaprobowane przez globalne koncerny oponiarskie.
- o **Asfalty modyfikowane MODBIT** – zaawansowane technologicznie, zwiększające odporność na koleinowanie się nawierzchni, przedłużające jej trwałość i odporność w ekstremalnych warunkach atmosferycznych.
- o **Frakcja ksylenowa** - wprowadzony w 2012 roku produkt petrochemiczny, otrzymywany w procesie rozdzielania reformatu. Służy do produkcji tworzyw sztucznych. Instalacja wydzielania frakcji ksylenowej umożliwia dalszą dywersyfikację portfela produktów Grupy Kapitałowej LOTOS, a także ograniczenie zawartości węglowodorów aromatycznych w puli komponentów benzynowych rafinerii w Gdańsku. Poprawia to elastyczność technologiczną rafinerii, stwarzając możliwość alternatywnej sprzedaży części komponentów na rynek paliwowy bądź petrochemiczny.

4.2.3. Podsumowanie szans i zagrożeń

Na sytuację w sektorze wpływać będą ogólne czynniki makroekonomiczne (np. ryzyko trwale niższego wzrostu gospodarczego Chin i strefie Euro; dalsze umocnienie dolara) oraz rozwój sytuacji geopolitycznej (np. napięcia na linii Chiny – USA, Iran - USA).

Źródłem podstawowych zagrożeń w obszarze rafinacji ropy naftowej będzie zwiększająca się konkurencja ze strony rafinerii z Bliskiego Wschodu i Rosji. Należy oczekiwać, że głównym europejskim kierunkiem zbytu dla tych rafinerii będzie obszar śródziemnomorski (Mediterranean), jednak oddziaływać będzie to na łączny bilans paliwowy Europy. Ponadto zagrożeniem będzie możliwy dalszy spadek i niski poziom cracków produktowych dla destylatów lekkich (t.j. benzyny motorowej i surowej) oraz malejąca podaż ropy średnich co może utrzymywać niski poziom spreadu Urals-Brent.

Szansą może być natomiast efekt wprowadzenia regulacji IMO w 2020 roku, które mogą wpłynąć na wzrost popytu na frakcje średnie. Przy jednoczesnym obniżeniu popytu dla ciężkiego oleju opałowego może to skutkować wzrostem marż dla frakcji średnich oraz spadkiem dla frakcji ciężkich. Powyższe zjawisko może wystąpić w 4 kwartale 2019 roku. Z kolei wzrost konsumpcji benzyn przez klientów detalicznych może być wspierany przez korzystny poziom cen detalicznych (będących pochodną niskich, stabilnych cen produktu oraz surowca wyrażonych w dolarze i słabnącego kursu polskiej złotówki względem waluty amerykańskiej). Szansą może być także potencjalne zamknięcie mniejszych i przestarzałych technologicznie rafinerii, przeprowadzone w wyniku optymalizacji aktywów przez europejskie koncerny paliwowe.

4.3. Segment produkcji i handlu – sprzedaż hurtowa i detaliczna

4.3.1. Otoczenie konkurencyjne dla działalności handlowej

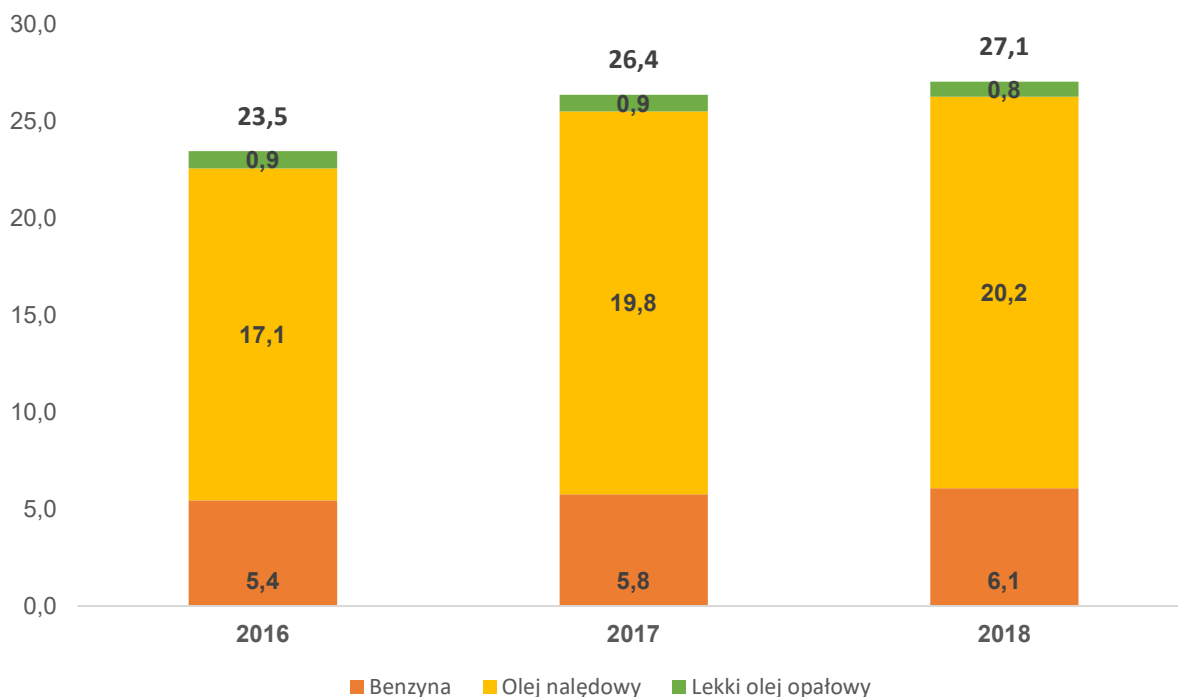
Rynek paliw w Polsce zaopatrywany jest z dwóch źródeł: producenci krajowi (PKN Orlen S.A. i Grupa LOTOS S.A.) oraz importerzy (zrzeszeni w POPIHN oraz niezależni). W 2018 roku produkcja paliw była o 6,8% wyższa niż w roku poprzednim, a całkowity import spadł o 9,7%, w tym import członków zrzeszonych w POPIHN wzrósł o 6,1%, a **import podmiotów niezależnych (niebędących członkami POPIHN) spadł o 30,1%**. Największy wzrost produkcji zanotowano w grupie olejów napędowych (+7,7%). Produkcja benzyn wzrosła o 7,2%, natomiast lekkiego oleju opałowego spadła o 12,4%. W 2018 roku import paliw do Polski realizowany był głównie przez koncerny zrzeszone w ramach POPIHN.

Deficyt w rynku oleju napędowego w Polsce w 2018 r. kształtował się na poziomie 4,955 mln m³ i był pokrywany produktem z importu, w tym głównie z Rosji, Niemie i Litwy.

Rynek benzyn w 2018 roku był zbilansowany, a eksport i import tego produktu wynikał z optymalizacji przerobu ropy w rafineriach.

Konsumpcja paliw w 2018 roku wzrosła o 2,5%, przy czym zużycie benzyn wzrosło o 5,3%, a oleju napędowego o 2,2%. Rynek lekkiego oleju opałowego nadal się kurczy (spadek o 9,6%). Warto zaznaczyć, że wzrost konsumpcji paliw silnikowych nastąpił pomimo dużo wyższych cen paliw na stacjach (cena benzyny 95 wzrosła o 0,34 PLN, cena oleju napędowego wzrosła o 0,48 PLN). Ponadto przez pierwsze 3 kwartały 2018 roku zanikała różnica w cenach benzyn i oleju napędowego, natomiast w ostatnim kwartale średnia cena diesla była wyższa niż benzyny. Ostatni raz taka sytuacja miała miejsce w 2012 roku. Powodem tej sytuacji jest zmiana w strukturze dostępnych ropy na rynku. Cały wzrost produkcji ropy na świecie przypada na koncerny amerykańskie, które wydobywają bardzo lekkie ropy ze złóż łupkowych, z których można wyprodukować nawet 60% benzyn. Wpłynęło to na relacje cen benzyn i diesla na rynkach międzynarodowych i ostatecznie na ceny paliw na stacjach.

Konsumpcja paliw w Polsce 2016 – 2018 w mln m³

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych POPIHN

4.3.2. Kanaly dystrybucji, produkty, rynki zbytu

Działalność handlowa Grupy Kapitałowej LOTOS w 2018 roku prowadzona była w ramach Grupy LOTOS oraz jej spółek zależnych: LOTOS Paliwa, LOTOS Oil, LOTOS Asphalt, LOTOS-Air BP. Grupa LOTOS prowadziła działalność handlową w kraju (sprzedaż do koncernów zagranicznych) oraz w eksporcie drogą morską i lądową. Spółki zależne prowadziły produkcję i sprzedaż na rzecz poszczególnych branż: paliwowej, olejowej i asfaltowej.

Grupa Kapitałowa LOTOS realizuje sprzedaż paliw na krajowym rynku detalicznym wyłącznie za pośrednictwem spółki LOTOS Paliwa. Na rynku hurtowym Grupa Kapitałowa LOTOS realizuje sprzedaż zarówno poprzez Grupę LOTOS – zaopatrując koncerny międzynarodowe oraz kluczowych klientów (przetargi do Agencji Rezerw Materiałowych i Agencji Mienia Wojskowego) oraz za pośrednictwem spółki LOTOS Paliwa - w transakcjach zawieranych z odbiorcami hurtowymi oraz niezależnymi operatorami.

Produkcja Grupy Kapitałowej LOTOS, która nie jest dystrybuowana poprzez własną detaliczną sieć stacji, jest sprzedawana na krajowym hurtowym rynku paliw oraz w eksporcie.

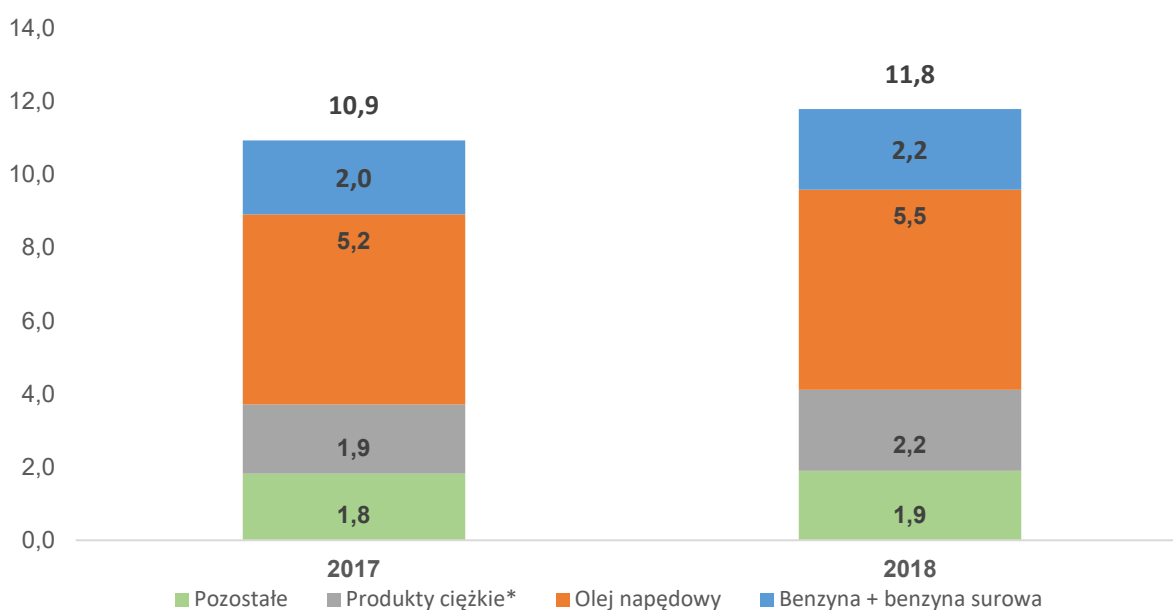
Kanale dystrybucji produkcji w ramach segmentu produkcji i handlu

Detal	Hurt	Eksport
<ul style="list-style-type: none"> • sieć stacji paliw LOTOS 	<ul style="list-style-type: none"> • koncerny międzynarodowe* • klienci B2B** • Instytucje Państwowe*** 	<ul style="list-style-type: none"> • klienci międzynarodowi

* koncerny międzynarodowe działające na rynku polskim takie jak Statoil, Shell, BP, Lukoil
 ** niezależni operatorzy posiadających własne stacje oraz prowadzące lokalny hurt
 *** w ramach przetargów ogólnokrajowych.

W segmencie produkcji i handlu w 2018 roku Grupa Kapitałowa LOTOS sprzedała 11 690 tys. ton. produktów. Tym samym osiągnęła najwyższy poziom w swojej historii. Wzrost sprzedaży w stosunku do roku poprzedniego wyniósł 6,9% i wynikał m.in. ze wzrostu sprzedaży oleju napędowego w kraju.

Struktura asortymentowa sprzedaży segmentu produkcji i handlu w podziale na najważniejsze produkty w mln. ton

Źródło: opracowanie własne; * ciężki olej opałowy + asfalty

Szczegółowe kategorie produktów przedstawione zostały w tabeli poniżej. Sprzedaż gazu ziemnego oraz ropy naftowej została ujęta osobno (jako część produkcji należącej do segmentu poszukiwań i wydobywania).

Struktura asortymentowa sprzedaży Grupy Kapitałowej LOTOS

w tys. ton

	2018		2017		zmiana 18/17
	tys. ton	% udział	tys. ton	% udział	%
Benzyny	1 668	14,27%	1 555	14,2%	7,23%
Benzyna surowa	538	4,60%	465	4,3%	15,75%
Reformat	6	0,05%	6	0,1%	-1,64%
Oleje napędowe	5 470	46,79%	5 198	47,5%	5,24%
Paliwo bunkrowe	86	0,73%	62	0,6%	37,19%
Lekki olej opałowy	240	2,05%	279	2,6%	-14,12%
Produkty ciężkie*	2 110	18%	1 892	17,3%	11,48%
Paliwo JET A-1	552	4,72%	445	4,1%	24,02%
Oleje smarowe	57	0,49%	60	0,5%	-4,77%
Oleje bazowe	205	1,75%	174	1,6%	17,96%
Gazy płynne	234	2,00%	235	2,1%	-0,45%
Ropa naftowa (towar)	195	1,67%	259	2,4%	-24,79%
Pozostałe	329	2,82%	300	2,7%	9,82%
Razem produkty, towary i materiały ropopochodne segmentu produkcji i handlu	11 689	100%	10 931	100,0%	6,93%
Gaz ziemny (toe)	477	-	556	-	-14,28%
Ropa naftowa (upstream)	105	-	124	-	-15,39%

Źródło: opracowanie własne; * ciężki olej opałowy + asfalty

Największy udział w sprzedaży, podobnie jak w ubiegłych latach, miał olej napędowy. Wolumen sprzedaży oleju napędowego wyniósł w 2018 roku 5 470 tys. ton, osiągając tym samym 46,8% udział w sprzedaży ogółem. Wzrost sprzedaży tego paliwa w 2018 roku w stosunku do roku poprzedniego wyniósł 5,24% i był wyższy od wzrostu konsumpcji krajowej dla tego paliwa.

Drugą, co do wielkości pozycją w ilościowej strukturze sprzedaży Grupy Kapitałowej LOTOS były benzyny, z udziałem na poziomie 14,27%. Sprzedaż benzyny przez Grupę Kapitałową LOTOS wyniosła 1 668 tys. ton i była wyższa o 7,2% w stosunku do roku poprzedniego, gdy wyniosła 1 555 tys. ton.

Ostatnią pozycją, której udział w ogólnej masie sprzedaży Grupy Kapitałowej LOTOS ukształtował się na poziomie powyżej 10% są produkty ciężkie. Wielkość sprzedaży tej grupy produktów w 2018 roku wyniosła 2 110 tys. ton i wzrosła w porównaniu z rokiem poprzednim o 11,5%.

W 2018 roku Grupa Kapitałowa LOTOS zrealizowała w segmencie produkcji i handlu sprzedaż na rynku krajowym na poziomie 8 608 tys. ton (vs 8 370 tys. ton w analogicznym okresie roku 2017), na rynek eksportowy wprowadziła natomiast 3 080 tys. ton produktów (vs 2 561 tys. ton w 2017 roku).

Szczegółowy podział wszystkich kategorii produktów w podziale na kraj i eksport zawarty został w poniższej tabeli. Sprzedaż gazu ziemnego oraz ropy naftowej została ujęta osobno (jako część produkcji należącej do segmentu poszukiwań i wydobycia).

Struktura asortymentowa sprzedaży Grupy Kapitałowej LOTOS w podziale kraj-eksport (w tys. ton)

		2018		2017		zmiana 18/17
		tys. ton	% udział	tys. ton	% udział	%
Sprzedaż krajowa	Benzyny	1 312	11,2%	1 360	12,4%	-4%
	Benzyna surowa	0	0,0%	8	0,1%	-100%
	Oleje napędowe	5 455	46,7%	5 161	47,2%	6%
	Paliwo bunkrowe	86	0,7%	62	0,6%	37%
	Lekki olej opałowy	240	2,1%	279	2,6%	-14%
	Produkty ciężkie*	611	5,2%	561	5,1%	9%
	Paliwo JET A-1	238	2,0%	206	1,9%	16%
	Oleje smarowe	26	0,2%	33	0,3%	-20%
	Oleje bazowe	12	0,1%	11	0,1%	8%
	Gazy płynne	234	2,0%	235	2,1%	0%
	Ropa naftowa	195	1,7%	259	2,4%	-25%
	Pozostałe	200	1,7%	194	1,8%	3%
Razem sprzedaż krajowa		8 609	73,6%	8 370	77%	3%
Sprzedaż zagraniczna	Benzyny	356	3,0%	195	1,8%	82%
	Benzyna surowa	538	4,6%	457	4,2%	18%
	Reformat	6	0,1%	6	0,1%	-2%
	Oleje napędowe	15	0,1%	37	0,3%	-59%
	Produkty ciężkie*	1 498	12,8%	1 331	12,2%	13%
	Paliwo JET A-1	314	2,7%	239	2,2%	31%
	Oleje smarowe	31	0,3%	27	0,2%	14%
	Oleje bazowe	193	1,7%	163	1,5%	19%
	Gazy płynne	0	0,0%	0	0,0%	0%
	Pozostałe	129	1,1%	106	1,0%	22%
Razem sprzedaż zagraniczna		3 080	26,4%	2 561	23%	20%
Razem		11 689	100,0%	10 931	100,0%	7%
Sprzedaż zagraniczna (toe)	Gaz ziemny (toe)	477	-	556	-	-14%
Sprzedaż zagraniczna (tony)	Ropa naftowa upstream	105	-	124	-	-15%

Źródło: opracowanie własne; *ciężki olej opałowy + asfalty

Sprzedaż krajowa w 2018 roku wzrosła o 3%. Głównym motorem jej wzrostu była sprzedaż olejów napędowych związana z efektywnymi działaniami sprzedażowymi zarówno w kanale detalicznym, jak i hurtowym na rosnącym rynku. Wzrost sprzedaży olejów napędowych wyniósł 6%.

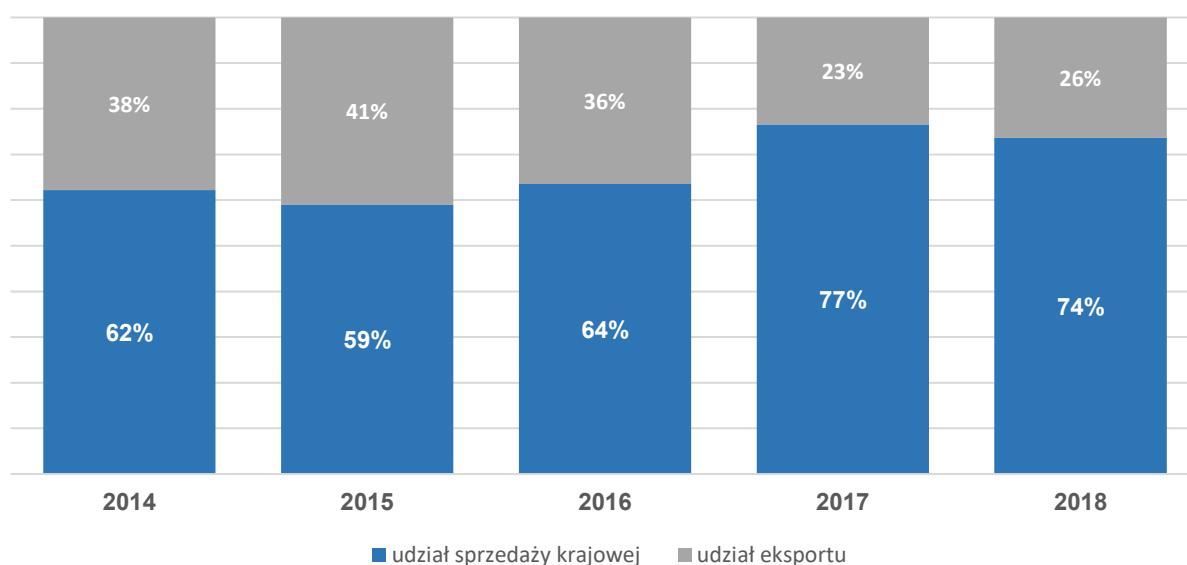
Znaczący wzrost sprzedaży krajowej nastąpił również w segmencie asfaltów. Wysoka dynamika sprzedaży wynikała zarówno z realizacji zapotrzebowania krajowego związanego z realizacją projektów budowlanych, jak również z ograniczeniem ekspedycji produktu z krajowych i ościennych rafinerii.

Kolejny rok z rzędu rosła również sprzedaż krajowa paliwa lotniczego, co jest efektem wzrostu sprzedaży spółki córki LOTOS-Air BP na krajowych portach lotniczych. W 2018 roku spółka znacząco zwiększyła skalę operacji w kraju, a wzrost sprzedaży w 2018 roku wyniósł 16%.

Sprzedaż eksportowa realizowana w 2018 roku była wyższa od sprzedaży w 2017 roku o 20%. Wzrost ten wynikał głównie z przerobu ropy na poziomie powyżej zdolności nominalnych. Wyższa sprzedaż rok do roku wynikała również, z faktu, iż w 2017 roku przeprowadzany był remont postojowy rafinerii co wpłynęło na niższą dostępność produktów sprzedawanych za granicę.

Struktura sprzedaży w segmencie produkcji i handlu - kraj i eksport w latach 2013-2018

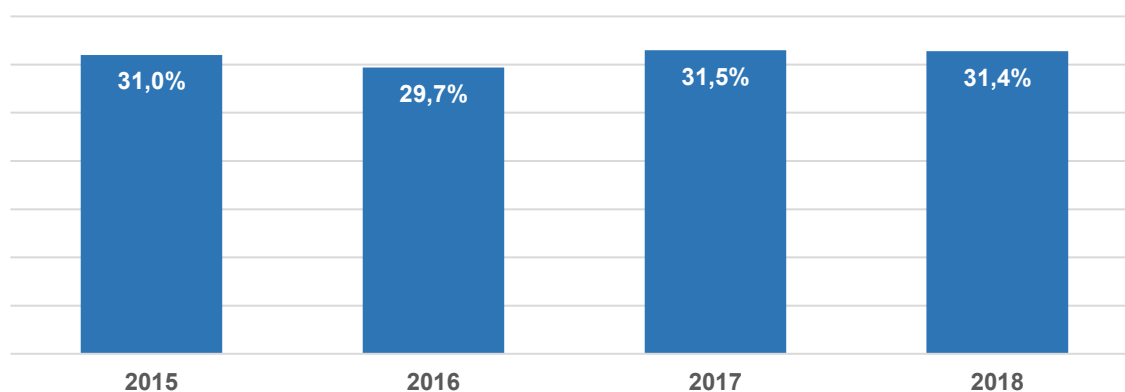
wolumen

Źródło: opracowanie własne

Grupa Kapitałowa LOTOS w 2018 roku osiągnęła udział w krajowym rynku paliw na poziomie 31,4%.

Udział Grupy Kapitałowej LOTOS w krajowym rynku paliw

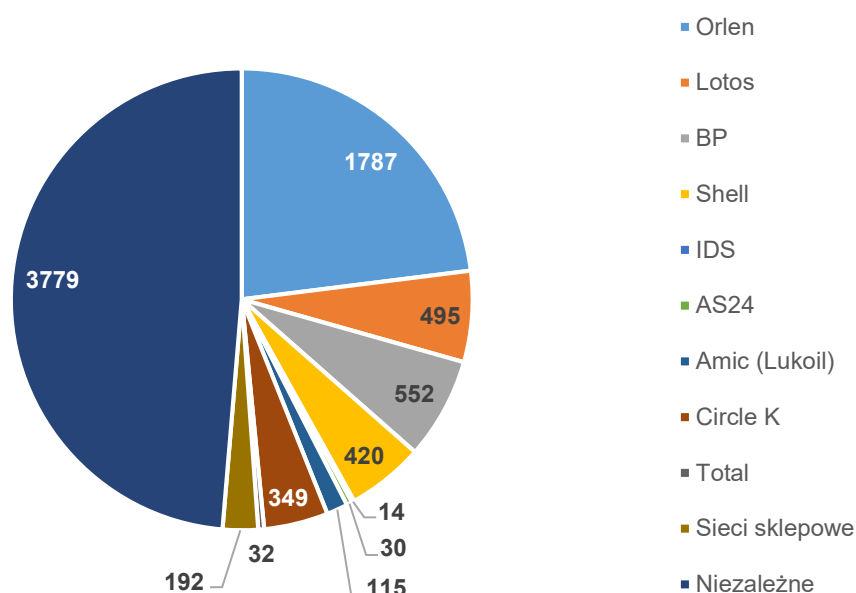
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych POPIHN

Wg danych Polskiej Organizacja Przemysłu i Handlu Naftowego (POPiHN) na koniec 2018 roku, na krajowym rynku paliw funkcjonowało ponad 7,8 tys. stacji paliw. Podobnie jak w latach poprzednich, około jedną trzecią stacji paliw stanowiły obiekty krajowych koncernów, 19,5% stacji paliw funkcjonowało w sieci koncernów zagranicznych, a 48,7% stacji należało do operatorów niezależnych. Rozwój sieci stacji koncernów odbywał się poprzez rozbudowę w oparciu zarówno o stacje własne (CODO) i franczyzowe (DOFO).

W 2018 roku o 2 stacje zwiększyła się liczba stacji w sieci LOTOS, w tym sieć Optima zmniejszyła się o 8 obiektów. Zmniejszeniu uległa również liczba stacji Orlen pod logo Bliska. Sieć skurczyła się o 24 obiekty, z czego pewna część została przebrandowana i opatrzona logo Orlen. Łącznie liczba obiektów pod marką ORLEN zwiększyła się o 11 obiektów. Spośród koncernów zagranicznych największy wzrost odnotowały stacje BP, których liczba wzrosła o 15 oraz TOTAL wzrost o 9 obiektów. Wśród sieci stacji niezależnych największy wzrost odnotowały stacje Anwim pod marką Moya +38 obiektów. Funkcjonująca drugi rok sieć stacji Avia zwiększyła liczbę obiektów o 15. Liczba stacji paliw w sieciach sklepowych wzrosła o 5 obiekty – nowo otwarte obiekty należą do stacji E. Leclerc i Intermarche.

Na koniec 2018 roku liczba Miejsc Obsługi Podróżnych (tzw. MOP) w kraju wynosiła 91, a 20 spośród tych stacji funkcjonowało w barwach LOTOS. Cztery nowe obiekty włączone zostały do sieci PKN Orlen.

Stacje paliw w Polsce na koniec 2018 roku

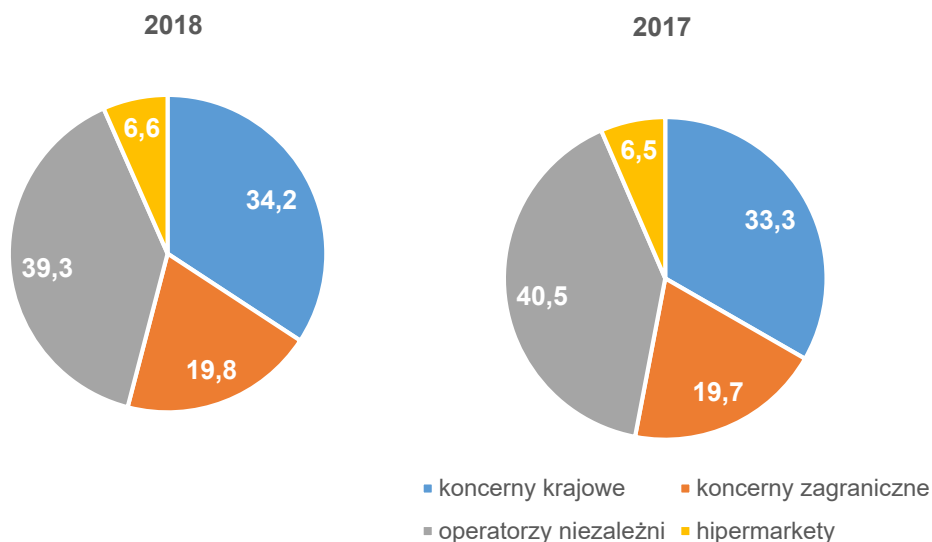

Źródło: POPiHN

Charakterystyka konkurencji

W 2018 roku udział koncernów krajowych w zaopatrzeniu rynku detalicznego wzrósł o 0,9 pp (z 33,3% w 2017 roku do 34,2 % w 2018 roku). Udział koncernów zagranicznych w rynku detalicznym utrzymał się na poziomie roku 2017. Niezależni operatorzy natomiast odnotowali spadek udziału w rynku z 40,5% do 39,3%. Stacje przysklepowe niezmiennie utrzymują swoją pozycję na rynku (6,6%).

Struktura sprzedaży detalicznej paliw ciekłych w 2017 i w 2018 roku

Źródło: POPiHN

4.3.3. Logistyka segmentu (kolejowa i morska)

Grupa Kapitałowa LOTOS systematycznie dostosowuje działania logistyczne do wymogów handlowych oraz tworzy efektywny, satysfakcjonujący klientów system dystrybucji, przy jednoczesnym ograniczaniu kosztów. Celem tych działań jest tworzenie optymalnego łańcucha logistycznego, sprawnie funkcjonującego w zmieniającym się środowisku wewnętrznym i zewnętrznym.

W obszarze logistyki wtórnej paliw przyjęto model współpracy z firmami przewozowymi, zapewniający Grupie LOTOS S.A. odpowiednią elastyczność w obsłudze swoich klientów m.in. w zakresie zaopatrzenia stacji hipermarketowych przy jednoczesnej minimalizacji kosztów stałych.

W ostatnim roku wprowadzono kolejne zmiany, które miały istotny wpływ na wzrost wolumenu sprzedaży paliw. Dostosowano systemy informatyczne do wymagań wynikających ze zmian ustawy o systemie monitorowania przewozu towarów (SENT). Pierwsza ze zmian ustawy objęła swoim zasięgiem transport kolejowy, natomiast druga monitorowanie pojazdów z przekazywaniem danych z lokalizatorów GPS. W ramach podnoszenia jakości obsługi kluczowych klientów, dokonano upgrade'u interfejsów elektronicznej wymiany danych z BP i Shell, rozszerzając komunikaty o dodatkowe dane. Rozpoczęto także prace nad implementacją nowych interfejsów z Circle K. Wymieniono również systemy sterowania automatyką SCADA wraz z infrastrukturą sprzętową na terminalach paliw w Poznaniu, Piotrkowie i Rypinie, co przełożyło się na wzrost bezpieczeństwa wydań produktów i zapewni bezawaryjną pracę terminali paliw w kolejnych latach.

Jednocześnie w 2018 roku Grupa Kapitałowa LOTOS kontynuowała prace z wykorzystaniem programu analitycznego (business intelligence) do kompleksowej analizy różnic materiałowych w procesie dostaw na stacje paliw. Wdrożone rozwiązanie w znacznym stopniu przyczyniło się do uszczelnienia systemu kontroli ubytków w łańcuchu logistycznym grupy kapitałowej.

W roku 2018 rozpoczęto współpracę z nowym operatorem bazy paliw w Szczecinie w zakresie magazynowania zapasów obowiązkowych, a sama struktura zapasów obowiązkowych została zoptymalizowana w celu osiągnięcia minimalnego poziomu kosztów ich utrzymywania przy jednoczesnym zabezpieczeniu potrzeb Grupy LOTOS S.A. w zakresie konieczności utworzenia zapasów obowiązkowych. Jednocześnie Grupa LOTOS S.A. osiągała dodatkowe przychody z tytułu świadczenia usług logistycznych również dla firm spoza Grupy Kapitałowej LOTOS, w tym usługi rotacji paliw oraz sprzedaży na rynku tzw. „usługi biletowej” polegającej na utrzymywaniu w imieniu klientów zapasów obowiązkowych paliw w istniejącym potencjale przetwórczym ropy naftowej, która jest składowana jako zapas obowiązkowy Grupy LOTOS S.A.

Systematycznie weryfikowano zakres projektu budowy morskiego terminala przeładunkowego na Martwej Wiśle w bezpośrednim sąsiedztwie rafinerii w Gdańsku, przy uwzględnieniu planów dotyczących wolumenów i struktury produktów Grupy LOTOS po zakończeniu projektu EFRA. Równolegle prowadzono monitoring rynku usług logistycznych w celu sprawdzenia możliwych alternatywnych rozwiązań w zakresie morskich przeładunków małotonażowych.

W ramach optymalizacji kosztów operacyjnych, przeprowadzono zmiany w zakresie wykorzystywanego taboru kolejowego, uzyskując szereg korzyści w zakresie wysokości stawek oraz ilości wykorzystywanych cystern kolejowych.

LOGISTYKA KOLEJOWA

Istotnym elementem bezpieczeństwa produkcyjnego Grupy Kapitałowej LOTOS jest ekspedycja produktów transportem kolejowym z rafinerii w Gdańsku. O kompleksową realizację logistyki kolejowej dla całej Grupy Kapitałowej dba wyspecjalizowana w tym obszarze spółka LOTOS Kolej.

W 2018 roku LOTOS Kolej realizowała następujące usługi kolejowe:

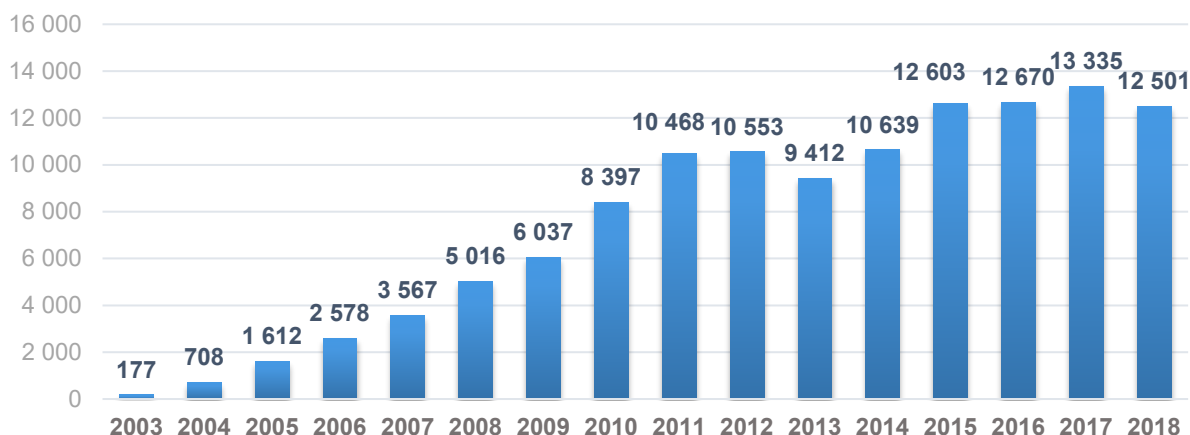
- przewozy kolejowe rzeczy na terenie całego kraju,
- samodzielne przewozy towarowe na terenie Niemiec,
- świadczenie usługi trakcyjnej,
- przewozy całopociągowe, jak również przewozy pojedynczych wagonów,
- utrzymanie taboru kolejowego,
- ekologiczne czyszczenie cystern kolejowych,
- ekspedycja towarów transportem kolejowym poza granicami kraju
- świadczenie obsługi bocznic kolejowych Grupy Kapitałowej LOTOS.

W 2018 roku LOTOS Kolej przewiozła 12,5 mln ton towarów, z czego 7,7 mln ton stanowiły materiały niebezpieczne. Spółka stale rozwija współpracę z klientami spoza Grupy Kapitałowej LOTOS zarówno w zakresie przewozów krajowych jak i zagranicznych.

W 2018 roku Spółka kontynuowała 4-letnią umowę z Siłami Zbrojnymi RP na przewóz paliwa lotniczego F-34. Zawarta umowa jest skutkiem wygranego postępowania przetargowego według ściśle określonych kryteriów takich jak bezpieczeństwo i jakość świadczonych usług.

LOTOS Kolej jako nowoczesna i dynamicznie rozwijająca się Spółka już ponad dwa lata realizuje przewozy na terytorium Niemiec. W 2018 roku korzystając z własnych maszynistów i usług niemieckich Spółka przewiozła ponad 616 tys. ton produktów i planuje tą ilość sukcesywnie zwiększać. Dzięki rozwojowi przewozów na terenie Niemiec, Spółka rozszerzyła swoją ofertę, a także zapewniła swoim klientom szybkie i sprawdzone połączenia transportowe między Polską a krajami Europy Zachodniej.

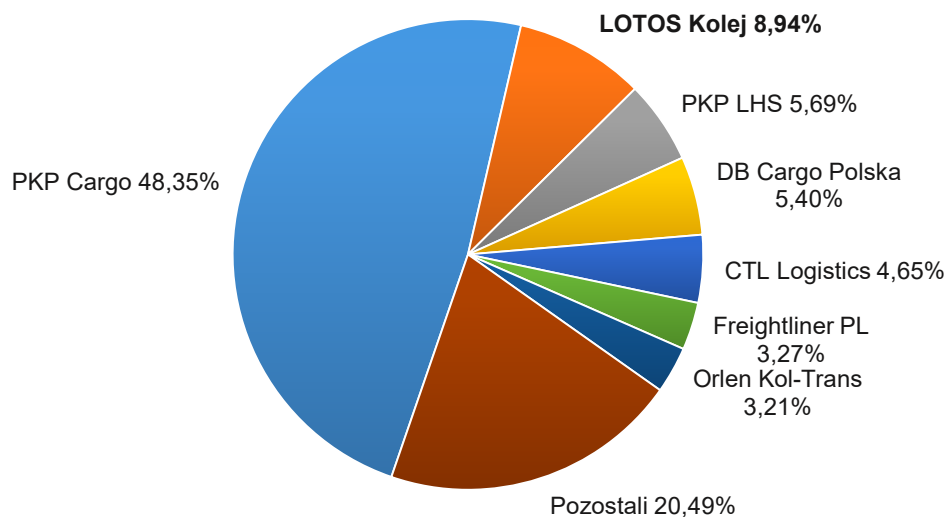
Przewozy kolejowe zrealizowane przez LOTOS Kolej (w tys. Ton)

Źródło: Opracowanie własne Grupy Kapitałowej LOTOS.

LOTOS Kolej zmniejszyła udział w polskim rynku towarowych przewozów kolejowych według pracy przewozowej z 9,84% w 2017 roku do 8,94% w roku 2018 - dane UTK, utrzymując na rynku pozycję wicelidera, przy nieznacznym spadku wielkości pracy przewozowej z 5 351 mln ntkm w 2017 roku do 5 332 mln ntkm w 2018 roku (spadek o 0,4%) oraz spadku przewiezionej masy z 13 335 tys. ton w 2017 roku do 12 501 tys. ton w 2018 roku (spadek o 6,3%). W transporcie towarów niebezpiecznych Spółka od lat utrzymuje pozycję lidera.

Udział LOTOS Kolej w krajowym rynku przewozów towarowych w roku 2018 wg pracy przewozowej

Źródło: Opracowanie własne Grupy Kapitałowej LOTOS na podstawie danych Urzędu Transportu Kolejowego

W 2018 roku Spółka kontynuowała przewozy zbóż i pasz w reżimie standardu GMP+B4, który określa szczegółowe procedury podczas transportu zbóż i pasz. Dzięki uzyskaniu wymaganego przez większość firm eksportujących zboża i pasze do krajów zachodnich certyfikatu Spółka realizowała samodzielnie przewozy w specjalistycznych wagonach.

Na mocy zawartej umowy, NEWAG na zlecenie Spółki zmodernizował w 2018 roku kolejne dwie lokomotywy SM42 do typu 6Dg zwiększając tym samym ilość nowoczesnych lokomotyw do 11 szt., którymi dysponuje Spółka.

Ubiegły rok był kolejnym rokiem realizacji programu modernizacji sieci kolejowej PKP PLK. Nakłady inwestycyjne wyniosły ok. 8,0 mld zł w stosunku do 5,5 mld w 2017 roku. Na skutek ograniczenia wynikającego z remontów i modernizacji przeprowadzanych na torach PKP PLK, średnia prędkość handlowa rok do roku spadła o ponad 14% (w 2017: 25,35 km/h, w 2018: 22,22 km/h). Średni czas opóźnień pociągów w 2018 r. wyniósł 435 minut. W stosunku do 2017 r. wzrósł o 7,2% (w 2017 r. było 406 min.).

Spółka ubiegała się o dofinansowanie zadania „Zakup nowoczesnego taboru intermodalnego przez firmę LOTOS Kolej Sp. z o.o.” z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020. Wartość kosztów kwalifikowanych Projektu wynosiła około 148 mln PLN, wnioskowane dofinansowanie to 50%. Kompletna dokumentacja konkursowa została złożona w Centrum Unijnych Projektów Transportowych - dysponenta środków unijnych i zgodnie z decyzją z dn. 29.10.2018r. projekt został objęty dofinansowaniem w wysokości 74 mln PLN.

Projekt zakłada zakup taboru kolejowego:

- o 2 lokomotywy elektryczne,
- o 216 wagonów platform o długości powierzchni ładunkowej wynoszącej 80 stóp,
- o 108 wagonów platform o długości powierzchni ładunkowej wynoszącej 60 stóp.

Celem Projektu jest zwiększenie udziału LOTOS Kolej w rynku transportu intermodalnego. Tabor pozyskany w Projekcie ma być stopniowo włączany do eksploatacji między 2019 a 2022 rokiem.

Ponadto Spółka podpisała Umowy o współpracy z Kolejami Rosyjskimi i Litewskimi regulujące warunki wzajemnego przekazywania przesyłek na przejściach granicznych. Dzięki temu zrealizowano pierwsze przewozy kontenerów i węgla z Obwodu Kaliningradzkiego.

LOGISTYKA MORSKA

Logistyka morska jest ważnym elementem w łańcuchu logistycznym Grupy Kapitałowej LOTOS. Połączenie rurociągami produktowymi rafinerii w Gdańsku z bazą przeładunkową paliw płynnych w Porcie Północnym pozwala Spółce osiągać znaczące korzyści dzięki obniżeniu kosztów transportu. Transport morski stanowi główną drogę wysyłek eksportowanych przez Grupę LOTOS produktów naftowych oraz istotną część dostaw surowców i komponentów do produkcji. W roku 2018 Grupa LOTOS przeładowała w portach morskich około 9,2 mln ton ropy, produktów naftowych i komponentów paliwowych. Liczba obsłużonych zbiornikowców, wyniosła 326 jednostek w tym 79 zbiornikowce z ropą naftową.

Baza Przeładunkowa Paliw Płynnych, należąca do Naftoportu, stwarza możliwości przeładunku zbiornikowców o zanurzeniu do 15 m i możliwość załadunku do 150 tys. ton ropy lub produktów naftowych. Dzięki temu Grupa LOTOS efektywnie eksportuje nadwyżki produkcyjne, lokując je głównie na rynkach krajów skandynawskich, północno-zachodniej Europy oraz krajów nadbałtyckich. Poza Bazą Paliw Naftoportu Grupa LOTOS korzysta także z usług Morskiego Terminalu Masowego w Gdyni oraz Siarkopolu w Gdańsku, gdzie obsługiwane są ładunki o mniejszym tonażu.

Położenie rafinerii Grupy LOTOS w pobliżu morskiego terminala przeładunkowego ropy naftowej pozwala na dywersyfikację dostaw surowca, umożliwia dostawy ropy naftowej pochodzącej z własnych złóż na Bałtyku i na Litwie jak również z Morza Północnego czy z innych dalszych kierunków. W roku 2018 drogą morską dostarczono do Grupy LOTOS ok. 6,3 mln ton ropy naftowej.

4.3.4. Sieć stacji paliw LOTOS i jej pozycja konkurencyjna

Grupa LOTOS realizuje sprzedaż detaliczną poprzez sieć stacji własnych (CODO) oraz franczyzowych (DOFO). W 2018 roku sieć powiększyła się o 2 stacje i liczyła na koniec roku 495 stacji, w tym odpowiednio:

- o 306 stacji CODO
- o 189 stacji DOFO

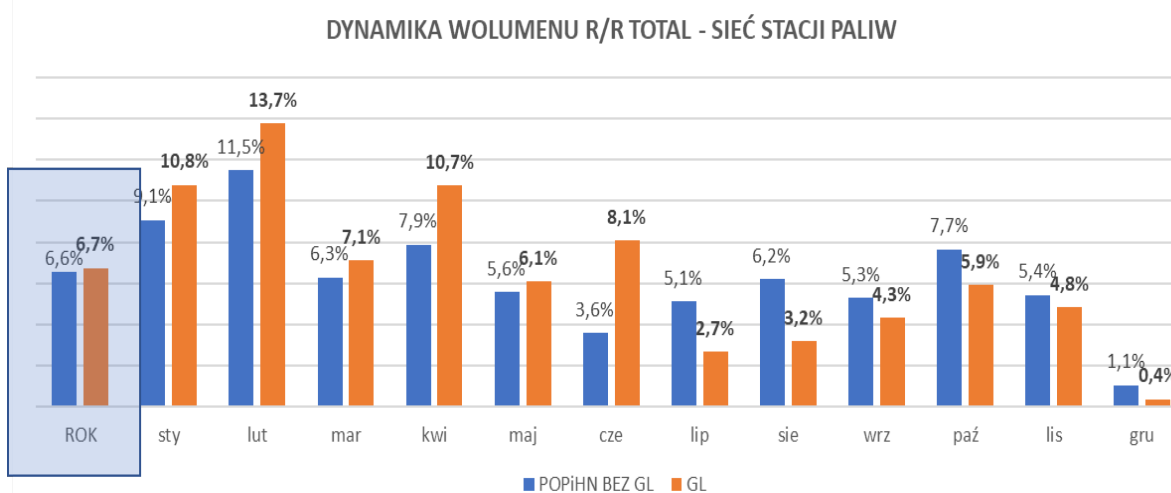
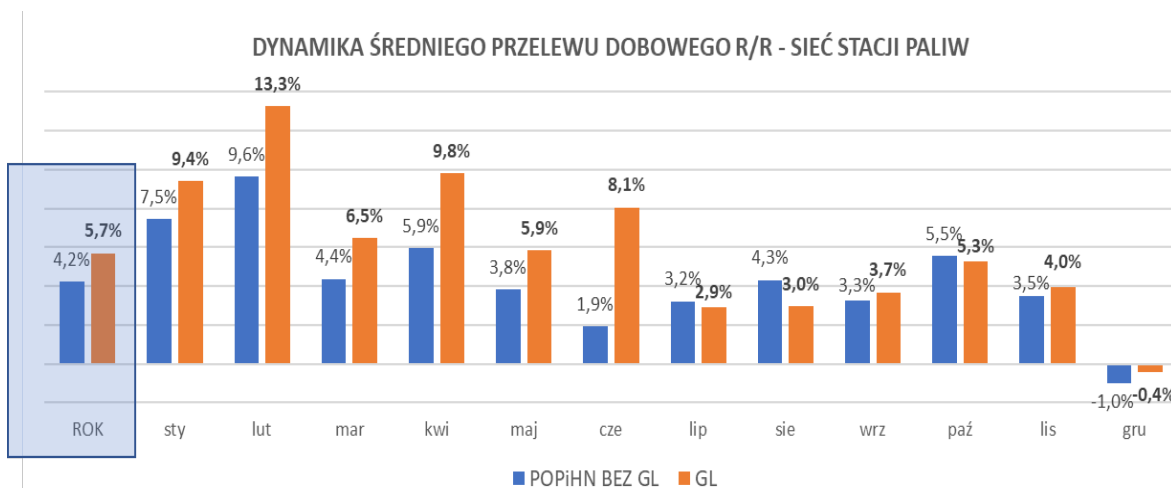
2018 rok to dalsza konsekwentna realizacja strategii Grupy Kapitałowej LOTOS przez spółkę LOTOS Paliwa, w tym zwiększenie efektywności sprzedaży, dalsza optymalizacja kosztowa, poprawa jakości sieci oraz ciągłe podnoszenie standardów obsługi klienta.

Skuteczna realizacja działań zmierzających do zwiększenia sprzedaży i jej efektywności oraz ścisła kontrola kosztów pozwoliły na uzyskanie przez sieć detaliczną LOTOS rekordowych wyników finansowych.

Rekordowa sprzedaż paliw

W minionym roku w ramach sprzedaży detalicznej (CODO + DOFO) osiągnięto 7% wzrost.

Udział sprzedaży wolumenu na stacjach LOTOS w całkowitej sprzedaży detalicznej rejestrowanej przez POPiHN po 12 miesiącach wyniósł 11,2% i jest o +0,2% wyższy od analogicznego okresu ubiegłego roku. Wynik ten został osiągnięty pomimo niższej od innych koncernów dynamiki przyrostu sieci (0,5% LOTOS, 1,8% POPiHN bez GL). Wskazuje to również na wzrost efektywności sprzedaży na istniejących stacjach, a w szczególności: dynamiki średniodobowej sprzedaży paliw +5,7% LOTOS vs. +4,2% POPiHN oraz średniomiesięcznej sprzedaży sklepowej (+15,4% LOTOS vs. +15,0% POPiHN).

Rok 2018 był rokiem rekordowym w sieci stacji LOTOS. Osiągnięto najwyższą:

- dobową sprzedaż stacji CODO,
- sprzedaż w sieci DOFO,
- sprzedaż paliw dla klientów kart flotowych,
- sprzedaż paliw na stacjach CODO,

Dodatkowo wydano rekordową liczbę kart, co na pewno przyczynia się do podniesienia rozpoznawalności marki wśród użytkowników stacji paliw.

Rozwój sieci i poprawa jej jakości

W roku 2018 Spółka uruchomiła kolejne stacje LOTOS. Sieć powiększyła się o 2 lokalizacje, w tym 1 stację CODO i 1 DOFO:

- uruchomiono 2 nowe stacje CODO, przy czym jednocześnie wyłączono 1 stację,
- włączono 12 nowych stacji DOFO, przy jednoczesnym zakończeniu współpracy w 11 przypadkach.

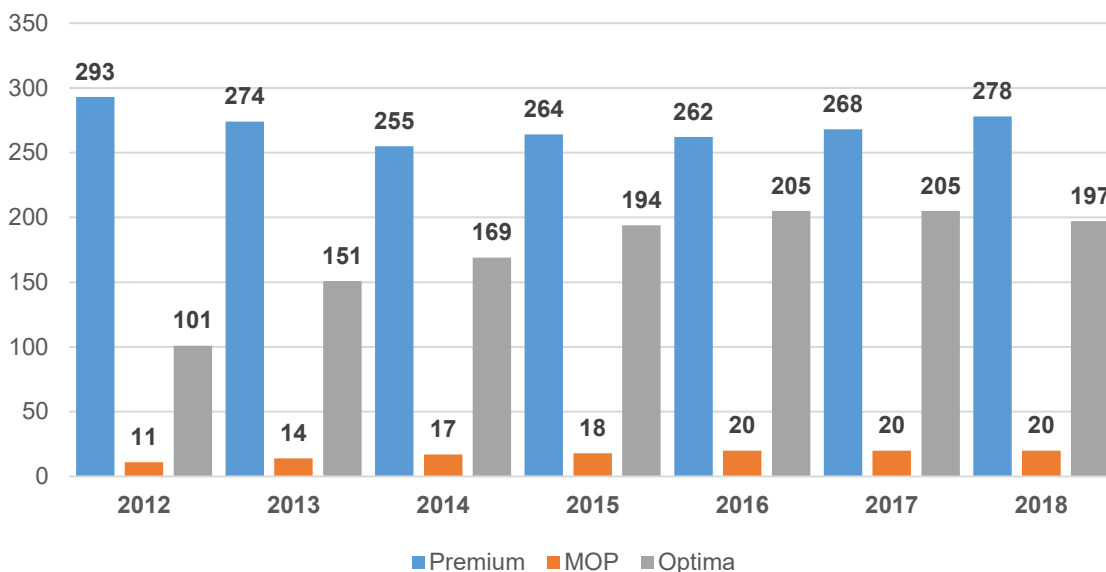
W ramach wzmocnienia pozycji w strategicznym segmencie stacji przy autostradach i drogach szybkiego ruchu w roku 2018 Spółka uczestniczyła w prowadzonych przez GDDKiA postępowaniach przetargowych, mających na celu wyłonienie dzierżawców poszczególnych MOP wzdłuż budowanych kolejnych odcinków autostrad oraz dróg szybkiego ruchu (tzn. dróg ekspresowych).

Spółka LOTOS Paliwa złożyła najkorzystniejsze oferty i wygrała przetargi na dzierżawę kolejnych Miejsc Obsługi Podróżnych:

- MOP Golina Wielka przy drodze ekspresowej S5
- MOP Folwark przy drodze ekspresowej S5
- MOP Rudniki Północ przy drodze ekspresowej S61

Dodatkowo podpisanych jest 5 kontraktów franczyzowych na nowo budowane obiekty. Obecnie są tam prowadzone inwestycje, a włączenie do sieci planowane jest w okresie 2 kw. i 3 kw. 2019.

Liczba stacji LOTOS

Standaryzacja stacji i oferty LOTOS

W 2018 roku prowadzono prace nad poprawą jakości sieci. W ramach standaryzacji zmodernizowano 14 stacji CODO pod kątem ujednoczenia wizerunku sieci stacji paliw: wizualizacji zewnętrznej i wewnętrznej oraz unowocześnienia wnętrza stacji.

W ramach standaryzacji usług w sieci LOTOS wprowadzono ofertę Cafe Punkt na kolejnych 28 stacjach franczyzowych (21 PREMIUM i 7 OPTIMA). Łącznie oferta ta dostępna jest już na 107 stacjach DOFO i planowane są następne.

Standaryzacja sieci objęła również proces włączania dostaw LPG na stacje DOFO w ramach kontraktu Spółki LOTOS Paliwa z dostawcami zewnętrznymi, w tym z GRUPĄ LOTOS. W roku 2018 dołączyły 24 nowe stacje DOFO do tej listy. Zgłoszonych też zostało 38, które planuje się włączyć w roku 2019.

W 2018 roku rozpoczęto na stacjach DOFO implementację systemu kasowego Petro Retail, który rok wcześniej został wdrożony w sieci własnej. Zakończenie tego projektu planowane jest na koniec czerwca 2019 r.

W 1kw 2018 roku zakończono prace nad programem oferty wartości LOTOS dla sieci stacji partnerskich. Jednym z kluczowych elementów tego programu było opracowanie i implementacja nowej polityki handlowej.

Rentowność stacji własnych i wzrost marży pozapaliwowej

W wyniku kontynuowanych działań mających na celu poprawę efektywności sprzedaży osiągnięto znaczną poprawę rentowności stacji własnych.

Dzięki wykorzystaniu potencjału dni z zakazem handlu w niedziele oraz aktywnościom sprzedażowym na stacjach CODO sprzedaż sklepowa w 2018 roku wzrosła o 18% w stosunku do 2017. W tym samym czasie dzięki optymalizacji kosztów uzyskana marża wzrosła o 17%.

Wprowadzono również szereg zmian systemowych, takich jak: wprowadzenie zarządzania kategorią, aktywne zarządzanie ceną, optymalizacja zakupów.

Rozwój restauracji Subway

Istotnym elementem w ramach budowy pozytywnego wizerunku sieci stacji paliw w roku 2018 był rozwój i kontynuacja współpracy z partnerem zewnętrznym w zakresie franczyzy korporacyjnej dotyczącej restauracji Subway. W 2018 uruchomiono 7 restauracji. Do końca 2Q w sieci funkcjonowało 35 restauracji.

Źródło: opracowanie własne

Jakość obsługi

W roku 2018 Spółka kontynuowała intensywne działania ukierunkowane na poprawę efektywności sprzedaży detalicznej, ze szczególnym uwzględnieniem poprawy standardów jakości obsługi klienta na stacjach paliw LOTOS. Zrealizowano kompleksowy program szkoleniowy dedykowany wszystkim osobom zarządzającym stacjami CODO.

Jednocześnie, w obliczu wyzwań na rynku pracy w Polsce, Spółka aktywnie wprowadzała rozwiązania mające na celu zmniejszenie rotacji pracowników własnych stacji paliw. Oprócz podwyżek wynagrodzeń zasadniczych, w 2018 roku podjęto również decyzje o dodatkowych świadczeniach dla tej grupy osób (świadczenia urlopowe, dodatek płacowy za pracę w dni z zakazem handlu, prywatna opieka medyczna, dodatkowa premia za frekwencję).

W roku 2018 wdrożono system rocznej oceny pracy zarządzających stacjami CODO, w ramach którego weryfikowana jest zarówno jakość pracy Agentów, jak również ocenie podlegają osiągnięte wyniki na poszczególnych stacjach. W tym celu dla każdej stacji wyznaczone zostały określone wskaźniki KPI, a uzyskany całościowy rezultat pozwoli na nagrodzenie najlepszych i identyfikację potencjału rozwojowego wśród tych osób.

W roku 2018 w ramach doskonalenia jakości obsługi klientów, efektywności operacyjnej oraz rozwoju oferty stacji paliw LOTOS, podejmowano nowe inicjatywy oraz kontynuowano dotychczasowe. Do najważniejszych działań należą:

- o konkursy i programy motywacyjne dla pracowników stacji CODO LOTOS, oparte na wynikach sprzedażowych z uwzględnieniem jakości obsługi klientów,
- o badania satysfakcji klientów ukierunkowanych na weryfikację realizacji standardów i jakości obsługi (w tym aktywnej sprzedaży) na stacjach (Tajemniczy Klient oraz NPS – Net Promoter Score)

- o aktywne zarządzanie cenami sprzedaży paliw na stacjach CODO, w okresie nisko-marżowym inicjowanie podwyżek na mikro rynkach, realizację weekendowych promocji cenowych na wybranych stacjach,
- o rozszerzenie liczby stacji ze stanowiskiem szybkiej obsługi klienta (płatność za zakupione paliwo bezpośrednio przy dystrybutorze pozwala na zwiększenie przepustowości stacji w okresach wzmożonego ruchu i eliminację kolejek do dystrybutorów),
- o intensywne działania akwizycyjne w zakresie sprzedaży flotowej,
- o system Oceny Pracy Zarządzających stacjami,
- o rozwój sieci stacji franczyzowych partnerskich tak, aby na koniec roku 2019 osiągnąć przekroczyć liczbę liczbę 200 DOFO.

Dzięki szeroko prowadzonym działaniom sieć stacji LOTOS uzyskała najlepsze wyniki w historii i stanowi dojrzały business unit generujący znaczące dodatnie przepływy finansowe. W ciągu dwóch lat Spółka LOTOS Paliwa spłaciła wszystkie pożyczki od swojego udziałowca i stała się spółką dywidendową generującą wartość dla Akcjonariuszy Grupy LOTOS.

4.4. Elektromobilność i paliwa alternatywne

Projekty rozwojowe i innowacyjne stanowią stałą częścią inwestycji podejmowanych przez Grupę LOTOS i wpisane są w jej biznesowe DNA, pozwalają maksymalizować zyski oraz budować wartość dla akcjonariuszy i pozostałych interesariuszy. Dzięki innowacyjnemu i elastycznemu podejściu do naszej działalności możemy nie tylko skutecznie sprostać trudnym wyzwaniom, z jakimi musi zmierzyć się branża paliwowa, ale także zwiększyć naszą konkurencyjność na rynku oraz wspierać działania polskiego rządu.

Cele te znajdują odzwierciedlenie w rozwijanym przez Grupę LOTOS projekcie w zakresie elektromobilności, który ma umożliwić zwiększenie zasięgu oddziaływania infrastruktury do ładowania pojazdów elektrycznych na terenie kraju wzdłuż sieci bazowej TEN-T (Transeuropejskiej sieci transportowej) oraz przy kluczowych aglomeracjach i obszarach gęsto zaludnionych. Sieć składałaby się z instalacji szybkiego ładowania, umieszczonych na stacjach paliw Grupy LOTOS oraz instalacji wolnego ładowania, umieszczonych na kluczowych miejskich obszarach.

Wspierany przez Grupę LOTOS rozwój rynku paliw alternatywnych jest bardzo ważny dla kraju, przede wszystkim z uwagi na możliwość zdobycia konkurencyjnej pozycji w nowym obszarze europejskiej gospodarki. Jest to ogromna szansa i jednocześnie możliwość stworzenia nowej gałęzi gospodarki oraz sektora poddostawców kluczowych elementów. Grupa LOTOS widzi potencjał naukowy polskich uczelni oraz firm, które już dzisiaj dostarczają wiele komponentów dla światowych koncernów. Na szczeblu rządowym ta szansa została dostrzeżona i podkreślona w *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju*, w *Planie Rozwoju Elektromobilności* oraz w dokumencie Ministerstwa Energi pt. *Kierunki Rozwoju Innowacji Energetycznych*.

LOTOS kontynuuje dynamiczny rozwój swojej sieci stacji paliw w Polsce. Intensywnie rozwijana sieć umożliwi Grupie LOTOS aktywny udział w projektach zmierzających do rozwoju elektromobilności w Polsce. Stanowią one kapitał firmy, który może służyć innowacyjności i rozszerzaniu oferty stacji paliw.

W kwietniu 2017 roku LOTOS wytypował do inwestycji 50 stacji na autostradach i drogach szybkiego ruchu. W lipcu 2017 r. Komisja Europejska zarekomendowała dofinansowanie projektu zgłoszonego przez LOTOS pt. „Projekt LEM (czyli LOTOS Electro Mobility) - pilotażowe wdrożenie elektromobilności wzdłuż dróg sieci bazowej TEN-T” w ramach Instrumentu „Łącząc Europę” CEF Transport 2016 (CEF – Connecting Europe Facility. Oznacza to, że ponad 400 tys. euro, a więc ok. 40% budżetu projektu pochodzić będzie ze środków unijnych (CEF).

Grupa Lotos pod koniec listopada 2018 uruchomiła oficjalnie tzw. „Niebieski Szlak” – 12 punktów ładowania samochodów elektrycznych zlokalizowanych wzdłuż autostrad A1 i A2 pomiędzy Warszawą a Gdańskiem w obu kierunkach. Punkty ładowania samochodów elektrycznych zostały wyposażone w uniwersalną ładowarkę zapewniającą obsługę trzech międzynarodowych standardów, co umożliwi pełne pokrycie pojazdów e-mobilności:

- o CHAdeMO – dedykowany markom japońskim i koreańskim (prąd stały),
- o CCS (Combined Charging System) – dedykowany markom europejskim (prąd stały),
- o Type 2 – (prąd stały) z dodatkową przejściówką dla marki Tesla (odrębny standard).

Poza własnymi projektami w tym zakresie, Grupa LOTOS współpracuje obecnie z innymi firmami z polskiego sektora energii w celu rozwoju elektromobilności. W ramach współpracy z Energa, od 2014 r. punkty ładowania z ładowarkami CHAdeMO funkcjonują na stacjach LOTOS w Trójmieście. Urządzenia zamontowane na stacjach LOTOS zapewniają ładowanie jak największej liczby dostępnych na rynku modeli. Każdy punkt ładowania ma też osobne miejsce

parkingowe. Zapewnienie odpowiedniej infrastruktury do celów tankowania i ładowania akumulatorów ma kluczowe znaczenie dla działań zmierzających do zwiększenia skali sprzedaży i użycia ekologicznie czystych oraz energooszczędnych pojazdów wykorzystujących alternatywne paliwa/technologie.

LOTOS podejmuje również działanie w obszarze wykorzystania wodoru do pojazdów z napędem alternatywnym.

Dostrzegamy znaczny potencjał wodoru jako paliwa zeroemisyjnego, szczególnie w takich sektorach jak ciężki transport, żegluga, a w przyszłości także lotnictwo. Do zasilania ogniw wodorowych napędzających silnik elektryczny potrzebny jest wodór o bardzo wysokiej czystości, dlatego analizujemy możliwości rozwoju w zakresie technologii jego oczyszczania.

W 2018 roku Grupa LOTOS otrzymała decyzję o dofinansowaniu ze środków UE projektu Pure H2 - instalacji do oczyszczania i dystrybucji wodoru oraz dwóch punktów tankowania wodoru. Koszt inwestycji wynosi blisko 10 mln euro, a dofinansowanie ma sięgnąć ok. 2 mln euro.

W czasie odbywającego się w Katowicach COP24 w dniu 6 grudnia 2018 roku została podpisana umowa na finansowanie z CEF projektu „Pure H2”, dzięki któremu Grupa Lotos jako pierwsza w Polsce nie tylko będzie producentem oczyszczonego wodoru, który można zastosować w transporcie opartym na ogniwach paliwowych, ale przede wszystkim wybuduje dwie pierwsze stacje umożliwiające tankowanie czystego wodoru. 3 kwietnia 2018 r. podpisaliśmy list intencyjny z Gminą Miasta Gdyni, który zakłada realizację dostaw wodoru do napędu autobusów z ogniwoami paliwowymi. Podobny list intencyjny został podpisany wcześniej z Gminą Miasta Wejherowo. Obecnie GL produkuje ok. 13 ton wodoru na godzinę w gdańskiej rafinerii, czyli tyle, ile zużywa autobus wodorowy w ciągu roku. W sytuacji, w której Gdynia zdecydowałaby się na wymianę wszystkich używanych na trasach 92 autobusów na pojazdy wodorowe, konsumowałyby one ilość wodoru równoważną 3,5 dnia pracy instalacji wodorowych rafinerii, czyli około 1% produkcji. Oczyszczony wodór może być wykorzystywany nie tylko w transporcie drogowym, ale także przemyśle informatycznym, medycynie czy przemyśle spożywczym. Do tej pory tak czysty wodór musi być importowany, dlatego jego powszechne użycie jest dość ograniczone. Cały czas prowadzone są prace koncepcyjne dotyczące pozyskania wodoru nie tylko w oparciu o reforming parowy gazu ziemnego, ale właśnie wygenerowany przy pomocy OZE.

W 2018 roku z inicjatywy Grupy LOTOS powstał Klaster Technologii Wodorowych i Czystych Technologii Energetycznych, którego misją jest inicjowanie działań na rzecz zwiększenia znaczenia technologii wodorowych.

20 kwietnia 2018 roku w Warszawie Grupa LOTOS zainicjowała współpracę z Poczta Polska oraz Telewizją Polską w sprawie poszukiwania synergii biznesowych wspierających rozwój transportu niskoemisyjnego w Polsce. Spółki będą się wzajemnie wspierały w ramach prac badawczych i rozwojowych oraz pilotażu rozwiązań promujących transport niskoemisyjny, w tym w planowaniu i budowie infrastruktury do zasilania pojazdów wyposażonych w napędy alternatywne.

Spółki LOTOS Lab i LOTOS Kolej realizują projekt budowy dwóch prototypowych lokomotyw manewrowych o napędach hybrydowych. Oznacza to, że obie modernizowane lokomotywy będą miały napęd elektryczny z baterii litowo-jonowej, natomiast napęd alternatywny będzie w jednej z lokomotyw spalinowy, a w drugiej wodorowy. Cezura czasowa projektu mieści się w ramach aktualnie realizowanej strategii rozwoju, czyli do roku 2022.

Pod koniec września 2018 roku Grupa LOTOS S.A. oraz spółka LOTOS Lab podpisały z Politechniką Warszawską umowę o współpracy dotyczącej prac badawczo-rozwojowych związane z ogniwoami jonowymi i wodorowymi wykorzystywanymi m.in. do budowy prototypów napędu lokomotyw. Współpraca LOTOSU z Politechniką Warszawską ma dotyczyć przygotowania przez uczelnię prototypów wybranych urządzeń, m.in.: przetworników oraz systemów zarządzania bateriami, baterii litowo-jonowych i przepływowych, magazynów energii (stacjonarnych i mobilnych), baterii wodorowych niskotemperaturowych i wysokotemperaturowych, urządzenia do testowania poziomu czystości wodoru metodą optyczną. Zgodnie z umową, Politechnika Warszawska ma zapewnić laboratoria oraz wykwalifikowaną kadrę, która zrealizuje określone zadania w ramach poszczególnych projektów. Prace badawcze będą prowadzone w szczególności na Wydziale Fizyki, Wydziale Elektrycznym, Wydziale Samochodów i Maszyn Roboczych, Wydziale Chemicznym oraz Wydziale Inżynierii Materiałowej. Po stronie Grupy LOTOS natomiast leży między innymi wsparcie zakupu niezbędnego sprzętu, technologii czy licencji.

Grupa LOTOS i Remontowa LNG Systems podpisały w styczniu 2018 roku list intencyjny w sprawie budowy pilotażowego systemu dystrybucji LNG. Nieco wcześniej Grupa LOTOS razem ze spółką Gaz-System otrzymała również unijne dofinansowanie z CEF (Connecting Europe Facility) na opracowanie studium wykonalności projektu budowy w Gdańsku terminalu LNG małej skali i budowy innowacyjnych bunkierów LNG.

19 kwietnia 2018 roku LOTOS Asphalt oraz PGNiG Obrót Detaliczny podpisały umowę o wspólnej ofercie usługi bunkrowania statków paliwem LNG, pochodzącym z Terminala Gazowego w Świnoujściu. Porozumienie ma wymiar handlowy i ekologiczny, pozwoli także na szersze komercyjne wykorzystanie gazoportu w Świnoujściu.

4.5. Program EFRA

Projekt EFRA jest kontynuacją technologicznego unowocześniania rafinerii i naturalnym dopełnieniem konfiguracji przerobu ropy naftowej powstałej w ramach inwestycyjnego Programu 10+. Nowe instalacje, zintegrowane z działającym w rafinerii ciągiem technologicznym przerobu ropy naftowej, umożliwią dostarczenie na rynek dodatkowych ilości, poszukiwanych produktów.

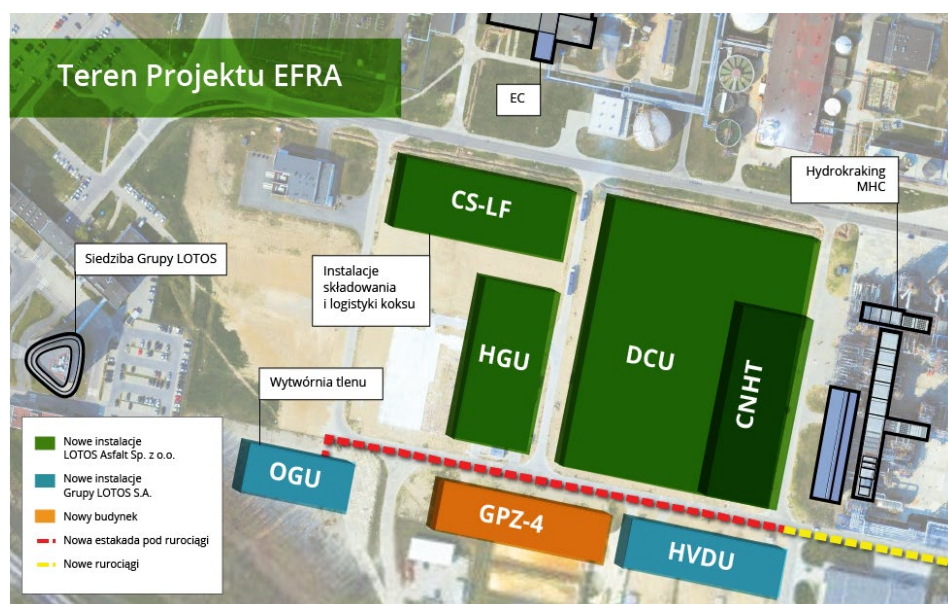
4.5.1. Finansowanie projektu

W czerwcu 2015 Grupa LOTOS zamknęła finansowanie dla projektu. W celu częściowego sfinansowania projektu Grupa LOTOS SA przeprowadziła z sukcesem pod koniec 2014 roku emisję akcji na warszawskiej Giełdzie Papierów Wartościowych, dzięki czemu pozyskała blisko 1 mld złotych. Skarb Państwa objął 53% emisji, zawierając z Grupą LOTOS umowę wsparcia i angażując kwotę 530 mln złotych w realizację Projektu EFRA. Poza środkami z emisji program inwestycyjny sfinansowany jest ze środków z kredytów i pożyczek oraz kapitału własnego Grupy Kapitałowej. Dla realizacji Projektu EFRA osiem instytucji finansowych – sześć banków oraz spółki PZU SA i PZU Życie SA, udzieliło spółce LOTOS Asphalt należącej do Grupy Kapitałowej Grupy LOTOS SA kredytu inwestycyjnego w wysokości 432 mln USD oraz kredytu obrotowego w kwocie do 300 mln złotych. Kredyt został udzielony w formule „*project finance*” na okres do grudnia 2024 roku. Grupa LOTOS, negocjując z bankami finansowanie Projektu EFRA, wykazała, że jest to inwestycja zapewniająca wysoką rentowność, a dzięki temu gwarantująca bezpieczeństwo terminowej spłaty przyszłych zobowiązań.

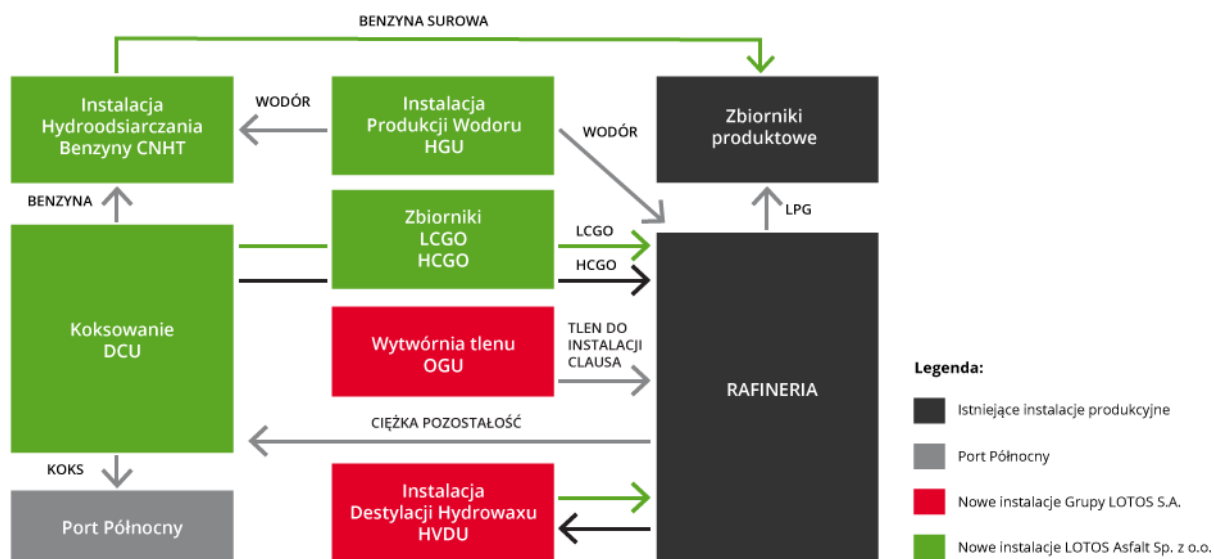
4.5.2. Prace nad projektem

Grupa LOTOS uzyskała 7 marca 2016 pozwolenia na budowę podstawowych instalacji kompleksu koksowania – DCU i CNHT. Natomiast 24 lutego 2016 Urząd Miejski w Gdańsku wydał pozwolenie na budowę instalacji HGU. Wcześniej LOTOS uzyskał 5 pozwoleń na budowę obiektów pomocniczych w ramach Projektu EFRA. Wprowadzenie pierwszego wykonawcy nastąpiło 23 września 2015. Jest to firma Keller Polska, wzmacniająca grunt pod nową stację energetyczną oraz estakady. Głównym wykonawcą instalacji projektu EFRA została wybrana włoska firma KT - Kinetics Technology S.p.A.. Najważniejsze obiekty, które złożą się na nowy ciąg technologiczny to instalacje: Opóźnionego Koksowania (DCU), Hydroodsiarczania Benzyny z Koksowania (CNHT), mycia LPG (LPGTU), logistyki i magazynowania koksu (CS-LF) oraz Destylacji Hydrowaxu (HVDU), Produkcji Wodoru (HGU). Na dzień 31.12.2018 dwie ostatnie instalacje zostały oddane do użytkowania.

Mapa projektu EFRA

Schemat funkcjonowania projektu EFRA

4.5.3. Produkty otrzymane z projektu EFRA

Głównym celem Projektu EFRA jest lepsze zagospodarowanie ciężkiej pozostałości, czyli tej frakcji ropy naftowej, z której obecnie powstaje ciężki olej opałowy lub asfalty. Nowe instalacje Projektu EFRA w pełni uzupełniają obecny ciąg technologiczny przerobu ropy naftowej działający w rafinerii w Gdańsku i docelowo umożliwią zastąpienie produkcji niskomarżowych produktów większą ilością paliw silnikowych. Po zrealizowaniu Projektu EFRA rafineria LOTOSU zwiększy swoją elastyczność w zakresie optymalizowania produkcji, co pozwoli zachować konkurencyjność, również w przypadku zmian cen na rynku surowców i produktów naftowych.

Po zakończeniu prac inwestycyjnych i uruchomieniu nowych instalacji, z tony ciężkiej pozostałości powstanie ok. 700 kg paliw oraz 300 kg koksu a rafineria LOTOSU nie będzie musiała produkować ciężkiego oleju opałowego.

4.5.4. Realizacja projektu EFRA

Na dzień 31 grudnia 2018 projekt EFRA był ukończony w 98,1 %.

Zgodnie z raportem bieżącym Grupy z dnia 31 października 2018 roku Grupa LOTOS poinformował, że w wyniku przeprowadzonych rozmów z głównym wykonawcą, firma Kinetics Technology, strony ustaliły nowy termin Ready For Start Up (RFSU)¹⁶, instalacji Delayed Coker Unit (DCU) powinno nastąpić do dnia 31 maja 2019 roku. Całkowity budżet inwestycji, o którym Grupa LOTOS informowała w raporcie bieżącym 24/2015, pozostaje bez zmian.

Przy założeniu, że w/w termin RFSU zostanie dotrzymany, Zarząd Grupy LOTOS szacuje, iż pełne planowane efekty ekonomiczno – finansowe, wynikające z eksploatacji wszystkich instalacji projektu EFRA pojawią się w skonsolidowanych wynikach finansowych Emitenta w czwartym kwartale 2019 roku.

¹⁶ Gotowość do uruchamiania

Sprawozdanie Zarządu
z działalności Grupy LOTOS S.A.
oraz jej grupy kapitałowej
za rok 2018

Sytuacja finansowa Grupy LOTOS S.A. i jej grupy kapitałowej

5. Sytuacja finansowa Grupy LOTOS S.A. i jej grupy kapitałowej

5.1. Omówienie podstawowych wielkości ekonomiczno-finansowych oraz ocena istotnych czynników i nietypowych zdarzeń

5.1.1. Otoczenie makroekonomiczne

Wyniki finansowe osiągnięte przez Grupę Kapitałową LOTOS są w dużym stopniu uzależnione od warunków zewnętrznych. Kluczowymi parametrami wpływającymi na rentowność działalności w poszczególnych segmentach sprawozdawczych są zmienne zestawione w tabelach poniżej. Wzrost poziomu notowań ropy naftowej Brent oraz gazu ziemnego UK NBP wpływa pozytywnie na zyskowność segmentu wydobywczego. Z kolei wzrost modelowej marży rafinerijnej (będący odbiciem rosnących marż dla poszczególnych produktów) poprawia rentowność segmentu produkcji i handlu. Elementem korygującym działanie opisanych wyżej czynników na skonsolidowane wyniki operacyjne jest kształtowanie się kursu USD/PLN – umocnienie się USD poprawia wyniki operacyjne osiągnięte przez Grupę Kapitałową LOTOS, a jego osłabienie działa negatywnie.

Dane makroekonomiczne (średniorocznie)

USD/bbl ¹⁷	2018	2017	2016	2018 / 2017
Notowania DATED Brent FOB	71,18	54,15	43,58	31,4%
Spread Brent/Ural	1,47	1,40	2,45	5,0%
Notowania gazu ziemnego UK NBP	44,69	32,20	25,84	38,8%
Modelowa marża rafinerijna ¹⁸	7,41	7,54	6,93	-1,7%

Marża USD/t	2018	2017	2016	2018 / 2017
Benzyna	132,05	145,93	137,06	-9,5%
Benzyna surowa	63,88	72,18	54,44	-11,5%
ON (10 ppm)	107,95	87,23	72,73	23,8%
Lekki olej opałowy	94,93	76,70	64,72	23,8%
Paliwo lotnicze	144,89	113,02	92,58	28,2%
Ciężki olej opałowy	-145,52	-111,56	-123,51	-30,4%

Waluta (USD/PLN) ¹⁹	2018	2017	2016	2018 / 2017
Kurs dolara na koniec roku	3,76	3,48	4,18	8,0%
Średni kurs dolara	3,61	3,78	3,94	-4,5%

¹⁷ Źródło : Thomson Reuters

¹⁸ Źródło : Grupa LOTOS S.A., zgodnie z metodologią opublikowaną w raporcie → [bieżącym bieżącym nr 26/2016](#) wielkość prezentowanej marży modelowej jest przybliżona, nie zaś tożsama z rzeczywistą wielkością marży rafinerijnej uzyskiwanej w rafinerii Grupy LOTOS S.A.

¹⁹ Źródło : Narodowy Bank Polski

5.1.2. Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów

W 2018 roku przychody ze sprzedaży Grupy Kapitałowej LOTOS wyniosły 30.121,7 mln PLN (+24,5% vs. 2017), przede wszystkim w związku z wyższymi notowaniami ropy i produktów naftowych na rynkach światowych. Średni statystyczny przychód netto ze sprzedaży przypadający na 1 tonę/(toe) sprzedanego wolumenu w 2018 roku wyniósł 2.455 zł/t (toe) (+372 zł/t (toe), +17,9% vs. 2017).

Wolumen sprzedaży produktów, towarów i materiałów ropopochodnych w 2018 roku w Grupie Kapitałowej LOTOS wzrósł o około 5,7% w porównaniu z rokiem 2017. Największy wzrost zanotowano dla olejów napędowych oraz produktów ciężkich (asfalty i ciężki olej opałowy).

Wyniki operacyjne Grupy Kapitałowej LOTOS (w mln PLN)

	2018	2017	2016	2018-2017	2018/2017
Przychody ze sprzedaży	30 121,7	24 185,6	20 931,1	5 936,1	24,5%
Koszt własny sprzedaży	-25 592,7	-20 194,1	-17 215,7	-5 398,6	26,7%
Zysk na sprzedaży	4 529,0	3 991,5	3 715,4	537,5	13,5%
Koszty sprzedaży	-1 355,6	-1 252,3	-1 291,1	-103,3	8,2%
Koszty ogólnego zarządu	-422,1	-450,0	-425,9	27,9	-6,2%
Pozostałe przychody operacyjne	412,5	60,3	107,1	352,2	584,1%
Pozostałe koszty operacyjne	-182,5	-121,0	-250,8	-61,5	50,8%
Zysk operacyjny	2 981,3	2 228,5	1 854,7	752,8	33,8%
EBIT LIFO	2 481,4	2 057,6	1 931,8	423,8	20,6%

Koszt własny sprzedaży w 2018 roku w Grupie Kapitałowej wyniósł 25.592,7 mln PLN (+26,7% vs. 2017). Szacunkowy jednostkowy koszt własny w 2018 roku wyniósł 2.086 PLN/t (+347 zł/t; +20,0% vs. 2017). Jednostkowa marża na sprzedaży w 2018 roku była na poziomie 369 PLN/t (+7,3% vs. 2017). Skonsolidowany zysk na sprzedaży Grupy Kapitałowej LOTOS w 2018 roku wyniósł 4.529,0 mln PLN (+537,5 mln PLN; +13,5% vs. 2017).

Koszty sprzedaży w 2018 roku były wyższe o 103,3 mln PLN (+8,2% vs. 2017), głównie na skutek wyższego wolumenu sprzedaży, a szczególnie sprzedaży zagranicznej. Równocześnie w 2018 roku dokonana została reklasyfikacja kosztów ogólnego zarządu na koszty sprzedaży i koszt własny sprzedaży w spółce LOTOS Asphalt.

Niższe o 27,9 mln PLN (-6,2% vs. 2017) koszty ogólnego zarządu były głównie efektem zmiany w klasyfikacji kosztów w spółce LOTOS Asphalt.

Dodatni wynik na pozostałej działalności operacyjnej w 2018 roku w Grupie Kapitałowej wyniósł +230,0 mln PLN i uwzględniał przede wszystkim:

- odwrócenie odpisu aktualizującego nakłady związane ze złożem YME na poziomie 349,5 mln PLN
- rozpoznanie należnego ubezpieczenia YME dotyczącego wadliwej platformy MOPU w wysokości 118,3 mln PLN
- odpis aktualizujący wartość złóż Heimdal w kwocie -48,8 mln PLN
- aktualizację szacunku rezerwy na zobowiązania z tytułu warunkowych płatności związanej z nabyciem aktywów Sleipner w wysokości około -69,2 mln PLN
- zawiązanie i odwrócenie odpisu aktywów na złożach litewskich, łącznie na poziomie 5,0 mln PLN
- rezerwę na ryzyko podatkowe w wysokości -52,5 mln PLN
- rezerwę na pokrycie niedoboru CO₂ na poziomie -26,3 mln PLN
- odpisy aktualizujące wartość stacji paliw w kwocie -33,3 mln PLN.

Zysk operacyjny Grupy Kapitałowej LOTOS za 2018 roku na poziomie 2.981,3 mln PLN zawiera:

- zysk operacyjny w segmencie produkcji i handlu w wysokości 1.928,7 mln PLN
- zysk operacyjny w segmencie wydobywczym w wysokości 1.046,2 PLN
- korekty konsolidacyjne 6,4 mln PLN

Na wzrost poziomu zysku operacyjnego w 2018 roku wpływ miały głównie wyższe średnioroczne ceny ropy i gazu ziemnego, wyższe marże na główne produkty rafineryjne, rosnący trend notowań ropy i produktów naftowych w okresie 3 kwartałów 2018 roku oraz wzrost wolumenu sprzedaży.

Struktura asortymentowa przychodów ze sprzedaży Grupy Kapitałowej LOTOS

	2018		2017	
	mln zł	% udział	mln zł	% udział
Benzyny	4 450,5	14,8%	3 682,2	15,2%
Benzyna surowa	1 157,1	3,8%	859,6	3,6%
Oleje napędowe	15 009,3	49,8%	11 864,5	49,1%
Paliwo bunkrowe	201,2	0,7%	121,3	0,5%
Lekki olej opałowy	640,4	2,1%	646,9	2,7%
Produkty ciężkie	3 133,8	10,4%	2 314,8	9,6%
Paliwo lotnicze	1 421,7	4,7%	913,1	3,8%
Oleje smarowe	278,5	0,9%	297,3	1,2%
Oleje bazowe	587,3	2,0%	488,6	2,0%
Gazy płynne	543,8	1,8%	496,1	2,0%
Ropa naftowa towar	320,8	1,1%	432,6	1,8%
Ropa naftowa produkt	285,4	0,9%	252,2	1,0%
Gaz ziemny	662,1	2,2%	574,7	2,4%
Pozostałe produkty, towary i materiały rafineryjne	563,7	1,9%	440,5	1,8%
Pozostałe produkty, towary i materiały	537,4	1,8%	463,2	1,9%
Usługi	420,3	1,4%	488,5	2,0%
Efekt rozliczenia rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych	-91,6	-0,3%	-150,5	-0,6%
Razem	30 121,7	100,0%	24 185,6	100,0%
Sprzedaż krajowa	23 263,0	77,2%	19 090,5	78,9%
Sprzedaż zagraniczna	6 858,7	22,8%	5 095,1	21,1%

Najwięksi odbiorcy Grupy Kapitałowej LOTOS

W 2018 i 2017 roku wśród odbiorców Grupy Kapitałowej LOTOS nie było żadnego, którego udział w przychodach ze sprzedaży ogółem Grupy przekroczyłby 10%.

Segmenty operacyjne

Wyniki operacyjne segmentu wydobywczego (w mln PLN)

	2018	2017	2016	2018-2017	2018/2017
Przychody ze sprzedaży	1 463,7	1 358,7	1 228,5	105,0	7,7%
Zysk operacyjny	1 046,2	507,2	17,8	539,0	106,3%
Amortyzacja	225,1	307,4	582,0	-82,3	-26,8%
EBITDA	1 271,3	814,6	599,8	456,7	56,1%

Wyższe przychody (+105,0 mln PLN vs. 2017) i wyższy wynik operacyjny (+539,0 mln PLN) segmentu wydobywczego w 2018 roku były przede wszystkim efektem wzrostu notowań ropy Brent dtd (+31,4%) i gazu ziemnego (+38,8%) na rynkach światowych.

Wynik operacyjny segmentu wydobywczego w 2018 roku zawiera dodatni efekt zdarzeń o nietypowym charakterze w wysokości około 354,8 mln PLN (wymienione wyżej przy komentarzu do wyniku na pozostałej działalności operacyjnej).

Spadek poziomu amortyzacji segmentu wynika m.in. ze zmniejszenia wydobycia węglowodorów.

Wyniki operacyjne segmentu produkcji i handlu (w mln PLN)

	2018	2017	2016	2018-2017	2018/2017
Przychody ze sprzedaży	29 171,9	23 326,4	20 120,7	5 845,5	25,1%
Zysk operacyjny	1 928,7	1 730,7	1 834,7	198,0	11,4%
Amortyzacja	497,6	537,9	487,4	-40,3	-7,5%
EBITDA	2 426,3	2 268,6	2 322,1	157,7	7,0%

Wyższy poziom przychodów ze sprzedaży segmentu produkcji i handlu w 2018 roku (vs. 2017) jest głównie efektem wyższej o 17,0% średniej ceny sprzedaży związanej z wyższymi notowaniami produktów naftowych na rynkach światowych, skorygowanej niższym kursem dolara. Wzrost ten jest związany również z wyższym wolumenem sprzedaży produktów naftowych.

Grupa Kapitałowa LOTOS wykazała w segmencie produkcji i handlu za 2018 rok zysk operacyjny na poziomie 1.928,7 mln PLN. Wyższy o 11,4% (vs. 2017) wynik operacyjny związany jest między innymi z przeprowadzonym w 2017 roku postojem remontowym „Wiosna 2017”.

Spadek amortyzacji segmentu produkcji i handlu w 2018 roku dotyczy przede wszystkim amortyzacji w 2017 roku części zamiennych w Grupie LOTOS S.A. zużytych w trakcie postoju remontowego „Wiosna 2017” (zgodnie z MSSF 16).

Wynik netto
Wyniki netto Grupy Kapitałowej LOTOS (w mln PLN)

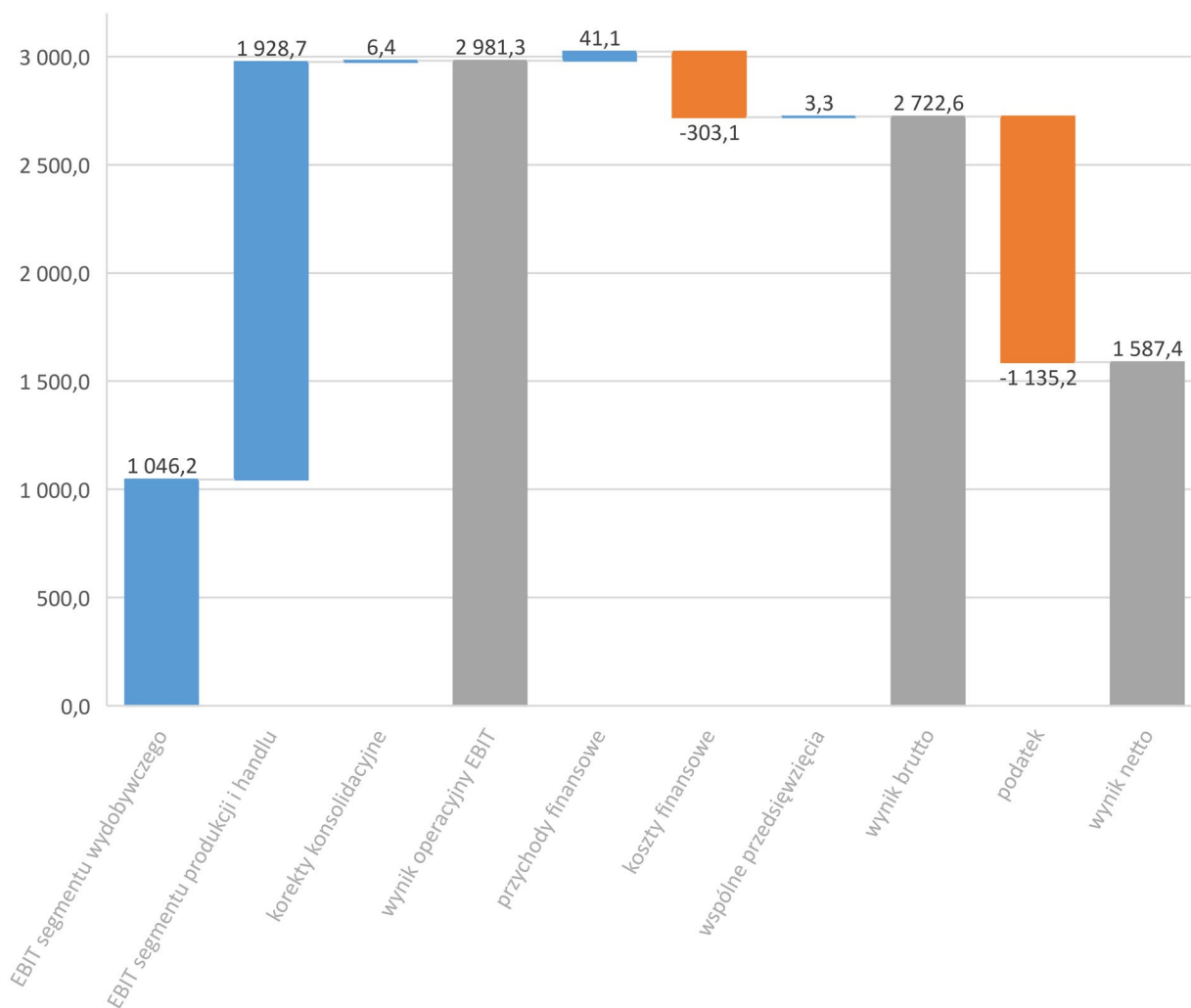
	2018	2017	2016	2018-2017	2018/2017
Zysk operacyjny	2 981,3	2 228,5	1 854,7	752,8	33,8%
Przychody finansowe	41,1	450,0	26,6	-408,9	-90,9%
Koszty finansowe	-303,1	-234,0	-304,8	-69,1	29,5%
Udział w wynikach netto wspólnych przedsięwzięć wycenianych metodą praw własności	3,3	3,2	2,9	0,1	3,1%
Zysk przed opodatkowaniem	2 722,6	2 447,7	1 579,4	274,9	11,2%
Podatek dochodowy	-1 135,2	-775,9	-564,2	-359,3	46,3%
Zysk netto	1 587,4	1 671,8	1 015,2	-84,4	-5,0%

Główne czynniki wpływające na wynik na działalności finansowej w 2018 roku w wysokości -262,0 mln PLN:

- ujemny wynik skompensowania odsetek od zadłużenia, przychodów odsetkowych i prowizji w wysokości -168,2 mln PLN, (w 2017: -201,0 mln PLN)
- ujemne saldo różnic kursowych w wysokości -75,2 mln PLN (w 2017 roku: +107,9 mln PLN)
- ujemny efekt wyceny i rozliczenia instrumentów pochodnych zabezpieczających ryzyko rynkowe na poziomie -7,2 mln PLN, (w 2017: +314,1 mln PLN).

W związku ze stosowaniem zasady rachunkowości zabezpieczeń przepływów środków pieniężnych w odniesieniu do kredytów walutowych przeznaczonych na finansowanie Programu 10+ wyznaczonych na instrument zabezpieczający dla przyszłych transakcji sprzedaży produktów naftowych denominowanych w USD w okresie 1 stycznia – 31 grudnia 2018 roku odniesione zostały na kapitał rezerwowy z wyceny zabezpieczeń przepływów pieniężnych ujemne różnice kursowe w wysokości -77,8 mln PLN.

Zysk netto Grupy Kapitałowej LOTOS w 2018 roku wyniósł 1.587,4 mln PLN (-5,0% vs.2017).

Analiza skonsolidowanego wyniku finansowego Grupy Kapitałowej LOTOS (w mln PLN)

5.1.3. Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej

Pozycja finansowa – aktywa (w mln PLN)

	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2016	zmiana w 2018	%
Aktywa	22 223,9	21 171,2	19 326,3	1 052,7	5,0%
Aktywa trwałe	13 078,0	12 462,1	12 330,7	615,9	4,9%
Rzeczowe aktywa trwałe segmentu produkcji i handlu	8 742,4	8 761,5	8 261,7	-19,1	-0,2%
Aktywa niematerialne segmentu produkcji i handlu	151,9	163,2	170,0	-11,3	-6,9%
Rzeczowe aktywa trwałe segmentu wydobywczego	3 044,0	2 404,2	2 390,0	639,8	26,6%
Aktywa niematerialne segmentu wydobywczego	338,0	304,8	481,8	33,2	10,9%
Wspólne przedsięwzięcia wyceniane metodą praw własności	117,2	106,5	98,1	10,7	10,0%
Aktywa z tytułu podatku odroczonego	149,6	415,4	596,0	-265,8	-64,0%
Pochodne instrumenty finansowe	9,1	2,7	20,9	6,4	237,0%
Pozostałe aktywa długoterminowe	525,8	303,8	312,2	222,0	73,1%
Aktywa obrotowe	9 145,9	8 709,1	6 995,1	436,8	5,0%
Zapasy	4 848,9	3 559,6	3 333,6	1 289,3	36,2%
Należności z tytułu dostaw i usług	1 880,4	2 677,0	2 251,7	-796,6	-29,8%
Należności z tytułu podatku dochodowego	2,4	1,3	8,0	1,1	84,6%
Pochodne instrumenty finansowe	15,3	161,8	80,0	-146,5	-90,5%
Pozostałe aktywa krótkoterminowe	457,6	388,7	577,2	68,9	17,7%
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	1 941,3	1 920,7	744,6	20,6	1,1%
Aktywa przeznaczone do sprzedaży	0,0	0,0	0,5	0,0	-

Na dzień 31 grudnia 2018 roku suma bilansowa Grupy Kapitałowej LOTOS wyniosła 22.223,9 mln PLN (+1.052,7 mln PLN vs. 31 grudnia 2017 roku).

Główne zmiany w pozycjach aktywów:

- wyższy o 1.289,3 mln PLN poziom zapasów, przede wszystkim ropy naftowej i produktów rafineryjnych związany głównie z wyższym wolumenem zapasów ropy (w tym zapasów obowiązkowych), produktów i półproduktów naftowych oraz wyższymi cenami na koniec 2018 roku w porównaniu z cenami na koniec 2017 roku.
- wyższy o 639,8 mln PLN poziom rzeczowych aktywów trwałych segmentu wydobywczego, głównie w związku z odwróceniem odpisów aktualizujących nakłady na YME,
- spadek o 796,6 mln PLN poziomu należności z tytułu dostaw i usług, głównie na skutek sprzedaży ropy naftowej w grudniu 2017 roku w ramach realizacji kontraktów z Agencją Rezerw Materiałowych,
- spadek o 265,8 mln PLN stanu aktywów z tytułu podatku odroczonego, przede wszystkim w związku z odwróceniem odpisów aktualizujących nakłady na YME oraz wpływem środków z ubezpieczenia wadliwej platformy na złożach YME,
- wyższy o 290,9 mln PLN poziom pozostałych aktywów związany przede wszystkim ze środkami na rachunku Escrow na likwidację złoża Sleipner
- niższy o 140,1 mln PLN poziom dodatniej wyceny pochodnych instrumentów finansowych.

Pozycja finansowa – kapitał własny i zobowiązania (w mln PLN)

	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2016	zmiana w 2018	%
Kapitał własny i zobowiązania	22 223,9	21 171,2	19 326,3	1 052,7	5,0%
Kapitał własny	12 034,8	10 712,5	8 610,9	1 322,3	12,3%
Kapitał podstawowy	184,9	184,9	184,9	0,0	0,0%
Nadwyżka ceny emisyjnej nad wartością nominalną akcji	2 228,3	2 228,3	2 228,3	0,0	0,0%
Kapitał rezerwowy z wyceny zabezpieczeń przepływów pieniężnych	-288,2	-225,2	-812,8	-63,0	28,0%
Zyski zatrzymane	9 826,1	8 432,2	6 945,4	1 393,9	16,5%
Różnice kursowe z przeliczenia	83,6	92,2	65,0	-8,6	-9,3%
Udziały niekontrolujące	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0%
Zobowiązania długoterminowe	4 044,3	4 264,4	5 443,7	-220,1	-5,2%
Kredyty, pożyczki, obligacje oraz zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	2 345,3	2 738,3	3 980,5	-393,0	-14,4%
Pochodne instrumenty finansowe	6,9	6,7	36,3	0,2	3,0%
Zobowiązania z tytułu podatku odroczonego	324,9	277,7	57,4	47,2	17,0%
Świadczenia pracownicze	170,4	169,3	168,5	1,1	0,6%
Pozostałe zobowiązania i rezerwy	1 196,8	1 072,4	1 201,0	124,4	11,6%
Zobowiązania krótkoterminowe	6 144,8	6 194,3	5 271,7	-49,5	-0,8%
Kredyty, pożyczki, obligacje oraz zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	1 538,7	1 687,6	1 576,7	-148,9	-8,8%
Pochodne instrumenty finansowe	47,4	72,7	172,9	-25,3	-34,8%
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	1 913,7	2 201,7	1 718,2	-288,0	-13,1%
Zobowiązania z tytułu podatku dochodowego	565,3	210,0	49,2	355,3	169,2%
Świadczenia pracownicze	156,2	145,3	135,6	10,9	7,5%
Pozostałe zobowiązania i rezerwy	1 923,5	1 877,0	1 619,1	46,5	2,5%

Wzrost stanu kapitału własnego Grupy Kapitałowej LOTOS na koniec 2018 roku do poziomu 12.034,8 mln PLN (+1.322,3 mln PLN vs. 2017) nastąpił głównie na skutek wzrostu poziomu zysków zatrzymanych o 1.393,9 mln PLN pomniejszonego o odniesione na kapitał rezerwowy ujemne różnice kursowe z wyceny zabezpieczeń przepływów pieniężnych skorygowane o efekt podatkowy w kwocie -63,0 mln PLN.

Udział kapitału własnego w sumie pasywów wzrósł o 3,6 punktu procentowego (vs. 2017) i wyniósł 54,2%.

Główne zmiany w pozycjach zobowiązań (-269,6 mln PLN):

- wyższy o 170,9 mln PLN stan pozostałych zobowiązań i rezerw (głównie związane rezerwy w segmencie produkcji i handlu i zaktualizowane rezerwy w segmencie Upstream),
- wzrost o 355,3 mln PLN stanu zobowiązań z tytułu podatku dochodowego,
- niższy o 288,0 mln PLN poziom zobowiązań z tytułu dostaw i usług,

- niższy o 541,9 mln PLN stan kredytów, pożyczek, obligacji oraz zobowiązań z tytułu leasingu finansowego głównie na skutek spłaty części kredytów inwestycyjnych jednostki dominującej, kredytów LOTOS Norge oraz AB LOTOS Geonafta oraz w związku z wykupem części obligacji wyemitowanych przez Grupę.

Dług finansowy Grupy Kapitałowej LOTOS na 31 grudnia 2018 roku osiągnął poziom 3.884,0 mln PLN (-541,9 mln PLN vs. 31 grudnia 2017 roku). Wskaźnik relacji długu finansowego skorygowanego o wolną gotówkę do kapitału własnego wyniósł 16,1% i obniżył się o 7,3 punktu procentowego vs. 31 grudnia 2017 roku. Dług netto wyniósł 1.942,7 mln PLN. Wskaźnik relacji długu netto do zysku oczyszczonego EBIDA LIFO na 31 grudnia 2018 roku wyniósł 0,6x.

5.1.4. Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych

Przepływy środków pieniężnych (w mln PLN)

	2018	2017	zmiana
Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej	2 327,5	3 126,5	-799,0
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej	-1 086,6	-1 448,7	362,1
Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej	-1 235,0	-482,7	-752,3
Zmiana stanu środków pieniężnych z tytułu różnic kursowych	11,8	-5,3	17,1
Zmiana stanu środków pieniężnych netto	17,7	1 189,8	-1 172,1
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na początek okresu	1 920,6	730,8	1 189,8
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na koniec okresu	1 938,3	1 920,6	17,7

Stan środków pieniężnych w Grupie Kapitałowej LOTOS na 31 grudnia 2018 roku, uwzględniający zadłużenie w rachunkach bieżących, wyniósł 1 938,3 mln PLN. Przepływy pieniężne netto zwiększyły stan środków pieniężnych i ich ekwiwalentów w okresie dwunastu miesięcy 2018 roku o 17,7 mln PLN.

Z działalności operacyjnej Grupa Kapitałowa LOTOS wygenerowała 2.327,5 mln PLN dodatnich przepływów pieniężnych (-799,0 mln PLN vs. 2017 rok), głównie w związku z wypracowanym zyskiem netto powiększonym o amortyzację, podatek dochodowy i spadek stanu należności z tytułu dostaw i usług oraz zmniejszonym o wzrost stanu zapasów, odpisy z tytułu utraty wartości rzeczowych aktywów trwałych i aktywów niematerialnych oraz spadek stanu zobowiązań z tytułu dostaw i usług.

Przepływy pieniężne z działalności inwestycyjnej wyniosły -1.086,6 mln PLN i obejmowały przede wszystkim wydatki z tytułu realizacji kluczowych rozwojowych projektów inwestycyjnych, w szczególności projektu EFRA i związanych z wydobywaniem zasobów ropy naftowej i gazu ze złóż norweskich i bałtyckich oraz środki na rachunku Escrow na likwidację złoża Sleipner.

Ujemne saldo przepływów pieniężnych z działalności finansowej w kwocie -1.235,0 mln PLN wynikało głównie z ujemnego salda wpływów z tytułu zaciągniętych kredytów, wydatków z tytułu spłaty kredytów i pożyczek oraz zapłaconych odsetek, zapłaconej dywidendy, ujemnego salda wpływów z tytułu emisji i wydatków z tytułu wykupu obligacji Grupy.

5.1.5. Opis istotnych pozycji pozabilansowych w ujęciu podmiotowym, przedmiotowym i wartościowym

Informacja o istotnych zobowiązaniach warunkowych

- Na dzień 31 grudnia 2018 roku obowiązywała wystawiona przez spółkę LOTOS Upstream Sp. z o.o. bezwarunkowa i nieodwołalna gwarancja na rzecz rządu Norweskiego za działania spółki LOTOS Exploration and Production Norge AS w zakresie poszukiwań i wydobywania na Norweskim Szelfie Kontynentalnym. Gwarancja ta zastąpiła wystawioną w dniu 17 grudnia 2008 roku przez spółkę LOTOS Petrobaltic S.A. tożsamą gwarancję na rzecz Rządu Norweskiego za działania LOTOS Exploration and Production Norge AS.,

która w dniu 3 stycznia 2018 roku została spółce LOTOS Petrobaltic S.A. zwrócona. Spółka LOTOS Upstream Sp. z o.o. w wystawionej gwarancji zobowiązuje się ponieść pełną odpowiedzialność finansową tytułem zabezpieczenia wszelkich zobowiązań mogących powstać w związku z działalnością spółki LOTOS Exploration and Production Norge AS w ramach poszukiwań i wydobywania naturalnych złóż znajdujących się pod dnem morza, w tym składowania i transportu przy pomocy innych środków transportu niż statki na Norweskim Szelfie Kontynentalnym.

- W dniu 8 sierpnia 2017 roku Naczelnik Pierwszego Urzędu Skarbowego w Gdańsku wydał Grupie LOTOS S.A. potwierdzenia przyjęcia zryczałtowanego zabezpieczenia akcyzowego z terminem obowiązywania od 20 sierpnia 2017 roku do 19 sierpnia 2019 roku na łączną zryczałtowaną kwotę 240 mln złotych. Zabezpieczenie akcyzowe zostało złożone w formie dwóch weksli własnych.

5.1.6. Ocena czynników i zdarzeń o nietypowym charakterze mających wpływ na wyniki z działalności

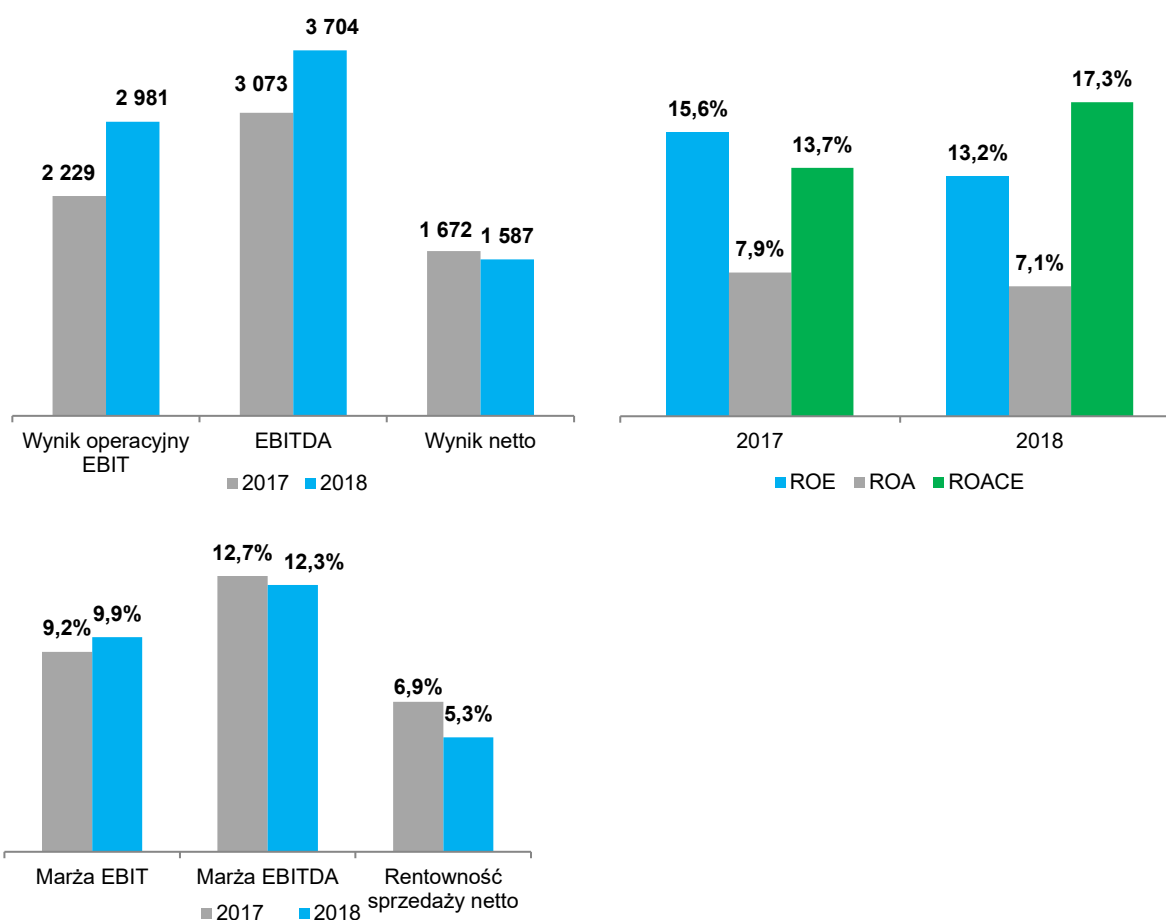
Najważniejsze czynniki i zdarzenia o nietypowym charakterze mające wpływ na osiągnięte wyniki operacyjne Grupy Kapitałowej LOTOS w 2018 roku:

- odpisy aktualizujące (odwrócenie i zawiązanie) aktywa związane z wydobywaniem
- odpis aktualizujący wartość stacji paliw
- rezerwa na ryzyko podatkowe związane z przewidywaną zaległością podatkową VAT
- odszkodowanie z tytułu ubezpieczenia YME, dotyczące wadliwej platformy MOPU

5.1.7. Ocena sytuacji ekonomiczno – finansowej przy pomocy analizy wskaźnikowej

Syntetycznej oceny sytuacji ekonomiczno – finansowej Grupy Kapitałowej LOTOS dokonano za pomocą analizy wskaźnikowej, badając kształtowanie się wartości wskaźników w obszarach rentowności, płynności, rotacji i zadłużenia.

Wskaźniki rentowności (w mln PLN lub %)

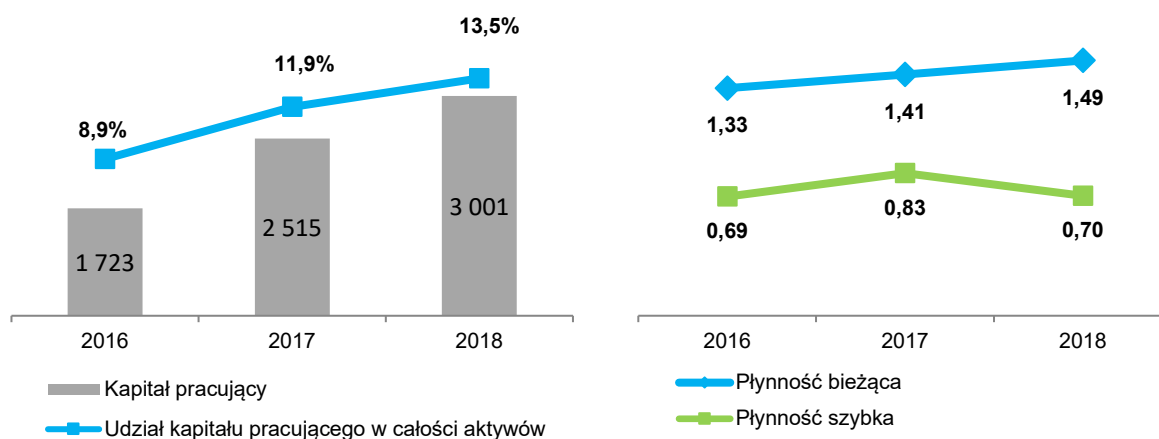

Wskaźniki rentowności: niewielki wzrost wskaźnika rentowności na poziomie operacyjnym i spadek rentowności netto w związku z lepszym wynikiem operacyjnym i niższym wynikiem netto.

Obliczenie wskaźników rentowności

Marża EBIT	stosunek wyniku operacyjnego do sprzedaży netto
EBITDA	wynik operacyjny EBIT powiększony o amortyzację
Marża EBITDA	stosunek EBITDA do sprzedaży netto
Rentowność/deficytowość sprzedaży netto	stosunek wyniku netto do sprzedaży netto
Stopa zwrotu z kapitału własnego ROE	stosunek wyniku netto do wartości kapitału własnego na koniec okresu
Stopa zwrotu z aktywów ROA	stosunek wyniku netto do wartości aktywów na koniec okresu
Stopa zwrotu z kapitału zaangażowanego ROACE	stosunek wyniku operacyjnego po opodatkowaniu do wartości kapitału własnego powiększonego o dług netto na koniec okresu

Wskaźniki płynności (w mln PLN, wartości bezwzględnej lub %)

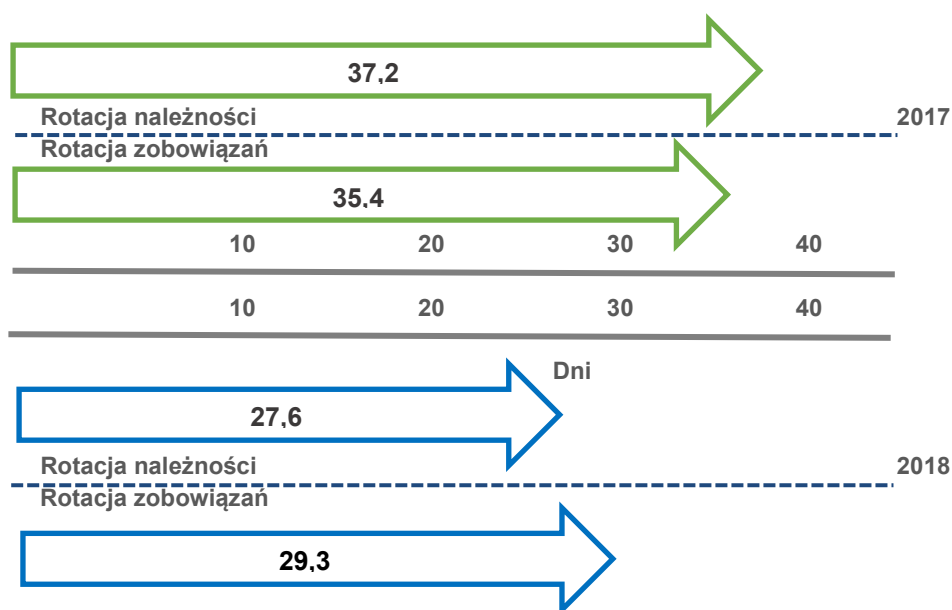

- wskaźnik płynności bieżącej (1,49) na poziomie wyższym od poziomu z poprzedniego roku (+5,9%) to skutek wzrostu stanu aktywów obrotowych (+5,0%) przy spadku zobowiązań krótkoterminowych (-0,8%)
- wskaźnik płynności szybkiej (0,70) na poziomie niższym (-15,9%) od poziomu z poprzedniego roku jako efekt wzrostu o 36,2% stanu zapasów (spadek wskaźnika głównie jako efekt spadku o 29,8% należności z tytułu dostaw i usług)
- wzrost poziomu kapitału pracującego o 486,3 mln PLN w związku ze wzrostem (+436,8 mln PLN) stanu aktywów obrotowych i spadku stanu zobowiązań krótkoterminowych (-49,5 mln PLN) oraz wzrost jego udziału w całości aktywów

Obliczenie wskaźników płynności

Płynność bieżąca	stosunek aktywów obrotowych do wartości zobowiązań krótkoterminowych (dane z końca okresu)
płynność szybka	stosunek aktywów obrotowych pomniejszonych o zapasy do wartości zobowiązań krótkoterminowych (dane z końca okresu)
Kapitał pracujący	wartość aktywów obrotowych pomniejszonych o zobowiązania krótkoterminowe (dane z końca okresu)
Udział kapitału pracującego w całości aktywów	stosunek kapitału pracującego do wartości aktywów (dane z końca okresu)

Cykle rotacji (w dniach)

- cykl obrotu należności w 2018 roku na poziomie 27,6 dnia (-10 dni od poziomu 2017 roku) z powodu spadku średniego stanu należności z tytułu dostaw i usług (-7,5%) przy wzroście wartości przychodów ze sprzedaży (+24,5%)
- spadek o 6 dni wskaźnika rotacji zobowiązań z powodu wzrostu średniego stanu zobowiązań z tytułu dostaw i usług (+5,0%) przy wzroście kosztu własnego sprzedaży (+26,7%)

Obliczenie wskaźników rotacji

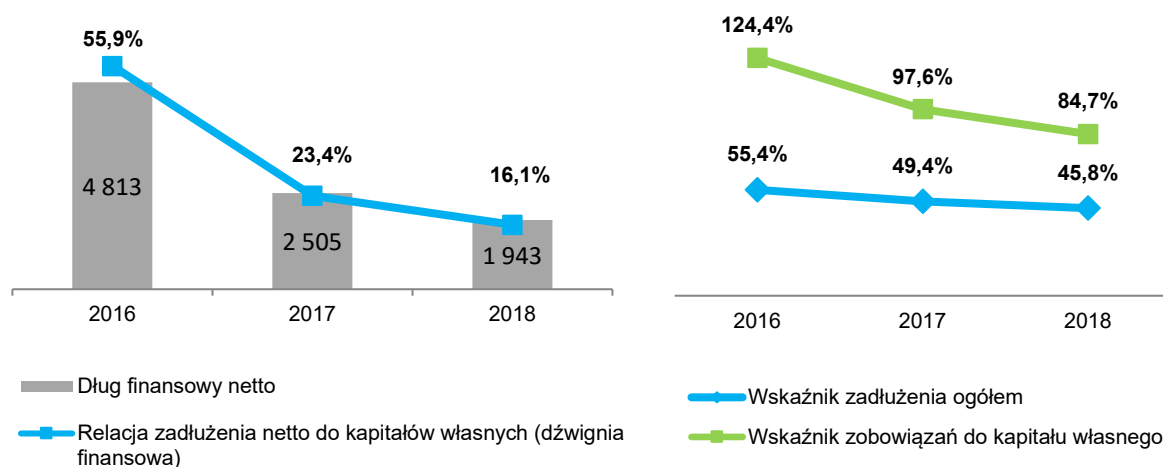
Rotacja należności w dniach

stosunek średniej wysokości należności z tytułu dostaw i usług do sprzedaży netto, pomnożony przez 365 dni

Rotacja zobowiązań w dniach

stosunek średniej wysokości zobowiązań z tytułu dostaw i usług do kosztu własnego sprzedaży, pomnożony przez 365 dni

Wskaźniki struktury kapitału i zdolności obsługi zadłużenia (w mln PLN lub %)

- spadek wskaźnika udziału zobowiązań w finansowaniu aktywów o 3,6 punktów procentowych na skutek spadku stanu zobowiązań (-2,6%) przy wzroście aktywów (+5,0%)
- spadek o 7,2 punktów procentowych relacji między długiem finansowym netto a kapitałem własnym (dźwignia finansowa) w związku ze spadkiem długu finansowego netto (-22,5%) przy wzroście kapitału własnego (+12,3%)
- spadek o 13,0 punktów procentowych wskaźnika zobowiązań do kapitału własnego jest efektem spadku (-2,6%) zobowiązań przy wzroście kapitału własnego (+12,3%)

Obliczenie wskaźników struktury kapitału i zdolności obsługi zadłużenia

Wskaźnik zadłużenia ogółem

stosunek zobowiązań ogółem do wartości aktywów (dane z końca okresu)

Dług finansowy netto

wartość kredytów, pożyczek, obligacji i zobowiązań leasingowych długoterminowych oraz krótkoterminowych pomniejszona o środki pieniężne oraz środki pieniężne z emisji akcji (dane z końca okresu)

Relacja zadłużenia netto do kapitałów własnych (dźwignia finansowa)

stosunek długu finansowego netto do kapitału własnego (dane z końca okresu)

Wskaźnik zobowiązań do kapitału własnego

stosunek zobowiązań ogółem do wartości kapitału własnego (dane z końca okresu)

5.1.8. Wykorzystanie wpływów z emisji w ramach realizacji celów emisyjnych

W 2018 roku kontynuowano prace w zakresie realizacji projektów inwestycyjnych, na które pozyskane zostały środki w ramach emisji akcji zwykłych na okaziciela serii D w drodze oferty publicznej zakończonej w styczniu 2015 roku. Szerszy opis prowadzonych projektów inwestycyjnych znajduje się w podrozdziale 2.4 (Realizacja celów strategicznych).

5.1.9. Objaśnienie różnic pomiędzy wynikami finansowymi a wcześniej publikowanymi prognozami wyników na 2018 rok

Grupa LOTOS S.A. nie publikowała prognoz skonsolidowanych wyników finansowych na 2018 rok.

5.1.10. Analiza jednostkowych wyników i sytuacji finansowej Grupy LOTOS S.A.

Przychody netto ze sprzedaży Grupy LOTOS S.A. w 2018 roku osiągnęły poziom 26.737,3 mln PLN (+27,3% vs. 2017), przede wszystkim na skutek wyższych notowań produktów naftowych na rynkach światowych oraz wyższego wolumenu sprzedaży. Średnia cena sprzedaży netto w Spółce w 2018 roku wyniosła 2.341 PLN/t (+399 PLN/t, +20,6% vs. 2017).

Ogółem masa sprzedaży produktów, towarów i materiałów ropopochodnych w Spółce w 2018 roku wyniosła 11.423,2 tys. ton, (+601,8 tys. ton, +5,6% vs. 2017). Udział sprzedaży zagranicznej w ogólnej masie sprzedaży wzrósł o 3,5 punktu procentowego.

Koszt własny sprzedaży Spółki wyniósł w 2018 roku 24.342,7 mln PLN (+28,9% vs. 2017). Wzrost kosztu własnego sprzedaży o 5.463,8 mln PLN przy wyższych o 5.728,1 mln PLN przychodach ze sprzedaży spowodował wzrost zysku na sprzedaży o 264,3 mln PLN do poziomu 2.394,6 mln PLN. Średni jednostkowy koszt własny ukształtował się na poziomie 2.131 PLN/t (+386 PLN/t, +22,1% vs. 2017) i był niższy od średniej ceny sprzedaży netto o 210 PLN/t.

Wzrost kosztów sprzedaży o 7,6% związany jest głównie z wyższym o 5,6% wolumenem sprzedaży w 2018 roku, przede wszystkim sprzedaży zagranicznej.

Koszty ogólnego zarządu w Spółce w 2018 roku wzrosły o 3,3% głównie na skutek wyższego poziomu kosztów świadczeń pracowniczych.

Saldo na pozostałej działalności operacyjnej w 2018 roku było ujemne i wyniosło -93,5 mln PLN (w 2017 roku wyniosło +2,5 mln PLN). Uwzględnia ono głównie utworzoną rezerwę na ryzyko podatkowe związane z podatkiem VAT w kwocie 52,5 mln PLN, rezerwę na pokrycie niedoborów uprawnień do emisji CO₂ w wysokości 26,3 mln PLN oraz darowizny na cele społeczne na poziomie 11,3 mln PLN.

Grupa LOTOS S.A. wykazała za 2018 rok zysk operacyjny na poziomie 1.329,2 mln PLN (+108,5 mln PLN vs. 2017).

Sprawozdanie z całkowitych dochodów Grupy LOTOS S.A. (w mln PLN)

	2018	2017	2018-2017	%
Przychody ze sprzedaży	26 737,3	21 009,2	5 728,1	27,3%
Koszt własny sprzedaży	-24 342,7	-18 878,9	-5 463,8	28,9%
Wynik na sprzedaży	2 394,6	2 130,3	264,3	12,4%
Koszty sprzedaży	-747,5	-694,8	-52,7	7,6%
Koszty ogólnego zarządu	-224,4	-217,3	-7,1	3,3%
Pozostałe przychody operacyjne	12,5	21,2	-8,7	-41,0%
Pozostałe koszty operacyjne	-106,0	-18,7	-87,3	466,8%
Wynik operacyjny	1 329,2	1 220,7	108,5	8,9%
Przychody finansowe	404,3	595,8	-191,5	-32,1%
Koszty finansowe	-152,3	-117,7	-34,6	29,4%
Wynik przed opodatkowaniem	1 581,2	1 698,8	-117,6	-6,9%
Podatek dochodowy	-247,3	-279,3	32,0	-11,5%
Wynik netto	1 333,9	1 419,5	-85,6	-6,0%

Główne czynniki wpływające na wynik działalności finansowej Spółki w wysokości +252,0 mln PLN:

- otrzymane w 2018 roku dywidendy +371,8 mln PLN
- skompensowane odsetki od zadłużenia, przychody odsetkowe, prowizje i gwarancje bankowe w wysokości -80,5 mln PLN
- rezerwa na odsetki od przewidywanej zaległości podatkowej na poziomie -17,1 mln LN
- ujemne różnice kursowe w wysokości -19,0 mln PLN

Pozycja finansowa Grupy LOTOS S.A. – aktywa (w mln PLN)

	31.12.2018	31.12.2017	zmiana	%
Aktywa razem	16 281,4	15 779,3	502,1	3,2%
Aktywa trwale razem	8 587,2	8 640,4	-53,2	-0,6%
Rzeczowe aktywa trwale	5 836,4	6 042,6	-206,2	-3,4%
Aktywa niematerialne	86,4	99,9	-13,5	-13,5%
Udziały i akcje	2 654,5	2 288,5	366,0	16,0%
Pochodne instrumenty finansowe	2,1	0,7	1,4	200,0%
Pozostałe aktywa długoterminowe	7,8	208,7	-200,9	-96,3%
Aktywa obrotowe razem	7 694,2	7 138,9	555,3	7,8%
Zapasy	4 530,1	3 335,5	1 194,6	35,8%
Należności z tytułu dostaw i usług	1 815,4	2 597,1	-781,7	-30,1%
Pochodne instrumenty finansowe	14,1	152,8	-138,7	-90,8%
Pozostałe aktywa krótkoterminowe	140,9	225,4	-84,5	-37,5%
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	1 193,7	828,1	365,6	44,1%

Na dzień 31 grudnia 2018 roku suma bilansowa Spółki wyniosła 16.281,4 mln PLN.

Główne czynniki zmiany poziomu aktywów (+502,1 mln PLN):

- wzrost o 366,0 mln PLN udziałów i akcji w związku z podwyższeniem kapitału zakładowego w spółce LOTOS Upstream i objęciem nowych udziałów przez Grupę LOTOS S.A.
- wzrost o 1.194,6 mln PLN poziomu zapasów, w tym zapasów obowiązkowych w związku z wyższymi cenami produktów i ropy mimo dokonanych odpisów aktualizujących wartość zapasów oraz na skutek wyższego wolumenu zapasów ropy, produktów i półproduktów naftowych
- wzrost o 365,6 mln PLN stanu środków pieniężnych i ich ekwiwalentów
- spadek o 285,4 mln PLN pozostałych aktywów, z tego o 200,9 mln PLN aktywów długoterminowych
- spadek o 781,7 mln PLN poziomu należności z tytułu dostaw i usług, głównie na skutek sprzedaży ropy naftowej w grudniu 2017 roku w ramach realizacji kontraktów z Agencją Rezerw Materiałowych
- niższy o 206,2 mln PLN poziom rzeczowych aktywów trwałych głównie na skutek ich amortyzacji.

Pozycja finansowa Grupy LOTOS S.A. – kapitał własny i zobowiązania (w mln PLN)

	31.12.2018	31.12.2017	zmiana	%
Kapitał własny i zobowiązania	16 281,4	15 779,3	502,1	3,2%
Kapitał własny razem	9 978,3	8 892,3	1 086,0	12,2%
Kapitał podstawowy	184,9	184,9	0,0	0,0%
Nadwyżka ceny emisyjnej nad wartością nominalną akcji	2 228,3	2 228,3	0,0	0,0%
Kapitał rezerwowy z wyceny zabezpieczeń przepływów pieniężnych	-288,2	-225,2	-63,0	-28,0%
Zyski zatrzymane	7 853,3	6 704,3	1 149,0	17,1%
Zobowiązania długoterminowe razem	1 639,4	2 149,8	-510,4	-23,7%
Kredyty	1 295,6	1 839,8	-544,2	-29,6%
Pochodne instrumenty finansowe	6,6	6,7	-0,1	-1,5%
Zobowiązania z tytułu podatku odroczonego	260,9	227,2	33,7	14,8%
Świadczenia pracownicze	60,6	58,6	2,0	3,4%
Pozostałe rezerwy i zobowiązania	15,7	17,5	-1,8	-10,3%
Zobowiązania krótkoterminowe razem	4 663,7	4 737,2	-73,5	-1,6%
Kredyty	990,3	899,9	90,4	10,0%
Pochodne instrumenty finansowe	46,8	72,7	-25,9	-35,6%
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	1 900,7	2 122,3	-221,6	-10,4%
Zobowiązania z tytułu podatku dochodowego	156,9	22,6	134,3	594,2%
Świadczenia pracownicze	53,0	51,9	1,1	2,1%
Pozostałe zobowiązania i rezerwy	1 516,0	1 567,8	-51,8	-3,3%

Stan kapitału własnego Grupy LOTOS S.A. na koniec 2018 roku wyniósł 9.978,3 mln PLN (+1.086,0 mln PLN vs. 2017). Wzrost ten nastąpił głównie na skutek wypracowanego w 2018 roku zysku netto w wysokości 1.333,9 mln PLN skorygowanego o wypłacone dywidendy w wysokości 184,9 mln PLN oraz uwzględnia odniesione na kapitał rezerwowy ujemne różnice kursowe z wyceny zabezpieczeń przepływów pieniężnych zmniejszone o efekt podatkowy w kwocie -63,0 mln PLN.

Udział kapitału własnego w sumie pasywów wzrósł z 56,4% w 2017 roku do 61,3 % w 2018 roku.

Główne czynniki zmiany poziomu zobowiązań (-583,9 mln PLN):

- niższy o 453,8 mln PLN stan kredytów głównie na skutek spłaty kredytów inwestycyjnych w kwocie 632,5 mln PLN oraz wyceny kredytów walutowych po wyższym o 8,0% kursie walutowym na koniec roku 2018 roku
- spadek poziomu zobowiązań z tytułu dostaw i usług o 221,6 mln PLN związany głównie z harmonogramem zakupów ropy naftowej

- niższy o 53,6 mln PLN stan pozostałych zobowiązań i rezerw, przede wszystkim zobowiązań budżetowych wynikających głównie z niższych zobowiązań z tytułu podatku od towarów i usług VAT oraz akcyzy i opłaty paliwowej skorygowanych o zawiązane rezerwy (m.in. na ryzyko podatkowe, na pokrycie niedoboru CO₂)
- wyższy o 134,3 mln PLN poziom zobowiązań z tytułu podatku dochodowego.

Zadłużenie finansowe Grupy LOTOS S.A. na 31 grudnia 2018 roku osiągnęło poziom 2.285,9 mln PLN (-453,8 mln PLN vs. 31 grudnia 2017 roku). Wskaźnik relacji długu finansowego skorygowanego o wolną gotówkę do kapitału własnego wyniósł 10,9%, co stanowiło spadek o 10,6 punktów procentowych vs. 31 grudnia 2017 roku.

Przepływy środków pieniężnych Grupy LOTOS S.A. (w mln PLN)

Przepływy środków pieniężnych	2018	2017	zmiana
Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej	987,5	1 754,1	-766,6
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej	253,4	-451,1	704,5
Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej	-881,0	-1 007,9	126,9
Zmiana stanu środków pieniężnych netto	362,7	291,1	71,6
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na początek okresu	828,0	536,9	291,1
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na koniec okresu	1 190,7	828,0	362,7

Stan środków pieniężnych w Spółce na 31 grudnia 2018 roku, uwzględniający zadłużenie w rachunkach bieżących, wyniósł 1.190,7 mln PLN. Wielkość przepływów pieniężnych netto w okresie dwunastu miesięcy 2018 roku wyniosła 362,7 mln PLN (+71,6 mln PLN vs. 2017).

Z działalności operacyjnej Spółka wygenerowała 987,5 mln PLN dodatknych przepływów pieniężnych (-766,6 mln PLN vs. 2017), głównie na skutek zysku netto 2017 roku powiększonego o amortyzację, skorygowanego o wzrost stanu zapasów.

Przepływy pieniężne z działalności inwestycyjnej wyniosły w 2018 roku 253,4 mln PLN i obejmowały przede wszystkim otrzymane dywidendy (371,4 mln PLN), wpływy z tytułu spłaty pożyczki udzielonej spółce LOTOS Petrobaltic (171,7 mln PLN), zwrot dopłaty do kapitału spółki LOTOS Paliwa (121,3 mln PLN) oraz wydatki związane z zakupem udziałów i akcji w LOTOS Upstream (-366,0 mln PLN) oraz zakupem rzeczowych aktywów trwałych (-152,6 mln PLN).

Ujemne saldo przepływów pieniężnych z działalności finansowej w kwocie -881,0 mln PLN wynikało głównie z wydatków z tytułu spłaty kredytów i zapłaconych odsetek, zapłaty dywidendy pomniejszych oraz dodatnie rozliczenie pochodnych instrumentów finansowych.

5.2. Główne inwestycje krajowe i zagraniczne oraz inwestycje kapitałowe

5.2.1. Inwestycje rzeczowe Grupa Kapitałowa LOTOS

W 2018 roku Grupa Kapitałowa LOTOS poniosła **nakłady inwestycyjne** w kwocie **1 004 mln PLN**, z czego największą pozycję stanowiły nakłady związane z projektem instalacji opóźnionego koksowania (Projekt EFRA), wydobywaniem zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego, dotyczące głównie złóż B8 na Morzu Bałtyckim, Sleipner oraz YME na Norweskim Szelfie Kontynentalnym

Nakłady inwestycyjne Grupy Kapitałowej LOTOS poniesione w 2018 roku w podziale na kluczowe projekty inwestycyjne w segmencie produkcji i handlu (w mln PLN)

Segment Produkcji i Handlu	2018
EFRA	290,4
Rozwój sieci stacji paliw	63,5
Węzeł Odzysku Wodoru (WOW)	11,5
Pozostałe	77,8
Razem	443,2

Nakłady inwestycyjne Grupy Kapitałowej LOTOS poniesione w 2018 roku w podziale na kluczowe projekty inwestycyjne w segmencie wydobywczym (w mln PLN)

Segment wydobywczy	2018
Złoże B8	132,8
Norwegia Sleipner	127,4
Norwegia Heimdal	14,7
Norwegia YME	212,9
Pozostałe	73,0
Razem	560,8

5.2.2. Inwestycje kapitałowe Grupa LOTOS S.A.

W 2018 roku Grupa LOTOS S.A. nie poczyniła inwestycji kapitałowych poza grupą jednostek powiązanych, szerzej opisanych w rozdziale 8.1.2. Zmiany własnościowe w Grupie Kapitałowej LOTOS.

5.3. Finansowanie

5.3.1. Informacje o udzielonych i otrzymanych przez emitenta i jego spółki w danym roku obrotowym poręczeniach i gwarancjach, w tym udzielonych podmiotom powiązanym

Podmiot udzielający poręczenia, gwarancji lub innego zabezpieczenia	Podmiot, na rzecz którego zostały udzielone poręczenia, gwarancje lub inne zabezpieczenia	Bank lub inna instytucja, której zostały udzielone poręczenia, gwarancje lub inne zabezpieczenia	Rodzaj zabezpieczenia	Opis	Warunki finansowe, na jakich zostały udzielone poręczenia, gwarancje lub inne zabezpieczenia, z określeniem wynagrodzenia spółki lub jednostki od niej zależnej za udzielenie poręczeń, gwarancji lub innego zabezpieczenia	Data obowiązywania		Informacje o aneksach do udzielonych poręczeń kredytów, pożyczek lub obligacji, udzielonych gwarancji lub innych zabezpieczeń (zmiany terminów, wysokości zabezpieczeń)	Charakter powiązań istniejących pomiędzy spółką a podmiotem, który zaciągnął kredyt, pożyczkę lub obligacje	Waluta inna niż PLN	Stan na dzień w walucie innej niż PLN	Transakcje w PLN oraz transakcje walutowe w przeliczeniu na PLN (stan na 31.12.2018)
						Początek (dd-mm-rrrr)	Koniec (dd-mm-rrrr)					
Grupa LOTOS S.A.	B8 Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Baltic Spółka komandytowo akcyjna	Bank Gospodarstwa Krajowego	Poręczenie	Poręczenie dotyczy istniejących i przyszłych wierzytelności pieniężnych o zapłatę: (i) kwoty wykupu, (ii) rat wykupu, (iii) kwot odsetek oraz (iv) premii za ewentualny wcześniejszy wykup, przysługujące Obligatariuszowi (Bankowi Gospodarstwa Krajowego) wobec Emitenta (B8 Sp. z o.o.	Umowa w sprawie wynagrodzenia za poręczenie w trakcie procedowania	25.07.2018	W dacie wcześniejszej z: (i) 31.12.2019 (ii) zakończenie realizacji Projektu B8 (iii) spłata wszystkich zobowiązań wynikających z umowy emisji obligacji	-	Emitent poręczonych obligacji jest spółką pośrednio zależną Poręczyciela	USD	poręczenie do maksymalnej kwoty 91.500.000,00 USD	wg kursu NBP z 31.12.18, maksymalna kwota poręczenia wynosi 344.012.550 PLN

				<p>SKA) wynikające z Obligacji wyemitowanych w ramach Umowy Programu emisji obligacji senioralnych zmienionej aneksem nr 2 z dnia 25 lipca 2018 r. , zgodnie z którą może wyemitować łącznie obligacje na kwotę 89.724.000 USD.</p> <p>Przedmiotowe poręczenie zastąpiło poprzednie poręczenie udzielone na rzecz BGK i Funduszu Inwestycji Infrastrukturalnych - Dłużnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego Aktywów Niepublicznych w grudniu 2017 r.</p>							
--	--	--	--	---	--	--	--	--	--	--	--

5.3.2. Informacje na temat kredytów i pożyczek

Informacje na temat kredytów i pożyczek Grupy Kapitałowej LOTOS na dzień 31 grudnia 2018 roku

Spółka	Nazwa (firma) banku/ jednostki ze wskazaniem formy prawnej	Kwota kredytu / pożyczki wg umowy		Kwota kredytu / pożyczki pozostała do spłaty				Termin spłaty części		Warunki finansowe (warunki oprocentowania, sposób płacenia odsetek, inne)	Zabezpieczenia
		PLN	Waluta	(część krótkoterminowa)		(część długoterminowa)		krótko-terminowej	długo-terminowej		
		(mln)	(mln)	PLN	Waluta	PLN	Waluta				
Grupa LOTOS S.A.	Konsorcjum banków (1)	-	400,0 USD	752,8	200,2 USD	-	-	20.12.2019	-	oprocentowanie oparte o 3M lub 6M LIBOR USD w zależności od wybranego w danym momencie okresu odsetkowego + marża bankowa	zastaw rejestrowy na zapasach, zastaw rejestrowy na rachunkach bankowych, cesja z umów ubezpieczenia zapasów, cesja z umów przechowywania zapasów, poddanie się egzekucji
Grupa LOTOS S.A.	Konsorcjum banków (2)	-	1.125,0 USD	476,8	126,5 USD	946,8	251,2 USD	15.10.2019	15.01.2021	oprocentowanie oparte o 1M, 3M lub 6M LIBOR USD w zależności od wybranego w danym momencie okresu odsetkowego + marża bankowa	hipoteka, zastaw rejestrowy na ruchomościach istniejących i przyszłych, zastaw rejestrowy na rachunkach bankowych, cesja z umów ubezpieczenia dotyczących rafinerii w
Grupa LOTOS S.A.	Konsorcjum banków (3)	-	425,0 USD	176,5	46,6 USD	348,8	92,0 USD	15.04.2019	15.01.2021	oprocentowanie stałe	Gdańsku, cesja umów licencyjnych oraz sprzedaży o wartości powyżej 10 mln PLN/rok, poddanie się egzekucji
Grupa LOTOS S.A.	Konsorcjum banków (4)	200,0 USD lub równowartość		3,0	0,8 USD	-	-	Kredyt w rachunku bieżącym		oprocentowanie oparte o LIBOR 3M dla środków wykorzystanych w USD, WIBOR 3M dla wykorzystania w PLN oraz EURIBOR 3M dla wykorzystania w	

Spółka	Nazwa (firma) banku/ jednostki ze wskazaniem formy prawnej	Kwota kredytu / pożyczki wg umowy		Kwota kredytu / pożyczki pozostała do spłaty				Termin spłaty części		Warunki finansowe (warunki oprocentowania, sposób płacenia odsetek, inne)	Zabezpieczenia
		PLN	Waluta	(część krótkoterminowa)		(część długoterminowa)		krótko-terminowej	długo-terminowej		
				PLN	Waluta	PLN	Waluta				
(mln)	(mln)	(mln)	(mln)	(mln)	(mln)	(mln)	(mln)				
										EUR + dla każdej z walut marża jak dla Kredytu A. Płatność odsetek zawsze co trzy mce w datach 15.01, 15.04, 15.07 lub 15.10.	
LOTOS Paliwa Sp. o.o.	Konsorcjum banków (5)	150,0	-	16,7	-	58,2	-	31.12.2019	30.06.2023	WIBOR 3M + marża bankowa	hipoteki
LOTOS Paliwa Sp. o.o.	Konsorcjum banków (6)	100,0	-	10,0	-	52,6	-	31.12.2019	31.03.2025	WIBOR 3M + marża bankowa	hipoteki
LOTOS Kolej Sp. z o.o.	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku	6,9	-	0,7	-	3,6	-	30.11.2019	31.07.2024	0,8 stopy redyskontowej weksli, nie mniej niż 3%	weksel in blanco, przelew wierzytelności
RCEkoenergia Sp. z o.o.	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach	1,2	-	0,3	-	-	-	31.05.2019	-	0,95 stopy redyskontowej weksli, nie mniej niż 3%	przelew wierzytelności
LOTOS Asfalt Sp. z o.o.		300,0	-	0,2	-	-	-	18.02.2019	-	LIBOR 3M lub LIBOR 6M + marża bankowa	hipoteka kaucyjna, zastawy rejestrowe na zapasach, na zbiorze wszystkich rzeczy i praw, na wierzytelnościach, pełnomocnictwa do rachunków bankowych, oświadczenia o poddaniu się egzekucji, cesja praw z umów projektowych,
	Konsorcjum instytucji finansowych (7)	-	357,0 USD	213,5	56,8 USD	686,0	199,7 USD	21.12.2019	31.12.2024		

Spółka	Nazwa (firma) banku/ jednostki ze wskazaniem formy prawnej	Kwota kredytu / pożyczki wg umowy		Kwota kredytu / pożyczki pozostała do spłaty				Termin spłaty części		Warunki finansowe (warunki oprocentowania, sposób płacenia odsetek, inne)	Zabezpieczenia
				(część krótkoterminowa)		(część długoterminowa)		krótko-terminowej	długo-terminowej		
		PLN	Waluta	PLN	Waluta	PLN	Waluta				
(mln)	(mln)	(mln)	(mln)	(mln)	(mln)						
LOTOS Terminale S.A.	Bank Millennium S.A.	50,9	-	5,0	-	27,1	-	31.12.2019	30.04.2025	WIBOR 3M + marża bankowa	ubezpieczeniowych i kontraktów handlowych, zastaw na udziałach Jednostki Dominującej w spółce LOTOS Asphalt Sp. z o.o., cesja praw z umowy pożyczki warunkowej
SPV Baltic Sp. z o.o.	PKO BP S.A.	100,0	-	12,6	-	38,6	-	30.06.2019	31.01.2021	WIBOR 1M + marża bankowa	zastaw rejestrowy na udziałach, zastaw finansowy na udziałach, cesja praw z polis ubezpieczeniowych
SPV Baltic Sp. z o.o.	Agencja Rozwoju Przemysłu S.A.	100,0	-	12,6	-	38,6	-	30.06.2019	31.01.2021	WIBOR 1M + marża bankowa	zastaw rejestrowy na udziałach, zastaw finansowy na udziałach, cesja praw z polis ubezpieczeniowych, weksel in blanco
AB LOTOS Geonafta	Luminor Bank AB	-	20,0 USD	9,2	2,5 USD	-	-	30.06.2019	-	LIBOR USD 6M + marża bankowa	zastaw rejestrowy na zapasach, zastaw rejestrowy na rachunkach bankowych, cesja praw z umów sprzedaży, zastaw na udziałach jednostek zależnych
AB LOTOS Geonafta	Luminor Bank AB	-	10,0 USD	5,6	1,5 USD	-	-	30.06.2019	-	LIBOR USD 1M + marża bankowa	

Spółka	Nazwa (firma) banku/ jednostki ze wskazaniem formy prawnej	Kwota kredytu / pożyczki wg umowy		Kwota kredytu / pożyczki pozostała do spłaty				Termin spłaty części		Warunki finansowe (warunki oprocentowania, sposób płacenia odsetek, inne)	Zabezpieczenia
				(część krótkoterminowa)		(część długoterminowa)		krótko-terminowej	długo-terminowej		
		PLN	Waluta	PLN	Waluta	PLN	Waluta				
(mln)	(mln)	(mln)	(mln)	(mln)	(mln)						
	Środki zgromadzone na lokatach bankowych zabezpieczających spłatę odsetek oraz rat kapitałowych*	-	-	(418,8)	(111,4) USD	-	-	-	-	-	-
				58,1	-	218,7	-				
				1.218,6	323,5 USD	1.981,6	542,9 USD				
			RAZEM	1.276,7		2.200,3					

W 2018 roku Grupa LOTOS S.A. nie zaciągała kredytów.

Marże bankowe dotyczące zaciągniętych kredytów i pożyczek mieszczą się w przedziale 0,85 pp. – 4,00 pp.

Konsorcjum banków (1): Pekao S.A., Société Générale S.A., Bank Handlowy w Warszawie S.A., mBank S.A., Industrial and Commercial Bank of China (Europe) S.A. (Spółka Akcyjna) Oddział w Polsce, Intesa Sanpaolo S.p.A. Spółka Akcyjna Oddział w Polsce, Banco Santander S.A., CaixaBank S.A. Oddział w Polsce, Sumitomo Mitsui Banking Corporation Europe Ltd.,

Konsorcjum banków (2): Banco Bilbao Vizcaya Argentaria S.A., Pekao S.A., BNP Paribas Fortis SA/NV, Credit Agricole CIB (dawniej Calyon), DNB Bank Polska S.A., ING Bank Śląski S.A., KBC Bank NV London, PKO BP S.A., Société Générale S.A., Santander Bank Polska S.A. (dawniej Bank Zachodni WBK S.A.), BGŻ BNP Paribas Bank Polska S.A., Sumitomo Mitsui Banking Corporation Europe Ltd., Bank Gospodarstwa Krajowego, Industrial and Commercial Bank of China (Europe) S.A. (Spółka Akcyjna) Oddział w Polsce,

Konsorcjum banków (3): Banco Bilbao Vizcaya Argentaria S.A., BNP Paribas Fortis NV,

Konsorcjum banków (4): Pekao S.A., PKO BP S.A., BNP Paribas S.A. Oddział w Polsce, ING Bank Śląski S.A., BGŻ BNP Paribas Bank Polska S.A.,

Konsorcjum banków (5): Pekao S.A., PKO BP S.A.,

Konsorcjum banków (6): Pekao S.A., mBank S.A

Konsorcjum instytucji finansowych (7): Bank Gospodarstwa Krajowego, Bank Millennium S.A., Pekao S.A., Bank Zachodni WBK S.A., PKO BP S.A., Powszechny Zakład Ubezpieczeń S.A., Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie S.A. oraz Société Générale S.A.

*Grupa LOTOS S.A. na dzień 31 grudnia 2018 dokonała skompensowania składnika aktywów finansowych (środków zabezpieczonych na spłatę zobowiązań kredytowych) i zobowiązania finansowego z tytułu otrzymanych kredytów i wykazała zgodnie z MSR 32 „Instrumenty finansowe: prezentacja” w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w kwocie netto, gdyż posiada ważny tytuł prawny do dokonania kompensaty ujętych kwot oraz zamierza jednocześnie zrealizować składnik aktywów i wykonać zobowiązanie. Gromadzenie środków na spłatę zobowiązań kredytowych wynika wprost z ustaleń zawartych w dokumentacji kredytowej dotyczącej kredytów inwestycyjnych związanych z finansowaniem Programu 10+ oraz z kredytem na refinansowanie i finansowanie zapasów. Spółka jest zobowiązana do zabezpieczenia i utrzymywania środków na spłatę rat kapitałowych i odsetek przypadających do spłaty w okresie do 6 miesięcy. Prezentacja netto służy odzwierciedleniu oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych z rozliczenia dwóch lub więcej instrumentów finansowych.

Kredyty bankowe Jednostki Dominującej

Kredyt na refinansowanie i finansowanie zapasów

Na dzień 31 grudnia 2018 roku wykorzystanie kredytu na refinansowanie i finansowanie zapasów udzielonego przez Konsorcjum banków (1), w kwocie nominalnej wynosi 751,9 mln zł (200,0 mln USD).

W dniu 10 października 2018 roku podpisany został aneks do umowy na finansowanie i refinansowanie zapasów, zawartej dnia 10 października 2012 roku, skutkujący przedłużeniem o 12 miesięcy (tj. do dnia 20 grudnia 2019 roku) okresu obowiązywania umowy.

Kredyty inwestycyjne

Na dzień 31 grudnia 2018 roku kredyty inwestycyjne, udzielone przez Konsorcja banków (2) i (3), związane z finansowaniem inwestycji w ramach Programu 10+, wykorzystane były w kwocie nominalnej 1.951,2 mln zł (519 mln USD). Na dzień 31 grudnia 2017 roku była to kwota 2.414,6 mln zł (693,6 mln USD).

Kredyty obrotowe

Kredyt na finansowanie kapitału obrotowego został udzielony Grupie LOTOS S.A. na podstawie umowy z Konsorcjum banków (4) w formie kredytów w rachunkach bieżących i jest wykorzystywany przez Spółkę w miarę zapotrzebowania Spółki na kapitał obrotowy.

Ponadto Jednostka Dominująca ma możliwość korzystania z kredytów obrotowych w łącznej kwocie 450 mln zł. Na dzień 31 grudnia 2018 roku ani 31 grudnia 2017 roku Spółka nie wykazywała zobowiązań z tego tytułu.

Kredyty bankowe pozostałych spółek Grupy Kapitałowej

Łączna wartość zobowiązań z tytułu kredytów bankowych pozostałych spółek Grupy Kapitałowej LOTOS na dzień 31 grudnia 2018 roku wynosiła 1.135,3 mln zł (31 grudnia 2017: 1.163,3 mln. zł). Na kwotę tę składały się głównie zobowiązania spółek LOTOS Asphalt Sp. z o.o. i LOTOS Paliwa Sp. z o.o. oraz spółek z segmentu wydobywczego: SPV Baltic Sp. z o.o. i AB LOTOS Geonafta.

Umowa na finansowanie Projektu EFRA

W dniu 30 czerwca 2015 roku spółka LOTOS Asphalt Sp. z o.o. i konsorcjum instytucji finansowych podpisały umowę kredytową (wraz z umowami towarzyszącymi), której celem jest uzupełnienie środków niezbędnych do sfinansowania realizacji Projektu EFRA.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku wartość zobowiązań z tytułu powyższych umów kredytowych wynosiła 899,7 mln zł (31 grudnia 2017: 668,8 mln zł).

Kredyty bankowe spółki LOTOS Paliwa Sp. z o.o.

Zobowiązania spółki LOTOS Paliwa Sp. z o.o. z tytułu kredytów bankowych związane są przede wszystkim z kredytami inwestycyjnymi udzielonymi przez bank PKO BP S.A., Pekao S.A oraz mBank S.A. na refinansowanie i finansowanie zakupu stacji paliw.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku wartość zobowiązań z tytułu powyższych umów kredytów inwestycyjnych wynosiła łącznie 137,5 mln zł (31 grudnia 2017: 174,4 mln zł).

Kredyt bankowy spółki SPV Baltic Sp. z o.o.

W dniu 31 stycznia 2014 roku spółka SPV Baltic Sp. z o.o. zawarła umowę kredytu inwestycyjnego z Nordea Bank Polska S.A. (obecnie PKO BP S.A.) na sfinansowanie zakupu platformy wiertniczej (umowa z dnia 20 grudnia 2013 roku). Na dzień 31 grudnia 2018 roku zobowiązania z tego tytułu wynosiły 51,2 mln zł (31 grudnia 2017: 63,1 mln zł).

Kredyty bankowe spółki AB LOTOS Geonafta

W dniu 29 czerwca 2015 roku spółka AB LOTOS podpisała z Nordea Bank AB Lithuanian Branch (obecnie Luminor Bank AB) aneks do umowy kredytowej z dnia 27 września 2012 roku, na mocy którego bank udzielił spółce:

- o kredytu długoterminowego w wysokości do 20 mln USD,
- o kredytu obrotowego w wysokości 10 mln USD,

w celu refinansowania dotychczasowych kredytów.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku zobowiązania AB LOTOS Geonafta z tytułu powyższej umowy wynosiły w sumie 14,8 mln zł (4 mln USD). Na dzień 31 grudnia 2017 roku było to 43,8 mln zł (12,6 mln USD).

Pożyczki

Pożyczki Grupy dotyczą głównie spółki SPV Baltic Sp. z o.o. (segment wydobywczy), która zawarła w dniu 31 stycznia 2014 roku umowę pożyczki z Agencją Rozwoju Przemysłu S.A., z przeznaczeniem na sfinansowanie zakupu platformy wiertniczej (umowa z dnia 20 grudnia 2013 roku). Na dzień 31 grudnia 2018 roku zobowiązania z tytułu tej pożyczki wynosiły 51,2 mln zł (31 grudnia 2017: 63,1 mln zł).

Zobowiązania z tytułu pożyczek pozostałych spółek Grupy dotyczą spółek LOTOS Kolej Sp. z o.o. i RCEkoenergia Sp. z o.o. i zostały zaciągnięte w celu dofinansowania modernizacji lokomotyw oraz modernizacji instalacji odpylania spalin w elektrociepłowni.

Pozostałe umowy finansowe

Finansowanie projektu B8

W roku 2016 spółka celowa B8 Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Baltic S.K.A. (segment wydobywczy) zawarła z Bankiem Gospodarstwa Krajowego („BGK”) oraz Polskim Funduszem Rozwoju S.A. (Fundusz Inwestycji Infrastrukturalnych – Dłużny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych, „PFR”) umowy dotyczące finansowania zagospodarowania złoża ropy naftowej B8 na Morzu Bałtyckim, w tym umowy dotyczące programu emisji obligacji senioralnych oraz programu emisji obligacji podporządkowanych.

Na dzień 31 grudnia 2017 roku w związku z naruszeniem warunków emisji istniały podstawy do skorzystania z opcji wcześniejszego wykupu obligacji przez PFR i BGK. Podmioty finansujące nie skorzystały z tej opcji. W dniu 25 lipca 2018 roku spółka B8 spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Baltic S.K.A. zawarła z Bankiem Gospodarstwa Krajowego aneks do umowy programu emisji obligacji senioralnych oraz aneksu do warunków emisji obligacji, wyemitowanych przez spółkę i objętych przez BGK. W dniu 27 lipca 2018 roku spółka B8 Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Baltic S.K.A. wyemitowała obligacje o łącznej wartości nominalnej wynoszącej 30 mln USD. Środki pozyskane z emisji zostały przeznaczone na wykup wszystkich obligacji objętych przez Polski Fundusz Rozwoju S.A. Na dzień 31 grudnia 2018 roku spółka, zgodnie z zawartą umową, posiada prawo wyemitowania dodatkowych obligacji na kwotę 27,9 mln USD. Terminy wykupu wszystkich wyemitowanych obligacji zostały określone na okresy w przedziale od 30 września 2020 roku do 30 czerwca 2022 roku. W odniesieniu do obecnie wyemitowanych i niewykupionych obligacji spółki B8 Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Baltic S.K.A. na dzień 31 grudnia 2018 roku miało miejsce naruszenie jednego ze zmienionych aneksem wskaźników finansowych, w związku z tym długoterminowa część zobowiązań z tytułu powyższej umowy w wysokości 227 mln zł została zaprezentowana w zobowiązaniach krótkoterminowych. Na dzień 31 grudnia 2018 roku zobowiązania te nie zostały postawione przez BGK w stan wymagalności.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku wartość zobowiązania z tytułu wyemitowanych przez spółkę B8 Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Baltic S.K.A. obligacji, bez uwzględnienia wydatków związanych z emisją wynosiła 226,9 mln zł (31 grudnia 2017: 201,3 mln zł).

Obligacje LOTOS Petrobaltic

W 2018 roku Grupa dokonała wykupu obligacji wyemitowanych przez spółkę LOTOS Petrobaltic S.A. i zaprezentowała wydatki z tego tytułu w kwocie 113,8 mln zł w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych z działalności finansowej Grupy.

Zdarzenia po zakończeniu okresu sprawozdawczego

W dniu 20 lutego 2019 roku Grupa LOTOS S.A. zawarła umowę udzielenia pożyczki w kwocie 90,0 mln zł spółce LOTOS Exploration and Production Norge AS („LOTOS E&P Norge”). Pożyczka przeznaczona zostanie na spłatę części zadłużenia spółki LOTOS E&P Norge wobec spółki LOTOS Petrobaltic S.A. i/lub na zabezpieczenie bieżącej płynności spółki LOTOS E&P Norge. Termin spłaty pożyczki ustalony został do dnia 31 grudnia 2026 roku. Zabezpieczeniem spłaty pożyczki jest weksel in blanco z klauzulą „bez protestu” wraz z deklaracją wekslową. Oprocentowanie pożyczki określone zostało w oparciu o stawkę NIBOR 3M powiększona o marżę.

5.3.3. Pożyczki wewnątrzgrupowe

Informacje na temat pożyczek wewnątrzgrupowych Grupy Kapitałowej LOTOS na dzień 31 grudnia 2018 roku:

Jednostka udzielająca pożyczkę	Jednostka otrzymująca pożyczkę	Kwota pożyczki wg umowy		Kwota pożyczki pozostała do spłaty na dzień 31.12.2018				Termin spłaty części		Warunki finansowe (warunki oprocentowania, sposób płacenia odsetek, inne)	Zabezpieczenia	Data zawarcia umowy
				(część krótkoterminowa)		(część długoterminowa)		krótkoterminowej	długoterminowej			
		PLN	Waluta	PLN	Waluta	PLN	Waluta					
		(mln)	(mln)	(mln)	(mln)	(mln)	(mln)					
LOTOS Petrobaltic S.A.	Energobaltic Sp. z o.o.	9,9	-	4,2	-	0,8	-	30.06.2019	28.02.2020	WIBOR 1M + marża	Weksel własny in blanco z klauzulą „bez protestu” wraz z deklaracją wekslową	30.10.2013
LOTOS Petrobaltic S.A.	LOTOS Norge AS	832,5	273,2 USD	24,1	6,4 USD	75,2	20,0 USD	31.01.2019	31.01.2021	LIBOR 6M + marża	Weksel własny in blanco z klauzulą „bez protestu” wraz z deklaracją wekslową	26.08.2008
LOTOS Petrobaltic S.A.	LOTOS Norge AS	Przewalutowanie pożyczki z USD na NOK		237,6	674,0 NOK	-	-	31.01.2019	-	LIBOR 6M + marża	Weksel własny in blanco z klauzulą „bez protestu” wraz z deklaracją wekslową	08.05.2015
LOTOS Petrobaltic S.A.	SPV Baltic Sp. z o.o.	42,6	14,0 USD	-	-	65,0	17,0 USD	-	31.01.2022	LIBOR 6M + marża	Weksel in blanco	23.12.2013
LOTOS Petrobaltic S.A.	SPV Baltic Sp. z o.o.	46,3	-	-	-	53,9	-	-	31.01.2022	WIBOR 6M + marża	Weksel in blanco	27.01.2014

LOTOS Petrobaltic S.A.	B8 Sp. Z o.o. SKA	8,5	-	-	-	9,9	-	-	31.12.2022	WIBOR 3M + marża	Weksel in blanco	20.10.2015
LOTOS Petrobaltic S.A.	B8 Sp. Z o.o. SKA	80,0		0,2	-	50,0	-	21.01.2019	31.07.2022	WIBOR 1Y + marża	Weksel in blanco	30.10.2018
AB Lotos Geonafta	LOTOS Norge AS	75,2	20,0 USD	75,0	20,0 USD	2,0	0,5 USD	31.12.2019	30.03.2020	LIBOR 3M + marża	Weksel własny	24.10.2011
LOTOS Upstream Sp. z o.o.	LOTOS Upstream UK Ltd.	0,4	0,1 GBP	0,4	0,1 GBP	-	-	15.02.2019	-	LIBOR 3M+ marża, w dniu spłaty kapitału	Brak	15.05.2018
LOTOS Upstream Sp. z o.o.	LOTOS Upstream UK Ltd.	1,2	0,2 GBP	1,2	0,2 GBP	-	-	31.12.2019	-	LIBOR 3M+ marża, w dniu spłaty kapitału	Brak	28.11.2018
Kambr Navigation Company Limited	Miliana Shipmanagement Limited	0,8	0,2 USD	2,1	0,5 USD	-	-	30.06.2019	-	LIBOR 1M + marża	Brak	29.05.2013
Petro Icarus Company Limited	Miliana Shipmanagement Limited	4,1	1,1 USD	2,3	0,6 USD	-	-	30.06.2019	-	LIBOR 1M + marża	Brak	29.05.2013
Granit Navigation Company Limited	Miliana Shipmanagement Limited	0,7	0,2 USD	0,4	0,1 USD	-	-	30.06.2019	-	LIBOR 1M + marża	Brak	29.05.2013
Bazalt Navigation Company Limited	Miliana Shipmanagement Limited	0,6	0,2 USD	0,3	0,1 USD	-	-	30.06.2019	-	LIBOR 1M + marża	Brak	29.05.2013
Granit Navigation Company Limited	Miliana Shipmanagement Limited	2,4	0,6 USD	2,5	0,7 USD	0,6	0,2 USD	31.12.2019	30.06.2020	LIBOR 1M + marża	Brak	10.12.2014
Petro Icarus Company Limited	Miliana Shipmanagement Limited	13,4	3,6 USD	11,0	2,9 USD	2,4	0,6 USD	31.12.2019	30.06.2020	LIBOR 1M + marża	Brak	10.12.2014

Kambr Navigation Company Limited	Miliana Shipmanagement Limited	2,7	0,7 USD	2,7	0,7 USD	0,6	0,2 USD	31.12.2019	30.06.2020	LIBOR 1M + marża	Brak	10.12.2014
Bazalt Navigation Company Limited	Miliana Shipmanagement Limited	2,2	0,6 USD	2,4	0,6 USD	0,5	0,1 USD	31.12.2019	30.06.2020	LIBOR 1M + marża	Brak	10.12.2014
Miliana Shipping Group	Miliana Shipmanagement Limited	0,7	0,2 USD	0,7	0,2 USD	-	-	31.12.2018	-	LIBOR 1M + marża	Brak	25.08.2016
Miliana Shipmanagement Limited	St. Barbara Navigation Company Limited	4,1	1,1 USD	0,7	0,2 USD	1,7	0,5 USD	31.12.2019	28.02.2023	LIBOR 1M + marża	Brak	10.11.2016
Petro Aphrodite Company Limited	Miliana Shipmanagement Limited	0,8	0,2 USD	0,7	0,2 USD	0,2	0,0 USD	31.12.2019	30.06.2020	LIBOR 1M + marża	Brak	19.08.2016
Grupa LOTOS S.A.	LOTOS Upstream Sp. z o.o.	8,9	-	7,6	-	-	-	30.09.2019	-	WIBOR 6M + marża	Weksel in blanco z klauzulą „bez protestu”	19.10.2018
Grupa LOTOS S.A.	Energobaltic Sp. z o.o.	10,0		10,2	-	-	-	31.12.2019	-	WIBOR 6M + marża	Weksel własny in blanco, hipoteka do kwoty 15 mln	19.12.2016
				22,2	PLN	114,6	PLN					
				124,9	33,2 USD	148,2	39,1 USD					
RAZEM				237,6	674,0 NOK	-	- NOK					
				1,6	0,3 GBP	-	- GBP					
				386,3		262,8						

5.3.4. Ocena dotycząca zarządzania zasobami finansowymi

W 2018 roku spółki z Grupy Kapitałowej LOTOS w pełni wywiązywały się z zaciągniętych zobowiązań finansowych wobec swoich kontrahentów.

W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2018 roku, spółki z GK LOTOS korzystały z pożyczek, kredytów inwestycyjnych obrotowych - w szczególności w rachunku bieżącym oraz posiadały zobowiązania z tytułu wyemitowanych obligacji i leasingu finansowego.

W ramach umów kredytowych związanych z realizacją Programu 10+ oraz refinansowaniem zapasów, Grupa LOTOS S.A. zobowiązana jest utrzymywać kowenant finansowy zdefiniowany jako Tangible Consolidated Net Worth - na poziomie nie niższym niż ustalony w tych umowach.

Ponadto, w ramach kredytu na refinansowanie zapasów, Spółka zobowiązana jest do utrzymywania wskaźnika finansowego, określonego jako Loan to Pledged Inventory Value Ratio (wartość kredytu na zapasy/wartość zapasów Spółki, stanowiących przedmiot zabezpieczenia kredytu) - na poziomie nie wyższym niż określony przedmiotową umową.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz 31 grudnia 2017 roku Spółka całkowicie wypełniała opisane powyżej zobowiązania.

5.3.5. Przewidywana sytuacja finansowa Grupy LOTOS S.A. i jej grupy kapitałowej

Założenia Zarządu Spółki odnoszące się do przewidywanej przyszłej sytuacji finansowej opisane zostały w rozdziale drugim.

5.4. Oświadczenia Zarządu

5.4.1. W sprawie zgodności rocznego sprawozdania finansowego i sprawozdania zarządu z działalnością Grupy LOTOS S.A. oraz jej grupy kapitałowej

Zarząd Grupy LOTOS S.A. w składzie:

Mateusz Aleksander Bonca - Prezes Zarządu

Patryk Demski – Wiceprezes Zarządu ds. Inwestycji i Innowacji

Jarosław Kawula - Wiceprezes Zarządu ds. Produkcji i Handlu

Rober Sobków - Wiceprezes Zarządu ds. Finansowych

Jarosław Wittstock – Wiceprezes Zarządu ds. Korporacyjnych

oświadcza, że wedle swojej najlepszej wiedzy, roczne sprawozdanie finansowe Grupy LOTOS S.A. oraz roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej LOTOS za rok 2018 i dane porównywalne, sporządzone zostały zgodnie z obowiązującymi zasadami rachunkowości oraz że odzwierciedlają w sposób prawdziwy, rzetelny i jasny sytuację majątkową i finansową oraz wynik finansowy Grupy LOTOS S.A. oraz Grupy Kapitałowej LOTOS.

Zarząd Grupy LOTOS S.A. oświadcza ponadto, iż roczne sprawozdanie Zarządu z działalności Grupy LOTOS S.A. oraz jej grupy kapitałowej za rok 2018 zawiera prawdziwy obraz rozwoju i osiągnięć oraz sytuacji Grupy Kapitałowej LOTOS, w tym opis podstawowych zagrożeń i ryzyk.

5.4.2. Informacja Zarządu o dokonaniu wyboru firmy audytorskiej sporządzona w oparciu o oświadczenie Rady Nadzorczej

Zarząd Grupy LOTOS S.A. informuje, że firma audytorska uprawniona do badania rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej LOTOS za rok 2018 oraz sprawozdania finansowego Grupy LOTOS S.A. za rok 2018 została wybrana zgodnie z przepisami prawa, w tym procedury wyboru firmy audytorskiej obowiązującej w Spółce oraz że ona oraz biegli rewidenci dokonujący tego badania spełniali warunki do wyrażenia bezstronnej i niezależnej opinii o badanym rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym oraz rocznym sprawozdaniu

finansowym, zgodnie z obowiązującymi przepisami, standardami wykonywania zawodu i zasadami etyki zawodowej.

Poza tym Spółka i firma audytorska przestrzegają obowiązujących przepisów związanych z rotacją firmy audytorskiej i kluczowego biegłego rewidenta oraz obowiązkowymi okresami karencji,

Spółka posiada politykę w zakresie wyboru firmy audytorskiej oraz politykę w zakresie świadczenia na rzecz emitenta przez firmę audytorską, podmiot powiązany z firmą audytorską lub członka jego sieci dodatkowych usług niebędących badaniem, w tym usług warunkowo zwolnionych z zakazu świadczenia przez firmę audytorską.

Grupa Kapitałowa LOTOS publikuje regulę zmiany audytora w internetowym serwisie relacji inwestorskich.

6. Zasady sporządzenia rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej LOTOS oraz jednostkowe sprawozdanie finansowe Grupy LOTOS S.A. zostały sporządzone zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej („MSSF”) zatwierdzonymi przez Unię Europejską, opublikowanymi i obowiązującymi na dzień 31 grudnia 2018 roku.

Nowe standardy, zmiany w obowiązujących standardach oraz interpretacje, które zostały przyjęte przez Unię Europejską („UE”):

- o Zmiany do MSSF 2 „Płatności na bazie akcji” - klasyfikacja oraz wycena płatności na bazie akcji (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub później),
- o Zmiany do MSSF 4 „Umowy ubezpieczeniowe” - zastosowanie MSSF 9 „Instrumenty finansowe” wraz z MSSF 4 „Instrumenty ubezpieczeniowe” (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub później lub w momencie zastosowania MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy),
- o Zmiany do MSSF 15 „Przychody z umów z klientami” - wyjaśnienia do MSSF 15 „Przychody z umów z klientami” (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub później),
- o Zmiany do MSR 40 „Nieruchomości inwestycyjne” - przeniesienia nieruchomości inwestycyjnych (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub później),
- o Zmiany do MSSF 1 i MSR 28 w wyniku „Poprawki do MSSF (cykl 2014 - 2016)” - dokonane zmiany w ramach procedury wprowadzania dorocznych poprawek do MSSF (MSSF 1, MSSF 12 oraz MSR 28) ukierunkowane głównie na rozwiązywanie niezgodności i uściślenie słownictwa (zmiany do MSSF 1 i MSR 28 obowiązują w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub później),
- o Interpretacja KIMSF 22 „Transakcje w walutach obcych i płatności zaliczkowe” (obowiązująca w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub później),
- o MSSF 16 „Leasing” (obowiązujący w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub później),
- o Zmiany do MSSF 9 „Instrumenty finansowe” - charakterystyka opcji przedpłaty z ujemną kompensatą (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub później),
- o Interpretacja KIMSF 23 „Niepewność w zakresie rozliczania podatku dochodowego” (obowiązująca w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub później).

Nowe standardy, zmiany w obowiązujących standardach oraz interpretacje, które nie zostały przyjęte przez Unię Europejską:

- o MSSF 14 „Odroczone salda z regulowanej działalności” (obowiązujący w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2016 roku lub później),
- o MSSF 17 „Umowy ubezpieczeniowe” (obowiązujący w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2021 roku lub później),
- o Zmiany do MSSF 3 „Połączenia przedsięwzięć” - definicja przedsięwzięcia (obowiązujące w odniesieniu do połączeń, w przypadku których data przejęcia przypada na początek pierwszego okresu rocznego rozpoczynającego się 1 stycznia 2020 r. lub później oraz w odniesieniu do nabycia aktywów, które nastąpiło w dniu rozpoczęcia w/w okresu rocznego lub później),
- o Zmiany do MSSF 10 „Skonsolidowane sprawozdania finansowe” oraz MSR 28 „Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach” - sprzedaż lub wniesienie aktywów pomiędzy inwestorem a jego jednostką stowarzyszoną lub wspólnym przedsięwzięciem oraz późniejsze zmiany (data wejścia w życie zmian została odroczone do momentu zakończenia prac badawczych nad metodą praw własności),
- o Zmiany do MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych” i MSR 8 „Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów” - definicja istotności (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2020 roku lub później),

- o Zmiany do MSR 19 „Świadczenia pracownicze” - zmiana, ograniczenie lub rozliczenie planu (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub później),
- o Zmiany do MSR 28 „Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach” - długoterminowe udziały w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub później),
- o Zmiany do różnych standardów „Poprawki do MSSF (cykl 2015 - 2017)” - dokonane zmiany w ramach procedury wprowadzania dorocznych poprawek do MSSF (MSSF 3, MSSF 11, MSR 12 oraz MSR 23) ukierunkowane głównie na rozwiązywanie niezgodności i uściślenie słownictwa (obowiązują w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub później),
- o Zmiany odniesień do założeń koncepcyjnych zawartych w MSSF (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2020 roku lub później).

Daty wejścia w życie są datami wynikającymi z treści standardów ogłoszonych przez Radę ds. Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej. Daty stosowania standardów w UE mogą różnić się od dat stosowania wynikających z treści standardów i są ogłaszane w momencie zatwierdzenia do stosowania przez UE.

Spółka nie zdecydowała się na wcześniejsze zastosowanie żadnego z przyjętych przez UE standardów, interpretacji lub zmian, które na dzień 31 grudnia 2018 roku nie miały zastosowania.

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe oraz jednostkowe sprawozdanie finansowe zostało sporządzone przy założeniu kontynuowania działalności gospodarczej przez spółki Grupy w dającej się przewidzieć przyszłości. Na dzień zatwierdzenia sprawozdań finansowych nie stwierdza się istnienia okoliczności wskazujących na zagrożenie kontynuowania działalności przez spółki Grupy.

Walutą funkcjonalną Jednostki Dominującej i walutą prezentacji skonsolidowanego sprawozdania finansowego oraz jednostkowego sprawozdania finansowego jest złoty polski („złoty”, „zł”, „PLN”). Skonsolidowane sprawozdanie finansowe oraz jednostkowe sprawozdanie finansowe zostało sporządzone w milionach złotych i wszystkie wartości, o ile nie wskazano inaczej, podane są w milionach złotych.

Sprawozdanie Zarządu
z działalności Grupy LOTOS S.A.
oraz jej grupy kapitałowej
za rok 2018

Ryzyka w działalności Grupy Kapitałowej LOTOS

7. Ryzyka w działalności Grupy Kapitałowej LOTOS

Wdrożony w Grupie Kapitałowej LOTOS system zarządzania ryzykiem korporacyjnym (ang. *Enterprise Risk Management, ERM*) wspiera skuteczną realizację strategii i procesów biznesowych m.in. poprzez:

- o identyfikację i ocenę ryzyka, w tym planowanie oraz prognozowanie wyników i możliwych odchyłeń, w kontekście zmienności i niepewności otoczenia,
- o świadome podejmowanie decyzji biznesowych z uwzględnieniem ryzyka,
- o aktywne kształtowanie profilu ryzyka działalności poprzez minimalizowanie wpływu zagrożeń na osiągnięcie wyznaczonych celów oraz przez wykorzystanie pojawiających się szans.

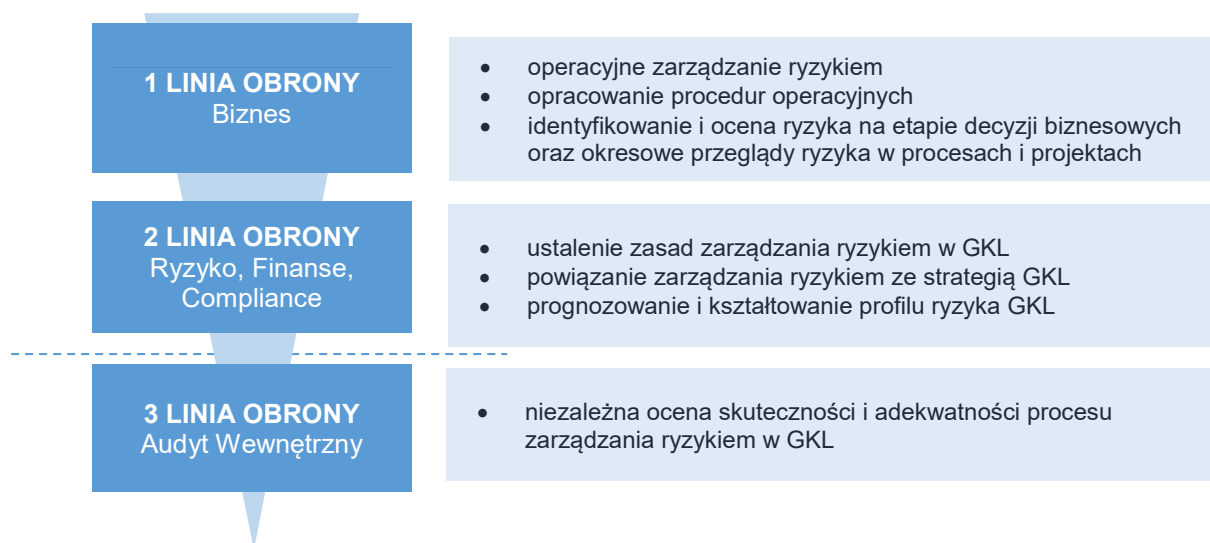
Powyższe zasady wdrożone zostały w ramach Polityki zarządzania ryzykiem korporacyjnym w Grupie Kapitałowej LOTOS oraz opisane w szczegółowej procedurze postępowania obowiązującej we wszystkich spółkach grupy.

7.1. Model zarządzania ryzykiem

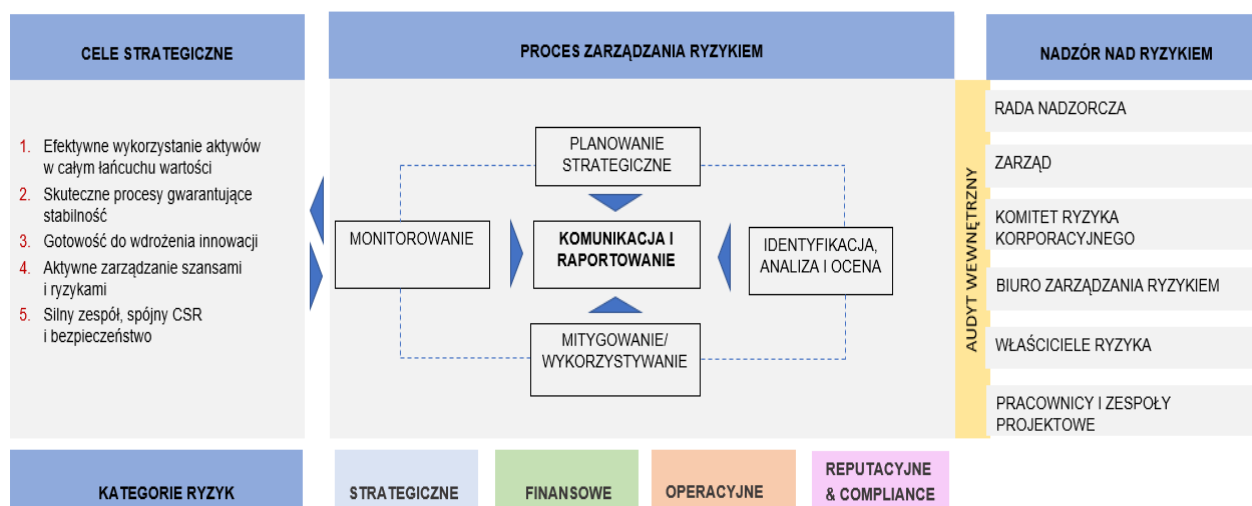
Mechanizmy operacyjnego – bieżącego zarządzania ryzykiem wbudowane są w istniejące procesy biznesowe (tzw. 1 linia obrony), które dostosowane są do specyfiki danej działalności oraz skali potencjalnych skutków ryzyka na wyniki Grupy Kapitałowej.

Kolejnym poziomem zarządzania jest nadzór i ocena skuteczności operacyjnych sposobów zarządzania danym ryzykiem – zapewniona poprzez skuteczne funkcje organizacyjne obszarów: Ryzyko, Compliance i Finanse (tzw. 2 linia obrony).

Ostatecznie, adekwatność i skuteczność całego systemu zarządzania ryzykiem weryfikowana jest okresowo przez Audyt wewnętrzny (tzw. 3 linia obrony).

Struktura systemu zarządzania ryzykiem (ERM)

7.1.1. Aktywne zarządzanie ryzykiem jako cel strategiczny

Dynamiczne otoczenie oraz innowacyjny rozwój Grupy Kapitałowej LOTOS wymagają ciągłego doskonalenia i wysokiej aktywności w zakresie zarządzania ryzykiem.

Aktywne zarządzanie szansami i zagrożeniami zostało zdefiniowane jako jeden z celów strategicznych na lata 2017-2022. Jest realizowane poprzez dwie inicjatywy strategiczne:

- o zarządzanie ryzykiem optymalizujące wartość dla interesariuszy,
- o budowę silnej kultury otwartej dyskusji i wczesnego reagowania na symptomy ryzyk, w dłuższym okresie efektywniejsze zarządzanie apetytem na ryzyko.

W roku 2018 kontynuowane były działania doskonalące zarządzanie ryzykiem w oparciu o opracowane w 2017 roku kierunki rozwoju systemu ERM.

W ramach systemu ERM działania koncentrowane są na kluczowych ryzykach działalności, w szczególności na prognozowaniu ich wpływu na działalność i wyniki spółki. Pozwala to na opracowanie działań wyprzedzających, które mogą wpłynąć na ograniczenie lub wykorzystanie ryzyka lub jego skutków. Jest to kluczowa funkcjonalność systemu obecnie wzmocniana w Grupie Kapitałowej LOTOS.

W roku 2018 w zakresie zarządzania ryzykiem Grupa Kapitałowa LOTOS wprowadziła:

- o definicję **apetytu na ryzyko**, czyli poziomu ryzyka odchylenia w realizacji kluczowego celu EBITDA LIFO,
- o metodykę wyceny **ekspozycji na ryzyko**, celem systematycznego monitorowania i prognozowania wpływu ryzyka na wyniki firmy,
- o kompleksowe wytyczne w zakresie metodyki zarządzania ryzykiem korporacyjnym w Grupie Kapitałowej.

Ponadto prowadzono prace skierowane na intensyfikację rozwoju procesu identyfikowania i raportowania ryzyka oraz zasobów w spółkach Grupy Kapitałowej.

Działania realizowane w ramach procesu zarządzania ryzykiem korporacyjnym w Grupie Kapitałowej LOTOS wspierane są przez wewnętrzne narzędzie informatyczne - Portal ERM, które podlega stałemu rozwojowi i doskonaleniu.

7.1.2. Proces zarządzania ryzykiem

Zarządzanie szansami oraz zagrożeniami na szczeblu korporacyjnym realizowane jest w ramach procesu zakładającego:

- o identyfikację ryzyk - ryzyka identyfikowane są w kontekście realizowanych celów strategicznych oraz operacyjnych (rocznych),
- o analizę i ocenę ryzyk – ocena odbywa się w 2 perspektywach czasowych: rocznej i długoterminowej. Kryteriami oceny są zarówno skutki finansowe, jak i reputacyjne, agregowane jako wpływ na parametry pozafinansowe: wizerunek, środowisko i ludzi,

- o ustalenie sposobu postępowania z ryzykiem - dla każdego z istotnych ryzyk ustalany jest bieżący sposób zarządzania, wskazywane są środki kontroli i mechanizmy zabezpieczające. Dla najważniejszych ryzyk (tzw. TOP RISK) przygotowywane są szczegółowe karty zarządzania danym ryzykiem - planowane są działania ograniczające zagrożenia i wykorzystujące szanse, także sposób postępowania na wypadek materializacji ryzyka,
- o wdrożenie działań ograniczających zagrożenia i wykorzystujących szanse – realizacja zadań zdefiniowanych w planach postępowania z ryzykiem i bieżące monitorowanie ich statusu,
- o monitorowanie wskaźników ryzyka – dla najważniejszych ryzyk definiowane są wskaźniki ryzyka (*KRI – key risk indicator*), które pozwalają na monitorowanie poziomu ekspozycji na ryzyko oraz prawdopodobieństwa materializacji ryzyka, zgodnie z przyjętymi zasadami,
- o przeglądy ryzyk – okresowo (półrocznie), dokonywany jest przegląd i aktualizacja oceny wszystkich zdefiniowanych ryzyk,
- o komunikacja i raportowanie - na każdym etapie procesu wdrożono standardy komunikowania i raportowania wyników realizowanych działań; Zarząd i Rada Nadzorcza otrzymują systematycznie kwartalny raport o ryzyku w organizacji oraz skuteczności podejmowanych działań mających na celu jego ograniczenie lub wykorzystanie,
- o rocznie analizowana jest skuteczność i adekwatność systemu zarządzania ryzykiem oraz podejmowane są decyzje dotyczące kierunków dalszego rozwoju systemu ERM.

7.1.3. Nadzór nad ryzykiem - uczestnicy systemu

POZIOM NADZORU	ROLA
Rada Nadzorcza	<ul style="list-style-type: none"> monitoruje skuteczność systemu zarządzania ryzykiem
Zarząd	<ul style="list-style-type: none"> określa apetyt na ryzyko w kontekście zdefiniowanej strategii, podjmuje kluczowe decyzje dot. najważniejszych ryzyk (TOP RISK) w tym zasobów i systemu ERM
Komitet Ryzyka Korporacyjnego	<ul style="list-style-type: none"> opiniuje i rekomenduje działania z zakresu najważniejszych ryzyk (TOP RISK) i systemu ERM, w tym apetytu na ryzyko monitoruje realizację zaplanowanych zadań w skład Komitetu wchodzi przedstawiciele kluczowych obszarów w organizacji
Biuro Zarządzania Ryzykiem	<ul style="list-style-type: none"> koordynuje i wspiera prowadzone przez Właścicieli Ryzyka działania prowadzone w ramach procesu zarządzania ryzykiem w GK LOTOS wspiera Koordynatorów ryzyka w spółkach GK LOTOS syntetyzuje informację o ryzyku w organizacji wycenia ekspozycję na ryzyko GK LOTOS odpowiada za koordynację i rozwój zarządzania ryzykiem korporacyjnym
Właściciele ryzyka	<ul style="list-style-type: none"> zarządzają poszczególnymi ryzykami, w tym określają sposób postępowania z ryzykiem, monitorują jego poziom oraz nadzorują wdrożenie działań ograniczających ryzyko i wykorzystujących szanse
Pracownicy / Zespoły projektowe	<ul style="list-style-type: none"> identyfikują nowe ryzyka realizują działania ograniczające zagrożenia lub wykorzystujące szanse
Biuro Audytu Wewnętrzno	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje i ocenia zagrożenia dotyczące działalności Grupy Kapitałowej LOTOS weryfikuje stosowane mechanizmy kontrolne i bada ich skuteczność dokonyuje oceny skuteczności systemu zarządzania ryzykiem w ramach oceny dojrzałości organizacyjnej

7.2. Kategorie ryzyk w działalności Grupy Kapitałowej LOTOS

Najważniejsze obszary ryzyk dla działalności GK LOTOS to ryzyka strategiczne, operacyjne, finansowe oraz reputacyjne i compliance. Ryzyka te mają wpływ na niepewność realizacji założonych celów, zarówno strategicznych jak i operacyjnych.

Ryzyka strategiczne

W roku 2018 kluczowymi ryzykami wpływającymi na bieżące, jak również długoterminowe wyniki, były ryzyka realizacji projektów strategiczno – rozwojowych, takich jak EFRA (projekt opóźnionego koksowania), zagospodarowania złoża B8 oraz zagospodarowania złóż norweskich.

Realizacja dużych projektów rozwojowych w dwóch kluczowych obszarach biznesowych, czyli produkcji oraz wydobyciu, wymaga stałego monitorowania kluczowych elementów projektu: budżetu, terminu i zakresu realizowanych prac. Spodziewane efekty są kluczowym elementem realizacji nowej strategii GK LOTOS.

Systematyczne monitorowanie statusu projektów oraz ryzyk projektów strategicznych pozwala GK LOTOS na wyprzedzającą analizę sytuacji oraz wdrażanie działań wspierających oraz wykorzystywanie pojawiających się szans. W ramach zarządzania projektami GK LOTOS stosuje metodę zarządzania portfelowego, kierując strumieniem kapitału w zależności od sytuacji wewnętrznej oraz zewnętrznej Spółki.

Działalności Grupy Kapitałowej LOTOS stale towarzyszą ryzyka megatrendów, których efekty widoczne są w głównej mierze w krótkim okresie poprzez materializację ryzyk rynkowych.

Istotne z punktu widzenia funkcjonowania GKL są także ryzyka regulacyjne na poziomie krajowym oraz europejskim. Stale monitorowane jest otoczenie prawne i procedowane zmiany regulacji, w celu ograniczenia ich potencjalnych negatywnych skutków (np.: regulacje dot. Narodowego Celu Wskaźnikowego NCW oraz Narodowego Celu Redukcyjnego NCR).

GK LOTOS identyfikuje, analizuje i rozwija aktywnie szanse rozwojowe w tym projekty innowacyjne, związane z oddziaływaniem megatrendów, nowych regulacji i rozwoju technologii na branżę Oil & Gas i szerzej na sektor elektroenergetyki.

Ryzyka finansowe

Kluczowa dla działalności każdego przedsiębiorstwa jest płynność i zdolność do finansowania działalności, która zapewnia nie tylko możliwość prowadzenia działalności podstawowej - bieżącej, ale także inwestowania w rozwój i obsługi długoterminowych zobowiązań.

Będąc w okresie realizacji dużych inwestycji oraz obsługując zobowiązania po inwestycjach z lat poprzednich (Program 10+), GK LOTOS stale monitoruje parametry płynnościowe i mierniki mówiące o poziomie zadłużenia spółki. W roku 2018 płynność GK LOTOS była na dobrym poziomie i pozwalała na finansowanie projektów rozwojowych zgodnie z założeniami strategicznymi.

Ryzyka operacyjne

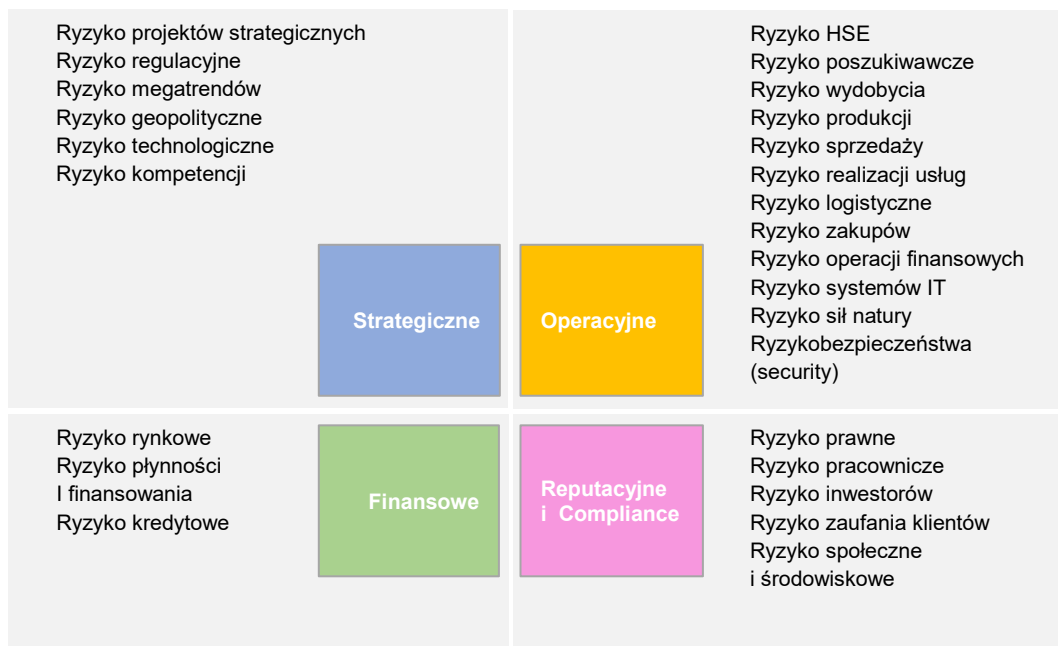
GKL, prowadząc działalność operacyjną w różnych obszarach, stale monitoruje ryzyka w każdej z nich. Działalności operacyjnej towarzyszy szereg ryzyk, których mitygowanie i wykorzystywanie stanowi codzienny element pracy kadry GKL.

Szczególne dbałość przywiązywana jest do analizy ryzyk dotyczących bezpieczeństwa, środowiska i ryzyk technicznych zapewniających bezpieczeństwo procesów operacyjnych. Spółka przywiązuje również dużą uwagę do zapewnienia najwyższej jakości realizacji procesów logistyki i sprzedaży w celu spełnienia oczekiwań klientów. GK LOTOS wprowadza nowe działania wpływające na stałe podwyższenie poziomu bezpieczeństwa ludzi oraz na wykonywanie pracy zgodnie z zasadą poszanowania środowiska wykorzystując dostępne metody ograniczania ryzyka.

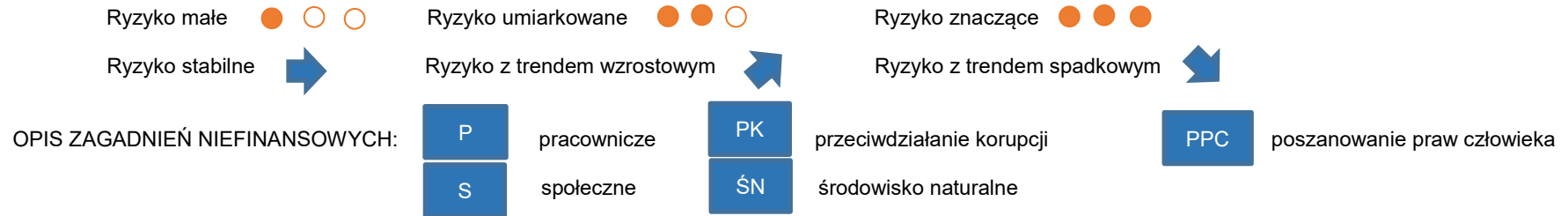
Ryzyka reputacyjne i compliance

GK LOTOS funkcjonuje w otoczeniu wielu regulacji i przepisów. W celu zminimalizowania ryzyka nieprzestrzegania obowiązujących wymagań funkcjonują we wszystkich spółkach GKL struktury compliance, wspierające działania w tym obszarze.

Niezwykle istotne z punktu widzenia funkcjonowania Spółki są także dobre i obopólnie efektywne relacje z kluczowymi interesariuszami: akcjonariuszami i inwestorami, społeczeństwem, środowiskiem, pracownikami, dostawcami oraz instytucjami finansowymi. Stale usprawniane są procesy wewnętrzne w tym procesy raportowania i komunikacji w celu zapewnienia najwyższej transparentności w relacjach z interesariuszami, w tym w zakresie dialogu o towarzyszących działalności GKL ryzykach oraz sposobach ich mitygowania.

Szczegółowa charakterystyka kluczowych ryzyk w Grupie Kapitałowej LOTOS

KATEGORIA	SKRÓCONY OPIS RYZYKA	SPOSÓB MITYGACJI / POSTĘPOWANIA Z RYZYKIEM	POTENCJALNE NEGATYWNE SKUTKI RYZYKA	POZIOM RYZYKA	TREND
RYZYKA STRATEGICZNE					
1. Ryzyko projektów strategicznych	Opóźnienia w realizacji projektów strategicznych takich jak EFRA, zagospodarowanie złoża B8, WOW (węzeł odzysku wodoru), B4B6	<ul style="list-style-type: none"> Szczegółowe i etapowe przygotowanie projektów strategicznych do wdrożenia Ostrożny wybór kwalifikowanych wykonawców Realizacja projektów zgodnie z przyjętą w GKL metodyką i zasadami zarządzania projektami Systematyczny przegląd ryzyk dla każdego z projektów Bieżące monitorowanie statusu projektów i prognozowanie parametrów projektów oraz mitygowanie pojawiających się zagrożeń Aktywne zarządzanie projektem w tym ścisły nadzór i komunikacja z wykonawcami 	<ul style="list-style-type: none"> Opóźnienie w osiągnięciu oczekiwanych wyników finansowych 	● ● ●	→
2. Ryzyko geopolityczne	Brak / utrudnienia w dostawach ropy i istotnych komponentów	<ul style="list-style-type: none"> Dywersyfikacja dostaw ropy Utrzymywanie odpowiednich zapasów operacyjnych Stosowanie odpowiednich klauzul w umowach w przypadku braku możliwości dostaw danym kanałem 	<ul style="list-style-type: none"> Przerwa w produkcji Ograniczenia przychodów i wyników finansowych 	● ● ○	→

3.	Ryzyko regulacyjne	Negatywny wpływ na spółkę wynikający ze zmian w legislacji lub niedostosowanie się do nowych regulacji prawnych krajowych i europejskich (np. NCW, NCR, RODO)	<ul style="list-style-type: none"> • Funkcjonowanie struktur Działu Compliance • Monitorowanie nowych uregulowań i zmian w obowiązujących przepisach • Wykorzystywanie pojawiających się szans wynikających z nowych regulacji • Aktywne uczestniczenie w dialogu prowadzonym przez Regulatora • Analizowanie scenariuszowe możliwych skutków regulacji • Wdrażanie działań dostosowawczych do planowanych i wdrożonych zmian w prawie 	<ul style="list-style-type: none"> • Większe koszty finansowe zw. ze spełnieniem nowych uregulowań • Kary w przypadku niedostosowania się do wymagań 		
4.	Ryzyko megatrendów	Zmiany w trendach podaży i popytu na rynku paliw	<ul style="list-style-type: none"> • Prowadzenie długoterminowych analiz i dostosowywanie odpowiedniej strategii w celu ograniczenia negatywnych skutków bądź wykorzystania pojawiającej się szansy i zdobycia przewagi konkurencyjnej na rynku (np. w dziedzinie elektromobilności) • Realizacja projektów rozwojowych zwiększających i dywersyfikujących obecny portfel aktywów • Realizacja projektów rozwojowych poprawiających elastyczność produkcyjną i efektywność energetyczną • Realizacja projektów innowacyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> • Znaczący wpływ na wyniki finansowe • Znaczący wpływ na reputację 		
RYZYKA FINANSOWE						
5.	Ryzyko płynności i finansowania	Nieadekwatne zarządzanie kapitałem obrotowym oraz ograniczenie finansowania działalności i projektów rozwojowych	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza i prognoza przepływów pieniężnych oraz sytuacji płynnościowej GKL • Analiza źródeł finansowania dostępnych dla GKL • Dywersyfikacja źródeł finansowania. • Optymalizacja płynności i zadłużenia w ramach GKL • Skuteczne zarządzanie portfelem projektów strategicznych 	<ul style="list-style-type: none"> • Obniżenie efektywności działań operacyjnych • Ograniczenie rentownych inwestycji • Wstrzymanie, opóźnienie lub zaniechanie realizacji projektów rozwojowych 		
6.	Ryzyko rynkowe:	Zmiany cen surowców i produktów naftowych, zmiany kursów walut i stóp procentowych (Ryzyko będące zarówno zagrożeniem (negatywny wpływ) i szansą (pozytywny wpływ) w działalności GL S.A.	<ul style="list-style-type: none"> • Postępowanie zgodnie z określoną polityką zarządzania ryzykiem cen surowców i produktów naftowych oraz polityką zarządzania ryzykiem walutowym • Codzienny monitoring ekspozycji na ryzyko rynkowe • Wybór strategii transakcyjnej w kontekście celów polityki, aktualnej sytuacji rynkowej oraz w ramach obowiązującej struktury limitów 	<ul style="list-style-type: none"> • Pogorszenie wyników finansowych poszczególnych Segmentów • Pogorszenie płynności poszczególnych Spółek GKL • Trudności w płynnej realizacji projektów strategicznych 		

7.	Ryzyko kredytowe	Niewypłacalność partnerów transakcji handlowych i finansowych	<ul style="list-style-type: none"> • Monitorowanie ratingów i sytuacji finansowej partnerów • Określanie limitów poziomów kredytów kupieckich oraz limitów dla partnerów finansowych zgodnie z wewnętrznymi procedurami • Stosowanie różnych narzędzi finansowych w celu minimalizacji ryzyka 	<ul style="list-style-type: none"> • Pogorszenie płynności i wyników finansowych 		
RYZYKA OPERACYJNE						
8.	Ryzyko poszukiwawcze	Nietrafne oszacowanie zasobów, w tym: nietrafne szacowanie zasobów i rezerw węglowodorów odkrytych otworami wiertniczymi, oraz odwiercenie negatywnego otworu bez przepływu węglowodorów	<ul style="list-style-type: none"> • Przeprowadzanie licznych analiz geologicznych i inżynierii złożowej w zależności od otworu (poszukiwawczego, rozpoznawczego czy rozpoznawczo-produkcyjnego) • Stosowanie wielu punktów decyzyjnych w każdej fazie projektu (faza wstępna, faza realizacji operacyjnej, faza analityczno-dokumentacyjna, faza projektowa) minimalizującego ryzyko odwiercenia „suchego” otworu • Stosowanie międzynarodowych standardów oceny ryzyka odwiertów poszukiwawczych (tzw PoS – probability of success) 	<ul style="list-style-type: none"> • Utrata szans lub zaangażowanie się w niewłaściwy projekt skutkujące stratami w wyniku odwiercenia „suchego” otworu • Ponoszenie wysokich kosztów działalności poszukiwawczej 		
9.	Ryzyko wydobycia	Ryzyko awarii podczas procesu wierceń i wydobycia, ograniczenia dostępności infrastruktury wiertniczej i wydobywczej	<p>Wdrożenie licznych działań ograniczających i monitorujących skuteczności sposobu nadzoru nad ryzykiem w następujących obszarach: erupcji niekontrolowanej, awarii otworowej, rozlewu ropy, pożarów oraz kolizji morskich.in. poprzez</p> <ul style="list-style-type: none"> • monitoring parametrów procesowych • testy sprawności urządzeń • stosowanie odpowiednich środków ochrony • postępowanie zgodnie z obowiązującymi procedurami bezpieczeństwa i realizacji prac 	<ul style="list-style-type: none"> • Ograniczenie produkcji, przerwanie ciągłości działania • Szkody dla ludzi i szkody środowiskowe • Pogorszenie reputacji • Ograniczenie przychodów oraz koszty związane z rekultywacją, skutkujące pogorszeniem wyników finansowych 		
10.		Ryzyko geologiczno-złożowe i techniczne instalacji wglębnych	<ul style="list-style-type: none"> • Wykonywanie bieżących analiz złożowych (aktualizacja modeli statyczno-dynamicznych) , • Wykonywanie bieżących analiz pracy odwiertów oraz pracy pomp • Wykonywanie działań umożliwiających realizację prognozowanego wydobycia w tym rekonstrukcji otworów produkcyjnych • Realizacja cyklicznych planów przeglądów • Poddawanie urządzeń okresowym inspekcjom przez instytucje certyfikujące (PRS, UG, UDT). 	<ul style="list-style-type: none"> • Niewykonanie prognozowanego wydobycia, • Pogorszenie przychodów i wyników finansowych 		

			<ul style="list-style-type: none"> Prowadzenie optymalnej polityki magazynowej części zamiennych oraz realizacja przyjętej polityki remontowej maszyn i urządzeń. Podnoszenie kwalifikacji pracowników 			
11.	Ryzyko produkcji rafinerijnej	Awaria infrastruktury produkcyjnej rafinerii	<ul style="list-style-type: none"> Badanie stanu technicznego urządzeń i wyposażenia instalacji zgodnie z opracowanymi planami Opracowanie planu inspekcji w oparciu o poziom ryzyka w ramach RBI (Risk Based Inspection) Dozór urządzeń przez służby UDT (Urzędu Dozoru Technicznego) oraz ZDT (Zakładowego Dozoru Technicznego) Wytypowanie Urządzeń Krytycznych, wobec których stosowane są szczególne zasady nadzoru Realizacja rocznych Planów Prac Profilaktycznych oraz Planów Utrzymania Ruchu i Remontów Podnoszenie kwalifikacji pracowników, w tym ćwiczenia na symulatorach 	<ul style="list-style-type: none"> Przerwa w produkcji lub ograniczenie dostępności instalacji produkcyjnych Brak możliwości realizowania dostaw do klientów Ograniczenia przychodów i wyników finansowych 		
12.	Ryzyko HSE	Wypadki w całym cyklu produkcji i łańcuchu logistycznym (w tym wypadki drogowe, kolejowe podczas transportu produktów oraz lotnicze przy transporcie pracowników na platformę)	<ul style="list-style-type: none"> Systematyczne kontrole przestrzegania przepisów BHP na stanowiskach pracy Podnoszenie świadomości i zaangażowania pracowników w budowaniu kultury bezpieczeństwa pracy poprzez aktywnie prowadzone działania i zaangażowanie Kierownictwa Wdrażanie corocznego Planu BHP dla Grupy Kapitałowej LOTOS W ramach projektów inwestycyjnych systematyczne przeglądy BHP w tym okresowe przeglądy z udziałem Kierownictwa budowy W zakresie ryzyka wypadków lotniczych: <ul style="list-style-type: none"> Wysokie wymagania bezpieczeństwa stawiane dla floty powietrznej - certyfikaty AOC, E12, dopuszczenie IFR. Stały monitoring warunków pogodowych i odpowiednia logistyka przewozów osobowych statkami, celem zminimalizowania ryzyka. Nadzór nad warunkami umowy z przewoźnikiem, mający zapewnić odpowiednią jakość i bezpieczeństwo transportu. 	<ul style="list-style-type: none"> Szkody dla ludzi i szkody środowiskowe Pogorszenie reputacji i koszty odbudowy wizerunku Koszty rekultywacji i odszkodowań Przerwanie ciągłości działania, ograniczenie przychodów i wyników finansowych 		
13.	Ryzyko bezpieczeństwa (security)	Zniszczenie infrastruktury krytycznej w wyniku terroryzmu	<ul style="list-style-type: none"> Okresowe prowadzenie ćwiczeń praktycznych sprawdzających systemy zabezpieczeń i komunikacji Wdrożone procedury postępowania w przypadku naruszenia bezpieczeństwa fizycznego i ochrony Udział w ćwiczeniach organizowanych przez Rządowe Centrum Bezpieczeństwa Komunikacja z Wojewódzkim Centrum Zarządzania Kryzysowego 	<ul style="list-style-type: none"> Brak możliwości prowadzenia działalności podstawowej Wstrzymanie ciągłości działania, ograniczenie przychodów i wyników finansowych 		
14.	Ryzyko systemów IT	Zewnętrzna lub wewnętrzna ingerencja (cyberatak) w systemy informatyczne (IT) i sterowania (OT) oraz awarie	<ul style="list-style-type: none"> Audyty bezpieczeństwa IT Procedury wewnętrzne dotyczące zarządzania bezpieczeństwem systemów 	<ul style="list-style-type: none"> Zakłócenia w realizacji kluczowych procesów biznesowych w tym możliwość 		

		w wyniku braku wystarczających zasobów i nieefektywnych procesów w obszarze IT	<ul style="list-style-type: none"> • Regularne testy bezpieczeństwa infrastruktury teleinformatycznej • Podnoszenie świadomości pracowników w zakresie cyberbezpieczeństwa (szkolenia, informacje, testy) • Wsparcie CERT ABW 	<ul style="list-style-type: none"> • ograniczenia ciągłości działania • Utrata poufności, dostępności i integralności danych i systemów • Ograniczenie przychodów i wyników finansowych 		
15.	Ryzyko zakupowe 	Współpraca z nierzetelnym dostawcą uczestniczącym w tzw. „karuzeli podatkowej”	<ul style="list-style-type: none"> • Szczegółowa weryfikacja kontrahentów • Wprowadzenie stosownych zapisów w umowach z kontrahentami • Stosowanie zasad należytej staranności 	<ul style="list-style-type: none"> • Powstanie zobowiązań podatkowych VAT • Ograniczenie wyników finansowych 		
RYZYKA REPUTACJI I COMPLIANCE						
16.	Ryzyko prawne 	nadużycia rozumiane jako celowe działanie lub zaniechanie działania, stanowiące złamanie przepisów prawa lub zasad obowiązujących w GK GL S.A., w wyniku którego dopuszczająca się go osoba odnosi nieuprawnione korzyści lub którego rezultatem są nieuzasadnione straty ponoszone przez firmę (w tym działania korupcyjne).	<ul style="list-style-type: none"> • Program Zarządzania Ryzykiem Nadużyć, który obejmuje koordynację działań w zakresie funkcjonowania rozwiązań ustanowionych w poszczególnych procesach biznesowych, służących zapobieganiu i wykrywaniu nadużyć, jak również działania skierowane na edukowanie organizacji w zakresie zapobiegania nadużyciom, identyfikację i ocenę ryzyka nadużyć oraz formułowanie całościowej oceny poziomu odporności organizacji na nadużycia. • Program Etyczny, który obejmuje swoim zakresem funkcjonowanie Kodeksu etyki, Rzecznika ds. etyki i Linii etyki, a także działalność szkoleniową. 	<ul style="list-style-type: none"> • Straty finansowe dla GKL • Utrata reputacji 		
17.		naruszenia przepisów o ochronie danych osobowych	<ul style="list-style-type: none"> • Wdrożenie standardów wewnętrznych w tym obszarze, m.in. w ramach Polityki bezpieczeństwa, procedury o zasadach ochrony danych osobowych • Realizacja audytów, w tym przy udziale doradcy zewnętrznego, weryfikujących przestrzeganie obowiązujących zasad oraz stopień przygotowania organizacji do spełnienia nowych wymagań RODO • Podnoszenie świadomości pracowników (szkolenia, spotkania) 	<ul style="list-style-type: none"> • Kary finansowe • Utrata reputacji 		
18.	Ryzyko środowiskowe 	wyciek ze statku przewożącego ropę/ produkty GKL	<ul style="list-style-type: none"> • Korzystanie z usług dostawców realizujących algorytmy postępowania wynikające z rezolucji Międzynarodowej Organizacji Morskiej (IMO) oraz respektujących wymagania konwencji morskich dotyczących bezpieczeństwa 	<ul style="list-style-type: none"> • Skażenie ekologiczne • Utrata reputacji • Straty finansowe z tytułu utraty ładunku 		

		<ul style="list-style-type: none"> Zapisy dot. wymagań względem stanu technicznego statków w umowach zawieranych z partnerami handlowymi oraz dostawcami usług transportu morskiego Współpraca z armatorami będącymi członkami ITOPF (International Tanker Owners Pollution Federation Ltd.) oraz posiadających stosowne certyfikaty ubezpieczeniowe Uczestnictwo w funduszu International Oil Pollution Compensation Fund (IOPCF) 	<ul style="list-style-type: none"> Ograniczenie przychodów i wyników finansowych 		
19.	wyciek ropy na platformie	<ul style="list-style-type: none"> Utrzymanie stanu technicznego jednostek morskich minimalizujące wystąpienia awarii na platformach Prowadzenie działań w fazie projektowania i prowadzenia robót wiertniczych, mających na celu kontrolę ryzyka w zakresie przyływów płynu złożowego do otworu wiertniczego Przeprowadzanie corocznych ćwiczeń w zakresie zwalczania rozlewów olejowych Odpowiedni dobór sprzętu przeciwrozlewowego 	<ul style="list-style-type: none"> Skażenie ekologiczne Utrata reputacji Koszty likwidacji szkód Przerwanie ciągłości działania Ograniczenie przychodów i wyników finansowych 		
20.	okresowo zwiększona emisja zanieczyszczeń w procesie rafineryjnym	<ul style="list-style-type: none"> Stałe monitorowanie parametrów procesowych oraz emisyjnych Utrzymanie wysokich standardów technicznych; stosowanie wymogów BAT Realizacja planów zarządzania środowiskowego 	<ul style="list-style-type: none"> Utrata reputacji Kary finansowe 		
21.	Ryzyko pracownicze 	<ul style="list-style-type: none"> W przypadku działań restrukturyzacyjnych otwarta komunikacja z pracownikami, zakładowymi organizacjami związkowymi, radą pracowników dot. planowanych zmian Komunikacja zewnętrzna do mediów dot. planowanych działań restrukturyzacyjnych Umożliwianie pracownikom przekwalifikowanie, przeszkolenie do nowych zadań Wsparcie w przypadku zmiany miejsca pracy i relokacji, pomoc finansowa Działania outplacementowe, wsparcie w poszukiwaniu nowej pracy poza GK LOTOS Bieżące monitorowanie klimatu społecznego 	<ul style="list-style-type: none"> Spadek lojalności i motywacji do pracy, opóźnienia w realizacji projektów, Utrata reputacji Ograniczenie potencjału rozwoju kompetencji 		
22.	trudności w pozyskaniu nowych wykwalifikowanych pracowników oraz utrzymaniu kompetentnych i doświadczonych pracowników	<ul style="list-style-type: none"> Budowa systemu zarządzania wiedzą w celu efektywnego przekazywania i dzielenia się wiedzą oraz systemowego rozwoju kompetencji pracowników niezbędnych do realizacji bieżących i perspektywicznych celów biznesowych Program rozwoju kadry menedżerskiej Budowanie angażującego środowiska pracy podnoszącego efektywność Tworzenie wewnątrz organizacji przestrzeni dla rozwoju i innowacji Budowanie wizerunku dobrego pracodawcy wewnątrz i na zewnątrz organizacji 	<ul style="list-style-type: none"> większe nakłady na promowanie pracodawcy i rekrutację oraz na programy przeciwdziałające odejściom pracowników 		

<p>23.</p>	<p>Ryzyko społeczne</p> <div style="border: 1px solid black; background-color: #0056b3; color: white; padding: 2px; text-align: center; margin-bottom: 5px;">S</div> <div style="border: 1px solid black; background-color: #0056b3; color: white; padding: 2px; text-align: center;">PP</div>	<p>protesty społeczne w związku z realizacją projektów inwestycyjnych</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Utrzymywanie dobrych relacji z interesariuszami. Prowadzenie spotkań mających na celu przybliżenie tematów realizowanych projektów • Prowadzenie otwartej komunikacji nt. bieżącej działalności GKL, jak również projektów realizowanych przez firmę • Dbłość o relacje z mediami branżowymi, lokalnymi, ogólnopolskimi oraz zagranicznymi. • Kooperacja z nadzorem właścicielskim firmy oraz poszczególnymi organami administracji publicznej, celem przeciwdziałania tematom kryzysowym, które mogą pojawić się w ramach poszczególnych procedur legislacyjnych, wynikających zarówno z regulacji krajowych, jak i unijnych. 	<ul style="list-style-type: none"> • Opóźnienia przy realizacji projektów rozwojowych • Utrata reputacji • Ograniczenie przychodów i wyników finansowych 		
------------	---	---	---	---	---	---

Sprawozdanie Zarządu
z działalności Grupy LOTOS S.A.
oraz jej grupy kapitałowej
za rok 2018

Organizacja i zarządzanie w Grupie LOTOS S.A. i jej grupie kapitałowej

8. Organizacja i zarządzanie w Grupie LOTOS S.A. i jej grupie kapitałowej

8.1. Powiązania własnościowe i zasady zarządzania

8.1.1. Informacje o posiadanych przez Grupę LOTOS S.A. oddziałach (zakładach)

Grupa LOTOS S.A. nie posiada oddziałów (zakładów) w rozumieniu Ustawy o Rachunkowości.

8.1.2. Opis organizacji grupy kapitałowej spółki ze wskazaniem jednostek podlegających konsolidacji oraz opis zmian w organizacji grupy kapitałowej spółki wraz z podaniem ich przyczyn

W skład Grupy Kapitałowej LOTOS wchodzi: Grupa LOTOS S.A. jako Jednostka Dominująca oraz podmioty o profilu produkcyjnym, usługowym i handlowym (spółki zależne oraz spółki pośrednio zależne od Grupy LOTOS S.A.) i fundacja.

Poniżej przedstawiono podstawowe informacje na temat wymienionych wyżej podmiotów, a także dane na temat procentowego udziału Grupy w ich własności na dzień 31 grudnia 2018 roku, który nie uległ zmianie w stosunku do stanu na dzień 31 grudnia 2017 roku.

	Siedziba	Przedmiot działalności	Procentowy udział Grupy we własności jednostki	
			31.12.2018	31.12.2017
JEDNOSTKA DOMINUJĄCA				
Segment produkcji i handlu				
Grupa LOTOS S.A.	Gdańsk	wytwarzanie i przetwarzanie produktów rafinacji ropy naftowej (głównie paliw) oraz ich sprzedaż hurtowa	nie dotyczy	nie dotyczy
JEDNOSTKI BEZPOŚREDNIO ZALEŻNE KONSOLIDOWANE METODĄ PEŁNĄ				
Segment wydobywczy				
LOTOS Upstream Sp. z o.o. spółka posiada swoją grupę kapitałową: GK LOTOS Upstream Sp. z o.o.	Gdańsk	działalność firm centralnych (head offices) i holdingów	100,00%	100,00%
LOTOS Petrobaltic S.A. spółka posiada swoją grupę kapitałową: GK LOTOS Petrobaltic S.A.	Gdańsk	pozyskiwanie oraz eksploatacja złóż ropy naftowej i gazu ziemnego	99,99%	99,99%
Segment produkcji i handlu				
LOTOS Paliwa Sp. z o.o.	Gdańsk	sprzedaż hurtowa, detaliczna paliw, lekkiego oleju opałowego, zarządzanie siecią stacji paliw LOTOS	100,00%	100,00%
LOTOS Oil Sp. z o.o.	Gdańsk	produkcja i sprzedaż olejów smarowych i smarów oraz sprzedaż olejów bazowych	100,00%	100,00%
LOTOS Asphalt Sp. z o.o.	Gdańsk	produkcja i sprzedaż asfaltów	100,00%	100,00%
LOTOS Kolej Sp. z o.o.	Gdańsk	transport kolejowy	100,00%	100,00%
LOTOS Serwis Sp. z o.o.	Gdańsk	działalność w zakresie utrzymania ruchu mechanicznego, elektrycznego i automatyki, usługi remontowe	100,00%	100,00%
LOTOS Lab Sp. z o.o. spółka posiada swoją grupę kapitałową: GK LOTOS Lab Sp. z o.o.	Gdańsk	wykonywanie analiz laboratoryjnych	100,00%	100,00%
LOTOS Straż Sp. z o.o.	Gdańsk	ochrona przeciwpożarowa	100,00%	100,00%
LOTOS Ochrona Sp. z o.o.	Gdańsk	ochrona mienia i osób	100,00%	100,00%
LOTOS Terminale S.A. spółka posiada swoją grupę kapitałową: GK LOTOS Terminale S.A.	Czechowice-Dziedzice	magazynowanie i dystrybucja paliw	100,00%	100,00%

LOTOS Infrastruktura S.A. spółka posiada swoją grupę kapitałową: GK LOTOS Infrastruktura S.A.	Jasło	magazynowanie i dystrybucja paliw, wynajem i zarządzanie nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi	100,00%	100,00%
LOTOS Gaz S.A. w likwidacji	Kraków	spółka nie prowadzi działalności operacyjnej	100,00%	100,00%
JEDNOSTKI BEZPOŚREDNIO ZALEŻNE NIE OBJĘTE KONSOLIDACJĄ ⁽¹⁾				
Infrastruktura Kolejowa Sp. z o.o. w likwidacji ⁽²⁾	Gdańsk	spółka nie prowadzi działalności operacyjnej	100,00%	100,00%
Fundacja LOTOS	Gdańsk	działalność społecznie użyteczna w sferze zadań publicznych określonych w ustawie o działalności pożytku publicznego. fundacja nie prowadzi działalności gospodarczej	100,00%	100,00%
JEDNOSTKI POŚREDNIO ZALEŻNE KONSOLIDOWANE METODĄ PEŁNĄ				
Segment produkcji i handlu				
GK LOTOS Lab Sp. z o.o.				
LOTOS Vera Sp. z o.o.	Warszawa	produkcja samochodów osobowych	100,00%	100,00%
GK LOTOS Infrastruktura S.A.				
RCEkoenergia Sp. z o.o.	Czechowice-Dziedzice	wytwarzanie i dystrybucja energii elektrycznej, ciepła i gazu	100,00%	100,00%
GK LOTOS Terminale S.A.				
LOTOS Biopaliwa Sp. z o.o.	Czechowice-Dziedzice	produkcja estrów metylowych kwasów tłuszczowych (fame)	100,00%	100,00%
Segment wydobywczy				
GK LOTOS Upstream Sp. z o.o.				
LOTOS Exploration and Production Norge AS	Norwegia Stavanger	poszukiwanie i wydobycie ropy naftowej na norweskim szelfie kontynentalnym, świadczenie usług związanych z poszukiwaniem i wydobyciem ropy naftowej i gazu ziemnego	100,00%	100,00%
AB LOTOS Geonafta				
spółka posiada swoją grupę kapitałową: GK AB LOTOS Geonafta	Litwa Gargždai	poszukiwanie i wydobycie ropy naftowej, świadczenie usług wiertniczych oraz kupno i sprzedaż ropy naftowej	100,00%	100,00%
o UAB Genciu Nafta	Litwa Gargždai	poszukiwanie i wydobycie ropy naftowej	100,00%	100,00%
o UAB Manifoldas	Litwa Gargždai	poszukiwanie i wydobycie ropy naftowej	100,00%	100,00%

LOTOS Upstream UK Ltd.	Wielka Brytania Londyn	poszukiwanie i eksploatacja złóż ropy naftowej i gazu	100,00% ⁽³⁾	-
GK LOTOS Petrobaltic S.A.				
○ Aphrodite Offshore Services N.V.	Curaçao	spółka nie prowadzi działalności operacyjnej	- ⁽⁴⁾	99,99%
○ B8 Sp. z o.o.	Gdańsk	działalność usługowa wspomagająca górnictwo i wydobywanie	99,99%	99,99%
○ B8 Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością BALTIC S.K.A.	Gdańsk	poszukiwanie i eksploatacja złóż ropy naftowej i gazu ziemnego	99,99%	99,99%
○ Miliana Shipholding Company Ltd. spółka posiada swoją grupę kapitałową: GK Miliana Shipholding Company Ltd.)	Cypr Nikozja	świadczenie usług magazynowania i transportu ropy naftowej oraz innych usług w obszarze transportu morskiego	99,99%	99,99%
○ Technical Ship Management Sp. z o.o. spółka posiada swoją grupę kapitałową: GK Technical Ship Management Sp. z o.o.	Gdańsk	działalność usługowa wspomagająca transport morski, doradztwo w zakresie eksploatacji statków	99,99%	99,99%
• SPV Baltic Sp. z o.o.	Gdańsk	świadczenie usług w obszarze transportu morskiego	99,99%	99,99%
• SPV Petro Sp. z o.o.	Gdańsk	działalność usługowa wspomagająca eksploatacji złóż ropy naftowej i gazu ziemnego transport morski, doradztwo w zakresie eksploatacji statków	99,99% ⁽⁵⁾	-
○ Miliana Shipmanagement Ltd.	Cypr Nikozja	świadczenie usług w obszarze transportu morskiego	99,99%	99,99%
○ Miliana Shipping Group Ltd. spółka posiada swoją grupę kapitałową: GK Miliana Shipping Group Ltd.	Cypr Nikozja	zarządzanie posiadanymi aktywami	99,99%	99,99%
• Bazalt Navigation Company Ltd.	Cypr Nikozja	czarter statku	99,99%	99,99%
• Granit Navigation Company Ltd.	Cypr Nikozja	czarter statku	99,99%	99,99%
• Kambr Navigation Company Ltd.	Cypr Nikozja	czarter statku	99,99%	99,99%
• St. Barbara Navigation Company Ltd.	Cypr Nikozja	czarter statku	99,99%	99,99%
• Petro Icarus Company Ltd.	Cypr Nikozja	czarter statku	99,99%	99,99%

• Petro Aphrodite Company Ltd.	Cypr Nikozja	czarter statku	99,99%	99,99%
○ Energobaltic Sp. z o.o.	Władysławowo	produkcja energii elektrycznej, energii cieplnej, LPG oraz kondensatu gazowego	99,99%	99,99%

⁽¹⁾ podmioty wyłączone z konsolidacji z uwagi na fakt, iż wielkości wykazywane w sprawozdaniach finansowych tych jednostek na dzień 30 września 2018 roku są nieistotne dla realizacji obowiązku określonego w standardzie MSSF 10 „Skonsolidowane sprawozdania finansowe”.

⁽²⁾ dnia 28 czerwca 2018 roku Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników podjęło uchwałę o rozwiązaniu spółki Infrastruktura Kolejowa Sp. z o.o. i postawieniu jej w stan likwidacji.

⁽³⁾ nowa spółka o kapitale zakładowym 15 tys. GBP. Podmiot w 100% zależny od spółki LOTOS Upstream Sp. z o.o.

⁽⁴⁾ w 1 półroczu 2018 roku spółka została zlikwidowana.

⁽⁵⁾ nowa spółka o kapitale zakładowym 5 tys. zł. Podmiot w 100% zależny od spółki Technical Ship Management Sp. z o.o.

8.1.3. Zmiany własnościowe w Grupie LOTOS S.A. i jej grupie kapitałowej

W 2018 roku miały miejsce następujące zmiany w organizacji Grupy Kapitałowej LOTOS.

Lucea 3 Sp. z o.o. – nabycie 100% udziałów; podwyższenie kapitału zakładowego oraz zmiana aktu założycielskiego spółki

Dnia 6 listopada 2017 roku LOTOS Lab Sp. z o.o. nabyła od MWW Trustees Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 100% udziałów (100 udziałów) w spółce Lucea 3 Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, z siedzibą w Warszawie, za łączną cenę 6 tys. PLN, tj. 60,00 PLN za jeden udział. W dniu 13 grudnia 2017 roku Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników Lucea 3 Sp. z o.o. podjęło uchwałę w przedmiocie podwyższeniu kapitału zakładowego Spółki z kwoty 5.000 PLN do kwoty 40.000.000 PLN tj. o kwotę 39.995.000 PLN poprzez utworzenie 799.900 nowych udziałów o wartości nominalnej 50 PLN każdy udział. Wszystkie nowe udziały zostały objęte przez LOTOS Lab Sp. z o.o. jedyne go wspólnika Spółki i pokryte wkładem pieniężnym w kwocie 39.995.000 PLN. Dnia 13 grudnia 2017 roku Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników Lucea 3 Sp. z o.o. podjęło uchwałę w sprawie zmiany Aktu Założycielskiego Spółki w tym zmiany nazwy spółki z Lucea 3 Sp. z o.o. na LOTOS Vera Sp. z o.o.

Dnia 14 lutego 2018 roku Sąd Rejonowy M.ST. Warszawy w Warszawie zarejestrował ww. podwyższenie kapitału zakładowego oraz nowy tekst jednolity aktu założycielskiego Spółki, w tym zmianę nazwy Spółki na LOTOS Vera Sp. z o.o.

LOTOS Lab Sp. z o.o. – podwyższenie kapitału zakładowego

W dniu 6 grudnia 2017 roku Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników LOTOS Lab Sp. z o.o. podjęło uchwałę o podwyższeniu kapitału zakładowego Spółki z kwoty 1.000.000 PLN do kwoty 99.000.000 PLN tj. o kwotę 98.000.000 PLN poprzez ustanowienie 196.000 nowych udziałów o wartości nominalnej 500 PLN każdy. Wszystkie nowe udziały zostały objęte przez Grupę LOTOS i pokryte wkładem pieniężnym w kwocie 98.000.000 PLN.

Dnia 16 stycznia 2018 roku ww. podwyższenie kapitału zakładowego zostało zarejestrowane w rejestrze przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego.

LOTOS Upstream sp. z o.o. – podwyższenie kapitału

W dniu 8 grudnia 2017 roku Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników LOTOS Upstream sp. z o.o. podjęło uchwałę o podwyższeniu kapitału zakładowego Spółki z kwoty 5.000 PLN do kwoty 520.005.000 PLN tj. o kwotę 520.000.000 PLN poprzez ustanowienie 5.200.000 nowych udziałów o wartości nominalnej 100 PLN każdy. Wszystkie nowe udziały zostały objęte przez Grupę LOTOS i pokryte wkładem pieniężnym w kwocie 520.000.000 PLN.

6 lutego 2018 roku ww. podwyższenie kapitału zakładowego zostało zarejestrowane w rejestrze przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego.

21 lutego 2018 roku wyrażona została zgoda przez Zgromadzenie Wspólników LOTOS Upstream sp. z o.o. na utworzenie zależnej spółki zagranicznej z siedzibą w Londynie (Wielka Brytania) celem prowadzenia działalności wydobywczej na Szelfie Brytyjskim. Kapitał zakładowy składa się z 15.000 udziałów o łącznej wartości 15.000 GBP i został objęty i pokryty przez LOTOS Upstream sp. z o.o. Spółka została zarejestrowana w Rejestrze Spółek dla Anglii i Walii pod numerem 11130960. 22 lutego 2018 roku zarejestrowana została zmiana firmy Spółki na LOTOS Upstream UK Limited.

28 marca 2018 roku Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników LOTOS Upstream sp. z o.o. podjęło uchwałę o podwyższeniu kapitału zakładowego Spółki z kwoty 520.005.000 PLN do kwoty 576.000.000 PLN tj. o kwotę 55.995.000 PLN poprzez ustanowienie 559.950 nowych udziałów o wartości nominalnej 100 PLN każdy. Wszystkie nowe udziały zostały objęte przez Grupę LOTOS i pokryte wkładem pieniężnym w kwocie 55.995.000 PLN.

9 maja 2018 roku ww. podwyższenie kapitału zakładowego zostało zarejestrowane w rejestrze przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego.

8 października 2018 roku Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników LOTOS Upstream sp. z o.o. podjęło uchwałę o podwyższeniu kapitału zakładowego Spółki z kwoty 576.000.000 PLN do kwoty 886.000.000 PLN tj. o kwotę 310.000.000 PLN poprzez ustanowienie 3.100.000 nowych udziałów o wartości nominalnej 100 PLN każdy. Wszystkie nowe udziały zostały objęte przez Grupę LOTOS i pokryte wkładem pieniężnym w kwocie 310.000.000 PLN.

Podwyższenie kapitału zakładowego do kwoty 886.000.000,00 zostało zarejestrowane w Rejestrze Przedsiębiorców KRS 30 listopada 2018 roku

LOTOS Exploration and Production Norge AS – podwyższenie kapitału zakładowego

12 grudnia 2017 roku Zgromadzenie Wspólników LOTOS Exploration and Production Norge AS podjęło uchwałę o emisji prywatnej, dla LOTOS Upstream sp. z o.o., 900.000.000 warrantów, z których każdy upoważnia do nabycia 1 akcji serii B o wartości nominalnej 1,00 NOK każda akcja. W wykonaniu warrantów, 18 grudnia 2017 roku LOTOS Upstream sp. z o.o. złożyła oświadczenie o objęciu 777.085.104 akcji serii B o wartości 1 NOK każda. Nowe akcje zostały pokryte wkładem pieniężnym o wartości 777.085.104 NOK. W związku z powyższym kapitał zakładowy LOTOS E&P Norge AS został podwyższony z kwoty 2.233.718.441 NOK do kwoty 3.010.803.545 NOK.

18 stycznia 2018 roku ww. podwyższenie kapitału zakładowego LOTOS E&P Norge AS zostało zarejestrowane.

4 października 2018 roku Zgromadzenie Wspólników LOTOS Exploration and Production Norge AS podjęło uchwałę o emisji prywatnej, dla LOTOS Upstream sp. z o.o., 800.000.000 warrantów, z których każdy upoważnia do nabycia 1 akcji serii B o wartości nominalnej 1,00 NOK każda akcja. Termin wykonania warrantów ustanowiono na 30 czerwca 2019 roku

15 października 2018 roku, w wykonaniu posiadanych warrantów, LOTOS Upstream złożył oświadczenie o objęciu 624.355.030 akcji serii B nowej emisji o wartości nominalnej 1 NOK każda i pokryciu ich wkładem pieniężnym w łącznej wysokości 624.355.030 NOK.

Podwyższenie kapitału do kwoty 3.635.158.575,00 NOK zostało zarejestrowane w rejestrze przedsiębiorstw Brønnøysund 20 listopada 2018 roku.

5 listopada 2018 roku, w wykonaniu posiadanych warrantów, LOTOS Upstream sp. z o.o. złożył oświadczenie o objęciu 51.684.547 akcji serii B nowej emisji o wartości nominalnej 1 NOK każda i pokryciu ich wkładem pieniężnym w łącznej wysokości 51.684.547 NOK.

Podwyższenie kapitału do kwoty 3.686.843.122,00 NOK zostało zarejestrowane w rejestrze przedsiębiorstw Brønnøysund 22 listopada 2018 roku.

LOTOS Petrobaltic S.A. – sprzedaż udziałów Baltic Gaz Sp. z o.o. Spółce LOTOS Upstream sp. z o.o.

3 kwietnia 2018 roku LOTOS Petrobaltic S.A. (sprzedający) oraz LOTOS Upstream sp. z o.o. (nabywca) podpisały umowę sprzedaży 2.450 udziałów Baltic Gas Sp. z o.o. z siedzibą w Gdańsku, co stanowi 50% kapitału zakładowego tej Spółki. Cena nabycia wynosi 122,5 tys. PLN. Transakcja została rozliczona w dniu 3 kwietnia 2018 roku.

LOTOS Petrobaltic S.A. – sprzedaż ogółu praw i obowiązków przysługujących komandytariuszowi spółki Baltic Gaz Sp. z o.o. i Wspólnicy Spółka Komandytowa na rzecz LOTOS Upstream sp. z o.o.

3 kwietnia 2018 roku LOTOS Petrobaltic S.A. (sprzedający) oraz LOTOS Upstream sp. z o.o. (nabywca) podpisały umowę sprzedaży ogółu praw i obowiązków przysługujących LOTOS Petrobaltic S.A. jako komandytariuszowi spółki Baltic Gas Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i Wspólnicy spółka komandytowa z siedzibą w Gdańsku. Cena nabycia wynosi 77.448,0 tys. PLN. Transakcja została rozliczona w dniu 3 kwietnia 2018 roku.

Baltic Gas sp. o.o. – podwyższenie kapitału

30 maja 2018 roku Zwyczajne Zgromadzenie Wspólników Baltic Gas sp. z o.o. podjęło uchwałę w przedmiocie podwyższeniu kapitału zakładowego Spółki z kwoty 245.000 PLN do kwoty 347.000 PLN tj. o kwotę 102.000 PLN poprzez utworzenie 2.040 nowych udziałów o wartości nominalnej 50 PLN każdy udział. Wszystkie nowe udziały zostały objęte i pokryte przez dotychczasowych wspólników w następujący sposób:

LOTOS Upstream sp. z o.o. objęła 1.020 udziałów o wartości nominalnej 50 PLN każdy i pokryła je wkładem pieniężnym w kwocie 51.000 PLN, CalEnergy Resources Poland Sp. z o.o. objęła 1.020 udziałów o wartości nominalnej 50 PLN każdy i pokryła je wkładem pieniężnym w kwocie 51.000 PLN.

11 września 2018 roku ww. podwyższenie kapitału zakładowego zostało zarejestrowane w rejestrze przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego.

Infrastruktura Kolejowa Sp. z o.o. – likwidacja spółki

28 czerwca 2018 roku Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników Infrastruktura Kolejowa Sp. z o.o. podjęło uchwałę o rozwiązaniu spółki i otwarciu jej likwidacji z dniem 28 czerwca 2018 roku. Tego samego dnia na likwidatora Infrastruktura Kolejowa Sp. z o.o. uchwałą Zgromadzenia Wspólników powołano dotychczasowego Prezesa Zarządu Pana Marka Zygało.

10 sierpnia 2018 roku w rejestrze przedsiębiorców została zarejestrowana zmiana nazwy spółki na Infrastruktura Kolejowa Sp. z o.o. w likwidacji.

Negros 1 Sp. z o.o. – zakup spółki oraz zmiana umowy spółki (w tym: nazwy spółki na SPV Petro Sp. z o.o.)

W celu realizacji zakupu platformy wiertniczej przygotowano koncepcję uwzględniającą nabycie spółki celowej w formie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, która docelowo stanie się właścicielem nabywanej platformy wiertniczej. W opracowanej koncepcji przyjęto założenie, iż spółka Technical Ship Management Sp. z o.o. z siedzibą w Gdańsku (dalej: TSM), spółka z Grupy Kapitałowej Miliana Shipholding Company Limited, nabędzie 100% udziałów w spółce celowej, z kapitałem zakładowym w wysokości 5.000,00 zł (słownie złotych: pięć tysięcy). 21 czerwca 2018 roku uchwałą Zgromadzenia Wspólników TSM została wyrażona zgoda na zakup 100% udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością pod firmą Negros 1 Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie (dalej: Spółka). 26 czerwca 2018 roku została zawarta pomiędzy zainteresowanymi stronami umowa sprzedaży udziałów, na mocy której TSM nabyła wszystkie udziały w spółce Negros 1 Sp. z o.o. (100 udziałów) za kwotę 8.000,00 zł. 21 czerwca 2018 roku dokonano zmiany umowy Spółki, w tym m.in. dokonano zmiany firmy oraz siedziby spółki na: SPV Petro Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Gdańsku.

10 sierpnia 2018 roku zarejestrowano nowy tekst jednolity umowy Spółki, w tym zmianę nazwy Spółki na SPV Petro Sp. z o.o.

20 grudnia 2018 roku Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników SPV Petro Sp. z o.o. podjęło uchwałę o podwyższeniu kapitału zakładowego Spółki o kwotę 15.000,00 złotych tj. z kwoty 5.000,00 złotych do kwoty 20.000,00 złotych, poprzez utworzenie 300 nowych udziałów o łącznej wartości nominalnej po 50,00 złotych każdy. Wszystkie nowe udziały zostały objęte i pokryte wkładem pieniężnym przez dotychczasowego Wspólnika, tj. Technical Ship Management spółka z ograniczoną odpowiedzialnością.

Do dnia sporządzenia niniejszej informacji ww. podwyższenie kapitału zakładowego nie zostało zarejestrowane w rejestrze przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego.

Baltic Gas Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i Wspólnicy sp.k. – podwyższenie umówionych wkładów komandytariuszy

18 października 2018 roku odbyło się posiedzenie wspólników Baltic Gas Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i Wspólnicy sp.k., na którym podjęto uchwały w sprawie podwyższenia umówionych wkładów komandytariuszy Spółki, tj.:

- o podwyższenia wkładu komandytariusza Spółki, tj. LOTOS Upstream sp. z o.o. z siedzibą w Gdańsku z poziomu 86.396.383- zł do poziomu 95.245.383,- zł, tj. o 8.849.000,- zł, przez wniesienie wkładu pieniężnego w wysokości 8.849.000,- zł;
- o podwyższenia wkładu komandytariusza Spółki, tj. „CalEnergy Resources Poland” Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie z poziomu 109.645.403- zł do poziomu 121.340.541,- zł, tj. o 11.695.138,- zł, przez wniesienie wkładu pieniężnego w wysokości 11.695.138,- zł.

Zmiana wysokości umówionych wkładów została zarejestrowana w rejestrze przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego 3 grudnia 2018 roku.

Reorganizacja Segmentu Wydobywczego:

20 grudnia 2017 roku Zgromadzenie Wspólników Aphrodite Offshore Services N.V. (dalej AOS N.V.) z siedzibą na Curacao podjęło uchwałę o rozpoczęciu procesu likwidacji Spółki. Na likwidatora Spółki wybrany został Moonlight Foundation. Likwidator, tytułem zaliczki na poczet podziału sumy likwidacyjnej, przekazał na rzecz jedyne go wspólnika (LOTOS Petrobaltic S.A.) kwotę 1.380 tys. USD. 29 stycznia 2018 roku zakończyła się procedura likwidacji spółki Aphrodite Offshore Services N.V., do rozliczenia pozostała suma likwidacyjna. 30 kwietnia 2018 roku zamknięto księgi rachunkowe Spółki i ostatecznie rozliczono kwotę likwidacyjną, którą w dniu 27 kwietnia 2018 roku przekazano na rachunek bankowy LOTOS Petrobaltic S.A. 4 czerwca 2018 roku LOTOS Petrobaltic S.A., pozyskała od Likwidatora Spółki dokument datowany na 17 maja 2018 roku z wystawienia Sądu Najwyższego Curacao potwierdzający brak zastrzeżeń, co do przeprowadzonego postępowania likwidacyjnego spółki AOS N.V., tym samym ostatecznie zamykając proces likwidacji podmiotowej Spółki i dając podstawę do wykreślenia AOS N.V. z inwentarza aktywów LOTOS Petrobaltic S.A.

19 grudnia 2017 roku został przyjęty Plan połączenia transgranicznego przez przejęcie. Spółką przejmującą będzie LOTOS Petrobaltic S.A. z siedzibą w Gdańsku, a spółką przejmowaną będzie Miliana Shipholding Company Ltd. z siedzibą w Nikozji na Cyprze – spółka w 100% zależna od LOTOS Petrobaltic. W wyniku przejęcia Miliana Shipholding Company Ltd. przez LOTOS Petrobaltic S.A. wszystkie aktywa i zobowiązania spółki przejmowanej zostaną

przeniesione na spółkę przejmującą, zaś spółka przejmowana zostanie wykreślona z właściwego rejestru. Spółka przejmująca wstąpi we wszystkie prawa i obowiązki spółki przejmowanej na drodze sukcesji uniwersalnej, zaś jej forma prawna, nazwa oraz siedziba pozostaną niezmienione.

W związku z tym, że LOTOS Petrobaltic jest jedynym wspólnikiem Miliana Shipholding Company Ltd., w przypadku planowanego połączenia może zostać zastosowana uproszczona metoda połączenia. Plan połączenia został opublikowany na stronie internetowej LOTOS Petrobaltic oraz w dzienniku urzędowym Cyprus Official Gazette odpowiednio 28 oraz 29 grudnia 2017 roku. 26 lutego 2018 roku oraz 13 marca 2018 roku spółka LOTOS Petrobaltic S.A. (Przejmująca) przesłała odpowiednio do Grupy LOTOS S.A. pierwsze i drugie zawiadomienie o zamiarze połączenia Spółki Przejmującej z Miliana Shipholding Company Ltd. na warunkach określonych w planie połączenia ogłoszonym 28 grudnia 2017 roku.

8 stycznia 2018 roku Zarządy Spółek Miliana Shipholding Company Ltd. oraz Miliana Shipping Group Ltd. obie z siedzibą na Cyprze przyjęły plan połączenia tych spółek. W wyniku połączenia przez przejęcie Miliana Shipholding Company Ltd. będąca jedynym wspólnikiem spółki przejmowanej, przejmie Miliana Shipping Group Ltd. W efekcie wszystkie aktywa i zobowiązania spółki przejmowanej zostaną przeniesione na spółkę przejmującą, zaś spółka przejmowana zostanie wykreślona z właściwego rejestru.

Przyjęte przez Rady Dyrektorów w/w Spółek plany połączenia zostały przekazane do właściwego rzeczowo sądu cypryjskiego. Połączenie przebiegać będzie w dwóch etapach. W pierwszym etapie, planowane jest wspólne posiedzenie łączących się spółek (Directors), w celu wysłuchania stron i wspólnego przyjęcia planu fuzji i jej zatwierdzenia. 12 września 2018 roku odbyło się zgromadzenie wspólników i wierzycieli łączących się spółek tj. Miliana Shipholding Company Ltd. i Miliana Shipping Group Ltd. z udziałem wyznaczonego przez sąd cypryjski doradcy, podczas którego przyjęto plan połączenia ww. spółek. Kolejnym krokiem w ramach połączenia ww. spółek jest zatwierdzenie przyjętego planu połączenia przez sąd cypryjski.

8.1.4. Opis zmian w organizacji grupy kapitałowej spółki wraz z podaniem ich przyczyn

Poza zmianą w składzie Zarządu Spółki oraz zmianami w strukturze organizacyjnej Spółki i przywróceniem modelu zarządzania segmentowego nie nastąpiły zmiany w podstawowych zasadach zarządzania Grupą LOTOS S.A. oraz spółkami z jej grupy kapitałowej.

8.2. Zatrudnienie w Grupie Kapitałowej LOTOS

8.2.1. Struktura zatrudnienia w Grupie Kapitałowej LOTOS

Struktura zatrudnienia w Grupie Kapitałowej LOTOS w podziale na rodzaj stanowiska

Spółka	Zatrudnienie na 31 grudnia 2018 roku	
	Stanowiska robotnicze	Stanowiska nierobotnicze
Grupa LOTOS S.A.	495	1018
LOTOS Paliwa Sp. z o.o.	0	283
LOTOS Kolej Sp. z o.o.	694	339
LOTOS Oil S.A.	84	171
LOTOS Lab Sp. z o.o.	12	117
LOTOS Serwis Sp. z o.o.	351	139
LOTOS Straż Sp. z o.o.	79	14
LOTOS Asphalt Sp. z o.o.	120	128
LOTOS Upstream sp. z o.o.	0	11
LOTOS Ochrona Sp. z o.o.	163	24
LOTOS Air BP Polska Sp. z o.o.	42	18
LOTOS Infrastruktura S.A.	40	31
LOTOS Terminale S.A.	64	49
RC Ekoenergia Sp. z o.o.	41	30
LOTOS Biopaliwa Sp. z o.o.	24	15
LOTOS Petrobaltic S.A.	171	217
Energobaltic Sp. z o.o.	3	27
LOTOS E&P Norge AS	0	27
AB LOTOS Geonafta	32	9
UAB Genciu Nafta	1	1
UAB Manifoldas	0	3
Miliana Shipping Ltd	0	0
LOTOS Gaz S.A.	0	0
Technical Ship Management	0	6

Zatrudnienie na 31 grudnia 2018 roku

Spółka	Zatrudnienie na 31 grudnia 2018 roku	
	Stanowiska robotnicze	Stanowiska nierobotnicze
SPV Baltic Spółka z o.o.	6	6
	2 422	2 683
Razem		5105

Struktura zatrudnienia w Grupie LOTOS S.A. pod względem płci
 stan na 31 grudnia 2018 roku

Wyszczególnienie	Mężczyźni	Kobiety	Razem
stanowiska robotnicze	495	0	495
stanowiska nierobotnicze	533	485	1 018
Razem	1 028	485	1513

Struktura zatrudnienia w Grupie Kapitałowej LOTOS pod względem płci
 stan na 31 grudnia 2018 roku

Wyszczególnienie	Mężczyźni	Kobiety	Razem
stanowiska robotnicze	2 348	74	2 422
stanowiska nierobotnicze	1 594	1 089	2 683
Razem	3 942	1 163	5 105

Wielkość zatrudnienia w Grupie Kapitałowej LOTOS w latach 2013 – 2018

Wielkość zatrudnienia	31.12.2013	31.12.2014	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2018
Grupa LOTOS S.A.	1 345	1 350	1 364	1 406	1 445	1 513
Grupa Kapitałowa LOTOS	4 983	5 106	4 850	4 936	4 897	5 105

8.2.2. System kontroli programów akcji pracowniczych

W Grupie Kapitałowej LOTOS w 2018 roku nie funkcjonował program akcji pracowniczych.

8.2.3. Umowy zawarte pomiędzy emitentem a osobami zarządzającymi oraz wartość wynagrodzeń, nagród lub korzyści wypłaconych, należnych lub potencjalnie należnych osobom zarządzającym i nadzorującym Grupę LOTOS S.A.

Wynagrodzenie wypłacone członkom Zarządu Grupy LOTOS S.A. za 2018 rok (w mln PLN)

Członkowie Zarządu	Krótkoterminowe świadczenia pracownicze (wynagrodzenia)
Mateusz Aleksander Bonca	0,71
Piotr Ciach	0,12
Patryk Demski	0,37
Marcin Jastrzębski ²⁰	0,59
Jarosław Kawula	0,69
Robert Sobków	0,35
Jarosław Wittstock	0,16
Mariusz Machajewski ²¹	0,09
Razem	3,08

Krótkoterminowe zobowiązania z tytułu nagrody rocznej dla członków Zarządu zostały zamieszczone w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy LOTOS S.A. w nocy 30.3. Wypłata nagrody rocznej uzależniona jest od realizacji celów postawionych przed członkami Zarządu.

Wynagrodzenie wypłacone członkom Rady Nadzorczej Grupy LOTOS S.A. za 2018 rok (w mln PLN)

Członkowie Rady Nadzorczej	Krótkoterminowe świadczenia pracownicze (wynagrodzenia)
Ciach Piotr	0,07
Figura Dariusz	0,08
Golecki Mariusz	0,08
Kozłowska-Chyła Beata	0,10
Lewandowska Katarzyna	0,08
Lewandowski Adam	0,08
Rybicki Grzegorz	0,03
Szklarczyk-Mierzwa Agnieszka	0,08
Razem	0,60

²⁰ w tym wypłacona odprawa z tytułu rozwiązania umowy o pracę i odszkodowanie z tytułu zakazu konkurencji

²¹ odszkodowanie z tytułu zakazu konkurencji

8.2.4. Informacje o wszelkich zobowiązaniach wynikających z emerytur i świadczeń o podobnym charakterze dla byłych osób zarządzających, nadzorujących albo byłych członków organów administrujących oraz o zobowiązaniach zaciągniętych w związku z tymi emeryturami.

Emitent nie posiada w stosunku do byłych osób zarządzających i nadzorujących żadnych zobowiązań wynikających z emerytur i świadczeń o podobnym charakterze.

8.2.5 Wszelkie umowy zawarte między spółką a osobami zarządzającymi, przewidujące rekompensatę w przypadku ich rezygnacji lub zwolnienia z zajmowanego stanowiska bez ważnej przyczyny lub gdy ich odwołanie lub zwolnienie następuje z powodu połączenia spółki przez przejęcie.

Z tytułu przestrzegania Zakazu Konkurencji po ustaniu Funkcji, Zarządzającemu przysługuje odszkodowanie w łącznej wysokości obliczonej jako: 0,5 krotności miesięcznego Wynagrodzenia stałego x 6. Odszkodowanie płatne jest w 6 miesięcznych równych częściach.

Umowy zawiera się na czas pełnienia przez Zarządzającego Funkcji.

W przypadku wygaśnięcia mandatu Zarządzającego, w szczególności na skutek śmierci, odwołania lub złożenia rezygnacji, upływu kadencji, Umowa rozwiązuje się z ostatnim dniem pełnienia Funkcji bez okresu wypowiedzenia i konieczności dokonywania dodatkowych czynności.

Każda ze Stron ma prawo wypowiedzenia Umowy z innych przyczyn niż określone w ust 4 z:

- o 1 (jedno) miesięcznym terminem wypowiedzenia w przypadku pełnienia przez Zarządzającego Funkcji przez okres krótszy niż 12 (dwanaście) miesięcy,
- o 3 (trzy) miesięcznym terminem wypowiedzenia w przypadku pełnienia przez Zarządzającego Funkcji przez co najmniej 12 (dwanaście) miesięcy.

W razie rozwiązania Umowy albo wypowiedzenia przez Spółkę Umowy (za wyjątkiem rozwiązania umowy ze skutkiem natychmiastowym zakreślonym w § 13 pkt 5 Umowy), Zarządzającemu przysługuje odprawa w wysokości 3-krotności Wynagrodzenia Stałego, pod warunkiem pełnienia przez Zarządzającego Funkcji przez okres co najmniej 12 (dwunastu) miesięcy przed rozwiązaniem umowy.

8.3. Ochrona środowiska

W 2018 roku kontynuowano realizację działań podjętych w latach poprzednich. Konkluzje BAT²² dla sektora rafineryjnego, które zaczęły obowiązywać pod koniec października 2018 roku wprowadzały szereg nowych wymagań z zakresu ochrony środowiska. Instalacje rafineryjne funkcjonujące w Grupie Kapitałowej LOTOS wymagania te spełniają. Szczególnego zainteresowania wymagały jedynie dwa obszary - zakres i sposób monitorowania emisji zanieczyszczeń do środowiska.

Przed rozpoczęciem obowiązywania wymagań konkluzji BAT, rafinerie zobowiązane były przeprowadzać pomiary emitorów technologicznych dwa razy w roku: w okresie zimowym (październik-marzec) oraz letnim (kwiecień-wrzesień). Na podstawie otrzymanych wyników, często w oparciu o inne parametry procesowe, wyznaczano emisję roczną. Pomiary te dotyczyły czterech najważniejszych, określonych w prawie zanieczyszczeń: dwutlenku siarki (SO₂), tlenków azotu (NO_x), tlenku węgla (CO) i pyłu zawieszonego (PM). Są to tzw. zanieczyszczenia energetyczne.

Wejście w życie nowych wymagań stworzyło obowiązek prowadzenia pomiarów ciągłych na:

- o dwóch emitorach technologicznych – ze względu na sumaryczną moc połączonych z nimi jednostek produkcyjnych – w zakresie SO₂, NO_x, CO i PM;
- o dwóch emitorach technologicznych – ze względu na odprowadzanie przez nie spalin z instalacji Clausa – w zakresie SO₂.

Nowe systemy uruchomione zostały w październiku 2018 roku i pomyślnie przeszły procedurę QAL2.

W styczniu 2019 roku przesłano pierwsze raporty z wynikami pomiarów, które nie wykazują przekroczeń. Pomiary emisji zanieczyszczeń energetycznych na pozostałych emitorach przeprowadza się okresowo, według starych zasad.

Dodatkowo, konkluzje BAT zobowiązały europejskie rafinerie do okresowego monitorowania emisji polichlorowanych dibenzodioskyn i furanów (PCDD/F) z procesu reformingu katalitycznego, ze względu na powstawanie tych związków w procesie regeneracji katalizatora instalacji w których proces ten się odbywa. W Grupie LOTOS funkcjonują dwie tego typu instalacje – jedna, gdzie katalizator regenerowany jest okresowo, a druga – nowsza – w której porcje katalizatora regenerowane są w sposób ciągły. Aby umożliwić przeprowadzenie pomiarów PCDD/F zgodnie z normami, niezbędne było wykonanie stanowisk pomiarowych na kanałach odprowadzających spaliny z obu instalacji. Wykonano również pierwsze pomiary, a ich wyniki przesłano odpowiednim organom. Warto zaznaczyć, że dla PCDD/F nie określono wartości dopuszczalnych dla stężeń w gazach odlotowych – Grupa LOTOS jest zobowiązana jedynie do ich monitorowania i raportowania.

Nowe unijne regulacje nakazują również by monitorowaniem objąć emisję niezorganizowaną lotnych związków organicznych (LZO) do powietrza z nieszczelnych urządzeń na terenie instalacji rafineryjnych. Zjawisko emisji niezorganizowanej LZO jest niekorzystne ze względu na: straty surowców, negatywny wpływ na zdrowie pracowników i środowisko, a w skrajnych przypadkach może stwarzać zagrożenie wybuchu. Monitorowanie emisji LZO powinno odbywać się w oparciu o kilka metod:

- o detekcję i pomiar stężenia węglowodorów za pomocą podręcznych urządzeń, tzw. snifferów;
- o optyczne obrazowanie gazów przy użyciu kamer rejestrujących promieniowanie podczerwone;
- o okresowe wyznaczanie emisji na podstawie regularnie aktualizowanych współczynników obliczeniowych.

Kolejnym obszarem regulowanym przez konkluzje BAT i wymagającym wdrożenia w rafinerii Grupy LOTOS był program wykrywania i usuwania nieszczelności w obrębie instalacji produkcyjnych, tzw. program LDAR (ang. *Leak Detection and Repair Programme*). Są nim objęte wszystkie elementy instalacji rafineryjnych, w których w wyniku eksploatacji mogą powstać nieszczelności, a w szczególności pompy, zawory ręczne i automatyczne, zasuwy, kołnierze itd. Funkcją programu jest kontrola wspomnianych urządzeń, aby zapewnić możliwie najszybsze wykrycie i usunięcie powstałych w nich nieszczelności, przy jednoczesnym zapewnieniu możliwie największej efektywności kosztowej takich działań. Największym wyzwaniem w tworzeniu tego typu programu jest inwentaryzacja wszystkich elementów instalacji, w których potencjalnie mogą wystąpić nieszczelności i organizacja zebranych informacji w informatycznych bazach danych. Szacuje się, że w gdańskiej rafinerii Grupy LOTOS takich urządzeń jest około 100 000. Z oczywistych powodów uznano również, że wymóg monitorowania emisji niezorganizowanej, który opisano wyżej, realizowany będzie w ramach programu LDAR.

²² BAT – Best Available Techniques

W 2018 roku wykonano pierwsze, pilotażowe badania w ramach programu LDAR – objęto nimi w pełni instalację hydroodsiarczania benzyn (0200) oraz częściowo instalacje izomeryzacji benzyn (0350), reformingu semiregeneratywnego (0410) oraz hydroodsiarczania oleju napędowego (0500). Przeprowadzono także wstępną inwentaryzację urządzeń mogących być źródłami emisji niezorganizowanej. Powołano również specjalny zespół który ma przejąć dalsze etapy rozwijania LDAR: fizyczne oznakowanie wszystkich elementów instalacji objętych programem LDAR, a także uzupełnianie bazy danych o wyniki prowadzonych sukcesywnie pomiarów i bieżące usuwanie wykrywanych nieszczelności.

W 2018 roku uruchomiono również dwie nowe instalacje: produkcji wodoru HGU III (0290, LOTOS Asphalt) oraz destylacji próżniowej hydrowaxu HVDU (0160, Grupa LOTOS). Zgodnie z wymaganiami prawnymi, przeprowadzono pomiary emisji z emitatorów tych instalacji, a raporty z ich wynikami przesłano odpowiednim organom. Wyniki tych pomiarów, w obu wypadkach, nie wykazały przekroczeń dopuszczalnych wartości.

W 2019 roku w najważniejszą fazę wchodzi przygotowania do IV okresu rozliczeniowego unijnego systemu handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych (EU ETS), którego zasady obowiązywały będą w latach 2021-2030. Spółki Grupy Kapitałowej LOTOS uczestniczące w ETS i wpisane na tzw. listę carbon leakage przygotowują się aktualnie do złożenia wniosków o przydział darmowych uprawnień do emisji na lata 2021-2025. Wnioski te, zweryfikowane przez akredytowany podmiot, należy złożyć do końca maja 2019 roku.

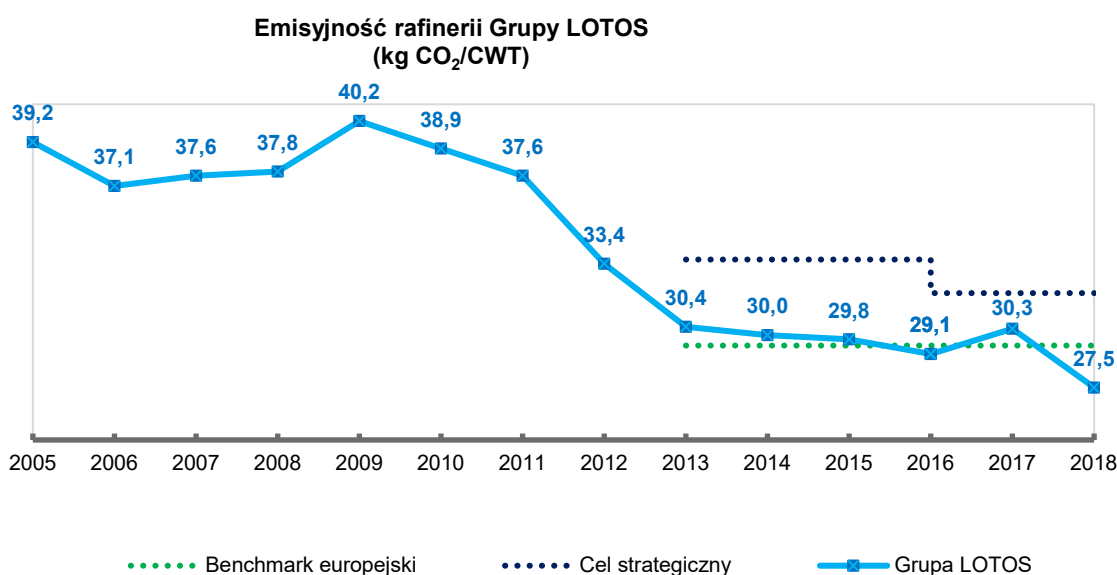
W raportowanym roku zmienił się również szereg uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych w zakresie gospodarki odpadowej, co nie pozostało bez wpływu na sposób postępowania z odpadami w Grupie Kapitałowej.

W kwietniu 2018 roku na terenie Gdańska weszły w życie przepisy pogłębiające selektywne zbieranie odpadów komunalnych. Mieszkańcy miasta i przedsiębiorcy, jeśli zdecydują się na selekcję w zamian za niższe opłaty za odbiór odpadów, są aktualnie zobowiązani do segregowania odpadów komunalnych na frakcję bio, metal i tworzywo sztuczne, szkło, papier i makulaturę oraz odpady resztkowe. Wszystkie spółki Grupy Kapitałowej LOTOS funkcjonujące na terenie Gdańska dostosowały się do nowych przepisów.

Zgodnie z nowym prawem, do 5 września 2019 roku duża część polskich firm prowadzących jakąś formę przetwarzania odpadów zobowiązana jest do przygotowania operatu przeciwpożarowego dla miejsc magazynowania i składowania odpadów, a następnie dołączenia go do wniosku przy najbliższej zmianie pozwolenia dotyczącego gospodarowania odpadami lub zintegrowanego. Na dzień przygotowywania niniejszego Sprawozdania pewnym utrudnieniem jest brak rozporządzeń wykonawczych do nowych przepisów, ale nie przewiduje się większych problemów z ich wdrożeniem w całej Grupie Kapitałowej LOTOS w wymaganym prawem terminie.

Środowisko naturalne – wpływ realizowanych działań na łańcuch wartości

Opis i wskaźniki efektywności realizowanej polityki ochrony środowiska w Spółce i Grupie

W 2018 roku dalszemu obniżeniu uległ obniżyciel tzw. współczynnik emisyjności gdańskiej rafinerii Grupy LOTOS, który osiągnął wartość 27,5 kg CO₂/CWT. Udało się to dzięki minimalnemu zużyciu oleju opałowego jako paliwa w instalacjach (jedynie niecałe 1000 ton w grudniu), względem paliw gazowych, przy rekordowym przerobieniu ropy naftowej (10,5 mln ton w roku) i dużym obciążeniu pozostałych instalacji.

Emisja do powietrza

Emisja dwutlenku węgla z instalacji Grupy Kapitałowej LOTOS należących do EU ETS

Spółka	Emisja roczna CO ₂ [Mg]		
	2016	2017	2018
Grupa LOTOS	1 899 938	1 717 335	1 884 570
Elektrociepłownia	282 019	249 951	283 056
Instalacje rafineryjne	1 617 919	1 467 384	1 601 514
LOTOS Asphalt	12 041	11 962	29 513
Zakład w Gdańsku	7 966	7 633	24 925
Zakład w Jaśle	4 075	4 329	4 588
Energobaltic	8 055	6 991	6 643
RCEkoenergia	29 565	30 266	32 015

Emisja zanieczyszczeń do powietrza z instalacji Grupy LOTOS

Instalacja	Emisja roczna [Mg]											
	2016				2017				2018			
	SO ₂	NO _x	PM	CO	SO ₂	NO _x	PM	CO	SO ₂	NO _x	PM	CO
Elektrociepłownia	1	87	1	7	4	210	5	18	1	135	1	12
Instalacje rafineryjne	1613	775	133	281	231	634	72	286	317	668	59	299

Zwiększona emisja CO₂ w PZG LOTOS Asphalt wynika z uruchomienia instalacji HGU III w sierpniu.

8.4. Informacje o zawartych umowach znaczących dla działalności Spółki i jej grupy kapitałowej, w tym znanych grupie umowach zawartych pomiędzy akcjonariuszami (wspólnikami), umowach ubezpieczenia, współpracy lub kooperacji

W 2018 roku umowy handlowe znaczące dla działalności Grupy LOTOS S.A. i jej grupy kapitałowej, tzn. o wartości przekraczającej 15% wartości kapitałów własnych Emitenta, były związane z podstawową działalnością Grupy. Wśród nich wymienić należy:

Umowy na zakup ropy naftowej

Istotne umowy na zakup ropy naftowej były realizowane przez Grupę LOTOS S.A. z czterema kontrahentami: Rosneft Oil Company, Tatneft Europe AG, Vitol SA oraz Petraco Oil Company LLP.

Umowy na sprzedaż produktów naftowych

Istotne umowy na sprzedaż paliw płynnych zostały zrealizowane przez Grupę LOTOS S.A. z dwoma kontrahentami: CIRCLE K Polska Spółka z o.o. oraz BP Europa SE Oddział w Polsce.

Umowy ubezpieczeniowe

Wśród istotnych umów ubezpieczenia należy wymienić:

Ubezpieczenia ogólne

- o Ubezpieczenie mienia od szkód materialnych, awarii maszyn oraz od następstw przestojów w działalności(PD/BI/Zapasy).
- o Ubezpieczenie OC działalności.
- o Ubezpieczenie OC Członków Władz Spółki(D&O).
- o Ubezpieczenie OC z tytułu prowadzenia działalności lotniczej.
- o Ubezpieczenie od Aktu Terroryzmu.
- o Ubezpieczenie mienia od pożaru i innych zdarzeń losowych(zapasy w bazach zewnętrznych).
- o Ubezpieczenie ładunków w transporcie krajowym(cargo).
- o Ubezpieczenie mienia w transporcie krajowym rurociągowym.
- o Ubezpieczenie ładunków w transporcie międzynarodowym (cargo)

Ubezpieczenia w segmencie produkcji i handlu

- o Program polisowy na potrzeby budowy Projektu EFRA:
- o Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej z tytułu wykonywanego zawodu (PI)
- o Ubezpieczenie od ryzyka terroryzmu – szkody majątkowe/ochrona przychodów
- o Ubezpieczenie budowy i montażu od wszystkich ryzyk (car/ear)
- o Ubezpieczenie od opóźnienia w rozruchu (DSU)
- o Odpowiedzialność Dyrektorów i Członków Zarządu (D&O)
- o Ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej

Ubezpieczenia w segmencie wydobywczym

- o LOTOS Petrobaltic - ubezpieczenia bazy lądowej, ubezpieczenie nabrzeża, ubezpieczenie NNW pracowników lądowych, ubezpieczenie NNW i KL, ubezpieczenia morskie, w tym: Morskiej Kopalni Ropy B3, platformy BB i PG-1 - w zakresie OC i casco, pracowników i sprzętu na morzu
- o Spółka B8 - ubezpieczenie Projektu B8, ubezpieczenie OC MKR B8
- o Spółka SPV Baltic - ubezpieczenie platformy LPB - P&I, ubezpieczenie platformy LPB – casco
- o Miliana - ubezpieczenie P&I jednostek pływających, ubezpieczenie casco jednostek pływających i sprzętu.

Umowy inwestycyjne

4 grudnia 2018 roku spółka zależna Emitenta, LOTOS Asphalt Sp. z o.o. oraz KT - Kinetics Technology S.p.A. („KT”) podpisały aneks do kluczowej umowy inwestycyjnej Emitenta na projektowanie techniczne, dostawy oraz budowę głównych instalacji Projektu EFRA. W wyniku przeprowadzonych rozmów, strony aneksu ustaliły nowy termin Ready For Start Up (RFSU), wskazując, iż osiągnięcie gotowości do uruchamiania („RFSU”) instalacji Delayed Coker Unit (DCU) powinno nastąpić 31 maja 2019 roku. Całkowity budżet inwestycji pozostał bez zmian.

Umowy pomiędzy akcjonariuszami

27 lutego 2018 roku Skarb Państwa (akcjonariusz dominujący Grupy LOTOS S.A.) podpisał z PKN Orlen S.A. list intencyjny w sprawie procesu przejęcia kontroli kapitałowej przez PKN ORLEN S.A. nad Grupą LOTOS S.A., rozumianej jako nabycie przez PKN ORLEN S.A. bezpośrednio lub pośrednio minimum 53% udziału w kapitale zakładowym Grupy LOTOS S.A.

8.4.1. Istotne transakcje z podmiotami powiązаныmi na warunkach innych niż rynkowe

W roku zakończonym 31 grudnia 2018 roku nie zawierano transakcji z podmiotami powiązаныmi na warunkach innych niż rynkowe.

8.4.2. Umowa z podmiotem uprawnionym do badania sprawozdań finansowych

Deloitte Audyt sp. z o.o. sp. k. z siedzibą w Warszawie na podstawie umowy wraz z aneksami zawartej z Grupą LOTOS S.A. w dniu 20 czerwca 2018 roku dokonała między innymi:

- o przeglądu jednostkowych oraz skonsolidowanych sprawozdań finansowych za I półrocze 2018 roku,
- o badania jednostkowych oraz skonsolidowanych sprawozdań finansowych za 2018 rok.

Łączne wynagrodzenie należne z tytułu badania, przeglądów oraz procedur weryfikacyjnych Deloitte Audyt sp. z o.o. sp. k. za rok 2018 (mln zł)

	2018
Badanie rocznych jednostkowych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych wybranych spółek Grupy Kapitałowej LOTOS, w tym: ⁽¹⁾	1,0
Grupa LOTOS S.A.	0,6
Usługi poświadczające, w tym:	0,3
Grupa LOTOS S.A.	0,3
Usługi doradztwa podatkowego	-
Pozostałe usługi, w tym:	0,0
Grupa LOTOS S.A.	-
Razem	1,3

⁽¹⁾ wynagrodzenie za badanie wybranych spółek Grupy Kapitałowej LOTOS jest płacone na podstawie odrębnych umów zawartych pomiędzy podmiotem uprawnionym do badania sprawozdań finansowych i każdą z wybranych spółek Grupy Kapitałowej LOTOS.

Wynagrodzenie za badanie, usługi poświadczające, usługi doradztwa podatkowego oraz pozostałe usługi dla spółki LOTOS Exploration and Production Norge AS oraz Grupy Kapitałowej AB LOTOS Geonafta należne odpowiednio dla Deloitte AS oraz Deloitte Lietuva, UAB (spółek z grupy Deloitte) za rok 2018 wyniosło 0,5 mln zł.

W 2017 roku łączne wynagrodzenie należne z tytułu badania, przeglądów oraz procedur weryfikacyjnych wyniosło 1,12 mln zł (Grupa LOTOS S.A. 0,4 mln zł), w tym z tytułu badania rocznych jednostkowych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych wybranych spółek Grupy Kapitałowej LOTOS 0,9 mln zł (Grupa LOTOS S.A. 0,2 mln zł), usług poświadczających 0,2 mln zł (Grupa LOTOS S.A. 0,2 mln zł) oraz pozostałych usług 0,02 mln zł.

8.4.3. Postępowania toczące się przed sądem, organem właściwym dla postępowania arbitrażowego lub organem administracji publicznej

Istotne postępowania sądowe których stroną jest Jednostka Dominująca

Od dnia kończącego poprzedni rok finansowy, tj. 31 grudnia 2017 roku do dnia publikacji niniejszego sprawozdania finansowego nie wystąpiły znaczące zmiany w zakresie istotnych postępowań toczących się przed sądem, organem właściwym dla postępowania arbitrażowego lub organem administracji publicznej i innych ryzyk Spółki lub jednostek od niej zależnych. Informacje na temat istotnych postępowań będących nadal w toku przedstawiono w nocie 30.1 do skonsolidowanego sprawozdania finansowego za rok 2017.

Rozliczenia podatkowe

W roku 2015 rozliczenia Spółki w zakresie podatku od towarów i usług (VAT) za lata 2010 - 2011 były przedmiotem dwóch postępowań kontrolnych prowadzonych przez organy kontroli skarbowej. W dniu 23 czerwca 2015 roku Spółka otrzymała w ramach prowadzonych postępowań protokoły z badania ksiąg podatkowych, do których złożyła zastrzeżenia. W dniu 30 września 2015 roku Spółka otrzymała dwie decyzje wydane przez Dyrektora Urzędu Kontroli Skarbowej w Bydgoszczy, w których to organ skarbowy określił wysokość zobowiązania w podatku od towarów i usług (VAT) za okres styczeń – grudzień 2010 roku oraz styczeń – grudzień 2011 roku oraz wykazał zaległości w kwocie 48,4 mln zł za rok 2010 oraz 112,5 mln zł za rok 2011. W decyzjach Dyrektor Urzędu Kontroli Skarbowej stwierdził, że transakcje, w których uczestniczyli dwaj kontrahenci Spółki związane były z udziałem w oszustwie podatkowym i zarzucił Spółce brak dołożenia należytej staranności w zawieraniu transakcji z tymi kontrahentami i że Spółka co najmniej powinna była wiedzieć o tym, że ww. transakcje wiązały się i były konsekwencją oszustwa podatkowego popełnionego na wcześniejszym etapie obrotu, co w konsekwencji nie daje prawa do odliczenia podatku VAT. Po przeanalizowaniu otrzymanych decyzji Spółka uznała zarzuty przedstawione przez Dyrektora Urzędu Kontroli Skarbowej za całkowicie nieuzasadnione i w związku z tym w dniu 14 października 2015 roku złożyła do Dyrektora Izby Skarbowej w Gdańsku odwołania od ww. decyzji. Dyrektor Izby Skarbowej w Gdańsku utrzymał w mocy decyzje Dyrektora Urzędu Kontroli Skarbowej w Bydgoszczy, a wniesione w 1 półroczu 2016 roku przez Spółkę skargi do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego zostały oddalone. W 3 kwartale 2016 roku Spółka złożyła skargi kasacyjne do Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie. W dniu 11 grudnia 2018 roku Naczelny Sąd Administracyjny oddalił skargę Spółki od wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gdańsku z dnia 20 lipca 2016 roku określającą Spółce zobowiązanie w zakresie podatku VAT za poszczególne miesiące 2011 roku. Termin rozprawy w zakresie podatku VAT za poszczególne miesiące 2010 roku został wyznaczony na datę 27 marca 2019 roku. W związku z innymi prowadzonymi kontrolami dotyczącymi podatku VAT utworzono rezerwę na ryzyko podatkowe o których mowa w nocie 9.4 i nocie 9.6.

Regulacje dotyczące podatku od towarów i usług, podatku dochodowego od osób prawnych oraz obciążeń związanych z ubezpieczeniami społecznymi podlegają częstym zmianom. Te częste zmiany powodują brak odpowiednich punktów odniesienia, niespójne interpretacje oraz nieliczne ustanowione precedensy, które mogłyby mieć zastosowanie. Obowiązujące przepisy zawierają również niejasności, które powodują różnice w opiniach, co do interpretacji prawnej przepisów podatkowych, zarówno pomiędzy organami państwowymi jak i organami państwowymi i przedsiębiorstwami. Rozliczenia podatkowe oraz inne obszary działalności (na przykład kwestie celne czy dewizowe) mogą być przedmiotem kontroli organów, które uprawnione są do nakładania wysokich kar i grzywien, a wszelkie dodatkowe zobowiązania podatkowe, wynikające z kontroli, muszą zostać zapłacone wraz z wysokimi odsetkami. Te warunki powodują, że ryzyko podatkowe w Polsce jest większe niż w krajach o bardziej dojrzałym systemie podatkowym. W konsekwencji, kwoty prezentowane i ujawniane w sprawozdaniach finansowych mogą się zmienić w przyszłości w wyniku ostatecznej decyzji organu kontroli podatkowej.

15 lipca 2016 roku do Ordynacji Podatkowej zostały wprowadzone zmiany w celu uwzględnienia postanowień Ogólnej Klauzuli Zapobiegającej Nadużyciom (z ang. General Anti-Abuse Rule „GAAR”). GAAR ma zapobiegać powstawaniu i wykorzystywaniu sztucznych struktur prawnych tworzonych w celu uniknięcia zapłaty podatku w Polsce. GAAR definiuje unikanie opodatkowania, jako czynność dokonaną przede wszystkim w celu osiągnięcia korzyści podatkowej, sprzecznej w danych okolicznościach z przedmiotem i celem przepisy ustawy podatkowej. Zgodnie z GAAR taka czynność nie skutkuje osiągnięciem korzyści podatkowej, jeżeli sposób działania był sztuczny. Wszelkie występowanie (i) nieuzasadnionego dzielenia operacji, (ii) angażowania podmiotów pośredniczących mimo braku uzasadnienia ekonomicznego lub gospodarczego, (iii) elementów wzajemnie się znośzących lub kompensujących oraz (iv) inne działania o podobnym działaniu do wcześniej wspomnianych, mogą

być potraktowane jako przesłanka istnienia sztucznych czynności podlegających przepisom GAAR. Nowe regulacje będą wymagać znacznie większego osądu przy ocenie skutków podatkowych poszczególnych transakcji.

Klauzulę GAAR należy stosować w odniesieniu do transakcji dokonanych po jej wejściu w życie oraz do transakcji, które zostały przeprowadzone przed wejściem w życie klauzuli GAAR, ale dla których po dacie wejścia klauzuli w życie korzyści były lub są nadal osiągane. Wdrożenie powyższych przepisów umożliwi polskim organom kontroli podatkowej kwestionowanie realizowanych przez podatników prawnych ustaleń i porozumień, takich jak restrukturyzacja i reorganizacja grupy.

Porozumienie, którego stroną jest spółka LOTOS Exploration and Production Norge AS

Spółka LOTOS Exploration and Production Norge AS („LOTOS E&P Norge AS”) była stroną postępowań sądu arbitrażowego w Norwegii dotyczących roszczeń spółki Single Buoy Moorings Inc. („SBM”) - dostawcy platformy MOPU (ang. „Mobile Offshore Production Unit”) przeznaczonych do eksploatacji złoża YME przeciwko spółce Talisman Energy Norge AS będącej operatorem złoża YME („Talisman”, „Operator”) oraz pozostałym udziałowcom projektu YME. Udział LOTOS Exploration and Production Norge AS („LOTOS E&P Norge AS”) w kwocie roszczenia SBM wynosił 20%.

W 2013 roku spółki: Talisman Energy Norge AS („Talisman”, ówczesny operator złoża YME) oraz Single Buoy Moorings Inc. („SBM”, właściciel przeznaczonych do eksploatacji tego złoża platformy wydobywczej) ogłosiły informację o zawarciu porozumienia w sprawie zakończenia obowiązywania wszystkich dotychczas zawartych w związku z realizacją projektu YME umów i porozumień pomiędzy stronami oraz usunięcia wadliwej platformy ze złoża.

Spółka SBM zapłaciła członkom konsorcjum kwotę 470 mln USD, natomiast Talisman działając w imieniu udziałowców koncesji, zobowiązał się do wykonania niezbędnych prac przygotowawczych na platformie i usunięcia jej ze złoża. Zgodnie z porozumieniem w zakresie spółki SBM było przetransportowanie platformy do portu oraz jej utylizacja, natomiast po wykonaniu określonych prac udziałowcy konsorcjum powinni uzyskać prawo własności do elementów podwodnej infrastruktury na złożu YME, dostarczonej przez SBM, wraz z jednoczesnym zobowiązaniem do wykonania prac rekultywacyjnych (w tym demontażu) związanych z podwodną infrastrukturą. Każda ze stron ponosi koszty uzgodnione porozumieniem zakresu realizowanych prac.

Zgodnie z zapisami porozumienia z SBM część przysługującego Grupie udziału w kwocie porozumienia, tj. 81,78 mln USD została ulokowana na rachunku escrow projektu YME celem jej sukcesywnego wykorzystywania na prowadzenie prac związanych z usunięciem platformy i infrastruktury ze złoża, określonych w porozumieniu.

22 sierpnia 2016 roku partnerzy YME zakończyli operację usuwania wadliwej platformy MOPU ze złoża. W 1 kwartale 2017 roku zrealizowano inspekcję caissona (element podwodnej infrastruktury) w wyniku której uznano, że może on stać bez dodatkowego podparcia do 2019 roku (przy założeniu półrocznych inspekcji i nie pogorszonego stanu).

Na dzień 31 grudnia 2018 roku wyrażona w walucie prezentacji wartość ulokowanych na wyodrębnionym rachunku escrow środków pieniężnych pozostałych do wykorzystania zaprezentowano w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji Pozostałe aktywa w kwocie 2,8 mln zł. Wartość pozostałej do wykorzystania rezerwy na przyszłe koszty usunięcia platformy oraz demontażu aktywów trwałych zaprezentowana została w pozycji Pozostałe zobowiązania i rezerwy – w części krótkoterminowej - w kwocie 2,4 mln zł.

SBM Offshore potwierdził w dniu 11 sierpnia 2017 roku zawarcie porozumienia z większością grupą ubezpieczycieli platformy MOPU w celu rozliczenia roszczeń ubezpieczeniowych dotyczących jej wadliwego wykonania. W dniu 10 września 2018 roku SBM ogłosił pełne i ostateczne uregulowanie roszczenia ubezpieczeniowego związanego z projektem YME. Kwota brutto otrzymana przez SBM w ramach odszkodowania z tytułu ubezpieczenia wyniosła 390 mln USD. Udział LOTOS E&P Norge AS (po odliczeniu kosztów prawników i innych wydatków przewidywany jest na poziomie 30,7 mln USD. Grupa ujęła należny udział w odszkodowaniu w pozycji Pozostałe przychody w kwocie 118,3 mln zł.

Spór spółki LOTOS Kolej Sp. z o.o. z Newag S.A.

W grudniu 2017 roku spółka Newag S.A. zgłosiła gotowość do wydania 5 lokomotyw Griffin wyprodukowanych na podstawie umów dzierżawy zawartych w dniu 23 grudnia 2015 roku z LOTOS Kolej Sp. z o.o. Przedstawione zezwolenia na eksploatację tych lokomotyw zawierały ograniczenia i w związku z tym spółka LOTOS Kolej Sp. z o.o. odmówiła ich odbioru i wezwała spółkę Newag S.A. do dostarczenia zezwoleń uprawniających do eksploatacji przedmiotowych lokomotyw bez ograniczeń. W związku z odmową odbioru, spółka Newag S.A. w dniu 26 stycznia 2018 roku wypowiedziała zawartą ze spółką LOTOS Kolej Sp. z o.o. umowę ze skutkiem natychmiastowym argumentując, że lokomotywy są zgodne z umową i dopuszczone do eksploatacji w obszarze działania – jednak z wyłączeniem sieci bazowej. Zdaniem Zarządu wypowiedzenie umów nie było skuteczne i z tego względu ryzyko obciążenia spółki LOTOS Kolej Sp. z o.o. karami umownymi jest niskie, w związku z tym nie zawiązano w niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym rezerw.

Poza informacjami zaprezentowanymi powyżej, w okresie 12 miesięcy zakończonym 31 grudnia 2018 roku nie wystąpiły istotne rozliczenia z tytułu spraw sądowych lub innych postępowań.

Sprawozdanie Zarządu
z działalności Grupy LOTOS S.A.
oraz jej grupy kapitałowej
za rok 2018

Informacje dotyczące akcji Grupy LOTOS S.A.

9. Informacje dotyczące akcji Grupy LOTOS S.A.

9.1. Grupa LOTOS S.A. na Giełdzie Papierów Wartościowych

Akcje Grupy LOTOS notowane są na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie od 9 czerwca 2005 roku.

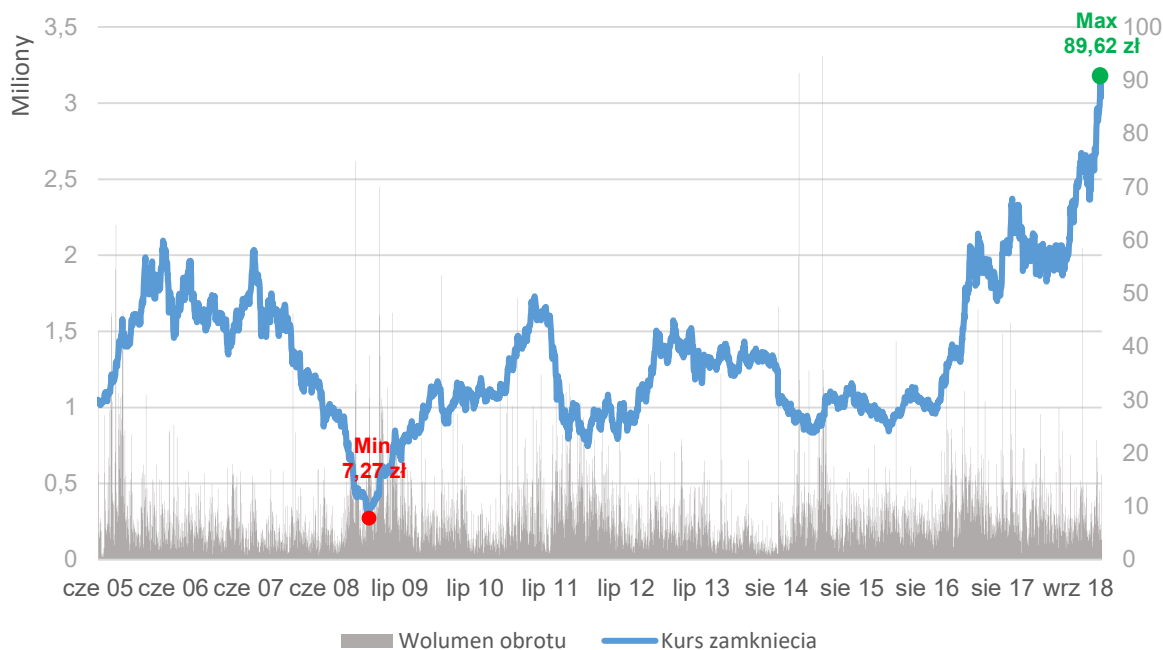
ISIN	Warsaw Stock Exchange	Thomson Reuters	Bloomberg
PLLOTOS00025	LTS	LTSP.WA	LTS PW

Kapitał zakładowy Grupy LOTOS S.A. wynosi 184.873.362 zł i dzieli się na 184.873.362 akcji o wartości nominalnej 1 zł każda, w tym:

- o 78.700.000 akcji zwykłych na okaziciela serii A
- o 35.000.000 akcji zwykłych na okaziciela serii B
- o 16.173.362 akcji zwykłych na okaziciela serii C
- o 55.000.000 akcji zwykłych na okaziciela serii D

Każda akcja daje prawo do jednego głosu na Walnym Zgromadzeniu Akcjonariuszy. Ostatniego dnia 2018 roku kapitalizacja Grupy LOTOS S.A. wyniosła około 16,4 mld zł.

Kurs akcji Grupy LOTOS (zł) i wolumen obrotu (szt.)

Akcje Grupy LOTOS S.A. w 2018 roku wchodził w skład następujących indeksów:

Indeksy dochodowe

- o WIG - obejmuje wszystkie spółki notowane na Głównym Rynku GPW, spełniające bazowe kryteria uczestnictwa w indeksach
- o WIG-PALIWA - obejmuje spółki sektora „przemysł paliwowy” należące do indeksu WIG
- o WIG Poland – obejmuje wyłącznie akcje krajowych spółek należących do indeksu WIG
- o WIG RESPECT - obejmuje firmy odpowiedzialne społecznie należące do indeksu WIG

Indeksy cenowe

- WIG 20 - obliczany na podstawie wartości portfela akcji 20 największych i najbardziej płynnych spółek z Głównego Rynku GPW
- WIG 30 – obliczany na podstawie wartości portfela akcji 30 największych i najbardziej płynnych spółek z Głównego Rynku GPW
- mWIG40 – obliczany na podstawie wartości portfela akcji 40 największych i najbardziej płynnych spółek z Głównego Rynku GPW

* Indeks dochodowy - przy jego obliczaniu uwzględnia się zarówno ceny zawartych w nim akcji, jak i dochody z dywidend i praw poboru.

* Indeks cenowy - przy jego obliczaniu bierze się pod uwagę jedynie ceny zawartych w nim transakcji, a nie uwzględnia się dochodów z tytułu dywidend.

Dane dotyczące akcji Grupy LOTOS S.A.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Liczba akcji w obrocie giełdowym (mln szt.)	129,87	129,87	184,87	184,87	184,87	184,87
Kurs minimalny	32,97	24,05	23,83	24,10	37,00	51,28
Kurs maksymalny	45,45	40,96	33,15	40,40	68,85	89,62
Kurs zamknięcia	35,45	25,50	27,00	38,25	57,70	88,50
Stopa zwrotu na koniec okresu (%)	-13,96	-28,07	4,40	44,00	50,30	48,00
Wartość obrotów (mln PLN)	2 211	1 589	2 228	2 230	5 062	10 012
Udział w obrotach (%)	1,00	0,77	1,10	1,10	2,16	6,2
Średni wolumen na sesję (szt.)	229 877	203 839	314 239	292 032	372 519	299 578
Średnia liczba transakcji na sesję	877	851	1 534	1 569	2 739	2 350

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Wycena spółki						
Kapitalizacja (mld PLN)	4,6	3,3	5,0	7,1	10,7	16,4
EV (mld PLN)	10,3	9,6	11,1	13,4	13,2	18,7
Wycena akcji						
Zysk na jedną akcję (zł)	0,30	-	-	5,50	9,00	8,60
P/E (x)	118	-	-	6,90	6,40	10,30
EV/EBITDA (x)	12,85	-	10,22	4,58	4,30	6,10

* Opracowanie własne na podstawie danych GPW oraz Spółki

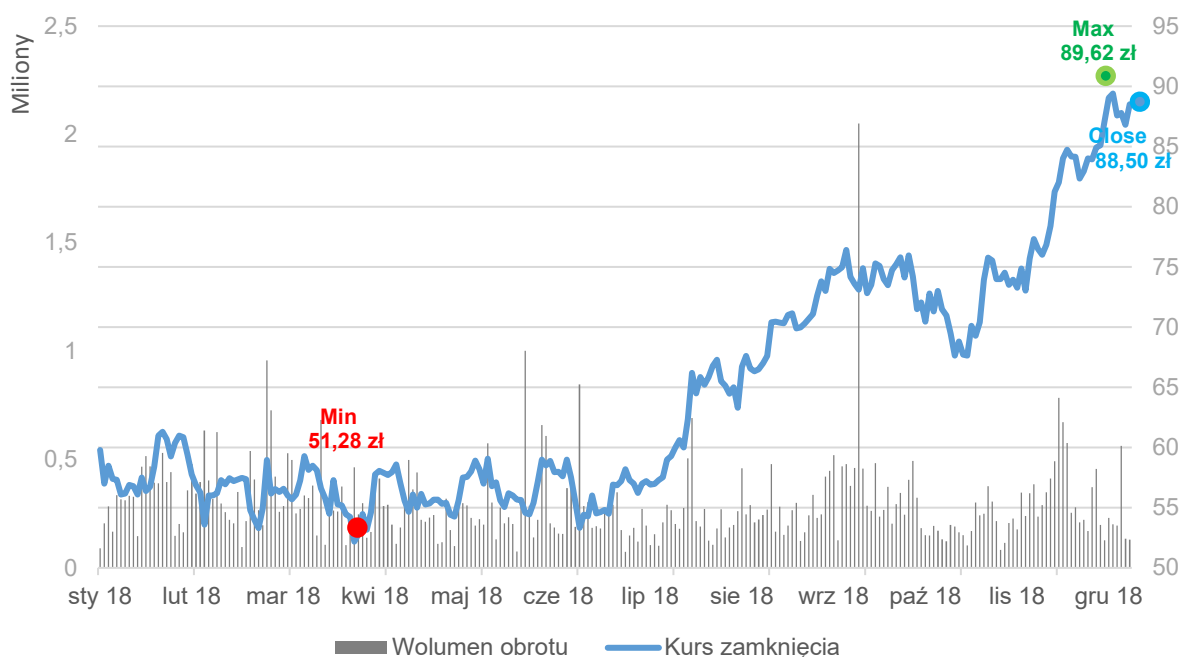
* EV (ang. Enterprise Value) tj. Wartość Przedsiębiorstwa - suma kapitalizacji rynkowej i długu, powiększona o udziały akcjonariuszy mniejszościowych i akcje uprzywilejowane oraz pomniejszona o środki pieniężne i ich ekwiwalenty.

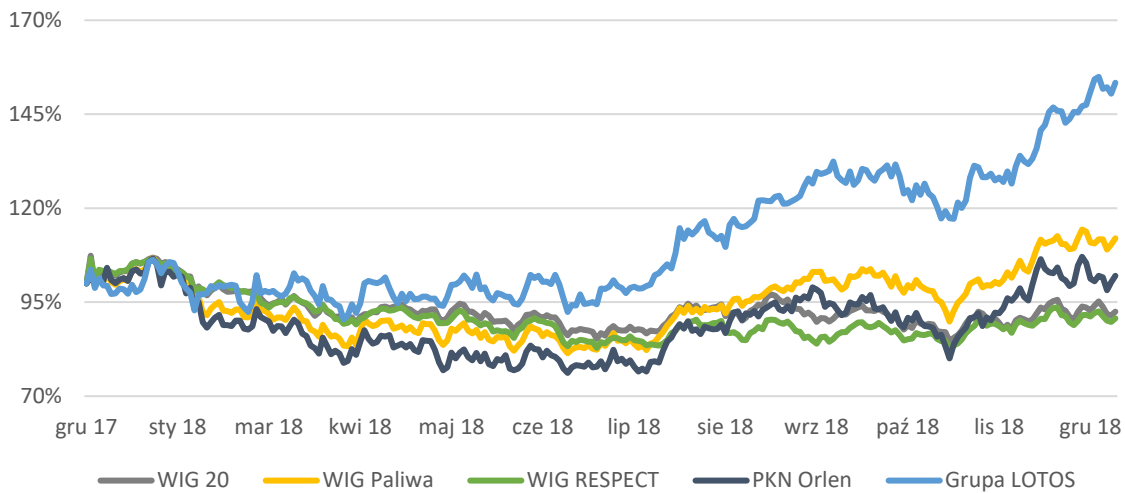
* P/E (ang. Price/Earnings) – Cena / Zysk

* P/BV (ang. Price/Book Value) – Cena / Wartość Księgowa

* EV/EBITDA - Wartość Przedsiębiorstwa / Zysk operacyjny powiększony o amortyzację

Kurs akcji Grupy LOTOS S.A. w 2018 roku

Notowania akcji Grupy LOTOS S.A. na tle indeksów giełdowych w 2018 roku

* Wykres rebazowany, 100=zamknięcie sesji 29 grudnia 2017 roku

Rekomendacje analityków domów maklerskich dla akcji Grupy LOTOS S.A.

Rekomendacje dla akcji Grupy LOTOS S.A. wydaje 15 firm inwestycyjnych (w tym domy maklerskie i banki inwestycyjne):

Biura maklerskie wydające rekomendacje na temat akcji Grupy LOTOS S.A.

Z siedzibą w Polsce	Z siedzibą za granicą
DM Banku Handlowego (Citi)	HSBC
DM mBanku	Erste Bank
DM BZ WBK	Raiffeisen Centrobank
DM BOŚ	Societe Generale
DM PKO BP	Wood & Co.
DM BDM	Haitong Bank
DM Vestor	Renaissance Capital
DM Trigon	
DM Pekao	

9.2. Dywidenda

28 czerwca 2018 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie Grupy LOTOS S.A. („ZWZ”) podjęło uchwałę w sprawie podziału zysku Spółki za 2017 rok, w tym postanowiło przeznaczyć kwotę 184 873 362,00 PLN na wypłatę dywidendy dla Akcjonariuszy.

Wysokość dywidendy przypadająca na jedną akcję wynosi 1 PLN brutto.

Liczba akcji objętych dywidendą wynosi 184 873 362. Jednocześnie ZWZ ustaliło dzień dywidendy na 12 września 2018 roku oraz dzień wypłaty dywidendy na 28 września 2018 roku.

Dywidenda i stopa dywidendy (zł)

Rok obrotowy	Dywidenda	Dywidenda na akcję	Cena akcji na koniec roku	Stopa dywidendy
2005	0,0	0,0	44,2	-
2006	40 932 000,0	0,4	49,3	0,7
2007	0,0	0,0	44,5	-
2008	0,0	0,0	12,0	-
2009	0,0	0,0	31,8	-
2010	0,0	0,0	36,4	-
2011	0,0	0,0	23,3	-
2012	0,0	0,0	41,2	-
2013	0,0	0,0	35,5	-
2014	0,0	0,0	27	-
2015	0,0	0,0	38,25	-
2016	184 873 362,0	1,0	57,70	1,7
2017	184 873 362,0	1,0	88,50	1,1

* Stopa dywidendy - stosunek wartości dywidendy przypadającej na jedną akcję do ceny akcji.

Historyczne dywidendy na akcję (zł)

Rok obrotowy	Dywidenda na akcję	% zysku netto	Dzień do dywidendy	Dzień wypłaty dywidendy
2005	0,0	0,0	-	-
2006	0,4	10,1	11.06.2007	nie później niż 31.07.2007
2007	0,0	0,0	-	-
2008	0,0	0,0	-	-
2009	0,0	0,0	-	-
2010	0,0	0,0	-	-
2011	0,0	0,0	-	-
2012	0,0	0,0	-	-
2013	0,0	0,0	-	-
2014	0,0	0,0	-	-
2015	0,0	0,0	-	-
2016	1,0	10,0	12.09.2017	29.09.2017
2017	1,0	11,0	12.09.2018	28.09.2018

* Dzień prawa do dywidendy - dzień, według którego ustala się listę akcjonariuszy uprawnionych do dywidendy za dany rok obrotowy.

* Dzień wypłaty dywidendy - dzień, w którym wypłaca się dywidendę akcjonariuszom Spółki.

9.3. Nabycie udziałów (akcji) własnych

W 2018 roku Grupa LOTOS S.A. nie nabywała udziałów (akcji) własnych.

9.4. Określenie łącznej liczby i wartości nominalnej wszystkich akcji (udziałów) GL S.A. oraz akcji i udziałów odpowiednio w podmiotach powiązanych emitenta, będących w posiadaniu osób zarządzających i nadzorujących GL S.A. (dla każdej osoby oddzielnie)

Osoby zarządzające i nadzorujące według informacji Spółki na dzień 25 lutego 2019 roku nie posiadały akcji ani udziałów spółek powiązanych Grupy LOTOS S.A.

9.5. Umowy, w wyniku których mogą w przyszłości nastąpić zmiany w proporcjach posiadanych akcji przez dotychczasowych akcjonariuszy i obligatariuszy

Zarząd Grupy LOTOS S.A. nie posiada informacji na temat umów, w wyniku których mogą w przyszłości nastąpić zmiany w proporcjach posiadanych akcji przez dotychczasowych akcjonariuszy i obligatariuszy.

Sprawozdanie Zarządu
z działalności Grupy LOTOS S.A.
oraz jej grupy kapitałowej
za rok 2018

Ład korporacyjny

10. Ład korporacyjny

10.1. Oświadczenie o stosowaniu ładu korporacyjnego

Oświadczenie spełnia wymogi określone w §70 ust.6 pkt 5 Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 29 marca 2018 roku w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (Dz.U. 2018, poz.757). Przekazanie niniejszego Oświadczenia spełnia również zapis § 29 ust. 5 Regulaminu Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie S.A.

10.1.1. Wskazanie zbioru zasad ładu korporacyjnego, któremu podlega emitent, oraz miejsca, gdzie tekst zbioru zasad jest publicznie dostępny

Dobre Praktyki to normy utrwalające wysokie standardy obyczajów korporacyjnych, przez co wspomagają organizację w dostosowaniu systemu nadzoru korporacyjnego do rozwiązań przyjętych w Unii Europejskiej. Grupa LOTOS S.A. dba o relacje z inwestorami i dokłada starań by budować je w sposób partnerski i satysfakcjonujący dla obu stron.

Kluczowe cele wdrażania ładu korporacyjnego w Grupie Kapitałowej LOTOS to:

- o przejrzystość działania
- o zaufanie w relacjach z Interesariuszami
- o wartość Spółki dla akcjonariuszy

Od debiutu giełdowego w czerwcu 2005 roku Grupa LOTOS przestrzegała większości zaleceń skodyfikowanych w dokumencie „Dobre praktyki w spółkach publicznych”. Od 2016 roku Grupa LOTOS podlega zasadom ładu korporacyjnego określonym w dokumencie „Dobre Praktyki Spółek Notowanych na GPW 2016” wprowadzonym uchwałą nr 26/1413/2015 Rady Giełdy z dnia 13 października 2015 roku.

W dniu 4 stycznia 2016 roku Grupa LOTOS przekazała do wiadomości publicznej raport dotyczący stosowania nowych dobrych praktyk oraz zamieściła na swojej stronie internetowej, zgodnie z wymogami zasady I.Z.1.13, informację na temat stanu stosowania przez Spółkę rekomendacji i zasad zawartych w DPSN 2016 → [wykaz Dobrych Praktyk, które stosuje](#).

Zgodnie z wprowadzonymi zasadami informowania, Spółka raportuje wówczas, gdy nastąpi naruszenie którejś z zasad w sposób incydentalny lub trwały. Raporty są publikowane poprzez giełdową platformę Elektroniczna Baza Informacji (tzw. EBI), analogicznie jak raporty bieżące i umieszczane w dwóch wersjach językowych w internetowym → [serwisie relacji inwestorskich](#) Spółki.

10.1.2. Wykaz zasad i rekomendacji od stosowania których Emitent odstąpił

W roku 2018 Spółka stosowała zasady Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW, o których mowa w pkt 1 z wyłączeniem:

Spółka prowadzi korporacyjną stronę internetową i zamieszcza na niej, w czytelnej formie i wyodrębnionym miejscu, oprócz informacji wymaganych przepisami prawa:

I.Z.1.16. informację na temat planowanej transmisji obrad walnego zgromadzenia - nie później niż w terminie 7 dni przed datą walnego zgromadzenia: zasada nie jest stosowana.

Komentarz spółki: Spółka nie transmitowała dotychczas obrad Walnego Zgromadzenia, choć nie wyklucza transmisji w przyszłości.

I.Z.1.20. zapis przebiegu obrad walnego zgromadzenia, w formie audio lub video: zasada nie jest stosowana.

Komentarz spółki: Spółka nie rejestrowała dotychczas przebiegu obrad Walnego Zgromadzenia w formie audio lub video. W ocenie Spółki forma dokumentowania obrad Walnego Zgromadzenia pozwalała na zachowanie transparentności i ochrony praw akcjonariuszy. Ponadto, informacje dotyczące podejmowanych uchwał Spółka przekazuje w formie raportów bieżących, a także publikuje na stronie internetowej www.lotos.pl. Spółka nie wyklucza w przyszłości dokumentowania obrad w formie audio lub video.

IV.Z.2. Jeżeli jest to uzasadnione z uwagi na strukturę akcjonariatu spółki, spółka zapewnia powszechnie dostępną transmisję obrad walnego zgromadzenia w czasie rzeczywistym: zasada nie jest stosowana.

Komentarz spółki: W opinii Spółki nie istnieją zagrożenia płynące z niestosowania ww. zasady z uwagi na fakt, że Spółka zapewnia akcjonariuszom możliwość uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu osobiście lub przez pełnomocnika. Ponadto Walne Zgromadzenia odbywają się w siedzibie Spółki w Gdańsku, co ułatwia Akcjonariuszom lub ich pełnomocnikom stawienie się w miejscu obrad. Spółka realizuje nałożone przepisami prawa obowiązki informacyjne i niezwłocznie, nie później niż w terminie 24 godzin od zakończenia Walnego Zgromadzenia, przekazuje w formie raportów bieżących informacje o treści podjętych uchwał, wynikach głosowań oraz informacje o ewentualnych zgłoszonych sprzeciwach i jednocześnie publikuje te informacje na korporacyjnej stronie internetowej. Ponadto Spółka publikuje również pytania i odpowiedzi udzielone Akcjonariuszom podczas Walnego Zgromadzenia. Wydaje się, że powyższe jest wystarczające dla zapewnienia Akcjonariuszom udziału w Walnym Zgromadzeniu.

10.1.3. Opis głównych cech stosowanych w Grupie LOTOS S.A. oraz Grupie Kapitałowej systemów kontroli wewnętrznej i zarządzania ryzykiem w odniesieniu do procesu sporządzania sprawozdań finansowych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych

Zarząd Grupy LOTOS S.A. jest odpowiedzialny za system kontroli wewnętrznej i jego skuteczność w odniesieniu do procesu sporządzania sprawozdań finansowych.

Proces postępowania przy sporządzaniu, zatwierdzaniu i przekazywaniu do publikacji sprawozdań finansowych reguluje wewnętrzna procedura, zgodnie z którą nadzór nad przygotowaniem sprawozdań finansowych pełni Dyrektor Biura Centrum Finansowo-Księgowego, Główny Księgowy. Za sporządzenie jednostkowego i skonsolidowanego sprawozdania finansowego odpowiedzialne jest Biuro Sprawozdawczości funkcjonujące w Grupie LOTOS S.A.

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe jest sporządzone zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) na podstawie sprawozdania finansowego Grupy LOTOS S.A. oraz sprawozdań finansowych jednostek kontrolowanych przez Grupę LOTOS S.A.

Grupa LOTOS S.A., LOTOS Petrobaltic S.A., LOTOS Asfalt Sp. z o.o., LOTOS Oil Sp. z o.o., LOTOS Paliwa Sp. z o.o., LOTOS Kolej Sp. z o.o., LOTOS Serwis Sp. z o.o., norweska spółka LOTOS Exploration and Production Norge AS, litewska spółka AB LOTOS Geonafta i jej jednostki zależne, "APHRODITE Offshore Services" N.V., "MILIANA" Shipholding Company Ltd. i jej jednostki zależne za wyjątkiem spółki Technical Ship Management Sp. z o.o. oraz B8 Sp. z o.o. i B8 Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością BALTIC S.K.A., prowadzą swoje księgi rachunkowe zgodnie z polityką (zasadami) rachunkowości określoną przez MSSF. Pozostałe spółki Grupy prowadzą swoje księgi rachunkowe zgodnie z polityką (zasadami) rachunkowości określonymi przez Ustawę z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości oraz politykami, standardami rachunkowości zależnymi od siedziby zagranicznej spółki. Skonsolidowane sprawozdanie finansowe zawiera korekty nie ujęte w księgach rachunkowych jednostek Grupy stosujących inne standardy rachunkowości niż MSSF, wprowadzone w celu doprowadzenia danych finansowych tych jednostek do zgodności z MSSF.

W celu zapewnienia jednolitych zasad rachunkowości funkcjonująca w Spółce polityka rachunkowości została przekazana do stosowania przez spółki z Grupy Kapitałowej LOTOS przy sporządzaniu pakietów konsolidacyjnych.

10.2. Akcjonariat

10.2.1. Wskazanie akcjonariuszy posiadających bezpośrednio lub pośrednio znaczne pakiety akcji Grupy LOTOS S.A.

W 2018 roku kapitał akcyjny Grupy LOTOS S.A. nie uległ zmianom w stosunku do poprzednio raportowanego w 2017 roku i składał się z 184.873.362 akcji zwykłych o wartości nominalnej 1 zł, mających pełne pokrycie w kapitale podstawowym. Każda akcja Spółki jest równoważna pojedynczemu głosowi na Walnym Zgromadzeniu i posiada prawo do dywidendy.

Wykaz akcjonariuszy posiadających znaczne pakiety akcji Grupy LOTOS S.A. na 31 grudnia 2018 roku

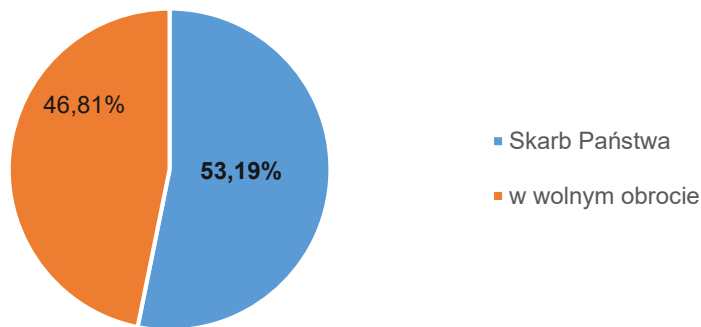
Akcjonariusze	Ilość akcji	Udział w kapitale zakładowym	Ilość głosów	Udział w ogólnej liczbie głosów
Skarb Państwa	98.329.515	53,19%	98.329.515	53,19%
Nationale Nederlanden OFE	9.324.720	5,044%	8.500.000	5,044%

W dniu 30.01.2019 roku wpłynęło do Spółki zawiadomienie w trybie art. 69 ustawy o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych - od akcjonariusza Nationale-Nederlanden Otwarty Fundusz Emerytalny o obniżeniu jego udziału w ogólnej liczbie głosów na Walnym Zgromadzeniu Spółki poniżej 5%.

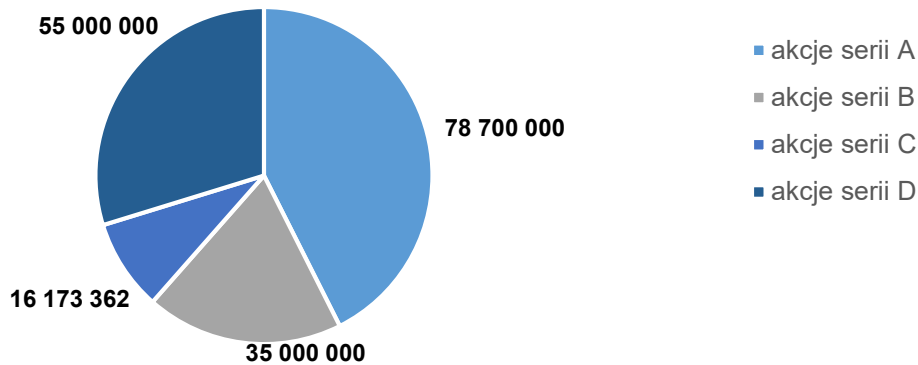
Wykaz akcjonariuszy posiadających znaczne pakiety akcji Grupy LOTOS S.A. na 7 marca 2019 roku

Akcjonariusze	Ilość akcji	Udział w kapitale zakładowym	Ilość głosów	Udział w ogólnej liczbie głosów
Skarb Państwa	98.329.515	53,19%	98.329.515	53,19%

Struktura akcjonariatu Grupy LOTOS na dzień 31 grudnia 2018 roku

Struktura kapitału akcyjnego Grupy LOTOS

10.2.2. Wskazanie posiadaczy wszelkich papierów wartościowych, które dają specjalne uprawnienia kontrolne, wraz z opisem tych uprawnień

Grupa LOTOS S.A. nie wyemitowała papierów wartościowych dających akcjonariuszom specjalne uprawnienia kontrolne.

Szczególne uprawnienia Skarbu Państwa oraz ich wykonywanie w spółkach kapitałowych

Ustawa z dnia 18 marca 2010 roku o szczególnych uprawnieniach ministra właściwego do spraw Skarbu Państwa oraz ich wykonywaniu w niektórych spółkach kapitałowych lub grupach kapitałowych prowadzących działalność w sektorach energii elektrycznej, ropy naftowej oraz paliw gazowych (Dz. U. Nr 65, poz. 404) („Ustawa”) wprowadziła instytucję pełnomocnika do spraw ochrony infrastruktury krytycznej.

Zgodnie z ww. ustawą Zarząd Spółki, w porozumieniu z Ministrem właściwym do spraw Skarbu Państwa oraz dyrektorem Rządowego Centrum Bezpieczeństwa, jest uprawniony do powoływania i odwoływania pełnomocnika do spraw ochrony infrastruktury krytycznej w Spółce. Do zadań pełnomocnika należy w szczególności zapewnienie

Ministrowi właściwemu do spraw Skarbu Państwa informacji dotyczących dokonania przez organy Spółki czynności prawnych wskazanych wyżej, przekazywanie informacji o infrastrukturze krytycznej dyrektorowi Rządowego Centrum Bezpieczeństwa na jego wniosek, przekazywanie i odbieranie informacji o zagrożeniu infrastruktury krytycznej we współpracy z dyrektorem Rządowego Centrum Bezpieczeństwa.

Pełnomocnik do spraw ochrony infrastruktury krytycznej może żądać od organów spółek wszelkich dokumentów oraz wyjaśnień w wyżej wymienionych sprawach, a następnie – po przeprowadzonej analizie – ma obowiązek ich przekazania Ministrowi właściwemu do spraw Skarbu Państwa oraz Dyrektorowi Rządowego Centrum Bezpieczeństwa wraz z pisemnym stanowiskiem oraz jego uzasadnieniem.

W dniu 11 lipca 2011 roku Grupa LOTOS S.A. otrzymała informację o ujęciu jej majątku w wykazie składników, obiektów, instalacji, urządzeń i usług wchodzących w skład infrastruktury krytycznej i w związku z powyższym w dniu 23 sierpnia 2011 roku Zarząd Grupy LOTOS S.A. powołał Pełnomocnika ds. Ochrony Infrastruktury Krytycznej.

Zgodnie z przepisami niniejszej ustawy, Minister właściwy do spraw Skarbu Państwa może wyrazić sprzeciw wobec podjętej przez Zarząd Spółki uchwały lub innej dokonanej przez Zarząd Spółki czynności prawnej, której przedmiotem jest rozporządzenie składnikami mienia ujawnionymi w jednolitym wykazie obiektów, instalacji, urządzeń i usług wchodzących w skład infrastruktury krytycznej, o którym mowa w art. 5b ust. 7 pkt 1 ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 roku o zarządzaniu kryzysowym, stanowiące rzeczywiste zagrożenie dla funkcjonowania, ciągłości działania oraz integralności infrastruktury krytycznej obejmujące:

- o w sektorze energii elektrycznej — infrastrukturę służącą do wytwarzania albo przesyłania energii elektrycznej,
- o w sektorze ropy naftowej — infrastrukturę służącą do wydobycia, rafinacji, przetwarzania ropy naftowej oraz magazynowania i przesyłania rurociągami ropy naftowej oraz produktów ropopochodnych, jak również terminale portowe do przeładunku tych produktów oraz ropy naftowej,
- o w sektorze paliw gazowych — infrastrukturę służącą do produkcji, wydobycia, rafinacji, przetwarzania, magazynowania, przesyłania paliw gazowych gazociągami oraz terminale skroplonego gazu ziemnego (LNG).
- o Sprzeciwem Ministra właściwego do spraw Skarbu Państwa może być również objęta uchwała organu Spółki dotycząca:
 - o rozwiązania Spółki,
 - o zmiany przeznaczenia lub zaniechania eksploatacji składnika mienia (1) Spółki, ujawnionego w jednolitym wykazie obiektów, instalacji, urządzeń i usług wchodzących w skład infrastruktury krytycznej, o którym mowa w art. 5b ust. 7 pkt 1 ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 roku o zarządzaniu kryzysowym,
 - o zmiany przedmiotu przedsiębiorstwa Spółki,
 - o zbycia albo wydzierżawienia przedsiębiorstwa Spółki lub jego zorganizowanej części oraz ustanowienia na nim ograniczonego prawa rzeczowego,
 - o przyjęcia planu rzeczowo-finansowego, planu działalności inwestycyjnej lub wieloletniego planu strategicznego,
 - o przeniesienia siedziby Spółki za granicę,

jeżeli wykonanie takiej uchwały stanowiłoby rzeczywiste zagrożenie dla funkcjonowania, ciągłości działania oraz integralności infrastruktury krytycznej.

Ograniczenia w wykonywaniu prawa głosu na Walnym Zgromadzeniu Grupy LOTOS S.A.

Jedna akcja Grupy LOTOS S.A. daje prawo do jednego głosu na WZ. Jednakże, zgodnie ze Statutem Spółki, prawo głosowania akcjonariuszy zostaje ograniczone w ten sposób, że żaden z nich nie może wykonywać na WZ więcej niż 10% ogólnej liczby głosów istniejących w Spółce w dniu odbywania WZ, z zastrzeżeniem, że dla potrzeb ustalania obowiązków nabywców znacznych pakietów akcji przewidzianych w ustawie z dnia 29 lipca 2005 roku o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych oraz w ustawie z 22 maja 2003 roku o działalności ubezpieczeniowej, takie ograniczenie prawa głosowania uważane będzie za nieistniejące.

Ograniczenie powyższe nie dotyczy:

- o akcjonariuszy, którzy w dniu powzięcia uchwały WZ wprowadzającej ograniczenie, są uprawnieni z akcji reprezentujących więcej niż 10% ogólnej liczby głosów istniejących w Spółce;
- o akcjonariuszy działających z akcjonariuszami określonymi w pkt 1 na podstawie zawartych porozumień dotyczących wspólnego wykonywania prawa głosu z akcji.

Dla potrzeb ograniczenia prawa do głosowania, o którym mowa powyżej, głosy akcjonariuszy, między którymi istnieje stosunek dominacji lub zależności, są sumowane zgodnie z następującymi zasadami:

- o Przez akcjonariusza rozumie się każdą osobę, w tym jej podmiot dominujący i zależny, której przysługuje bezpośrednio lub pośrednio prawo głosu na Walnym Zgromadzeniu na podstawie dowolnego tytułu prawnego; dotyczy to także osoby, która nie posiada akcji Spółki, a w szczególności użytkownika, zastawnika, osoby uprawnionej z kwitu depozytowego w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o obrocie instrumentami finansowymi, a także osoby uprawnionej do udziału w WZ mimo zbycia posiadanych akcji po dniu ustalenia prawa do uczestnictwa w WZ.
- o Przez podmiot dominujący oraz podmiot zależny rozumie się odpowiednio osobę:
 - spełniającą przesłanki wskazane w art. 4 § 1 pkt 4) Kodeksu spółek handlowych lub
 - mającą status przedsiębiorcy dominującego, przedsiębiorcy zależnego albo jednocześnie status przedsiębiorcy dominującego i zależnego w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 16 lutego 2007 roku o ochronie konkurencji i konsumentów, lub
 - mającą status jednostki dominującej, jednostki dominującej wyższego szczebla, jednostki zależnej, jednostki zależnej niższego szczebla, jednostki współzależnej albo mającą jednocześnie status jednostki dominującej (w tym dominującej wyższego szczebla) i zależnej (w tym zależnej niższego szczebla i współzależnej) w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości, lub
 - która wywiera (podmiot dominujący) lub na którą jest wywierany (podmiot zależny) decydujący wpływ w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 22 września 2006 roku o przejrzystości stosunków finansowych pomiędzy organami publicznymi a przedsiębiorcami publicznymi oraz o przejrzystości finansowej niektórych przedsiębiorców, lub
 - której głosy wynikające z posiadanych bezpośrednio lub pośrednio akcji Spółki podlegają kumulacji z głosami innej osoby lub innych osób na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych w związku z posiadaniem, zbywaniem lub nabywaniem znacznych pakietów akcji Spółki.

Akcjonariusze, których głosy podlegają kumulacji i redukcji zgodnie z zasadami opisanymi powyżej, zwani są łącznie Zgrupowaniem. Kumulacja głosów polega na zsumowaniu głosów, którymi dysponują poszczególni akcjonariusze wchodzący w skład Zgrupowania. Redukcja głosów polega na pomniejszeniu ogólnej liczby głosów w Spółce przysługujących na WZ akcjonariuszom wchodzącym w skład Zgrupowania.

Redukcja głosów jest dokonywana według następujących zasad:

- o liczba głosów akcjonariusza, który dysponuje największą liczbą głosów w Spółce spośród wszystkich akcjonariuszy wchodzących w skład Zgrupowania, ulega pomniejszeniu o liczbę głosów równą nadwyżce ponad 10% ogólnej liczby głosów w Spółce przysługujących łącznie wszystkim akcjonariuszom wchodzącym w skład Zgrupowania
- o jeżeli mimo redukcji, o której mowa powyżej, łączna liczba głosów przysługujących na Walnym Zgromadzeniu akcjonariuszom wchodzącym w skład Zgrupowania przekracza próg 10% ogólnej liczby głosów istniejących w Spółce w dniu odbywania Walnego Zgromadzenia, dokonuje się dalszej redukcji głosów należących do pozostałych akcjonariuszy wchodzących w skład Zgrupowania. Dalsza redukcja głosów poszczególnych akcjonariuszy następuje w kolejności ustalonej na podstawie liczby głosów, którymi dysponują poszczególni akcjonariusze wchodzący w skład Zgrupowania (od największej do najmniejszej). Dalsza redukcja jest dokonywana aż do osiągnięcia stanu, w którym łączna liczba głosów, którymi dysponują akcjonariusze wchodzący w skład Zgrupowania nie będzie przekraczać 10% ogólnej liczby głosów w Spółce
- o jeżeli na potrzeby redukcji nie można ustalić kolejności redukcji głosów z uwagi na to, że dwóch lub więcej akcjonariuszy dysponuje tą samą liczbą głosów, to głosy akcjonariuszy dysponujących tą samą liczbą głosów redukuje się proporcjonalnie, przy czym liczby ułamkowe zaokrągla się w dół do pełnej liczby akcji. W pozostałym zakresie zasady określone w punktach poprzedzających stosuje się odpowiednio
- o w każdym przypadku akcjonariusz, któremu ograniczono wykonywanie prawa głosu, zachowuje prawo wykonywania co najmniej jednego głosu
- o ograniczenie wykonywania prawa głosu dotyczy także akcjonariusza nieobecnego na WZ

W celu ustalenia podstawy do kumulacji i redukcji głosów, każdy akcjonariusz Spółki, Zarząd, Rada Nadzorcza oraz poszczególni członkowie tych organów, a także Przewodniczący WZ, mogą żądać, aby akcjonariusz Spółki, podlegający zasadzie ograniczenia prawa głosowania, udzielił informacji czy jest on w stosunku do dowolnego innego akcjonariusza Spółki podmiotem dominującym lub zależnym w rozumieniu Statutu Spółki. Uprawnienie to obejmuje

także prawo żądania ujawnienia liczby głosów, którymi akcjonariusz Spółki dysponuje samodzielnie lub łącznie z innymi akcjonariuszami Spółki, w stosunku do których jest podmiotem dominującym lub zależnym w rozumieniu zgodnym ze Statutem Spółki. Osoba, która nie wykonała lub wykonała w sposób nienależyty powyższy obowiązek informacyjny, do chwili usunięcia uchybienia obowiązku informacyjnego, może wykonywać prawo głosu wyłącznie z jednej akcji, a wykonywanie przez taką osobę prawa głosu z pozostałych akcji jest bezskuteczne.

W przypadku wątpliwości wykładni postanowień dotyczących ograniczenia prawa do głosowania należy dokonywać zgodnie z art. 65 § 2 Kodeksu cywilnego.

Od momentu, w którym udział akcjonariuszy, którzy w dniu powzięcia uchwały Walnego Zgromadzenia wprowadzającej ograniczenie prawa głosowania, byli uprawnieni z akcji reprezentujących więcej niż 10% ogólnej liczby głosów istniejących w Spółce w kapitale zakładowym Spółki spadnie poniżej poziomu 5% ograniczenia prawa głosowania akcjonariuszy wygasają.

Z zachowaniem właściwych przepisów Kodeksu spółek handlowych istotna zmiana przedmiotu działalności Spółki może nastąpić bez wykupu akcji tych akcjonariuszy, którzy nie godzą się na taką zmianę.

10.2.3. Ograniczenia dotyczące przenoszenia prawa własności papierów wartościowych

Brak jakichkolwiek ograniczeń w przenoszeniu prawa własności w odniesieniu do wszystkich akcji wyemitowanych przez Grupę LOTOS S.A.

10.2.4. Sposób działania Walnego Zgromadzenia Grupy LOTOS i jego zasadnicze uprawnienia oraz opis praw akcjonariuszy i sposobu ich wykonywania

Kompetencje i przebieg Walnych Zgromadzeń (WZ) Grupy LOTOS S.A. określają szczegółowo → [Statut Spółki \(tekst jednolity z 9 lipca 2018 roku\)](#) i → [Regulamin Walnych Zgromadzeń \(tekst jednolity z 26 sierpnia 2009 roku\)](#). Oba dokumenty są dostępne na stronie internetowej Spółki w zakładce → Ład Korporacyjny.

WZ odbywa się w siedzibie Spółki, zwoływane jest przez Zarząd Spółki w przypadkach przewidzianych w Statucie lub przepisach Kodeksu Spółek Handlowych (KSH), poprzez ogłoszenie dokonywane na stronie internetowej Spółki i w sposób określony dla przekazywania informacji bieżących zgodnie z przepisami o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych.

W 2018 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie obradowało w dniu 28 czerwca oraz po ogłoszonej przerwie w dniu 12 lipca.

Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie (NWZ) może zostać zwołane przez Zarząd z własnej inicjatywy, przez Radę Nadzorczą, jeżeli jego zwołanie Rada uzna za wskazane, bądź przez akcjonariuszy reprezentujących co najmniej połowę kapitału zakładowego lub co najmniej połowę ogółu głosów w Spółce.

Ponadto akcjonariusz lub akcjonariusze reprezentujący co najmniej 1/20 kapitału zakładowego mogą żądać zwołania NWZ i umieszczenia określonych spraw w porządku obrad tego Zgromadzenia. Jeżeli w terminie dwóch tygodni od dnia przedstawienia żądania Zarządowi, NWZ nie zostanie zwołane, Sąd Rejestrowy może upoważnić do zwołania NWZ akcjonariuszy występujących z tym żądaniem.

Żądanie zwołania WZ oraz umieszczenia określonych spraw w porządku obrad, zgłaszane przez uprawnione podmioty, powinno być uzasadnione. Akcjonariusz lub akcjonariusze Spółki reprezentujący co najmniej 1/20 kapitału zakładowego mogą przed terminem WZ zgłaszać Spółce projekty uchwał dotyczące spraw wprowadzonych do porządku obrad WZ lub spraw, które mają zostać wprowadzone do porządku obrad.

Prawo uczestniczenia w WZ mają tylko osoby będące akcjonariuszami Spółki na 16 dni przed datą WZ (dzień rejestracji uczestnictwa w WZ). Uprawnieni z akcji imiennych i świadectw tymczasowych oraz zastawnicy i użytkownicy, którym przysługuje prawo głosu, mają prawo uczestniczenia w WZ, jeżeli są wpisani do księgi akcyjnej w dniu rejestracji uczestnictwa w WZ. Akcjonariusz może uczestniczyć w WZ oraz wykonywać prawo głosu osobiście lub przez pełnomocnika. Pełnomocnik ma obowiązek ujawnić akcjonariuszowi okoliczności wskazujące na istnienie bądź możliwość wystąpienia konfliktu interesów oraz głosować zgodnie z instrukcjami udzielonymi przez akcjonariusza.

Wszystkie sprawy wnoszone pod obrady WZ są uprzednio przedstawiane RN do rozpatrzenia. W sprawach nieobjętych porządkiem obrad nie można powziąć uchwały, chyba że cały kapitał zakładowy jest reprezentowany na WZ, a nikt z obecnych nie zgłosił sprzeciwu dotyczącego powzięcia uchwały, za wyjątkiem wniosków o zwołanie NWZ oraz wniosków o charakterze porządkowym, które mogą być uchwalone. Uchwały WZ zapadają bezwzględną większością głosów, jeżeli Statut lub KSH nie stanowi inaczej. Uchwały i przebieg WZ są protokołowane przez notariusza. Protokół podpisuje Przewodniczący Zgromadzenia i notariusz.

10.3. Opis działania organów zarządzających, nadzorujących lub administrujących Grupy LOTOS S.A. oraz ich komitetów, wraz ze wskazaniem składu osobowego tych organów i zmian, które w nich zaszły w ciągu 2018 roku

10.3.1. Rada Nadzorcza Grupy LOTOS S.A.

Rada Nadzorcza Grupy LOTOS S.A. działa na podstawie Statutu Spółki (tekst jednolity z dnia 9 lipca 2018 roku) oraz Regulaminu Rady Nadzorczej Grupy LOTOS S.A. (tekst jednolity z dnia 14 lipca 2017 roku) → http://inwestor.lotost.pl/226/lad_korporacyjny/dokumenty_spolki. Sposób procedowania i zakres kompetencji Rady Nadzorczej (RN) Spółki szczegółowo określa Regulamin Rady Nadzorczej Grupy LOTOS (tekst jednolity z dnia 14 lipca 2017 roku).

Rada Nadzorcza może liczyć od 5 do 9 członków powoływanych przez WZ bezwzględną większością głosów w głosowaniu tajnym spośród nieograniczonej liczby kandydatów na wspólny okres trzyletniej kadencji. Liczbę członków RN ustala WZ. Przewodniczący RN powoływany jest przez WZ natomiast Wiceprzewodniczący i Sekretarz wybierani są przez RN z grona pozostałych jej członków. Poszczególni członkowie Rady oraz cała RN mogą zostać odwołani w każdym czasie przed upływem kadencji. Niezależnie od powyższego, tak długo jak Skarb Państwa pozostaje akcjonariuszem Spółki, podmiot uprawniony do wykonywania praw z akcji Spółki należących do Skarbu Państwa jest uprawniony do powoływania jednego członka Rady Nadzorczej w drodze pisemnego oświadczenia. Rada Nadzorcza sprawuje stały nadzór nad działalnością Grupy LOTOS S.A. we wszystkich dziedzinach działalności Spółki. Rada realizuje swoje zadania kolegiально, jednakże może powoływać stałe bądź doraźne komitety do nadzoru nad poszczególnymi obszarami lub zbadania poszczególnych zagadnień. Stałe komitety RN to: Komitet Audytu, Komitet Strategii i Rozwoju oraz Komitet Organizacji i Zarządzania.

W związku z kończąca się IX kadencją Rady Nadzorczej Spółki ZWZ obradujące w dniu 14 czerwca 2017 roku, zgodnie § 11 ust. 1 Statutu Spółki, na mocy uchwały nr 30 ustaliło liczbę członków Rady Nadzorczej X wspólnej kadencji, która zakończy się w roku 2020, na osiem osób, wybierając do składu Rady następujące osoby: Beatę Kozłowską-Chyłę, Katarzynę Lewandowską, Agnieszkę Szklarczyk-Mierzwę, Piotra Ciacha, Dariusza Figurę, Mariusza Goleckiego oraz Adama Lewandowskiego.

Zwyczajne Walne Zgromadzenie obradujące w dniu 28 czerwca 2018 roku na mocy uchwały nr 18 powołało do Rady Nadzorczej Spółki Grzegorza Rybickiego.

Mając powyższe na uwadze skład Rady Nadzorczej od dnia 28 czerwca 2018 roku do dnia 31 grudnia 2018 roku oraz na dzień przekazania niniejszego sprawozdania przedstawia się następująco: Beata Kozłowska-Chyła, Piotr Ciach, Katarzyna Lewandowska, Dariusz Figura, Mariusz Golecki, Adam Lewandowski, Agnieszka Szklarczyk-Mierzwa, Grzegorz Rybicki.

Akcjonariusz - Skarb Państwa, do dnia przekazania niniejszego raportu nie skorzystał z przysługującego mu uprawnienia do bezpośredniego powoływania i odwoływania jednego członka RN.

Skład Rady Nadzorczej Grupy LOTOS S.A. X kadencji

Członkowie Rady Nadzorczej	Funkcja	w RN X Kadencji
Beata Kozłowska-Chyła	Przewodnicząca	14.06.2017 –
Piotr Ciach	Członek	14.06.2017 – 14.07.2017
	Wiceprzewodniczący	14.07.2017 –
Katarzyna Lewandowska	Członek	14.06.2017 – 14.07.2017
	Sekretarz	14.07.2017 -
Dariusz Figura	Członek	14.06.2017 -
Mariusz Golecki	Członek	14.06.2017 -
Piotr Ciach	Członek	14.06.2017 -
Adam Lewandowski	Członek	14.06.2017 -
Grzegorz Rybicki	Członek	28.06.2018 -

Skład Rady Nadzorczej Grupy LOTOS S.A. X kadencji
Beata Kozłowska-Chyła
Członek Przewodnicząca 14.06.2017

Funkcję Członka Rady Nadzorczej Grupy LOTOS S.A. pełni od dnia 25 maja 2016 roku. Od dnia 28 czerwca 2016 roku pełniła funkcję Przewodniczącej Rady IX kadencji. W dniu 14 czerwca 2017 roku została powołana przez Zwyczajne Walne Zgromadzenie Grupy LOTOS S.A. do składu Rady Nadzorczej X wspólnej kadencji na funkcję Przewodniczącej Rady.

Zgodnie ze złożonym oświadczeniem spełnia kryteria niezależności.

Doktor habilitowany nauk prawnych i wykładowca na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, którego jest absolwentką. W latach 1994-1997 odbyła aplikację radcowską i uzyskała wpis na listę radców prawnych prowadzoną przez Okręgową Izbę Radców Prawnych w Warszawie. Pełniła funkcję p.o. Dyrektora Przedsiębiorstwa Państwowego „Uzdrowisko Konstancin” w Konstancinie-Jeziornej. Była zastępcą Dyrektora Departamentu Prawno-Licencyjnego w Urzędzie Nadzoru nad Funduszami Emerytalnymi (UNFE). Pełniła funkcję doradcy Ministra Finansów. Była członkiem Rady Nadzorczej PZU SA, a następnie członkiem Zarządu PZU SA. Ponadto pełniła funkcję członka Rady Nadzorczej TFI PZU SA i PTE PZU SA, a także członka Rady Nadzorczej Telewizji Polskiej S.A. Prowadziła doradztwo prawne w Kancelarii Radcy Prawnego. Ponadto od roku 2010 jest Arbitrem Rekomendowanym Sądu Arbitrażowego przy Krajowej Izbie Gospodarczej w Warszawie. Jest autorką licznych publikacji naukowych z zakresu prawa spółek, prawa papierów wartościowych oraz problematyki przekształceń własnościowych i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych. Jest także autorką ekspertyz prawnych sporządzanych na zlecenie Sejmu RP, m.in. do projektu ustawy o nadzorze nad rynkiem finansowym. Prowadzi działalność dydaktyczną na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego.

Piotr Ciach
Członek 14.06.2017 – 14.07.2017
Wiceprzewodniczący 14.07.2017 –

Funkcję Członka Rady Nadzorczej Grupy LOTOS S.A. zaczął pełnić od dnia 22 grudnia 2016 roku, wchodząc w skład Rady IX kadencji. W dniu 14 czerwca 2017 roku został powołany przez Zwyczajne Walne Zgromadzenie Grupy LOTOS S.A. do składu Rady Nadzorczej X wspólnej kadencji.

Absolwent Wydziału Prawa Uniwersytetu Marii Curie - Skłodowskiej w Lublinie. Ukończył studia MBA prowadzone przez Gdańską Fundację Kształcenia Menadżerów we współpracy z IAE Aix-en-Provence Graduate School of Management. Naczelnik Wydziału w Departamencie Nadzoru Ministerstwa Energii.

Aktualnie jest Członkiem Rady Nadzorczej Spółki Restrukturyzacji Kopalń S.A. Zasiadał w Radach Nadzorczych takich spółek jak Polski Holding Obronny Sp. z o.o., Międzynarodowa Korporacja Gwarancyjna Sp. z o.o., Telefony Podlaskie S.A., Polska Grupa Zbrojeniowa S.A., Tauron PE S.A.

Katarzyna Lewandowska

Członek 14.06.2017 – 14.07.2017
Sekretarz 14.07.2017 –

Funkcję Członka Rady Nadzorczej Grupy LOTOS S.A. zaczęła pełnić od dnia 27 stycznia 2016 roku, wchodząc w skład Rady IX kadencji. W dniu 14 czerwca 2017 roku została powołana przez Zwyczajne Walne Zgromadzenie Grupy LOTOS S.A. do składu Rady Nadzorczej X wspólnej kadencji.

Absolwentka Szkoły Głównej Handlowej. Od 1996 roku zatrudniona w Ministerstwie Skarbu Państwa, gdzie zdobyła szerokie doświadczenie w obszarze sprawowania nadzoru właścicielskiego nad spółkami różnych branż m.in. przemysłu obronnego, podmiotami zarządzającymi portami morskimi o podstawowym znaczeniu dla gospodarki narodowej, podmiotem realizującym monopol Skarbu Państwa na prowadzenie działalności w zakresie gier liczbowych i loterii pieniężnych czy też spółkami sektora węgla kamiennego. Obecnie zatrudniona w Departamencie Jednostek Nadzorowanych i Podległych w Ministerstwie Przedsiębiorczości i Technologii.

Posiada wieloletnie doświadczenie z zakresu prawa spółek oraz nadzoru właścicielskiego zdobyte również w organach nadzoru spółek prawa handlowego. Obecnie Przewodnicząca Rady Nadzorczej w PZU S.A.

Agnieszka Szklarczyk-Mierzwa

Członek

14.06.2017

–

Funkcję Członka Rady Nadzorczej Grupy LOTOS S.A. zaczęła pełnić od dnia 28 czerwca 2016 roku, wchodząc w skład Rady IX kadencji. Funkcję Członka Rady Nadzorczej Grupy LOTOS S.A. zaczęła pełnić od dnia 28 czerwca 2016 roku, wchodząc w skład Rady IX kadencji. W dniu 14 czerwca 2017 roku została powołana przez Zwyczajne Walne Zgromadzenie Grupy LOTOS S.A. do składu Rady Nadzorczej X wspólnej kadencji.

Absolwentka prawa na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie (2004) oraz Krajowej Szkoły Administracji Publicznej w Warszawie (2007). Ukończyła aplikację radcowską w Okręgowej Izbie Radców Prawnych w Warszawie. W latach 2007 – 2009 pracowała na stanowisku głównego specjalisty w Departamencie Współpracy Międzynarodowej i Prawa Europejskiego Ministerstwa Sprawiedliwości. Doświadczenie w obszarze zagadnień rynku ropy naftowej i paliw ciekłych zdobyła pracując od 2009 r. w Departamencie Ropy i Gazu Ministerstwa Gospodarki - jako główny specjalista, a następnie od 2015 r. jako naczelnik Wydziału Rynku Ropy Naftowej i Paliw Ciekłych w Ministerstwie Energii. Obecnie radca prawny w Biurze Prawnym Ministerstwa Energii. Posiada doświadczenie w zakresie prawa międzynarodowego i prawa Unii Europejskiej, prawa gospodarczego i energetycznego w szczególności regulacji bezpieczeństwa paliwowego oraz współpracy międzynarodowej w tym obszarze.

Dariusz Figura

Członek 14.06.2017 –

Funkcję Członka Rady Nadzorczej Grupy LOTOS S.A. zaczął pełnić od dnia 27 stycznia 2016 roku, wchodząc w skład Rady IX kadencji. W dniu 14 czerwca 2017 roku został powołany przez Zwyczajne Walne Zgromadzenie Grupy LOTOS S.A. do składu Rady Nadzorczej X wspólnej kadencji.

Zgodnie ze złożonym oświadczeniem spełnia kryteria niezależności.

Absolwent Politechniki Warszawskiej (Wydział Elektroniki i Technik Informatycznych), kierunek informatyka oraz studiów Executive MBA w Warsaw Business School at Warsaw University of Technology (wraz z HEC School of Management - Paris, London Business School i the Norwegian School of Economics).

Przez całe życie zawodowe zatrudniony w sektorze prywatnym, pracując m.in. dla dużych firm zagranicznych oraz jako konsultant UNIDO.

Obecnie pełniący funkcję wiceprezesa zarządu spółki informatycznej, odpowiedzialnego za finanse, utrzymanie IT oraz zarządzanie ryzykiem.

Mariusz Golecki**Członek 14.06.2017 –**

Funkcję Członka Rady Nadzorczej Grupy LOTOS S.A. zaczął pełnić od dnia 28 czerwca 2016 roku, wchodząc w skład Rady IX kadencji. W dniu 14 czerwca 2017 roku został powołany przez Zwyczajne Walne Zgromadzenie Grupy LOTOS S.A. do składu Rady Nadzorczej X wspólnej kadencji.

Doktor habilitowany nauk prawnych, profesor nadzwyczajny oraz kierownik pracowni Badań Kognitywnych nad Prawem na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego. W pracy naukowej specjalizuje się w ekonomicznej behawioralnej analizie prawa, komparatystyce prawniczej oraz teorii prawa. Od 2011 r. wykładowca w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie (program European Master in Law and Economics) oraz członek zarządu Polskiego Stowarzyszenia Ekonomicznej Analizy Prawa.

Absolwent Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego (1998) oraz Wydziału Prawa Uniwersytetu w Cambridge, Wlk. Brytania (Trinity College 2002). W latach 1998 – 2000 doradca w Ministerstwie Kultury i Sztuki/Dziedzictwa Narodowego, w latach 2000 – 2001 ekspert Departamentu Programowego KPRM oraz Ministerstwa Finansów, w latach 2002 – 2003 stypendysta Komisji Europejskiej w Instytucie Ekonomii Prawa na Uniwersytecie w Hamburgu, w latach 2004 – 2008 adiunkt w katedrze Ekonomii Wyższej Szkoły Biznesu – National Louis University w Nowym Sączu, zaś w latach 2008 – 2009 profesor wizytujący w Centrum Prawa Europejskiego na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Cambridge. W roku 2010 profesor wizytujący na International Christian University w Tokio oraz Uniwersytecie Keio (Jean Monet Chair for EU Law) w Japonii. W latach 2013 – 2014 profesor wizytujący na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Debreczynie na Węgrzech.

W latach 2015-2017 adwokat Izby Adwokackiej w Warszawie, a od stycznia 2017 r. Radca Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej. W latach 2016-2017 Dyrektor Departamentu Prawnego w Ministerstwie Finansów. Od stycznia 2017 r. Dyrektor Departamentu Prawa Międzynarodowego i Europejskiego w Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej. W latach 2016-2017 Zastępca Przewodniczącego delegacji polskiej w V grupie roboczej Komisji ONZ do Spraw Międzynarodowego Prawa Handlowego (UNCITRAL). Od października 2016 roku Przewodniczący Rady ds. Przeciwdziałania Unikaniu Opodatkowania przy Ministrze Rozwoju i Finansów.

Adam Lewandowski**Członek 14.06.2017 -**

Funkcję Członka Rady Nadzorczej Grupy LOTOS S.A. zaczął pełnić od dnia 22 grudnia 2016 roku wchodząc w skład Rady IX kadencji. W dniu 14 czerwca 2017 roku został powołany przez Zwyczajne Walne Zgromadzenie Grupy LOTOS S.A. do składu Rady Nadzorczej X wspólnej kadencji.

Zgodnie ze złożonym oświadczeniem spełnia warunki niezależności.

Absolwent Uniwersytetu Warszawskiego (tytuł magistra nauk prawnych) i radca prawny (Okręgowa Izba Radców Prawnych w Warszawie).

Praktykę zawodową zdobywał pracując m.in. w sektorze bankowo finansowym (PeKaO S.A., BOŚ S.A., Bank Polskiej Spółdzielczości S.A., Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S.A.). W latach 2006-2009 dyrektor wykonawczy Pionu Prezesa Zarządu, dyrektor Biura Spółki odpowiedzialny za obsługę organów statutowych PGNiG S.A., dyrektor Biura Kadr. W latach 2013-2015 pełnił funkcję dyrektora Departamentu Kadr w PGNiG S.A. Od 2016 roku dyrektor Pionu Zarządzania Przedsiębiorstwa w PGNiG Termika S.A.

Zgodnie ze złożonymi oświadczeniami wszystkich nowopowołanych Członków Rady Nadzorczej Spółki, nie figurują oni w Rejestrze Dłużników Niewypłacalnych, prowadzonym na podstawie ustawy o KRS, ani nie wykonują działalności konkurencyjnej w stosunku do działalności wykonywanej w przedsiębiorstwie Grupy LOTOS S.A. oraz nie są współnikami w konkurencyjnych spółkach cywilnych lub spółkach osobowych, ani członkami organów spółek kapitałowych, czy też członkami organów jakichkolwiek innych konkurencyjnych osób prawnych.

Grzegorz Rybicki**Członek 28.06.2018 -**

Grzegorz Rybicki w dniu 28 czerwca 2018 roku został powołany przez Zwyczajne Walne Zgromadzenie Grupy LOTOS S.A. do składu Rady Nadzorczej X wspólnej kadencji.

Grzegorz Rybicki jest absolwentem Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego. W latach 1990–1992 odbył etatową aplikację sadową w Sądzie Okręgowym w Warszawie, a następnie w latach 1992–1994 odbył aplikację adwokacką. Zawód adwokata wykonuje od roku 1995 w ramach spółki adwokackiej w Warszawie. W roku 1993 odbył szkolenie i staż adwokacki w USA (Chicago), ramach programu organizowanego przez American Bar Association, Naczelną Radę Adwokacką oraz De Paul University w Chicago.

W latach 1997 – 1998 r. ukończył Podyplomowe Studia z Zakresu Prawa Autorskiego, Wydawniczego i Prasowego na Wydziale Zarządzania i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego, instytucie Prawa Własności intelektualnej. Od roku 2001 jest arbitrem Komisji Prawa Autorskiego powoływanej przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

W przeszłości członek rad nadzorczych dużych spółek prawa handlowego. Od początku swojej praktyki zawodowej zajmuje się zagadnieniami sprawami związanymi z szeroko pojętym prawem handlowym, gospodarczym, obsługą i doradztwem prawnym na rzecz spółek prawa handlowego.

Członkowie Rady Nadzorczej delegowani do samodzielnego pełnienia obowiązków

Rada Nadzorcza może delegować swoich członków do samodzielnego pełnienia określonych funkcji.

W dniu 12 lutego 2018 roku Rada Nadzorcza delegowała dwóch Członków RN – Mariusza Goleckiego oraz Adama Lewandowskiego (każdego z osobna) do samodzielnego pełnienia czynności nadzorczych polegających na ocenie skuteczności i poprawności nadzoru sprawowanego nad realizacją projektu pod nazwą „Węzeł Odzysku Wodoru (WOW)” (uchwała nr 36/X/2018).

W dniu 19 marca 2018 roku Rada Nadzorcza delegowała Piotra Ciacha do czasowego wykonywania czynności Członka Zarządu Grupy LOTOS S.A. (uchwała nr 42/X/2018). Delegacja została odwołana z dniem 21 maja 2018 roku (uchwała nr 65/X/2018).

W dniu 10 sierpnia 2018 roku Rada Nadzorcza delegowała dwóch Członków RN - Piotra Ciacha oraz Katarzynę Lewandowską (oraz każdego z osobna) do samodzielnego pełnienia czynności nadzorczych w sprawie dotyczącej zawarcia umowy sprzedaży ropy naftowej pomiędzy Grupą LOTOS S.A. a Rosneft Oil Comapany.

Opis działania Komitetu Audytu oraz jego skład

Komitet Audytu Rady Nadzorczej Grupy LOTOS S.A. jest organem doradczym i opiniotwórczym pełniącym funkcję pomocniczą w stosunku do Rady Nadzorczej Spółki.

Obowiązek funkcjonowania w Spółce ww. Komitetu wynika z ustawy z dnia 7 maja 2009 roku o biegłych rewidentach, ich samorządzie, podmiotach uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz o nadzorze publicznym (Dz.U. z 2016 r., poz. 1948 z późn. zm.).

W związku z wprowadzeniem przez polskiego ustawodawcę obowiązku utworzenia komitetów audytu w podmiotach nadzorowanych przez Komisję Nadzoru Finansowego, Urząd Komisji Nadzoru Finansowego opracował dokument zawierający zbiór dobrych praktyk dotyczących funkcjonowania komitetu audytu. Został on przygotowany w oparciu o międzynarodowe standardy, artykuły prasowe, wytyczne organizacji międzynarodowych, jak również wiedzę oraz doświadczenia firm audytorskich i audytorów wewnętrznych. Celem przygotowanych rekomendacji było dostarczenie członkom komitetu audytu narzędzia, które może przyczynić się do efektywnego działania członków komitetu, dostarczając wskazówek dot. funkcjonowania komitetu, jak też obszarów, które powinny znaleźć się pod szczególnym nadzorem rady nadzorczej ze względu na nałożone na komitet audytu ustawowe zadania i obowiązki.

Wypełniając swoje funkcje analityczne oraz kontrolne i udzielając Radzie Nadzorczej istotnych rekomendacji Komitet Audytu realizuje swoje działania w oparciu o Regulamin Rady Nadzorczej oraz Regulamin Komitetu Audytu.

Do głównych zadań ww. organu należy stałe doradztwo na rzecz Rady Nadzorczej w kwestiach dotyczących właściwego wdrażania zasad sprawozdawczości budżetowej i finansowej, kontroli wewnętrznej Spółki oraz współpraca z biegłymi rewidentami Spółki, a w szczególności:

- o monitorowanie procesu sprawozdawczości finansowej,
- o monitorowanie skuteczności istniejących w Spółce systemów kontroli wewnętrznej, audytu wewnętrznego oraz zarządzania ryzykiem,
- o monitorowanie wykonywania czynności rewizji finansowej, w tym monitorowanie badania rocznych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych,
- o monitorowanie pracy oraz raportów niezależnego biegłego rewidenta, w tym monitorowanie niezależności biegłego rewidenta i podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych, w tym m. in. czynne uczestnictwo w procesie wyboru podmiotu audytorskiego,
- o przeprowadzanie badań wybranych wydarzeń gospodarczych istotnych dla funkcjonowania Spółki,
- o bieżące informowanie Rady Nadzorczej o wszelkich istotnych kwestiach w zakresie działalności Komitetu Audytu,

W skład Komitetu Audytu, powoływanego przez Radę Nadzorczą spośród jej członków, wchodzi od trzech do pięciu osób.

Skład Komitetu Audytu od dnia 1 stycznia 2018 roku do dnia 31 grudnia 2018 roku oraz na dzień przekazania niniejszego sprawozdania przedstawiał się następująco:

Komitet Audytu	Dariusz Figura	Przewodniczący
	Katarzyna Lewandowska	Członek
	Piotr Ciach	Członek
	Adam Lewandowski	Członek
	Mariusz Golecki	Członek

Od dnia 1 stycznia 2018 roku do dnia 31 grudnia 2018 roku Komitet Audytu Rady Nadzorczej odbył 13 posiedzeń:

- o 30 stycznia – posiedzenie kontynuowane 12 lutego,
- o 27 lutego,
- o 19 marca – posiedzenie kontynuowane 24 marca i 27 marca,
- o kwietnia,
- o 24 kwietnia,
- o 14 maja,
- o 29 maja,
- o 23 czerwca,
- o sierpnia,
- o 28 września – posiedzenie kontynuowane 29 września,
- o 25 października,
- o 20 listopada,
- o 17 grudnia

i podjął osiem uchwał.

Komitet Audytu Grupy LOTOS S.A.

Zgodnie z otrzymanymi oświadczeniami kryteria niezależności spełniają:

- o Dariusz Figura,
- o Adam Lewandowski.

Wiedzę i umiejętności w zakresie rachunkowości lub badania sprawozdań finansowych posiadają:

- o Dariusz Figura,
- o Katarzyna Lewandowska,,
- o Adam Lewandowski,
- o Mariusz Golecki.

Wiedzę i umiejętności z zakresu branży paliwowej posiadają:

- o Dariusz Figura,
- o Katarzyna Lewandowska,
- o Adam Lewandowski,
- o Mariusz Golecki,
- o Piotr Ciach.

Komitet Audytu Rady Nadzorczej Grupy LOTOS S.A., po przeprowadzeniu odpowiedniej oceny zagrożeń i zabezpieczeń niezależności firmy audytorskiej - Deloitte Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp.k., wyraził zgodę na świadczenie przez członka sieci firmy audytorskiej – Deloitte Advisory Sp. z o.o., na rzecz Grupy LOTOS S.A., usługi dodatkowej, niebędącej badaniem w jednostce zainteresowania publicznego (uchwała nr KA/2018/08 z dnia 25 października 2018 roku).

Przeprowadzenie ww. oceny dokonane zostało zgodnie z Polityką świadczenia dozwolonych usług dodatkowych przez firmę audytorską na rzecz Grupy LOTOS S.A. i spółek z Grupy Kapitałowej LOTOS oraz Procedurą akceptacji przez Komitet Audytu dozwolonych usług dodatkowych świadczonych przez firmę audytorską .

Główne założenia założeń opracowanej polityki wyboru firmy audytorskiej:

W dniu 10 października 2017 roku Rada Nadzorcza Grupy LOTOS S.A. przyjęła Politykę wyboru firmy audytorskiej do przeprowadzania badania sprawozdań finansowych Grupy LOTOS S.A. i spółek z Grupy Kapitałowej LOTOS. Główne założenia Polityki:

1. Zgodnie ze Statutem Grupy LOTOS S.A. wyboru firmy audytorskiej lub przedłużenia umowy z firmą audytorską dokonuje Rada Nadzorcza.
2. Wybór lub przedłużenie umowy następuje na podstawie rekomendacji Komitetu Audytu. Komitet Audytu udziela rekomendacji na podstawie przeprowadzonej oceny ofert złożonych przez firmy audytorskie w ramach postępowania w sprawie wyboru firmy audytorskiej lub na podstawie uzasadnienia dla przedłużenia umowy z firmą audytorską.
3. Wybór firmy audytorskiej lub przedłużenie umowy z firmą audytorską dokonywany jest z poszanowaniem obowiązujących w chwili wyboru przepisów prawa.
4. Przy wyborze firmy audytorskiej Spółka stosuje wytyczne organu nadzoru właścicielskiego dotyczące zasad i trybu wyboru biegłych rewidentów do badania sprawozdań finansowych spółek z udziałem Skarbu Państwa.
5. W ramach procedury wyboru nie są ograniczane możliwości przedstawiania ofert przez firmy audytorskie posiadające mały udział w rynku.
6. Z procedury wyboru nie powinny zostać wykluczone firmy audytorskie, które uzyskały mniej niż 15% swojego całkowitego wynagrodzenia z tytułu badań od jednostek zainteresowania publicznego w danym państwie Unii Europejskiej w poprzednim roku kalendarzowym, zamieszczonych w wykazie firm audytorskich opublikowanym przez Komisję Nadzoru Audytowego na jej stronie internetowej.
7. Zakazane jest wprowadzanie jakichkolwiek klauzul umownych, które nakazywałyby Radzie Nadzorczej wybór firmy audytorskiej spośród określonej kategorii lub wykazu firm audytorskich. Klauzule takie są nieważne z mocy prawa.
8. W celu zapewnienia najwyższej spójności, a przez to należytej wiarygodności skonsolidowanych sprawozdań finansowych przy jednoczesnym uwzględnieniu optymalizacji kosztów badania grupy kapitałowej uznaje się za zasadne i celowe, aby badania sprawozdań spółek kluczowych przeprowadzała firma audytorska/członek sieci firmy audytorskiej wybrana do badania sprawozdań finansowych Grupy LOTOS S.A. (wiodąca firma audytorska).
9. Uchwała Rady Nadzorczej w sprawie wyboru firmy audytorskiej lub przedłużenia umowy z firmą audytorską stanowi rekomendację dla rad nadzorczych spółek objętych postępowaniem wyboru firmy audytorskiej.
10. Pozostałe spółki należące do Grupy Kapitałowej LOTOS przy wyborze firmy audytorskiej do badania własnych sprawozdań finansowych stosują odpowiednio zasady zawarte w niniejszej Polityce.

11. Rada Nadzorcza podczas dokonywania finalnego wyboru, a Komitet Audytu na etapie przygotowywania rekomendacji, kierują się następującymi wytycznymi dotyczącymi firmy audytorskiej:

- a) spełnienie wymogów formalnych,
- b) niezależność i bezstronność audytora, także w kontekście umów już zawartych przez daną firmę audytorską/członka sieci firmy audytorskiej ze spółkami wchodzącymi w skład GK LOTOS,
- c) pozycję na rynku usług audytorskich,
- d) cena za badanie uwzględniająca nakład pracy, (podana łącznie oraz w podziale na każdą spółkę grupy kapitałowej objętej postępowaniem wyboru firmy audytorskiej),
- e) znajomość branży oraz specyfiki spółek z grupy kapitałowej,
- f) doświadczenie w badaniu spółek giełdowych stosujących MSR/MSSF,
- g) harmonogram badania,
- h) skład zespołu badającego spółkę dominującą i spółki z grupy kapitałowej objęte postępowaniem wyboru firmy audytorskiej,
- i) projekt umowy na badanie.

12. Dokumentacja przetargowa zawiera przejrzyste i niedyskryminujące kryteria wyboru stosowane do oceny ofert.

13. Rada Nadzorcza kieruje się zasadą rotacji firmy audytorskiej oraz kluczowego biegłego rewidenta opisanych w procedurze wyboru firmy audytorskiej do badania sprawozdań finansowych.

14. Umowy z firmami audytorskimi zawierane są na okres minimum 2 lat, lecz nie dłużej niż 5 lat.

Opis działania Komitet Strategii i Rozwoju oraz jego skład

Komitet Strategii i Rozwoju Rady Nadzorczej Grupy LOTOS S.A. jest stałym organem analitycznym i konsultacyjnym działającym kolegiąlnie w ramach Rady Nadzorczej pełniącym funkcję pomocniczą w stosunku do Rady Nadzorczej Spółki. Komitet Strategii i Rozwoju wypełnia swoje funkcje poprzez przedstawianie Radzie Nadzorczej wniosków, rekomendacji, opinii i sprawozdań w oparciu o Regulamin Rady Nadzorczej oraz Regulamin Komitetu Strategii i Rozwoju.

Do głównych zadań ww. organu należy opiniowanie i przedstawianie Radzie Nadzorczej rekomendacji w kwestiach planowanych inwestycji mających istotny wpływ na aktywa Spółki, a w szczególności:

- o opiniowanie wieloletnich strategii rozwojowych Spółki i grupy kapitałowej,
- o ocena wpływu planowanych i podejmowanych inwestycji na kształt aktywów Spółki,
- o monitorowanie realizacji zadań inwestycyjnych wynikających z celów emisji akcji dokonywanych w ramach podwyższenia kapitału,
- o ocena działań, umów, oraz innych dokumentów związanych z czynnościami mającymi na celu nabycie, zbycie, obciążenie lub inny sposób rozdysponowania istotnych aktywów Spółki,
- o opiniowanie wszelkich dokumentów o charakterze strategicznym przedkładanych Radzie Nadzorczej przez Zarząd.

W skład Komitetu Strategii i Rozwoju, powoływanego przez Radę Nadzorczą spośród jej członków, wchodzi od trzech do pięciu osób. Funkcję Przewodniczącego Komitetu pełni Przewodniczący Rady Nadzorczej.

Skład Komitetu Strategii i Rozwoju od dnia 1 stycznia 2018 roku do dnia 31 grudnia 2018 roku oraz na dzień przekazania niniejszego sprawozdania przedstawia się następująco:

Komitet Strategii i Rozwoju		
	Beata Kozłowska-Chyła	Przewodnicząca
	Piotr Ciach	Członek
	Dariusz Figura	Członek
	Mariusz Golecki	Członek
	Agnieszka Szklarczyk-Mierzwa	Członek

Opis działania Komitetu Organizacji i Zarządzania oraz jego skład

Komitet Organizacji i Zarządzania jest stałym organem doradczym i opiniotwórczym działającym kolegalnie w ramach Rady Nadzorczej.

Wypełniając swoje funkcje poprzez udzielanie Radzie Nadzorczej istotnych rekomendacji, opinii, sprawozdań Komitet Organizacji i Zarządzania realizuje swoje działania w oparciu o Regulamin Rady Nadzorczej oraz Regulamin Komitet Organizacji i Zarządzania (KOiZ) Rady Nadzorczej Grupy LOTOS S.A.

Do głównych zadań ww. organu należy stałe doradztwo na rzecz Rady Nadzorczej w kwestiach struktury zarządzania, w tym w przedmiocie rozwiązań organizacyjnych, systemu wynagrodzeń oraz doboru kadry, umożliwiających osiągnięcie strategicznych celów Spółki, a w szczególności:

- o ocena kandydatów na Członków Zarządu Spółki,
- o rekomendowanie warunków zatrudnienia nowo powoływanych Członków Zarządu Spółki,
- o ocena działalności Członków Zarządu Spółki,
- o okresowy przegląd i ocena systemu wynagradzania w Spółce,
- o ocena systemu zarządzania zasobami ludzkimi w Spółce.

Członkowie Komitetu Organizacji i Zarządzania, w tym jego Przewodniczący, powoływani są przez Radę Nadzorczą spośród jej członków. W skład Komitetu wchodzi od trzech do pięciu osób.

W roku sprawozdawczym skład Komitetu Organizacji i Zarządzania Rady Nadzorczej przedstawiał się następująco:

Od dnia 1 stycznia 2018 roku do dnia 30 lipca 2018 roku skład KOiZ przedstawiał się następująco:

Komitet Organizacji i Zarządzania	Beata Kozłowska-Chyła	Przewodnicząca
	Katarzyna Lewandowska	Członek
	Mariusz Golecki	Członek
	Adam Lewandowski	Członek
	Agnieszka Szklarczyk-Mierzwa	Członek

W dniu 30 lipca 2018 roku Rada Nadzorcza w uchwale nr 110/X/2018 postanowiła dokonać zmian w składzie KOiZ poprzez przyjęcie rezygnacji złożonej przez Mariusza Goleckiego i powołanie do składu tegoż Komitetu Grzegorza Rybickiego.

W związku z powyższym skład Komitetu Organizacji i Zarządzania od dnia 30 lipca 2018 roku do dnia 31 grudnia 2018 roku oraz na dzień przekazania niniejszego sprawozdania przedstawiał się następująco:

Komitet Organizacji i Zarządzania	Beata Kozłowska-Chyła	Przewodnicząca
	Katarzyna Lewandowska	Członek
	Grzegorz Rybicki	Członek
	Adam Lewandowski	Członek
	Agnieszka Szklarczyk-Mierzwa	Członek

10.3.2. Zarząd Grupy LOTOS

Zarząd Grupy LOTOS S.A. oraz jego uprawnienia, w szczególności prawo do podjęcia decyzji o emisji lub wykupie akcji.

Zarząd Grupy LOTOS S.A. działa na podstawie dostępnych na stronie internetowej Spółki w zakładce Ład Korporacyjny dokumentów → [Statut Spółki i Regulamin Zarządu Spółki](#).

Zarząd reprezentuje Grupę LOTOS S.A. wobec osób trzecich oraz prowadzi wszelkie sprawy korporacyjne Grupy LOTOS S.A. Ponadto poszczególni członkowie Zarządu prowadzą działania zgodnie z podziałem kompetencji wynikającym z funkcji operacyjnych powierzonych im w Spółce. Jednocześnie każdy z członków Zarządu ma prawo reprezentować Spółkę we wszystkich czynnościach sądowych i pozasądowych związanych z prowadzeniem przedsiębiorstwa Spółki z wyłączeniem czynności zastrzeżonych postanowieniami KSH lub Statutem Spółki do kompetencji WZ lub RN oraz spraw przekraczających zwykły zarząd przedsiębiorstwem, które wymagają uprzedniej uchwały Zarządu oraz spraw znajdujących się w kompetencji innego członka Zarządu.

Skład Zarządu Grupy LOTOS S.A. w 2018 roku przedstawiał się następująco:

Na dzień 1 stycznia 2018 roku skład Zarządu Grupy LOTOS przedstawiał się następująco:

Członkowie Zarządu	Funkcja
Marcin Jastrzębski	Prezes Zarządu
Jarosław Kawula	Wiceprezes Zarządu ds. Produkcji
Mateusz Bonca	Wiceprezes Zarządu ds. Strategii i Rozwoju

W dniu 19 marca 2018 roku Rada Nadzorcza odwołała Marcina Jastrzębskiego, Prezesa Zarządu, ze składu Zarządu Grupy LOTOS S.A. IX wspólnej kadencji i jednocześnie powierzyła pełnienie obowiązków Prezesa Zarządu Mateuszowi Aleksandrowi Bonca, Wiceprezesowi Zarządu. Dodatkowo Rada Nadzorcza delegowała Wiceprzewodniczącego Rady Nadzorczej, Piotra Ciacha, do czasowego wykonywania czynności Członka Zarządu Grupy LOTOS S.A.

W dniu 18 maja 2018 roku Rada Nadzorcza odwołała z dniem 21 maja 2018 roku ze składu Zarządu Grupy LOTOS S.A. IX wspólnej kadencji Mateusza Aleksandra Bonca oraz Jarosława Kawulę. Dodatkowo Rada Nadzorcza postanowiła odwołać z dniem 21 maja 2018 roku delegację udzieloną Piotrowi Ciachowi, Wiceprzewodniczącemu Rady Nadzorczej, do czasowego wykonywania czynności Członka Zarządu Spółki.

Jednocześnie w dniu 18 maja 2018 roku Rada Nadzorcza, w postępowaniu kwalifikacyjnym wszczętym w dniu 25 kwietnia 2018 roku, dokonała wyboru oraz powołała do składu Zarządu Grupy LOTOS S.A. X wspólnej kadencji z dniem 22 maja 2018 roku Mateusza Aleksandra Bonca jako Prezesa Zarządu, Jarosława Kawulę jako Wiceprezesa Zarządu ds. Produkcji i Handlu oraz Patryka Demskiego jako Wiceprezesa Zarządu ds. Inwestycji i Innowacji.

W dniu 6 czerwca 2018 roku Rada Nadzorcza, w postępowaniu kwalifikacyjnym wszczętym w dniu 18 maja 2018 roku, dokonała wyboru oraz powołała do składu Zarządu Grupy LOTOS S.A. X wspólnej kadencji z dniem 11 czerwca 2018 roku Roberta Sobków jako Wiceprezesa Zarządu ds. Finansowych.

Mając powyższe na uwadze Zarząd Grupy LOTOS S.A. od dnia 11 czerwca 2018 roku do dnia 11 września 2018 roku funkcjonował w następującym składzie:

Członkowie Zarządu	Funkcja
Mateusz Aleksander Bonca	Prezes Zarządu
Jarosław Kawula	Wiceprezes Zarządu ds. Produkcji i Handlu
Patryk Demski	Wiceprezes Zarządu ds. Inwestycji i Innowacji
Robert Sobków	Wiceprezes Zarządu ds. Finansowych

W dniu 10 września Rada Nadzorcza, po przeprowadzonym postępowaniu kwalifikacyjnym wszczętym w dniu 31 sierpnia 2018 roku powołała do składu Zarządu Jarosława Wittstocka na funkcję Wiceprezesa ds. Korporacyjnych.

Mając powyższe na uwadze Zarząd Grupy LOTOS S.A. od dnia 11 września 2018 roku do dnia 31 grudnia 2018 roku oraz na dzień przekazania niniejszego sprawozdania funkcjonował w następującym składzie:

Członkowie Zarządu	Funkcja
Mateusz Aleksander Bonca	Prezes Zarządu
Jarosław Kawula	Wiceprezes Zarządu ds. Produkcji i Handlu
Patryk Demski	Wiceprezes Zarządu ds. Inwestycji i Innowacji
Robert Sobków	Wiceprezes Zarządu ds. Finansowych
Jarosław Wittstock	Wiceprezes Zarządu ds. Korporacyjnych

Profile kariery i doświadczenie zawodowe Członków Zarządu znajdują się na korporacyjnej → [stronie internetowej](#).

Uchwały Zarządu

Uchwał Zarządu wymagają:

- o przyjęcie i zmiana Regulaminu Zarządu,
- o przyjęcie i zmiana Regulaminu organizacyjnego przedsiębiorstwa Spółki, w tym struktury organizacyjnej przedsiębiorstwa Spółki,
- o przyjęcie prawem wymaganych regulaminów w przedsiębiorstwie Spółki,
- o udzielenie prokury – wymagana uchwała podjęta jednogłośnie przez wszystkich członków Zarządu,
- o przyjęcie budżetu rocznego Spółki,
- o przyjęcie strategii Grupy Kapitałowej Grupy LOTOS S.A.,
- o przyjęcie sprawozdania finansowego Spółki za poprzedni rok obrotowy, sporządzonego zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej wraz ze sprawozdaniem Zarządu z działalności Spółki za poprzedni rok obrotowy – nie później niż w terminie trzech miesięcy od dnia bilansowego,
- o przyjęcie skonsolidowanego sprawozdania finansowego za poprzedni rok obrotowy, sporządzonego zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej oraz sprawozdania z działalności Grupy Kapitałowej Grupy LOTOS S.A. za poprzedni rok obrotowy – nie później niż w terminie trzech miesięcy od dnia bilansowego,
- o zwoływanie zwyczajnych i nadzwyczajnych Walnych Zgromadzeń z własnej inicjatywy, na wniosek akcjonariusza lub akcjonariuszy reprezentujących co najmniej 1/20 kapitału zakładowego oraz w innych przypadkach przewidzianych KSH i w wymaganych terminach,
- o ustalanie porządku obrad Walnego Zgromadzenia,
- o realizowanie przez Spółkę inwestycji kapitałowych lub inwestycji rzeczowych i zaciąganie wynikających z nich zobowiązań oraz dezinvestycji w powyższym zakresie, jeżeli powstaną w związku z nimi wydatki, obciążenia lub rozporządzenia przekraczające kwotę 500 000 złotych netto,
- o podejmowanie przez Spółkę innych niż wskazane w pkt. 11 powyżej czynności prawnych skutkujących zaciągnięciem zobowiązania lub rozporządzeniem na kwotę każdorazowo przekraczającą 500.000 złotych netto, z wyłączeniem:
 - umów zawieranych przez Spółkę w oparciu o zaakceptowane przez Zarząd w formie uchwały umowy ramowe określające górną wartość zaciąganych zobowiązań,
 - umów zawieranych ze spółkami z grupy kapitałowej Grupy LOTOS S.A.
 - zakupu i sprzedaży:
 - ropy naftowej,
 - gazu ziemnego,
 - energii elektrycznej,
 - biokomponentów i komponentów paliwowych,
 - towarów, produktów oraz półproduktów naftowych,
 - usług transportu morskiego,

chyba że przepisy prawa, postanowienia statutu Spółki lub przyjęte przez Zarząd wewnętrzne akty obowiązujące w Spółce stanowią inaczej,

- o zakup w trybie negocjacyjnym u wskazanego dostawcy towarów lub usług o wartości wyższej niż 200 000 złotych netto, zgodnie z obowiązującą w Spółce procedurą zakupu towarów i usług,
- o wykonywanie przez Spółkę prawa głosu na walnych zgromadzeniach i zgromadzeniach wspólników spółek zależnych w sprawach:
 - o podwyższenia lub obniżenia kapitału zakładowego,
 - o połączenia z inną spółką lub przekształcenia spółki,
 - o czubicia, wydzierżawienia przedsiębiorstwa spółki, ustanowienia na nim użytkowania,
 - o tworzenie spółek prawa handlowego oraz spółek zagranicznych,
 - o nabywanie lub zbywanie udziałów oraz praw udziałowych w spółkach,
 - o nabywanie lub zbywanie akcji, z wyłączeniem nabywania lub zbywania akcji w publicznym obrocie papierami wartościowymi chyba, że takie nabycie lub zbycie powoduje uzyskanie lub utratę pozycji dominującej,
 - o nabycie lub zbycie nieruchomości, prawa użytkowania wieczystego lub udziału w nieruchomości,
 - o tworzenie lub przystępowanie do spółek osobowych, organizacji lub przedsięwzięć powodujących nieograniczoną odpowiedzialność z majątku własnego Spółki,
 - o sprawy, które wymagają podjęcia uchwały przez Radę Nadzorczą lub Walne Zgromadzenie,
 - o sprawy przekraczające zwykły zarząd przedsiębiorstwem,
 - o sprawy, których prowadzeniu sprzeciwił się choćby jeden z pozostałych członków Zarządu,
 - o sprawy, których rozstrzygnięcia w formie uchwały Zarządu zażąda prezes Zarządu lub inny członek Zarządu.

We wszystkich sprawach niewymienionych powyżej sprawy prowadzą poszczególni członkowie Zarządu, zgodnie z postanowieniami poniższymi postanowieniami lub osoby, którym Zarząd bądź jego członkowie powierzyli je do prowadzenia pełnomocnictwem lub zakresem czynności.

Z zastrzeżeniem zdania poniższego, zwykłe czynności Spółki, nie zastrzeżone do decyzji Zarządu (podejmowane w formie uchwały), prowadzone są jednoosobowo przez prezesa Zarządu i przez poszczególnych członków Zarządu według wewnętrznego podziału kompetencyjnego określonego w Regulaminie organizacyjnym przedsiębiorstwa Grupy LOTOS S.A.

W szczególnych przypadkach wynikających m.in. z dłuższej absencji chorobowej lub innej, dłuższej nieobecności danego członka Zarządu, Prezes Zarządu uprawniony jest do powierzenia prowadzenia danej sprawy innemu członkowi Zarządu lub może przejąć daną sprawę do samodzielnego prowadzenia, odmiennie niż wynika to z wewnętrznego podziału kompetencyjnego. Decyzja prezesa Zarządu w powyższym zakresie wymaga formy pisemnej i powinna zawierać uzasadnienie.

Spory kompetencyjne pomiędzy członkami Zarządu rozstrzyga prezes Zarządu.

W przypadku spraw przedsiębiorstwa Spółki niezastrzeżonych dla poszczególnych członków Zarządu zgodnie z postanowieniami sprawy te prowadzić będzie i nadzorować prezes Zarządu Spółki lub osoba przez niego wskazana.

Tryb procedowania Zarządu Spółki, tj. zwoływania posiedzeń, podejmowania uchwał i ich archiwizacji oraz kompetencje poszczególnych członków Zarządu szczegółowo określa → [Regulamin Zarządu Grupy LOTOS S.A.](#)

Na przestrzeni roku 2018 Zarząd Grupy LOTOS S.A. odbył łącznie 48 posiedzeń i podjął 325 uchwał – w tym 77 w trybie § 21 ust. 7 Regulaminu Zarządu.

10.3.3. Zasady powoływania i odwoływania osób zarządzających

Zgodnie z postanowieniami Statutu Grupy LOTOS S.A. Zarząd może liczyć od trzech do siedmiu członków. Zarząd powoływany jest przez Radę Nadzorczą, która również określa liczbę Członków Zarządu. Rada Nadzorcza dokonuje wyboru Członków Zarządu po przeprowadzeniu postępowania kwalifikacyjnego, zgodnie z postanowieniami rozporządzenia Rady Ministrów 18 marca 2003 roku w sprawie przeprowadzania postępowania kwalifikacyjnego na stanowisko członka zarządu w niektórych spółkach handlowych (Dz. U. Nr 55, poz. 476) oraz mając na względzie ustalone przez Ministra Skarbu Państwa „Dobre praktyki w zakresie doboru kandydatów na członków organów spółek o kluczowym znaczeniu dla Skarbu Państwa”.

Dodatkowo Członkowie Zarządu powinni spełniać wymogi określone w ustawie z dnia 16 grudnia 2016 r. o zasadach zarządzania mieniem państwowym (Dz. U. z 2016 r. Nr 2259).

Kadencja Zarządu jest wspólna i trwa 3 lata. Prezes, Wiceprezesi i pozostali Członkowie Zarządu oraz cały Zarząd mogą być odwołani lub zawieszani z ważnych powodów przez Radę Nadzorczą w każdym czasie przed upływem kadencji. Mandat każdego z Członków Zarządu wygasa najpóźniej z dniem odbycia WZ zatwierdzającego sprawozdanie finansowe za ostatni pełny rok obrotowy. Uchwały RN w sprawie powołania oraz odwołania poszczególnych Członków lub całego Zarządu zapadają w obecności co najmniej 2/3 członków Rady. Wygaśnięcie mandatu Członka Zarządu następuje również przez złożenie rezygnacji.

Obecna – X wspólna kadencja, która rozpoczęła się z dniem 22 maja 2018 roku upływa w 2021 roku.

10.3.4. Opis zasad zmiany statutu Grupy LOTOS S.A.

Zmiana Statutu Grupy LOTOS S.A. wymaga podjęcia uchwały przez WZ Spółki bezwzględną większością głosów, przy czym zmiana §10 ust. 1 Statutu Spółki wymaga większości 4/5 głosów i reprezentacji co najmniej połowy kapitału zakładowego Spółki na WZ.

Po podjęciu przez WZ uchwały w sprawie zmian w Statucie Spółki, Zarząd Grupy LOTOS S.A. zgłasza ten fakt do sądu rejestrowego. Zmiana dokonana w Statucie obowiązuje z chwilą zarejestrowania jej przez sąd.

Następnie RN ustala tekst jednolity Statutu uwzględniający wprowadzone zmiany, o ile WZ udzieli RN upoważnienia w tym zakresie.

Zarząd Spółki dokonał rozszerzenia porządku obrad ZWZ o kwestie dotyczące zmian Statutu Spółki oraz upoważnienia Rady Nadzorczej do ustalenia jednolitego tekstu Statutu Spółki - zgodnie z otrzymanym w dniu 7 czerwca 2018 roku

wnioskiem od akcjonariusza Spółki – Skarbu Państwa - Prezesa Rady Ministrów RP – sporządzonego na podstawie art. 401 §1 KSH i §8 ust.6 Statutu Spółki.

W związku z powyższym Zwyczajne Walne Zgromadzenie Grupy LOTOS S.A. w dniu 28 czerwca, podjęło uchwały nr 19 i 20 w sprawie: zmian w Statucie Spółki i upoważnienia Rady Nadzorczej do ustalenia jednolitego tekstu dokumentu.

Rejestracja zmian Statutu w Krajowym rejestrze Sądowym nastąpiła w dniu 9 lipca 2018 roku.

10.3.5. Założenia polityki sponsoringowej

Zgodnie z zasadami sponsoringu w Grupie LOTOS S.A. i jej spółkach zależnych współpraca na warunkach sponsoringu z beneficjentami odbywa się przede wszystkim na obszarze kraju, w powiatach i województwach, gdzie prowadzona jest działalność Grupy Kapitałowej LOTOS, czyli między innymi stacje paliw oraz lokalne aliansy biznesowe. Współpraca taka może być prowadzona także za granicą na terenie oddziaływania Grupy Kapitałowej LOTOS lub jej kluczowych partnerów społecznych i biznesowych.

W 2018 roku działania sponsoringowe prowadzone były przez Grupę LOTOS S.A. głównie w obszarze sportu, kultury i działań społecznych i ekologicznych. W zakresie sportu powyższa działalność polegała na wspieraniu projektów o charakterze ogólnonarodowym m.in. sponsoring reprezentacji Polski w piłce nożnej, Polskiego Związku Narciarskiego oraz sponsoring sportów motorowych. Kontynuowano współpracę w zakresie sportu zawodowego również przy cyklicznych wydarzeniach sportowych, w których jest eksponowana marka LOTOS. Wspierano również inicjatywy społeczno-sportowe skierowane do dzieci i młodzieży.

W obszarze sponsoringu kultury Grupa LOTOS angażowała się przede wszystkim w realizację wydarzeń o istotnym potencjale promocyjnym i wizerunkowym dla marki LOTOS. Dodatkowe kryterium wyboru projektów kulturalnych stanowił wymiar społeczny i ranga artystyczna. Kontynuowano kluczowe projekty realizowane w latach poprzednich.

Sponsoring sportu

W obszarze sponsoringu sportu Grupa LOTOS kontynuowała budowę i rozwój wizerunku marki LOTOS przez współpracę sponsoringową w sporcie kwalifikowanym w wymiarze seniorskim. Marka LOTOS była obecna w projektach o charakterze społeczno-sportowym, a także najważniejszych wydarzeniach sportowych rozgrywanych w Polsce, Europie i na świecie. W roku 2018 w sponsoringu sportu zrealizowano 22 projekty w następujących obszarach:

1. Projekty strategiczne i o wysokim zasięgu oddziaływania - to projekty o najszerszym spektrum oddziaływania w kraju, ogólnonarodowe i reprezentacyjne, które są kołem zamachowym promocji marki poprzez sponsoring w wymiarze ogólnopolskim. Zaliczamy do nich sponsoring Reprezentacji Polski w piłce nożnej (Polski Związek Piłki Nożnej), Reprezentacji skoków i biegów narciarskich (Polski Związek Narciarski), a także sponsoring największej polskiej imprezy kolarskiej (Tour de Pologne). W roku 2018 podjęliśmy również współpracę sponsoringową z Pomorskim Klubem Hokejowym oraz Akademickim Związkiem Sportowym, a także przy gali Fight Exclusive Night. W roku 2018 zakończyliśmy współpracę z Robertem Kubicą, którego wizerunek wykorzystaliśmy do promocji marki olejowej i napojów Dynamic, a także z Agnieszką Radwańską, która zakończyła karierę i którą wspieraliśmy od roku 2017.
2. Rajdy samochodowe - kontynuowaliśmy projekt z zakresu sportów motorowych, przede wszystkim w oparciu o współpracę z LOTOS Rally Team, w barwach którego Kajetan Kajetanowicz i Maciek Szczepaniak po raz pierwszy wystartowali w Rajdowych Mistrzostwach Świata (WRC).
3. Projekty ogólnopolskie i regionalne - w ramach projektów lokalnych wspieraliśmy między innymi: Stadion Letni gdzie została zorganizowana Strefa Kibica podczas Mistrzostw Świata w piłce nożnej. Podobne strefy LOTOS zorganizował w Warszawie i we Wrocławiu. Zaangażowaliśmy się również w projekty żużlowe, m.in. Finał Złoty Kask, Mistrzostwa Polski Par Klubowych, Mecze żużlowej reprezentacji Polski (Polska – Dania oraz Polska – Szwecja), I Runda Speedway Euro Championship.
4. Szkolenie dzieci i młodzieży - jako spółka społecznie zaangażowana kontynuowaliśmy współpracę przy projektach o charakterze społeczno-sportowym, skierowanych do dzieci i młodzieży. Dotyczy to przede wszystkim piłki nożnej w postaci projektu „Piłkarska przyszłość z LOTOSEM”, sportów zimowych poprzez program „Szukamy Następców Mistrza” czy szkolenie młodzieży w zakresie siatkówki i koszykówki przez Trefl Gdańsk.

Sponsoring kultury

W 2018 roku w Grupie LOTOS oraz Spółkach zależnych zrealizowano łącznie 17 projektów z zakresu sponsoringu kultury i sztuki. Najważniejsze inicjatywy z zakresu sponsoringu kultury:

- o współpraca przy projektach: LOTOS Siesta Festival, Teatr Atelier, Lato Teatralne – Sopot 2018, wydarzenia organizowane w Teatrze Szekspirowskim, współpraca przy tworzeniu filmu dokumentalnego „Jutro Ukraina”. W roku 2018 zakończyliśmy współpracę z Centrum Myśli Jana Pawła II.

Najważniejsze inicjatywy z zakresu sponsoringu kultury zrealizowane w regionie południowym:

- o LOTOS Jazz Festiwal, Dni Jasła, Dni Czechowic-Dziedzic, Jesienne spotkania z Teatrem, Międzynarodowy Festiwal Folkloru Karpat, Lato z Kulturą Powiatu Jasielskiego oraz Memoriał Majora Henryka Dobrzańskiego „Hubala”.

Działania społeczne i ekologiczne - ogólny opis zrealizowanych projektów

Programy społeczne, zrealizowane w roku 2018 koncentrowały się wokół głównych obszarów kompetencyjnych GK LOTOS, które zostały przyjęte w strategii CSR firmy. W 2018 roku w Grupie LOTOS oraz Spółkach zależnych zrealizowano projektów o charakterze społecznym i ekologicznym w poniższych obszarach, tj:

- o Ochrona środowiska i ekologia

Grupa LOTOS kontynuowała realizację programu „Kierunek Bałtyk”. Projekt edukuje dorosłych, dzieci i młodzież w zakresie ochrony środowiska i ekologii zgodnie ze strategią społecznej odpowiedzialności spółki. Spółka realizuje go także przez wzgląd na rozwój podejmowanych przez siebie aktywności w działaniach poszukiwawczych i wydobywczych na Morzu Bałtyckim.

- o Edukacja dzieci i młodzieży.

W ramach współpracy z Fundacją Zaawansowanych Technologii, Grupa LOTOS wspierała organizację Programu E(x)plory, ogólnopolskiego projektu edukacyjnego wspierającego młode polskie talenty oraz rozwój innowacji. Kolejne programy edukacyjne to realizowany we współpracy z Gminą Czechowice – Dziedzice Program p.n. „Zdolni z Czechowic-Dziedzic, miasta z zapalem” oraz Konkurs „Szukamy Geniusza IT” realizowany we współpracy z Wyższą Szkołą Biznesu National-Louis University w Nowym Sączu.

10.3.6. Polityka wynagrodzeń kluczowych menadżerów

Wynagrodzenia Zarządu oraz RN Grupy LOTOS S.A. podlegają ograniczeniom i zasadom określonym w Ustawie z dnia 9 czerwca 2016 roku o zasadach kształtowania wynagrodzeń osób kierujących niektórymi spółkami (Dz.U. z 2016 roku poz. 1202.)

Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie obradujące w dniu 22 grudnia 2016 roku, w ramach swoich kompetencji, w uchwale nr 3 ustaliło zasady wynagradzania Członków RN. Zgodnie z podjętą uchwałą Członkom Rady Nadzorczej przysługuje wynagrodzenie ustalone jako iloczyn przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w czwartym kwartale roku poprzedniego, ogłoszone przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego oraz mnożnika:

- o dla Przewodniczącego Rady Nadzorczej – 1,7,
- o dla pozostałych Członków Rady Nadzorczej – 1,5.

Zasady kształtowania wynagrodzeń Członków Zarządu zostały ustalone przez Radę Nadzorczą podczas posiedzenia w dniu 8 marca 2017 roku w uchwale nr 168/IX/2017, zgodnie z którymi poszczególnym Członkom Zarządu przysługuje wynagrodzenie całkowite, na które składa się odpowiednio: zryczałtowane miesięczne (za miesiąc kalendarzowy) wynagrodzenie podstawowe (wynagrodzenie stałe):

- o dla Prezesa Zarządu - w wysokości 61 652, 92 zł
- o dla innego Członka Zarządu - w wysokości: 57 249,14 zł.

wynagrodzenie uzupełniające za dany rok obrotowy (wynagrodzenie zmienne) uzależnione od poziomu realizacji celów zarządczych.

Wynagrodzenie stałe i wynagrodzenie zmienne Zarządzającego nie mogą przekroczyć kwoty 100 000,00 zł liczonej średniomiesięcznie w skali roku obrotowego.

Sprawozdanie Zarządu
z działalności Grupy LOTOS S.A.
oraz jej grupy kapitałowej
za rok 2017

Oświadczenie o danych niefinansowych – ujawnienie jednostkowe i skonsolidowane

11. Informacje niefinansowe – ujawnienia jednostkowe i skonsolidowane

11.1. Opis modelu biznesowego Grupy LOTOS S.A. i grupy kapitałowej

Grupa Kapitałowa LOTOS w 2018 roku, podobnie jak w latach poprzedniego cyklu strategicznego tj. 2011 – 2015 i 2016 roku, koncentruje się w swej podstawowej działalności na:

- o poszukiwaniu i wydobyciu węglowodorów
- o przerobie ropy naftowej
- o handlu produktami naftowymi

Spółka dąży do poprawy efektywności handlowej optymalizując procesy rafineryjne i logistyczne. Celem realizowanej strategii jest wydłużenie łańcucha wartości i zwiększenie marż uzyskiwanych ze sprzedaży produktów.

Model Tworzenia Wartości Grupy Kapitałowej LOTOS wyrósł z gruntownych, realistycznych analiz i długoterminowych prognoz światowego rynku ropy, dzięki czemu gwarantuje on Grupie stabilny i bezpieczny rozwój w latach 2017-2022.

11.2. Zagadnienia społeczne – wpływ na łańcuch wartości

11.2.1. Opis i wskaźniki efektywności realizowanej polityki społecznej Spółki i Grupy - społeczna odpowiedzialność biznesu

Grupa Kapitałowa LOTOS dąży do prowadzenia swojej działalności we wszystkich obszarach w sposób zrównoważony, przy poszanowaniu określonych prawem warunków i z zachowaniem zasad społecznej odpowiedzialności biznesu (*ang. Corporate Social Responsibility, CSR*).

Spółka uznaje, że biznes powinien być prowadzony w zgodzie z normami etycznymi, środowiskiem naturalnym i potrzebami społeczeństwa, dlatego przyjęła system wartości, który traktuje jako długofalowe zobowiązanie wobec wszystkich interesariuszy.

Cztery naczelną **wartości społecznej odpowiedzialności** Grupy Kapitałowej LOTOS to:

- o **czystość** – zobowiązanie do przestrzegania najwyższych standardów środowiskowych i ekologicznych oraz deklaracja etycznej i uczciwej konkurencji, a także przeciwdziałanie naruszaniu praw człowieka.
- o **otwartość** – stosunek Grupy Kapitałowej LOTOS do zmian, potrzeb świata i oczekiwań ludzi.
- o **innowacyjność** – świadome działanie ukierunkowane na: uzyskanie korzyści biznesowej, przewagi konkurencyjnej, zrównoważony rozwój lub rozwiązanie istotnych problemów społecznych lub środowiskowych.
- o **odpowiedzialność** – postawa wobec przyszłości ludzi i środowiska naturalnego, kraju i bezpieczeństwa jego pozycji w świecie.

Grupa Kapitałowa LOTOS traktuje społeczną odpowiedzialność biznesu jako element zarządzania i doskonalenia organizacji. W procesie budowania trwałych i pozytywnych relacji z interesariuszami LOTOS dąży do skutecznego integrowania swojej strategii oraz podejmowanych działań z wyzwaniami społecznymi i środowiskowymi. W Strategii biznesowej Grupy LOTOS na lata 2017 – 2022 zawarty jest cel 5 dot. obszaru CSR. W jego ramach ujęto realizację programów prowadzących do trwałego rozwiązywania ważnych dla interesariuszy problemów społecznych i środowiskowych. W 2018 roku Grupa LOTOS w zakresie działalności prospołecznej kontynuowała działania realizowane w poprzednich latach. Koncentrowały się one na trzech kluczowych obszarach:

- o **ochrona środowiska i ekologia** - zwłaszcza w obszarze ochrony bioróżnorodności Morza Bałtyckiego z uwagi na nadmorskie położenie naszej rafinerii oraz w odniesieniu do cennych przyrodniczo terenów znajdujących się w bezpośrednim sąsiedztwie Spółki (kontynuacja realizacji Programu „Kierunek Bałtyk”),
- o **bezpieczeństwo w ruchu drogowym** - na które oddziałujemy zarówno jakością naszych produktów, jak i kompleksowymi programami edukacyjnymi (kontynuacja Programu „LOTOS – Mistrzowie w pasach”, projekty Fundacji LOTOS),
- o **wyrównywanie szans społecznych oraz wsparcie edukacji i rozwoju dzieci i młodzieży** - do których kierujemy programy społeczno-sportowe oraz szereg projektów, których celem jest wsparcie rozwoju utalentowanej młodzieży (np.: Program E(x)plory).

Udział w rankingach CSR

Grupa LOTOS zgodnie z deklaracją Otwartości systematycznie poddaje się badaniom, przeglądom, audytom, przeprowadzanym przez niezależne instytucje. Efekty tych badań przekładają się na wysokie miejsca Spółki w kluczowych rankingach oceniających kwestie związane z CSR. W grudniu 2018 roku Grupa LOTOS po raz dwunasty już znalazła się w **RESPECT Index** (tj. ang. Responsibility, Ecology, Sustainability, Participation, Environment, Community, Transparency) – indeksie najbardziej odpowiedzialnych społecznie spółek Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie. LOTOS spełnił bardzo wysokie wymagania projektu RESPECT i tym samym znalazł się w elitarnym gronie 31 firm, które weszły w skład nowego portfela indeksu. Grupa LOTOS jest obecna w RESPECT Index nieprzerwanie od początku istnienia tego projektu. W LOTOSIE każdy z obszarów ujętych w nazwie indeksu znajduje odzwierciedlenie w codziennej działalności biznesowej. W ten sposób Spółka buduje zaufanie wśród inwestorów i minimalizuje ryzyka biznesowe. W ubiegłym roku, po raz pierwszy w historii, akcje Grupy LOTOS zostały włączone przez globalną agencję ratingową FTSE Russel do londyńskiego indeksu firm społecznie odpowiedzialnych **FTSE4Good**.

W 2018 roku Grupa LOTOS zajęła wysokie 2. miejsce w kategorii „Paliwa, energetyka, wydobywanie” w XII już edycji **Rankingu Odpowiedzialnych Firm**. W całym zestawieniu spółka uplasowała się na 6. pozycji. To już jedenasty raz, kiedy Grupa LOTOS uwzględniana jest w tym prestiżowym zestawieniu. Ranking stanowi zestawienie największych spółek w Polsce, ocenianych pod kątem jakości zarządzania społeczną odpowiedzialnością biznesu (CSR). Ranking umożliwia dokonanie wiarygodnej oceny swojego zaangażowania w podejmowaniu wyzwań zrównoważonego rozwoju, a także jest cennym instrumentem edukacyjnym. Wśród kategorii podlegających ocenie w Rankingu Odpowiedzialnych Firm znalazły się: polityka zrównoważonego rozwoju, zarządzanie pozytywnym wpływem, odpowiedzialne prowadzenie biznesu, relacje z interesariuszami zewnętrznymi i wewnętrznymi, odpowiedzialne relacje z otoczeniem społecznym, jakość życia zawodowego, rozwój społeczny i wpływ na środowisko.

W ubiegłym roku LOTOS nagrodzony został też Srebrnym Listkiem CSR. Tym samym znalazł się w gronie przedsiębiorstw, które w codziennej działalności wdrażają najwyższe standardy odpowiedzialności społecznej, ujęte w normie ISO 26 000.

Więcej informacji na temat bieżącej działalności w zakresie społecznej odpowiedzialności Grupy Kapitałowej LOTOS znajduje się na: → www.odpowiedzialny.lotost.pl

Działalność Fundacji LOTOS

Fundacja LOTOS, zgodnie z misją prowadzi wszechstronną działalność społeczną wnoszącą pozytywny wkład w rozwój otoczenia społecznego i przyrodniczego. Działania Fundacji LOTOS nakierowane są na realizację celów społecznie użytecznych określonych w § 9 Statutu Fundacji LOTOS w następującym zakresie:

1. ochrony i promocji zdrowia,
2. ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego, ze szczególnym uwzględnieniem ochrony środowiska i walorów przyrodniczych Morza Bałtyckiego,
3. nauki, edukacji i oświaty, oraz rozwoju techniki i innowacyjności
4. upowszechniania kultury fizycznej i sportu, ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju fizycznego dzieci i młodzieży,
5. kultury i sztuki, w tym wsparcie działań na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego ze szczególnym uwzględnieniem wartościowych dla regionu Morza Bałtyckiego inicjatyw kulturalnych,
6. porządku i bezpieczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem bezpieczeństwa publicznego oraz bezpieczeństwa ruchu drogowego,
7. pomocy społecznej, w tym przede wszystkim w zakresie wyrównywania różnic społecznych dzieci i młodzieży, osób niepełnosprawnych oraz osób pokrzywdzonych przez los ze szczególnym uwzględnieniem pracowników Grupy Kapitałowej LOTOS i ich rodzin,
8. działalności charytatywnej,
9. społecznej odpowiedzialności biznesu i zrównoważonego rozwoju,
10. krajoznawstwa oraz wypoczynku dzieci i młodzieży,
11. promocji i organizacji wolontariatu,
12. rozwoju lokalnych inicjatyw społecznych i gospodarczych, w tym promowanie współpracy międzysektorowej oraz rozwój przedsiębiorczości,
13. podtrzymania tradycji narodowej, pielęgnowania polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej,
14. działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych,
15. wspierania ratownictwa i ochrony ludności,
16. pomocy ofiarom katastrof, klęsk żywiołowych, konfliktów zbrojnych i wojen w kraju i za granicą,
17. zabezpieczania obiektów technicznych, urządzeń i przedmiotów mających historyczne znaczenie, a związanych z przemysłem naftowym i gazowniczym,
18. popularyzowania i promocji wiedzy z dziedziny historii przemysłu naftowego i gazowniczego,
19. tworzenia płaszczyzn wymiany informacji i doświadczeń pomiędzy osobami i instytucjami zainteresowanymi ochroną aparatury, sprzętu, dokumentów przemysłu naftowego i gazownictwa,
20. dbałości o dziedzictwo kulturowe, wspieranie kultury, ochrona zabytków polskiej kultury w zakresie związanym z przemysłem naftowym i gazowniczym, w tym w szczególności dotyczącym obszaru województwa pomorskiego.

W 2018 roku do Fundacji LOTOS wpłynęło 1033 wnioski dotyczące zapytania o otrzymanie wsparcia w formie darowizny. W ramach przeprowadzonych analiz w 2018 roku podjęto decyzję o przyznaniu 130 darowizn. Przekazane w 2018 roku darowizny były zgodne ze statutowymi celami Fundacji LOTOS tj. poprzez:

1. organizowanie i wspieranie finansowe oraz pozafinansowe (rzeczowe, organizacyjne i techniczne) projektów, wydarzeń, akcji zgodnych z celami Fundacji określonymi w § 9 statutu Fundacji LOTOS,
2. wspieranie finansowe instytucji zdrowia publicznego w zakresie zakupów rzeczowych w postaci sprzętu medycznego wykorzystywanego w prowadzonych działaniach, projektów badawczo-rozwojowych ośrodków

medycznych; ze szczególnym uwzględnieniem obszarów: pierwsza pomoc medyczna, onkologia, kardiologia; leczenie oparzeń,

3. udzielanie wsparcia finansowego osobom potrzebującym w przypadku klęsk żywiołowych i innych nieprzewidywanych zdarzeń losowych, zakupów rzeczowych w postaci sprzętu medycznego ratującego bądź ułatwiającego życie lub dofinansowanie kosztownych nagłych, nieprzewidywanych procesów leczenia lub rehabilitacji, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb pracowników Grupy Kapitałowej LOTOS oraz ich rodzin,
4. wsparcie inicjatyw na rzecz rozwoju nauki i edukacji, w tym inicjatywy wyrównujące szanse edukacyjne oraz promujące talenty i wybitne uzdolnienia dzieci i młodzieży oraz fundowanie stypendiów ze szczególnym uwzględnieniem kierunków tj.: chemia, automatyka, mechanika, informatyka, ochrona środowiska,
5. dofinansowywanie w zakresie zakupu wyposażenia i sprzętu dydaktycznego, rozwoju infrastruktury i realizacji inwestycji trwałych, służących realizacji celów określonych w § 9 statutu Fundacji LOTOS,
6. organizowanie i wspieranie finansowe oraz pozafinansowe (rzeczowe, organizacyjne i techniczne) szkoleń, seminariów, konferencji, konkursów grantowych zgodnych z celami określonymi w § 9 statutu Fundacji LOTOS
7. wydawanie publikacji, ustanawianie nagród,
8. inicjowanie i wspieranie programów badawczych mających dostarczyć wiedzę istotną ze względu na realizacją celów określonych w § 9 statutu Fundacji LOTOS ,
9. pozyskiwanie środków finansowych przeznaczonych na działalność Fundacji,
10. współpracę z władzami samorządowymi, rządowymi i organizacjami pozarządowymi w kraju jak i za granicą w zakresie zgodnym z celami statutowymi Fundacji,
11. występowanie lub wspieranie działań mających na celu pozyskanie eksponatów, sprzętu, urządzeń, rzeczy i dokumentów mających historyczne znaczenie dla przemysłu naftowego i gazowniczego,
12. wspieranie działań mających na celu popularyzację historii techniki przemysłu naftowego i gazowniczego oraz ochronę wszelkich dóbr kultury technicznej stosowanej w tej gałęzi przemysłu.

11.2.2. Procedury należytej staranności w obszarze realizowanej polityki społecznej

W każdym z obszarów Spółka współpracuje z uznanymi i sprawdzonymi partnerami społecznymi, zgodnie z kompetencjami i przyjętymi wartościami. Więcej na ten temat na stronie → www.odpowiedzialny.lotos.pl

Grupa LOTOS, jako firma społecznie odpowiedzialna, poparła i od lat stosuje w różnych sferach swojej działalności dobre praktyki, zasady i postulaty sformułowane zarówno w Polsce, jak i na arenie międzynarodowej przez uznane organizacje społeczne, branżowe oraz organy administracji publicznej, odnoszące się do kwestii odpowiedzialności społecznej oraz zrównoważonego rozwoju, np.: wytyczne normy ISO 26 000, która nawiązuje do siedmiu sfer: ładu organizacyjnego, praw człowieka, praktyk z zakresu pracy, środowiska, uczciwych praktyk operacyjnych, zagadnień konsumenckich, zaangażowania społecznego i rozwoju społeczności lokalnej.

Działania Grupy LOTOS podejmowane w 2018 roku odpowiadały na wyzwania zdefiniowane w 17 Celach Zrównoważonego Rozwoju (*Sustainable Development Goals, SDGs*) do 2030 roku ogłoszonych przez ONZ we wrześniu 2015 roku, Wizji Zrównoważonego Rozwoju dla Polskiego Biznesu do 2050 oraz 10 Zasadach United Nations Global Compact. Spółka zadeklarowała poparcie dla 10 zasad United Nations Global Compact w 2009 roku. Stanowi to zobowiązanie do:

1. Popierania i przestrzegania praw człowieka przyjętych przez społeczność międzynarodową
2. Eliminowania wszelkich przypadków łamania praw człowieka przez firmę
3. Poszanowania wolności stowarzyszania się
4. Eliminowania wszelkich form pracy przymusowej
5. Popierania zniesienia pracy dzieci
6. Efektywnego przeciwdziałania dyskryminacji w sferze zatrudnienia
7. Prewencyjnego podejścia do środowiska naturalnego

8. Podejmowania inicjatyw mających na celu promowanie postaw odpowiedzialności ekologicznej
9. Stosowania i rozpowszechniania przyjaznych środowisku technologii
10. Przeciwdziałania korupcji we wszystkich formach, w tym wymuszeniom i łapówkarstwu.

W 2018 roku Grupa LOTOS kontynuowała też działania wynikające z partnerstwa strategicznego z Forum Odpowiedzialnego Biznesu - organizacji pozarządowej, która od kilkunastu lat skutecznie promuje CSR na polskim rynku. Grupa LOTOS jest partnerem strategicznym FOB od 2008 roku.

Raportowanie wyników CSR

Jedno z zobowiązań Grupy LOTOS, podjętych wobec interesariuszy i zawartych w Strategii CSR w 2008 roku, dotyczyło wdrożenia kompleksowego systemu raportowania wyników. Jako najlepszą metodę sporządzania raportów przyjęto stosowanie się do międzynarodowych Wytycznych raportowania kwestii zrównoważonego rozwoju - Global Reporting Initiative (GRI). Standard GRI zdobył uznanie, jako jedyny kompleksowo ujmujący aspekty CSR przy jednoczesnym zapewnieniu porównywalności i mierzalności dokonań w poszczególnych obszarach działalności firmy. Spółka przygotowuje raporty wg tego standardu od 2006 roku.

W 2018 roku został opublikowany Zintegrowany Raport Roczny Grupy Kapitałowej LOTOS za 2017 rok. Przygotowany on został w oparciu o Ramowe Zasady Raportowania i Wytyczne kwestii zrównoważonego rozwoju Global Reporting Initiative (wersja GRI G4 na poziomie Core) wraz z Suplementem dla sektora gazu i ropy naftowej.

W 2018 roku w ramach procesu opracowywania treści do Raportu przeprowadzono szereg konsultacji z kluczowymi grupami interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych, a także dokonano dokładnej analizy źródeł zewnętrznych. Pozwoliły one na wytypowanie ostatecznej listy aspektów GRI, które uwzględnione zostały w raporcie.

Proces definiowania treści tegorocznego raportu został skonstruowany w oparciu o 3 etapy rekomendowane przez standard GRI G4: identyfikację, priorytetyzację oraz walidację. Ponadto przygotowując poszczególne treści, bazowano na 4 zasadach określanych przez standard: istotności prezentowanych informacji, włączenia w proces tworzenia raportu interesariuszy Grupy Kapitałowej LOTOS, pokazania szerszego kontekstu zrównoważonego rozwoju oraz kompletności prezentowanych treści.

Raport dostępny jest w serwisie internetowym → www.raportroczny.lotos.pl.

W ramach raportowania wyników CSR, dzięki partnerstwie z Forum Odpowiedzialnego Biznesu 11 dobrych praktyk CSR LOTOSU zostało opublikowanych w 16. edycji Raportu Forum Odpowiedzialnego Biznesu „Odpowiedzialny biznes w Polsce. Dobre praktyki”. Publikacja stanowi największy w Polsce przegląd aktywności biznesu społecznie odpowiedzialnego. Wśród praktyk długoletnich LOTOSU w publikacji znalazły się m.in.: „Wsparcie na starcie”, „Kierunek Bałtyk”, „LOTOS Running Team”, „Zdolni z LOTOSEM”, Dni BHP, „LOTOS – Mistrzowie w pasach”, „Piłkarska Przyszłość z LOTOSEM” oraz „Szukamy Następców Mistrza”.

Opis działań na rzecz środowiska Grupy LOTOS znalazł się też w publikacji Forum Odpowiedzialnego Biznesu „17 wyzwań dla Polski – 17 odpowiedzi. Co firmy w Polsce mogą zrobić dla realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju”.

Grupa LOTOS była też w ubiegłym roku partnerem konferencji Tydzień Odpowiedzialnego Biznesu, podczas której eksperci z LOTOSU przybliżyli tematykę związaną z zarządzaniem ryzykiem reputacyjnym oraz kwestie budowania kultury bezpieczeństwa w firmie.

Program etyczny

W Grupie Kapitałowej LOTOS obowiązuje → [Kodeks etyki](#). Określa on system wartości etycznych oraz normy i standardy postępowania, którymi pracownicy LOTOSU powinni się kierować w pracy i w relacjach z kluczowymi grupami interesariuszy, w tym uczestnikami rynku kapitałowego, klientami i partnerami, społecznością lokalną oraz konkurencją.

Zgłoszenia naruszeń Kodeksu etyki rozpatruje Rzecznik ds. etyki Grupy Kapitałowej LOTOS. Inny istotny element obowiązujących w organizacji norm stanowi przyjęta → [Polityka Przeciwdziałania Nadużyciom](#). Ustanowienie obu dokumentów było zgodne jest z celami → [Strategii społecznej odpowiedzialności Grupy Kapitałowej LOTOS](#).

11.3. Środowisko naturalne – wpływ na łańcuch wartości

11.3.1. Opis i wskaźniki efektywności realizowanej polityki ochrony środowiska w Spółce i Grupie

W efekcie doprowadzenia w 2012 roku do rafinerii Grupy LOTOS gazu ziemnego i zastosowaniu go jako składnika rafineryjnego gazu opałowego, jako głównego paliwa w zakładowej elektrociepłowni oraz surowca do produkcji wodoru, Spółka stale może utrzymywać nie tylko emisję zanieczyszczeń do powietrza, ale również emisyjność – emisję odniesioną do CWT (ang. Complexity Weighted Tonne), czyli do przerobu na wszystkich instalacjach – w zakresie dwutlenku węgla na stałym, niskim poziomie. Ciągłe udoskonalenia techniczne w obrębie instalacji oraz stałe poprawianie systemu zarządzania produkcją rafineryjną ograniczają szkodliwe oddziaływanie na środowisko naturalne. Działania te, pomimo przeprowadzonego w 2017 roku postępu remontowego, pozwoliły nam jeszcze utrzymać współczynnik emisyjności dwutlenku węgla, wyrażony w kg CO₂/CWT na poziomie najbardziej efektywnych emisyjnie rafinerii w Europie.

Opis i wskaźniki efektywności realizowanej polityki ochrony środowiska w Spółce i Grupie zostały przedstawione w rozdziale 8.3 Ochrona środowiska (str. 142)

11.3.2. Procedury należytej staranności w obszarze ochrony środowiska naturalnego

Działalność Grupy LOTOS, ze względu na swoją naturę i skalę, wiąże się z dużą odpowiedzialnością – nie tylko za pracowników i otaczające społeczności, ale również za stan otaczającego nas środowiska. W codziennej pracy Grupa LOTOS kieruje się kilkoma zasadami „ekoodpowiedzialności”, które pomagają utrzymać pewność, że wykorzystujemy wszystkie możliwości, aby działać odpowiedzialnie – w zgodzie z naszym sumieniem i w oparciu o najlepszą wiedzę.

Pierwszą ze wspomnianych zasad jest minimalizowanie negatywnego wpływu na środowisko. Wpisuje się tu nie tylko zarządzanie ochroną środowiska w taki sposób, aby spełnić wymagania prawne, ale również wszelkie działania wybiegające ponad prawo – w pozytywnym tego sformułowania znaczeniu. Bardzo dobrze wpisuje się w to – w ocenie Grupy LOTOS stale aktualna i ciągle jeszcze dająca pewien potencjał – inwestycja doprowadzenia gazu ziemnego do rafinerii. Z punktu widzenia biznesowego jest to tańsze źródło energii i surowca do produkcji wodoru, a dla środowiska jest to najczystsze ze znanych paliw kopalnych. Na doprowadzeniu sieci gazu ziemnego skorzystały również społeczności zamieszkujące okoliczne miejscowości. Nie bez znaczenia dla otoczenia były też – zrealizowane pomimo braku wymagań prawnych w tym zakresie – uszczelnienie najbardziej uciążliwych zapachowo urządzeń w naszej oczyszczalni ścieków w Gdańsku, recykulacja oczyszczonych ścieków i kondensatu pary wodnej, czy zwracanie i wykorzystanie gazów zrzutowych zamiast spalania ich na pochodniach.

Drugą zasadą jest włączanie aspektów naszego środowiskowego oddziaływania w proces podejmowania decyzji oraz wzięcie odpowiedzialności za wpływ tych decyzji na środowisko. Dobrym przykładem jest tu realizacja postępu remontowego w 2017 roku, przed którym przeanalizowano wszystkie znane nam i możliwe do przewidzenia aspekty oddziaływania planowanych prac na poszczególne elementy środowiska zarówno na każdym z etapów – wyłączenia, postępu i uruchamiania instalacji. W celu wyeliminowania wskazanych w przeprowadzonej analizie zagrożeń podejmowano odpowiednie działania, takie jak mycie dróg, czy ustawianie namiotów ograniczające pylenie.

Oprócz naszego własnego, bezpośredniego oddziaływania, dużą wagę przykładamy do tego, jak do ochrony środowiska podchodzą nasi kontrahenci. Na etapie wyboru firm, z którymi współpracę brano pod uwagę, czy posiadają one odpowiednie zezwolenia z zakresu ochrony środowiska – jeśli są one wymagane. Na etapie zawierania umowy Grupa LOTOS zobowiązuje kontrahentów do podpisania odpowiednich klauzul, w których odnoszą się do prowadzenia działalności w zgodzie z wymaganiami prawnymi dotyczącymi ochrony środowiska. W trakcie wykonywania umowy przeprowadzany jest audyt wykonawców, podczas których sprawdza się, czy faktycznie realizują oni wszystkie obowiązujące ich środowiskowe wymagania prawne – głównie w zakresie gospodarki odpadami, ale również te dotyczące opłat za korzystanie ze środowiska, czy sposobu przechowywania substancji niebezpiecznych.

Trzecia z zasad „ekoodpowiedzialności” mówi o prowadzeniu firmy zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, czyli z uwzględnieniem potrzeb wszystkich interesariuszy – w tym również środowiska. Grupie LOTOS zależy na tym, aby w każdym obszarze naszej działalności podkreślać, że kwestie związane z ochroną środowiska stanowią jedną z najważniejszych przesłanek stymulujących nasze działania. Dotyczy to zarówno codziennego prowadzenia instalacji produkcyjnych, w pełnej zgodności z najostrzejszymi wymogami ochrony środowiska, jak i uwzględniania w planach rozwojowych innowacyjnych projektów technologicznych i stosowaniu takich rozwiązań technicznych, które z punktu widzenia ochrony środowiska i racjonalnego wykorzystania zasobów naturalnych spełniają definicję najlepszych dostępnych technik. Grupa LOTOS dba o to, aby tak kształtować i prowadzić procesy produkcyjne, żeby w pierwszej kolejności realizowana była zasada prewencji – zapobieganiu powstawaniu zanieczyszczeń i uciążliwości u źródła.

Stosowanie zasady zrównoważonego rozwoju i odpowiedzialności społecznej w naszej działalności oznacza również wytwarzanie wysokiej jakości produktów, o możliwie najmniejszej uciążliwości dla środowiska w miejscu ich stosowania. Przykładana jest też znaczną wagę do podnoszenia świadomości ekologicznej pracowników, którym poprzez komunikację wewnętrzną przybliżamy problematykę ochrony środowiska, rozumianą jako działania indywidualne, zakładowe regionalne oraz globalne.

11.4. Poszanowanie praw człowieka - wpływ na łańcuch wartości

11.4.1. Opis i wskaźniki efektywności realizowanej polityki poszanowania praw człowieka w Grupie LOTOS i jej grupie kapitałowej

Grupa Kapitałowa LOTOS prowadzi działalność biznesową w otoczeniu, w którym obowiązuje system prawny regulujący kwestie praw człowieka. Utrzymuje relacje z kontrahentami, którzy działają legalnie i są zobowiązani do przestrzegania regulacji prawnych, w tym również w zakresie praw człowieka.

Jako firma świadoma swojego wpływu na otoczenie, której działalność jest nierozdzielnie związana z kontrahentami, Grupa Kapitałowa LOTOS chce współpracować z partnerami traktującymi powszechnie akceptowany system wartości jako priorytet. Celem tego podejścia jest etyczne funkcjonowanie łańcucha dostaw zapewniające, że poszczególne firmy podwykonawcze traktują swoich pracowników w godny sposób.

Grupa Kapitałowa LOTOS dąży do tego, aby wszystkie zapytania ofertowe w ramach procesu wyboru kontrahenta oraz umowy zawierane zarówno z nowymi, jak i dotychczasowymi dostawcami zawierały klauzule dotyczące społecznej odpowiedzialności (CSR) dotyczące: BHP, zasad i standardów postępowania, etyki, braku konfliktu interesów, antykorupcji, ochrony środowiska, przestrzegania praw człowieka, wpływu na społeczeństwo. Stosowanie klauzul w umowach podpisywanych przez spółki wchodzące w skład Grupy Kapitałowej LOTOS ma charakter obligatoryjny.

LOTOS kieruje się filozofią zintegrowanego zarządzania łańcuchem dostaw, tzn. dąży do maksymalizacji zintegrowanych efektów ekonomicznych z działalności operacyjnej, jednocześnie w jak największym stopniu uwzględniając oczekiwania wszystkich interesariuszy.

Grupa Kapitałowa LOTOS buduje swoją strategię odpowiedzialności społecznej w obszarze łańcucha dostaw na bazie metodologii projektu Corporate Human Rights Benchmark. Służy on zwróceniu uwagi globalnego biznesu na łamanie podstawowych prawa człowieka – przez firmy, ich podwykonawców lub dostawców. Jego celem jest też stworzenie rankingu globalnych spółek giełdowych i wyróżnienie tych, które najlepiej prowadzą działania zapobiegające łamaniu praw człowieka. Metodologia projektu Corporate Human Rights Benchmark korzysta z uznanych na świecie standardów – zasad postępowania biznesu w obszarze praw człowieka wypracowanych przez **ONZ**. Dodatkowo metodologia uwzględnia **Cele Zrównoważonego Rozwoju** (Sustainable Development Goals, SDGs), czyli 17 kwestii, które w szerokich konsultacjach społecznych uznano za najważniejsze dla dalszego rozwoju świata.

Polityka CSR Grupy Kapitałowej LOTOS odpowiada na wyzwania zdefiniowane w Celach Zrównoważonego Rozwoju do 2030 roku ogłoszonych przez ONZ we wrześniu 2015 roku.

Grupa LOTOS od 2009 roku jest członkiem międzynarodowej organizacji United Nations Global Compact, powołanej w 2000 roku z inicjatywy Sekretarza Generalnego ONZ. Spółka przestrzega i stosuje w swej działalności 10 zasad UN Global Compact, związanych m.in. z przestrzeganiem praw człowieka, wspieraniem ochrony środowiska, czy przeciwdziałaniem korupcji.

Normy i standardy postępowania, którymi kierują się pracownicy LOTOSU w pracy i w relacjach zawodowych określa Kodeks etyki Grupy Kapitałowej LOTOS. Zawarte są w nim zapisy dot. respektowania praw człowieka. Priorytetem jest budowanie zaufania między kadrą kierowniczą i pracownikami, a także sprawiedliwe traktowanie wszystkich osób, bez względu na zajmowane stanowisko, staż pracy, przynależność do związków zawodowych, wygląd zewnętrzny, wiek, płeć, orientację seksualną, wyznanie, narodowość czy przekonania polityczne.

11.4.2. Procedury należytej staranności w obszarze poszanowania praw człowieka

W spółkach Grupy Kapitałowej LOTOS co roku wyznaczane są cele i zadania ukierunkowane na podniesienie bezpieczeństwa pracy, ujednolicenie wdrażanych standardów, wymianę doświadczeń i wiedzy specjalistów z branży bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia. Kluczowym celem jest dla LOTOSU podniesienie świadomości i poziomu zaangażowania w poprawę bezpieczeństwa po stronie kadry kierowniczej i pracowników wszystkich szczebli oraz podwykonawców. Bezpieczeństwo w miejscu pracy wiąże się ściśle z poszanowaniem praw człowieka.

11.5. Polityka przeciwdziałania korupcji - wpływ na łańcuch wartości

11.5.1. Opis i wskaźniki efektywności realizowanej polityki przeciwdziałania korupcji w Spółce i Grupie

Najważniejsze elementy składowe systemu przeciwdziałania nadużyciom (w tym korupcji) w Grupie Kapitałowej LOTOS:

OBOWIĄZUJĄCE UREGULOWANIA	ODPOWIEDZIALNOŚCI	KANAŁY ZGŁASZANIA	EDUKACJA	KOMUNIKACJA	DZIAŁANIA OPERACYJNE
<ul style="list-style-type: none"> • Polityka przeciwdziałania nadużyciom • Karta zarządzania ryzykiem istotnych nadużyć (w tym korupcji) • Regulamin Organizacyjny • Regulamin pracy • Kodeks etyki • Zakresy obowiązków • Klauzule CSR (w tym antykorupcyjna) 	<ul style="list-style-type: none"> • Członkowie Zarządu • Kierownictwo • Pracownicy • Biuro Audytu Wewnętrznego • Kancelaria prawna 	<ul style="list-style-type: none"> • Bezpośredni przełożony/ Dyrektor Biura Audytu Wewnętrznego • Formularz zgłoszeniowy (WWW lub Intranet) • Dedykowany adres e-mail • Dedykowany numer telefoniczny z możliwością nagrania wiadomości 	<ul style="list-style-type: none"> • Szkolenia • Spotkania tematyczne/ profilowane • Wzrost świadomości kadry kierowniczej i pracowników 	<ul style="list-style-type: none"> • Zewnętrzna • Raport roczny • Raportowanie systemowe 	<ul style="list-style-type: none"> • Identyfikacja i ocena ryzyka • Systemowe rozwiązania kontrolne • Prewencja i detekcja • Postępowania wyjaśniające

Rok 2018 stanowił kontynuację podnoszenia standardów funkcjonujących rozwiązań i mechanizmów ograniczających możliwości zaistnienia działań nadużyciowych - w tym korupcyjnych. Powyższe realizowane było w ramach systemu przeciwdziałania nadużyciom, którego celem jest ciągle podwyższanie odporności organizacji na nadużycia, czyli:

- minimalizowanie możliwości wystąpienia nadużyć,
- ograniczanie ich szkodliwych skutków,
- mobilizowanie zasobów przyspieszających powrót organizacji do sytuacji poprzedzającej wystąpienie zdarzenia o takim charakterze.

Wskaźniki efektywności realizowanej polityki przeciwdziałania nadużyciom (w tym korupcji):

- Ocena zagrożenia ryzykiem nadużyć – raz na 3 lata na podstawie badania kwestionariuszowego.
- Ocena skuteczności działań – raz na 3 lata na podstawie badania kwestionariuszowego.

Powyższe odbyły się ostatni raz w roku 2017 w formie elektronicznej. Z przeprowadzonego badania wynika:

- **wzrost świadomości zagrożeń** związanych z ryzykiem nadużyć (w stosunku do poprzedniego badania);
- **postrzeganie działań** służących zapobieganiu i wykrywaniu nadużyć **jako skuteczne** (wzrost postrzegania skuteczności w stosunku do poprzedniego badania).

11.5.2. Procedury należytej staranności w obszarze działań antykorupcyjnych

Realizowanie **Programu Zarządzania Ryzykiem Nadużyć (PZRN)** tj. m.in.:

- prowadzenie działań edukacyjnych (prewencja) identyfikacji zagrożeń;
 - w spółkach zależnych Grupy LOTOS S.A. w ramach Programu Zarządzania Ryzykiem Nadużyć przeprowadzone zostały szkolenia z zakresu przeciwdziałania nadużyciom;
 - w ramach szkoleń dla nowych pracowników są przekazywane podstawowe informacje dotyczące Polityki Przeciwdziałania Nadużyciom oraz odpowiedzialności pracowników w tym zakresie;
- informowanie o odpowiedzialności za działania i przestępstwa korupcyjne;
- przeprowadzanie postępowań wyjaśniających dotyczących zgłoszonych podejrzeń o wystąpieniu nadużycia (w tym korupcji);

- o bieżące monitorowanie funkcjonowania systemów, procesów i kontroli w obszarach przedsiębiorstwa pod kątem identyfikacji słabości i zagrożeń;
- o uszczelnianie systemów poprzez wprowadzanie mechanizmów ograniczających zagrożenia.

„Politykę **Przeciwdziałania Nadużyciom w Grupie Kapitałowej LOTOS**”, która określa:

- o jednoznaczne stanowisko Zarządu Grupy LOTOS S.A.: „**NIE TOLERUJEMY NADUŻYĆ**”;
- o proces postępowania z otrzymanym zgłoszeniem podejrzenia o wystąpieniu nadużycia;
- o kanały zgłaszania podejrzeń nadużycia: telefon, e-mail, formularz internetowy i intranetowy, poczta tradycyjna.

Zdefiniowanie **ryzyka korporacyjnego** dot. istotnych nadużyć w tym wszelkich form działań korupcyjnych i ustanowienie Karty Zarządzania Ryzykiem, w której został:

- o określony sposób zarządzania ryzykiem i monitorowania ryzyka;
- o wprowadzony plan ograniczania ryzyka i postępowania w przypadku jego materializacji.

Kodeks etyki stanowiący zbiór standardów etycznych jakimi należy kierować się w firmie, przedstawiający m.in. podejście do ryzyka korupcji i do relacji z otoczeniem. **Rzecznika ds. Etyki**, który odpowiada za upowszechnienie wartości i zasad określonych w Kodeksie etyki.

Przyjęte do stosowania w zapytaniach ofertowych i umowach **klauzule CSR** (społecznej odpowiedzialności biznesu) – w tym klauzula antykorupcyjna.

Działalność **Zespołu ds. Zarządzania Ryzykiem Nadużyć** w ramach Biura Audytu Wewnętrznego;

- o Działalność **Działu Weryfikacji Kontrahentów** w ramach Biura Bezpieczeństwa i Kontroli Wewnętrznej
- o **weryfikacja kontrahentów** przez **spółki zależne Grupy LOTOS S.A.** zgodnie ze zaktualizowaną procedurą, której celem jest m.in. obniżenie ryzyk wystąpienia nadużyć (w tym korupcji) w relacjach biznesowych GKL – kontrahent;
- o Działalność **Działu Compliance** w ramach Pionu Dyrektora ds. Korporacyjnych.

Dodatkowe działania w ramach polityki przeciwdziałania nadużyciom (w tym korupcji) wprowadzone w 2018 roku:

- o powołanie w strukturach GL SA Działu Kontroli Wewnętrznej,
- o wprowadzenie dyrektywy w sprawie polityki przyjmowania i wręczania prezentów w Grupie Kapitałowej LOTOS – 14 lutego 2018 roku
- o dokonano aktualizacji „Polityki Przeciwdziałania Nadużyciom w Grupie Kapitałowej LOTOS”,
- o w związku z ze zwiększeniem dojrzałości organizacyjnej w zakresie przeciwdziałania nadużyciom, przystąpiono do realizacji kolejnego elementu w ramach zarządzania ryzykiem korporacyjnym istotnych nadużyć, tj. do przypisania do ryzyka istotnych nadużyć właścicieli poszczególnych procesów.

11.6. Zagadnienia pracownicze i polityka różnorodności - wpływ na łańcuch wartości

Różnorodność, współpraca, otwartość to wartości będące integralną częścią zarówno działań biznesowych Grupy LOTOS jak i polityki zatrudniania i awansowania pracowników. Realizujemy zasady zarządzania różnorodnością i politykę równego traktowania, mając na uwadze poszanowanie dla zróżnicowanego, wielokulturowego społeczeństwa oraz kładąc szczególny nacisk na równe traktowanie ze względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, stan zdrowia, rasę, narodowość, pochodzenie etniczne, religię, wyznanie, bezwyznaniowość, przekonanie polityczne, przynależność związkową, tożsamość płciową, status rodzinny, styl życia itp. Stosowana w Grupie LOTOS polityka różnorodności ma na celu pełne wykorzystanie potencjału pracowników, ich różnorodnych umiejętności, doświadczeń i talentów w atmosferze szacunku i współpracy (wykorzystanie doświadczenia pracowników 50+ w procesach adaptacyjnych pracowników nowo zatrudnionych lub przekazywania cennej wiedzy w obszarze produkcji - shadowing i mentoring) oraz minimalizację ryzyka utraty wartościowych pracowników.

Przy wyborze kluczowych menedżerów Grupa LOTOS dąży do zapewnienia wszechstronności i różnorodności szczególnie w obszarze płci, kierunków wykształcenia, wieku i doświadczenia zawodowego. Decydującym aspektem są tu przede wszystkim wysokie kwalifikacje oraz merytoryczne przygotowanie do pełnienia określonej funkcji.

Wdrażane są zasady równego traktowania i zarządzania różnorodnością w miejscu pracy szczególnie w obszarze rekrutacji (jesteśmy członkiem Koalicji na rzecz Przyjaznej Rekrutacji), dostępu do szkoleń i awansów, wynagrodzeń, godzenia obowiązków służbowych z życiem prywatnym i rodzinnym (potwierdzenie certyfikatem PSZK - HR

Najwyższej Jakości), ochrony przed mobbingiem i dyskryminacją (w procesie adaptacji nowo zatrudnianych pracowników oraz powszechnie dostępnych szkoleń w formule e-learningu).

11.6.1. Opis i wskaźniki efektywności realizowanej polityki zarządzania zasobami ludzkimi w Spółce i Grupie oraz procedury należytej staranności w tym obszarze

Celem strategicznym w obszarze polityki kadrowej jest zapewnienie optymalnego zatrudnienia dostosowanego do realizacji celów biznesowych Grupy Kapitałowej LOTOS. Współpraca z wysoko wykwalifikowanymi, zmotywowanymi i zaangażowanymi pracownikami podnosi efektywność i zapewnia przewagę konkurencyjną naszej firmy.

Polityka kadrowa w Grupie Kapitałowej LOTOS jest oparta o procedury regulujące poszczególne zagadnienia procesów rekrutacji i zarządzania pracownikami:

- o Dobór personelu: „Planowanie i realizacja zatrudnienia w Grupie LOTOS S.A.”, a także m.in. „Standardy przeprowadzania procesu rekrutacji i selekcji w Grupie Kapitałowej LOTOS - Przewodnik dla kierowników zlecających proces doboru kadr”.
- o Adaptacja w firmie nowo zatrudnionej osoby: „Program adaptacyjny dla pracowników nowo zatrudnionych w Grupie LOTOS S.A.”
- o Rozwój i szkolenia pracowników – „Szkolenia i rozwój pracowników” oraz „System Okresowej Oceny Pracowników (SOOP)”.

Normy i standardy postępowania w pracy i w relacjach zawodowych określa Kodeks etyki Grupy Kapitałowej LOTOS. Ponadto w relacjach z pracownikami oraz pozostałymi interesariuszami kierujemy się 10 Zasadami United Nations Global Compact z zakresu praw człowieka, praw pracowniczych, ochrony środowiska i przeciwdziałania korupcji.

Priorytetem jest budowanie zaufania między kadrą kierowniczą i pracownikami, a także sprawiedliwe traktowanie wszystkich osób, bez względu na zajmowane stanowisko, staż pracy, przynależność do związków zawodowych, wygląd zewnętrzny, wiek, płeć, orientację seksualną, wyznanie, narodowość czy przekonania polityczne.

Dodatkowym narzędziem wspierającym budowę właściwych relacji między pracownikami a kierownictwem jest Zakładowy Układ Zbiorowy Pracy (ZUZP), a także procedury wewnętrzne, które standaryzują proces zarządzania zasobami ludzkimi.

W ZUZP wszystkim pracownikom, niezależnie od formy i czasu zatrudnienia, oferowany jest ten sam pakiet świadczeń socjalnych (jest on także zagwarantowany w Regulaminie korzystania z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych).

Tworzenie kultury organizacyjnej poprawiającej efektywność pracy

- o inicjatywy ukierunkowane na budowanie pożądanego kultury organizacyjnej, m.in. poprzez współpracę z Rzecznikiem ds. etyki w ramach promowania Programu etycznego,
- o wartości etyczne zgodne z Kodeksem etyki, a także prowadzimy działania komunikacyjne mające na celu poprawę świadomości pracowników i kadry kierowniczej m.in. wdrożyliśmy szkolenia e-learningowe jak unikać konfliktu interesów w pracy,
- o coroczna ocena okresowa pracowników do otwartej komunikacji kierownik – pracownik i wspólnego ustalenia i rozliczenia celów rozwojowych i zawodowych,
- o dobre relacje i współpracujemy ze związkami zawodowymi i Radami Pracowników

System Okresowej Oceny Pracowników

W Grupie Kapitałowej LOTOS przywiązujemy dużą wagę **do kompetencji kluczowych**, czyli zestawu umiejętności, postaw oraz wiedzy i doświadczeń, które umożliwiają skuteczną realizację naszych zadań. W przypadku Grupy LOTOS są to: współpraca, zaangażowanie, otwartość na zmiany. Kompetencje te powinni posiadać wszyscy pracownicy bez względu na pełnione role czy zajmowane stanowiska.

Co oznaczają kompetencje kluczowe?

Współpraca:

- o budowanie relacji, m.in. szacunek dla innych, życzliwość, wsparcie, pozytywne nastawienie do współpracy,
- o współpraca w zespole,
- o kultura osobista.

Zaangażowanie:

- o inicjatywa,
- o nastawienie na realizację celów i zadań,

- o usprawnianie działania organizacji, m.in. zgłaszanie trudności i szukanie sposobu rozwiązania problemów, propozycje usprawnień, podnoszenie efektywności swojej i swojego obszaru.
- o identyfikacja z organizacją, m.in. zachowanie zgodne z wartościami firmy, dbanie o jej dobry wizerunek,
- o przestrzeganie zasad, procedur i standardów.

Otwartość na zmiany:

- o pozytywne nastawienie do zmian i ich akceptacja,
- o zainteresowanie nowymi rozwiązaniami,
- o dostosowywanie swoich działań do wprowadzanych zmian,
- o sygnalizowanie potrzeby zmian we własnym obszarze i aktywny udział we wdrażaniu zmian.

Kompetencje kluczowe sprawdzane są podczas okresowej oceny pracowników Grupy Kapitałowej LOTOS. W przypadku osób zajmujących stanowiska kierownicze oceniamy dodatkowo kompetencje menedżerskie, m.in. zarządzanie pracą zespołu, przywództwo, budowanie potencjału zespołu, myślenie strategiczne i decyzyjność. Na pozostałych stanowiskach pod uwagę brane są natomiast kompetencje funkcyjne niezbędne na konkretnym stanowisku pracy, m.in. dyscyplinę pracy, odporność na stres, umiejętności negocjacyjne i pracę projektową.

Dodatkowe zalety SOOP:

Rozmowy przełożonych z pracownikami są okazją do przekazania informacji zwrotnej na temat poziomu kompetencji, realizacji celów zawodowych i rozwojowych. Zebrane w ten sposób dane pomogą kierownikom lepiej planować dalsze działania, m.in. podział obowiązków czy ścieżki rozwoju pracowników oraz motywować pracowników do osiągnięcia celów.

Polityka szkoleniowo-rozwojowa

Grupa Kapitałowa LOTOS zapewnia odpowiednie warunki do efektywnego rozwoju oraz praktycznego zastosowania nabywanej wiedzy i umiejętności wszystkich pracowników, przez cały czas trwania stosunku pracy. Realizowane działania szkoleniowo-rozwojowe stanowią odpowiedź na opracowane przez organizację na lata 2017-2022: wizję, cele strategiczne i wynikające z nich inicjatywy rozwojowe. Podejmowane inicjatywy służą: podwyższaniu kompetencji pracowników w kierunku ich dopasowania do wymogów realizacji strategii, identyfikacji talentów w organizacji i wzmocnieniu ich silnych strony, rozpowszechnianiu wiedzy eksperckiej oraz wzrostowi poziomu zaangażowania i satysfakcji z pracy.

Niezależnie od wieku i czasu przejścia na emeryturę, pracownicy mają możliwość uczestniczenia w zdobywaniu bądź poszerzaniu wiedzy i uprawnień zawodowych oraz umiejętności ogólnorozwojowych.

Programu Adaptacyjnego – „Wsparcie na starcie”.

Pozwala on nowym pracownikom zapoznać się z wartościami oraz kulturą organizacyjną firmy, a przy aktywnym wsparciu doświadzonego kolegi – ułatwia odnalezienie się w nowym środowisku zawodowym, a także integrację z zespołem oraz obniża stres związany z podjęciem nowej pracy.

W Grupie LOTOS funkcjonują rozwiązania oparte na coachingu i mentoringu, przy czym ten ostatni głównie w obszarze pionu produkcji, gdzie pozyskiwanie wiedzy trwa najdłużej i wymaga wieloletniego doświadczenia. Coachami i mentorami są doświadczeni specjaliści ds. szkoleń operacyjnych, którzy poprzez bezpośredni kontakt, przekazują wiedzę mniej doświadczonym pracownikom zatrudnionym na stanowisku aparaturowego.

Powołanie w Pionie Dyrektora ds. Produkcji **zespołu ds. szkoleń operacyjnych** umożliwiło przeniesienie cennej wiedzy w obszarze produkcji. Głównym kryterium rekrutacji wewnętrznej do zespołu było długoletnie doświadczenie w pracy na instalacjach rafineryjnych i wynikająca z niego bogata, unikatowa wiedza techniczno-technologiczna specyficzna dla sektora paliwowego. Pracownicy zespołu angażują się m.in. w takie działania, jak:

- o **prowadzenie szkoleń on-the-job** (indywidualnych rozmów szkoleniowo-oceniających), w tym szkoleń z wykorzystaniem symulatorów, skierowanych do aparaturowych, mających na celu przekazanie wiedzy i rozwinięcie umiejętności niezbędnych przy obsłudze instalacji rafineryjnych (około 600 rocznie)
- o **prowadzenie wybranych modułów szkolenia podstawowego** dla pracowników nowo zatrudnionych w obszarze produkcji, przedmiot, którego stanowi wiedza techniczno-technologiczna istotna na stanowisku aparaturowego (12 dni szkoleniowych w ramach jednej edycji + egzamin, **przeprowadzanie egzaminów stanowiskowych** weryfikujących wiedzę z obsługi danej instalacji lub określonego obszaru rafineryjnego (około 200-300 rocznie)
- o **organizacja praktyk** w Pionie Dyrektora ds. Produkcji skierowanych dla studentów i uczniów szkół średnich chcących poznać charakter pracy na wydziałach produkcyjnych i skonfrontować wiedzę teoretyczną z praktyką

- o udział w remontach instalacji
- o opiniowanie, opracowywanie i aktualizowanie procedur i instrukcji
- o uczestnictwo w komisjach awaryjnych
- o opracowywanie materiałów szkoleniowych umożliwiających zatrzymanie wiedzy z obszaru produkcji w organizacji.

Grupa LOTOS stwarza szczególne możliwości rozwoju zawodowego pracowników m.in. poprzez przystąpienie Grupy Kapitałowej LOTOS do inicjatywy Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego – Doktoraty Wdrożeniowe. Ma ona na celu pogłębienie współpracy między nauką a biznesem. Doktoraty wdrożeniowe prowadzone są w systemie dualnym. Doktoranci przygotowują plan badań (zagadnienie/pomysł), który nastawiony jest na rozwiązanie konkretnego problemu pracodawcy, a wspiera go zarówno jednostka naukowa, jak i przedsiębiorstwo. Główną ideę programu stanowi połączenie sfery zawodowej i naukowej poprzez realizację przez pracowników prac doktorskich o charakterze wdrożeniowym, dające w założeniu wymierne efekty w postaci wzrostu efektywności działania organizacji. Implementacja projektów pozwala zoptymalizować dany wycinek organizacji.

Grupa Kapitałowa LOTOS koncentruje się na zapewnieniu pracownikom najlepszych warunków do rozwoju zawodowego, co wiąże się ze zdobywaniem i uzupełnianiem przez nich wiedzy niezbędnej do efektywnego wykonywania obecnych i przyszłych zadań.

Cele polityki szkoleniowej Grupy Kapitałowej LOTOS:

- o wzrost wartości firmy poprzez ciągłe doskonalenie i pełne wykorzystanie potencjału pracowników;
- o zapewnienie zasobów potrzebnych do realizacji kluczowych zadań wynikających ze strategii firmy;
- o nastawienie na teraźniejszość i przyszłość - odpowiadanie na bieżące i przyszłe wymogi stanowiskowe;
- o doskonalenie kultury organizacyjnej w kierunku podnoszenia efektywności i dzielenia się wiedzą;
- o identyfikacja i analiza potrzeb szkoleniowych, planowanie i ocena efektywności szkoleń;
- o doskonalenie narzędzi wykorzystywanych w procesie zarządzania szkoleniami.

Założenia polityki szkoleniowej Grupy LOTOS:

- o **dostępność** – szkolenia są przeznaczone dla wszystkich grup pracowniczych;
- o **spójność** – system szkoleń uwzględnia misję i strategię Grupy LOTOS;
- o **odpowiedzialność** – za efekty szkoleń i rozwój odpowiadają wszyscy uczestnicy tego procesu;
- o **ciągłość** – planowanie szkoleń jest powiązane z wynikami Systemem Okresowej Oceny Pracowników (SOOP), ścieżkami kariery, planami sukcesji oraz programami rozwojowymi dedykowanymi poszczególnym grupom pracowniczym;
- o **elastyczność** – planowanie i wdrażanie szkoleń są powiązane z monitorowaniem zmieniającego się otoczenia zewnętrznego firmy oraz ze zmianami w oczekiwaniu dotychczasowych kwalifikacji pracowników.

Źródłem wiedzy o tym, jakich szkoleń oczekują pracownicy jest coroczna ocena przeprowadzana w ramach Systemu Okresowej Oceny Pracowników (SOOP). Optymalną dla danego pracownika formę rozwoju umożliwi Katalog działań rozwojowych, czyli podpowiedzi przygotowanych w formularzu SOOP.

Wybierając tematykę szkoleń pod uwagę brane są również wyniki badania satysfakcji i zaangażowania pracowników, plany rozwojowe pracowników w poszczególnych komórkach organizacyjnych, a także potrzeby rozwojowe firmy. Wychodząc naprzeciw wyzwaniom związanym ze zmianami zachodzącymi wewnątrz naszej firmy oraz w jej otoczeniu, już w 2004 roku wdrożyliśmy autorski program szkoleniowo-rozwojowy Akademia LOTOS.

Akademia LOTOS inicjuje i realizuje programy talentowe, dedykowane różnym grupom pracowników, m.in.:

- o Program Lider Przyszłości;
- o Program Mistrz;
- o Akademia Menedżera;
- o Program Rozwoju Kompetencji Zarządczych Pracowników Służb Technicznych;
- o Program Sukcesji Grupy Kapitałowej LOTOS.

Dzięki działaniom podejmowanym w ramach Akademii LOTOS rozwijana jest kultura dzielenia się wiedzą. Grupa LOTOS proces budowy Systemu Zarządzania Wiedzą w organizacji w oparciu o platformę e-learningową, mający na celu stworzenie warunków do dyfuzji wiedzy oraz intensyfikacji procesu dzielenia się wiedzą w organizacji, a także zwiększenie zaangażowania pracowników (aktywny udział pracowników w tworzeniu kontentu, intensywna komunikacja z pracownikami w zakresie potrzeb rozwojowych). Jest to odpowiedź na coraz większy odsetek wśród pracowników naszej firmy osób pomiędzy 25-35 rokiem życia, które preferują korzystanie z nowoczesnych narzędzi informatycznych.

**W 2018 roku ilość dni szkoleniowych na osobę: w Grupie Kapitałowej LOTOS – 2,5
w Grupa LOTOS S.A – 3,2**

Rekrutacja

Grupa LOTOS prowadzi procesy rekrutacyjne uwzględniając wysokie kwalifikacje i umiejętności pracowników Grupy LOTOS oraz konieczność zapewnienia im możliwości rozwoju zawodowego. W pierwszej kolejności rozpatrywane są aplikacje pracowników Grupy Kapitałowej LOTOS, aby umożliwić efektywny transfer wiedzy pomiędzy spółkami Grupy Kapitałowej LOTOS. Równocześnie, poprzez publikacje ogłoszeń na naszej stronie internetowej → www.kariera.lotos.pl, prowadzenie profilu pracodawcy na LinkedIn, Facebooku, Pracuj.pl, informacje w mediach, współpracę ze środowiskiem akademickim, wystąpienia na UG i PG, w szkołach gimnazjalnych oraz organizację spotkań na terenie firmy, udział w tragach pracy itp. Prowadzone są rekrutacje zewnętrzne, dzięki którym pozyskiwani są nowi pracownicy, wzbogacający organizację w kwalifikacje niezbędne dla realizacji zadań stojących przed Grupą Kapitałową LOTOS. Procesy rekrutacji i selekcji kandydatów prowadzone są w sposób transparentny i obiektywny, w oparciu o wysokie standardy etyczne. Grupa LOTOS S.A. jako członek Koalicji na Rzecz Przyjaznej Rekrutacji w swoich działaniach posługuje się Kodeksem Dobrych Praktyk. Dzięki powyższym działaniom Grupa LOTOS S.A. utrzymała, ceniony przez kandydatów i możliwy do wykorzystania w działaniach wizerunkowych, certyfikat „Strefa przyjaznej rekrutacji”. Wdrożono przewodniki „Standardy przeprowadzania procesu rekrutacji i selekcji w Grupie Kapitałowej LOTOS” dla osób odpowiedzialnych za koordynowanie procesu doboru kadr oraz kadry kierowniczej zlecającej procesy rekrutacyjne.

Realizowana jest systemowa analiza przyczyn odejść pracowników w celu monitorowania i eliminowania ich przyczyn, a co za tym idzie obniżenia kosztów rekrutacji i utrzymania w organizacji najbardziej wartościowych pracowników.

Grupa LOTOS jest Członkiem Strategicznym Polskiego Stowarzyszenia Zarządzania Kadrami, co umożliwi w dalszej perspektywie dostęp do najnowszej wiedzy branżowej z zakresu HR, najlepszych praktyk i sprawdzonych narzędzi poprawiających efektywność biznesową organizacji. W 2018 roku Grupa LOTOS przystąpiła do kolejnego badania certyfikacyjnego prowadzonego przez Polskie Stowarzyszenie Zarządzania Kadrami. Wynik badania zdecydował o przedłużeniu certyfikatu „HR Najwyższej Jakości” Grupie LOTOS, który otrzymują firmy o najwyższych standardach zarządzania kapitałem ludzkim.

11.7. Opis i rezultaty zarządzania istotnymi ryzykami związanymi z działalnością Spółki/Grupy, relacjami z otoczeniem i kontrahentami w opisanych wyżej 5 obszarach

Grupa Kapitałowa LOTOS jako firma społecznie odpowiedzialna, kierująca się zasadami zrównoważonego rozwoju, prowadzi swoją działalność z wysokim zaangażowaniem oraz dbałością o kwestie: pracownicze, społeczne, poszanowania praw człowieka, środowisko naturalne oraz prowadzi działania przeciw korupcji. Grupa Kapitałowa LOTOS w ramach zarządzania ryzykiem korporacyjnym, identyfikuje w swojej działalności ryzyka ze wspomnianych obszarów i realizuje działania mitygujące w celu ich ograniczenia.

Istotne ryzyka zostały szczegółowo opisane w tabeli, która została zamieszczona w rozdziale 7.2 „Kategorie ryzyk w działalności Grupy Kapitałowej LOTOS, str. 121. Wskazano w nich odniesienia do poszczególnych obszarów oddziaływania pozafinansowego: patrz symbole P (pracownicze), S (społeczne), ŚN (środowisko naturalne), PK (przeciwdziałanie korupcji), PPC (poszanowanie praw człowieka).

W celu zapewnienia należytej staranności i ograniczenia istotnych ryzyk Grupa LOTOS S.A. jako spółka giełdowa utrzymuje system zapewnienia zgodności (zwany dalej Systemem Compliance), który obejmuje wszystkie komórki organizacyjne Grupy LOTOS S.A. oraz spółki zależne. Głównymi zadaniami systemu jest zapobieganie i ograniczanie ryzyka prawnego jak również zapewnienie zgodności prowadzonej działalności z wymaganiami prawnymi, regulacjami korporacyjnymi, a także normami etycznymi oraz przyjętymi standardami postępowania.

W 2017 roku nowo utworzony Dział Compliance skupiał się na rozwoju systemu poprzez wdrażanie jednolitych zasad w całej Grupie Kapitałowej LOTOS. W ramach compliance tworzone były stopniowo mechanizmy korporacyjne i rozwiązania organizacyjne pozwalające na minimalizowanie ryzyka naruszenia prawa i jego konsekwencji. Najważniejsze aktywności obejmowały bieżący monitoring prawny i wdrożenie zmieniających się przepisów, śledzenie nowych projektów legislacyjnych oraz koordynowanie procesu zgłaszania stanowiska spółki odnoszącego się do nich. Ponadto w komórkach organizacyjnych Grupy LOTOS S.A. oraz spółkach zależnych prowadzona była ocena zgodności prowadzonej działalności z wymaganiami prawnymi. Utworzono elektroniczną platformę do wymiany informacji i dokumentacji Compliance. Prowadzono również działalność szkoleniową i edukacyjną skierowaną do pracowników Spółki w zakresie istotnych zmian w obowiązujących regulacjach.

W spółce funkcjonuje system wykrywania nieprawidłowości, który zapewnia osobom zgłaszającym (sygnalistom) poufność i anonimowość.

Podpisy Członków Zarządu Grupy LOTOS S.A.

Niniejsze Sprawozdanie zostało zatwierdzone do publikacji

Prezes Zarządu

Mateusz Aleksander Bonca

Wiceprezes Zarządu ds. Inwestycji i Innowacji

Patryk Demski

Wiceprezes Zarządu ds. Produkcji i Handlu

Jarosław Kawula

Wiceprezes Zarządu ds. Finansowych

Robert Sobków

Wiceprezes Zarządu ds. Korporacyjnych

Jarosław Wittstock